

H:-

F 105/1922

HADTÖRTÉNETI
KÖNYVTÁR
F105/1922
Ny. az.:

Sz. 1-2.

R

M. kir. hadtört. levéltár könyvtár.

Helyszám: 105/1922

Szakbeosztás: 1 és 2 fűrés

Mellékletek: Képfűrés

Állapot hiánytalan.

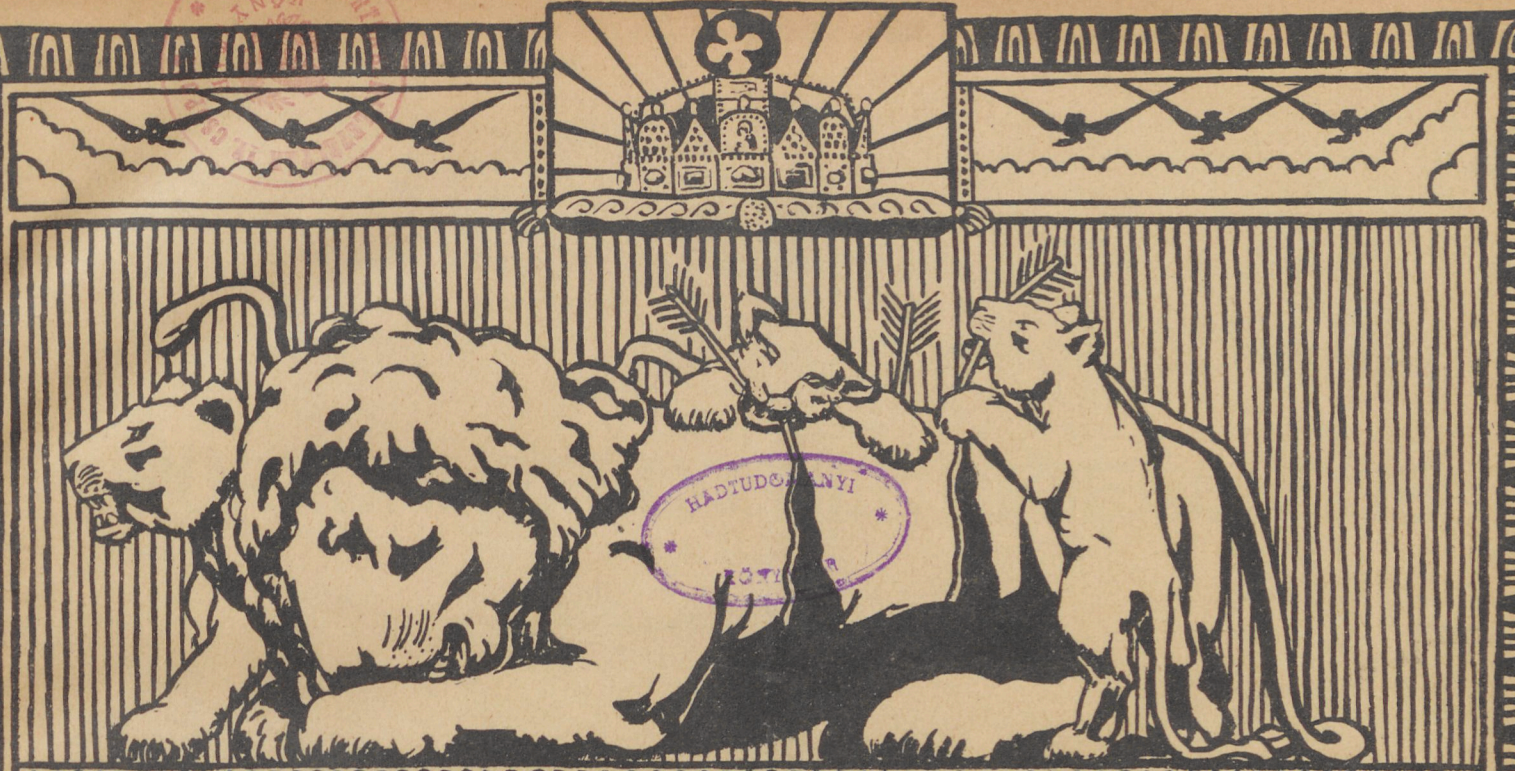
HADTÖRTÉNETI
KÖNYVTÁR
F105/1922
Sz. 1-2

A kölcsönzés szabályai:

Használati idő: mindenki számára egy hónap.
Hosszabbítási idő: esetenként egy hónap. —
A műveket másoknak továbbadni tilos. A kölcsönző a könyvek teljességéért, a vasuti és postai szállítás okozta esetleges károkért felelős és térítésre kötelezett.

A könyvekbe semmi tintával, sémával semmit bejegyezni nem szabad.

LUDOVIKÁS LEVENTÉ

A. M. KIR. HONV. LUDOVIKAI
AKADÉMIA LEVENTE-
KÖRÉNEK FOLYÓIRATA

MEGJELENIK
IDŐSZAKON-
KÉNT

TARTALOM:

Dombóvári Révy Kálmán ezr.: **A ludovikás leventékhez!**
 Csekme István: **A Levente-Kör megalakulása és eddigi működése.**
 Meyer Lajos: **A mi eszményünk. Miért kell nekünk a kereszt?**
 Stefán Valér: **Tegnap, ma és holnap.**
 Niedan Péter: **A várharc és tábori erődítés szerepe és fejlődése a világháborúban.**

Sorakozó.
 Németh Imre: **Judás.**
 Fekete Pál: **A mondák korából.**
 Németh Imre: **Beszélnék a fejfák.**
 Wallentinyi László: **Trianon.**
 Stefán Valér: **Két elbeszélés.**
 Vutskits Viktor: **Mulassatok...**
 Wasmer Antal: **A szögharmadolás problémája.**
 Plattly József: **Kishitű népem.**

Memento. - Testedzés. - Akadémiai élet.

A M. KIR. HONVÉD LUDOVIKA AKADÉMIA

SPORTÜNNEPÉLYÉNEK SORRENDJE

1922. JUNIUS 24-ÉN

ELSŐ RÉSZ.

1. Szabadgyakorlat.	4. ? ?
2. Voltizsálás.	5. Akadályugratás.
3. Parterre-torna.	6. Céllövés.

MÁSODIK RÉSZ.

CSATAKÉPEK A MAGYAR TÖRTÉNELEMBŐL.

Magyarázat a következő lapon.

Glock Tivadar igazgató, a Ludovika Akadémia tanárának tervezése szerint.

1. Turánok harca az egyiptomiak ellen.	4. Magyarok Mária Terézia korában.
2. Hunok és magyarok harca a rómaiak ellen.	5. A magyar szabadságharc. Isaszeg, 1849.
3. Magyarok Mátyás király korában.	6. Díszfelvonulás és elvonulás.

Ára a „Ludovikás Levente“ folyóirat első számával együtt 50 K; anélkül 20 K.

A MAGYAROK HARCMODORA KÉPEKBE A KÜLÖNBÖZŐ TÖRTÉNELMI KORSZAKOKBAN, A LEGRÉGIBB ŐSKORTÓL EGÉSZEN AZ 1848/49-IKI SZABADSÁGHARCIG.

1. Turánok harca az egyptomiak ellen.

E kornak legnevezetesebb csatája a kadesi ütközet a Krisztus születése előtti XIV. században, melyben a magyarok is résztvettek a kétákkal szövetségben az egyptomiak ellen.

E korban az előkelők harci kocsin harcoltak,

mely akkor oly fontos szerepet játszott, mint ma a tank. A kócsin három, az egyptomin két személy állott. Főfegyver ebben a korban a nyíl és lándzsa volt; ezenkívül alkalmaztak idomított párducot és oroszlánt is.

2. Hunok és magyarok harca a rómaiak ellen.

A rómaiak lovastámadások ellen pajzsokkal az úgynevezett teknősbékát alakították, mellyel szemben a szittyia lovasok meglehetősen tehetetlenek voltak és rendszeren cselhez folyamodtak, színleg meghátráltak, hogy a rómaiakat üldözésre csábítsák, s azután lesből megtámadták őket. A hunmagyar lovasság közbefogta a meglepett rómaiakat és megadásra kényszerítette őket.

A kézitusa bevezetéséül a rómaiak a *pilum-támadást* alkalmazták, vagyis lándzsáikat közvetlen közlelől — 15—20 méterről — egyszerre az ellenség felé hajították, hogy soraikban rést üssenek és ezt az utána következő támadásra kihasználják.

A hun magyar lovasok „huj-huj” csatakiáltással (a kínai „hoj-hoj”-ból, ami annyit jelent, hogy „visszavissza”) rohantak az ellenségre.

3. Magyarok lovas-harca gyalogság ellen Mátyás király korában.

A lovagkor alkonyával a gyalogság egyre nagyobb fontosságra tesz szert és kezdetét veszi a „Landsknechteknek” elnevezett intézmény, amely hosszú időn át minden európai hadseregben a főszerepet játszotta. Ennek a gyalogságnak a főfegyvere a hosszú lándzsa, mellyel a lovasság elleni védekezéséül az úgynevezett „Igel”-t alkották. Szerepelt náluk minden más fegyver és puska is, amiket

elől vagy a szárnyakon az ütközet bevezetésénél használtak. A fekete sereg is ily fegyverekkel harcolt.

A nehéz lovasság lőfegyvereit sütögetve közeledik az ellenség felé, míg a könnyű lovasság azt bekerítéssel fenyegeti.

Jelenetünk egy harcot mutat be Mátyás király és Podjebrád György katonái közt, mely rendszerint az utóbbiak vereségével végződött.

4. Magyarok a kolini ütközetben Mária Terézia korában (1757).

A jelenet bevezetéséül portyázó magyar és porosz lovasság találkozását látjuk, mire a korabeli híres Haller-bakák egy százada felvonul és bemutatja a gyalogság akkori harcmódorát korhű vezényszavakkal, melyeket a „Károlyi grófi családi történet” című könyvből vettünk. A Haller-bakák voltak azok, kik vitéz rohamukkal a kolini csatában a porosz lovasság egy részét rendellenességbe hozták és így a

végleges győzelemhez döntő módon hozzájárultak. A magyar lovasság mindig vágásban, a porosz lovasság pedig legtöbbszörre zártan, üggetésben vagy mérsékelt vágásban mozgott. A gyalogság háromsoros zárt alakban harcolt, amit hosszadalmas magyar és német vezényszavak előztek meg.

A rohamot katonazenekar indulója mellett hajtották végre.

5. A magyar szabadságharc honvédei az isaszegi csatában (1849).

Szemünk előtt Isaszeg mellett (házakkal jelezve) a honvédek bekerítése elől visszavonuló osztrákok utóvédjének tirailleur-jeit (lövészeit) látjuk, amint az előnyomuló honvédek lövészeivel csatároznak.

Az akkori harcmódor szerint ezt a rövid tűzharcot rendszeren a gyalogság rohama követte.

Jelenetünkben is a honvédek rohama sodorja el az ellentálló ellenséget és folytatják az üldözést.

Az üldöző honvédek soraiban látjuk a 48-as honvédeket, nemzetőröket, ostorásokat (csikósokat) és kászásokat.

Ebben az időben rakétákat is használtak mint harci fegyvert.

A győztes csatasor nyomán megjelentek a honvédek vezérei Görgeyvel az élükön és figyelik a harc további menetét.

Ludovikás Levente

A m. kir. honvéd Ludovika Akadémia Levente-körének
tudományos és szépirodalmi folyóirata.

Budapest, 1922 május.

I. évfolyam.

1. szám.

A ludovikás leventékhez!

Irta: dombovári RÉVY KÁLMÁN ezredes, a m. kir. honvéd Ludovika Akadémia parancsnoka.

Alig egy éve, hogy a Ludovika Akadémia «Levente-Kör»-e megkezdte működését s Ti azt gondoljátok, hogy máris annyi a mondanivalótok s annak olyan a színvonala, hogy a nyilvánosságra van szükségetek.

Örömmel üdvözlöm a bátor eszmét és szívesen nyújtok hozzá segítséget; kívánom, hogy vállalkozástokat siker koronázza s járuljon hozzá a «Levente-Kör» legfőbb céljának: a levente-jellem fejlesztésének eléréséhez!

Mert ennek a háborúnak s a velejáró időknek *legsúlyosabb sebesültje és legnagyobb betege: az erkölcs.*

Aki emlékszik a hadüzenet első napjainak benyomásaira, az azt tapasztalhatta, hogy nem volt magyar ember, bármely társadalmi osztályhoz tartozott is, azokban a hirtelen reánk szakadt történelmi napokban, aki habozott volna a ráháruló kötelesség felismerésében, aki nem *lelkesen* vállalta volna magára azt a történelmi hivatást, melyet azok a komoly idők megkívántak.

A hazaszeretet, férfias vállalkozás, a vitézség, az áldozatkészség s mindmegannyi tündöklő erények előrevetették fénysugaraikat, amiből sejthető volt, hogy a magyar nemzet erkölcsi erejének fenséges megnyilatkozása fog elkövetkezni, hogy a magyar vitézség példátlan lesz, hogy a magyar anya hazaszerető áldozatkészsége csodákat fog teremteni.

S akkor mi, idealisták, azt gondoltuk, hogy a háború, — ha megannyi gonoszságnak is lesz szülőanyja, — végső eredményben a nemesebb erkölcsi megnyilatkozások diadalával fog végződni, az emberi tulajdonságok legkiválóbbjait fogja győzelemre vinni, az ezekért való lelkesedés megihletti és megtermékenyíti az irodalmat, a költészetet, a művészetek minden fajtáját és a tisztító tűzön keresztülment nemzet az erkölcsi tisztaság magaslatán fog tündökölni.

Nem így történt! Az *erkölcs betegebb lett, mint valaha!* Az önzés, a tunyaság, a dologtalan pénzsóvárgás, a beteges önérvényesülés, jelszavak után való törtetés, erkölcsi tartalom nélkül való életfelfogás, magyaroknak egymást gyalázása lett úrrá e hazában,

mert csak kevésnek van annyi lelkiereje, hogy a szerencsétlenséget méllósággal és fensőséges nyugalommal tűrje, hogy a szerencsétlenségben pillanatnyilag összetört erejét erős elhatározással talpraállítsa és emelt fővel lássunk hozzá ahhoz a munkához, melynek célja: megmenteni a nagy csapások alatt összeroskadó erkölcsöket és evvel együtt feltámasztani ezt az országot!

Mert ma mindenki csak saját magát igyekszik menteni; pedig az önzés nem válogatós az eszközökben s nem nézi, hogy a nemzet erkölcsé ettől betegebbé vagy egészségesebbé lesz-e?

Az egyén erkölcsös gondolkodása az alapja a tömeg erkölcsös megnyilatkozásának. Igyekezzen mindenki az erkölcsösség legmagasabb fokára emelkedni, terjessze mindenki maga körül a tisztult erkölcsi felfogást szóval, írásban, meggyőzéssel, ha kell, harccal. Érezzen magában mindenki küldetést erre a feladatra, mindenki ott, ahova hivatása éppen állítja. Legyen e hazában ismét úrrá az erkölcs még akkor is, ha a szerencsétlenség pillanatnyilag porba sújtott is bennünket s ha nem is egyezik mindig önös érdekeinkkel.

Ludovikás Leventék! Ez legyen a Ti munkálkodástoknak vezérlő szelleme. *Helyeztetek minden munkába erkölcsöt*, bíráljatok meg mindent az erkölcsös felfogás szempontjából, melybe minden nemesebb tulajdonság beletartozik: a hazaszeretet, istenfélelem, kötelességteljesítés, felebaráti szeretet, a családi élet tisztelete, önzetlenség, jó ízlés és a többi.

Legyen ez a folyóirat a Ludovika Akadémia erkölcsi és szellemi színvonalának méltó képviselője. Méltó ahhoz a magasztos tradícióhoz, amit a *mullban* elődeitek a becsület mezején vérükkel pecsételtek meg, méltó ahhoz a nagy hivatáshoz, melyet a *jövőben* Hazánk feltámasztásában ennek az Akadémiának betöltenie kell!

Isten segítségével, — igaz sikerrel — előre!

És most, néhány szót az Olvasóhoz!

Azok a munkák, melyek itt napvilágot látnak, nem tarthatnak igényt arra, hogy irodalmi értékelés szerint *lökéletesek* legyenek. Aki elolvassa, legyen figyelemmel arra, hogy mindaz, amit itt kap, egy lelkes, mélységes hazafias érzéstől áthatott, tettek után sóvárgó ifjúság *első írói megnyilatkozása*, mely, ha ebből a szempontból talán nem is, de az erkölcsi tartalom szempontjából kifogástalan.

Tanár és akadémikus szorosán vállvetett munkája van itt azzal a szándékkal, hogy tanítsa és serkentsen a jövő katonai nemzedékét magas erkölcsi színvonalú, önálló munkára, hasson az ő körében irányító szellemmel és ismertesse meg a magyar közönséggel azt a szellemet, mely egyedüli katonai főiskolánk lelkes fiait áthatja.

Adja Isten, hogy megértésre és sikerre vezessen!

A Levente-kör megalakulása és eddigi működése

Irta: CSEKME ISTVÁN, a Levente-kör akadémikus-elnöke

A világháború szerencsétlen beveződése és az utána következő forradalmak lezajlása után mindannyian éreztük, hogy új korszak következett el hazánk történetében.

Nemzetünk színe-virága vagy elhullott a hazáért vívott dicső küzdelemben vagy testileg-lelkileg kimerülve tért a honi földre, amikor aztán a forradalmak szennyes forgataga szétzilálta megmaradt erőinket, elpredálta megmaradt vagyonunkat és bemooskolta megdicsőített magyar hírünket, nevünket. De a kommunizmusnak nevezett féktelen uralom korszakában a szégyenkezés már arcunkba kergette a vért és ökolbe szorította elesüggedt erőinket s dühös akarással felriasztotta hervadó hitünket.

E gyászos korszak minden rombolása és ocsmány-sága mellett is örökségül hagyta egy új élet megkezdésének lehetőségét s felszínre hozta annak szükségességét.

Az oláh hordák még esonkára tépett hazánk szívért tapodták, midőn fejünk fölé szállt a „turul madár”, a magyarok Istenének ígérete és a vérrel-könnyel áztatott magyar hantokból kisarjadt a jobb jövő reményességének üde virága.

A nemzeti hadsereg fegyelme megalapozta az ország rendjét, megindult a nemesebb eszmék szolgálataiba állított munka. A hálaadás és segítségkérés himnusz felhangzott a templomokból — megkezdődött a második honfoglalás, az új ezredév.

Ebbe, a magyar haza jövődjéért megindult munkába, a haza rombadólt épületét felépítő törekvésekbe, az immár önállóságra jutott magyar nemzet megszervezésébe a Ludovika Akadémia is bele akart kapcsolódni, túl azokon a határokon, melyeket a rideg szolgálati keretek és előírások meghatároznak. Leventéket akart adni a magyar hadseregnek. Leventéket, kik önmön elhatározásukból többet akarnak dolgozni, tökéletesebben akarják magukat kiképezni, lelkiüket, testüket erősebbé akarják edzeni, hogy minél alkalmasabbak legyenek arra a munkára, melyet szerencsétlenségbe jutott hazánk újraépítése megkíván.

Egyéni érdek nélkül, önként vállalni a munkát és ha kell a harcot a legszentebb közösség — a haza — érdekeiért, ez a levente alapgondolata. E feladat vállalására levente kell, ki nemes, vallásos érzülettel és meg nem alkuvó hazaszeretettel lép a küzdőterre.

Mintha Besenyieik lelke szállt volna a Ludovika öreg falai közé, a levente gondolat gyorsan toborozta katonáit. Besenyieik új nemzeti irodalmat, felvilágosodott kultúrát hoztak az elnemzetietlenedett és hátramaradt magyar hazába. A Ludovika leventéi nem akartak ily sokat, csak méltó társai akarnak lenni annak a seregnek, mely az új, egészséges boldog „Nagy-magyarország” megteremtéséért állott csatásorba.

Révy Kálmán vk. ezredes. Akadémia-parancsnok. *Rózsás József* főhadnagy irodalmi előadásai kapcsán még az 1919-ik év végén felvetette azt a gondolatot, hogy nem volna-e célszerű egy akadémikus önművelőkör létesítése, mely az akadémikusoknak alkalmat és módot adna, hogy hálamuk szerint tovább kövessék magukat önálló munkához szokianak, szabad idejüket nemcsak használni fel vezetőtanáraik irányítása és támogatása mellett.

Révy ezredes parancsára *Rózsás* főhadnagy elkészítette a Levente-kör alapszabálytervezetét, melynek főbb pontjait itt adjuk:

A kör célja:

Az akadémikusok önképzésének előmozdítása, keresztény, magyar szellemben való irányítása és ezáltal a jellemképzés elősegítése. Arra törekszik, hogy tagjainak alkalmat adjon az iskolákban és Akadémián szerzett ismereteik kibővítésére, főként pedig, hogy őket önálló munkára és saját munkájuk által a leventeiellel fejlesztésére ösztökélje. A kör komoly érdeklődést, öntudatos hazaszeretettel, nemes erkölcsi magatartást követel tagjaitól, hogy belőlük a magyar katona és fiatalság mintaképei, leventék váljanak.

A kör tagozása:

A kör munkássága szerint hadtudományi, szépirodalmi, általános tudományi és képzőművészeti osztályra tagozódik. *A hadtudományi osztály* körébe tartoznak a katonai nevelés, a kiképzés, harcászat, hadtörténelem, hadseregszervezés, fegyver- és lövéstan, te-reptan, erődítéstan, várharc és katonai földrajz keretében vágó szakok. *A szépirodalmi osztály* magában foglalja a magyar és idegen nyelvek, valamint az irodalom tárgykörét. Munkaanyagát adják: nyelvészeti, irodalomtörténeti kutatások, műfordítások és kisebb költői és prózai műfajok művelete, ezen kívül a szaválásban és előadásban való gyakorlat. Ez osztály különös gondot fordít a magyaros beszéd- és írásmód el-sajátítására. *Az általános tudományi osztály* magában foglalja mindazokat a szakokat, melyek nem tisztán a katonai tudományok, vagy az irodalom keretében vannak. *A képzőművészeti osztály* működése kiterjed a rajzolás, festészet, szobrászat, tervezés, faragás, fényképészet ismertetésére, gyakorlására és fejlesztésére.

A kör szervezése:

A kör élére az Akadémia parancsnokság rendel tanárelnököt, tanártitkárt, tanárkönyvtárost és az egyes osztályokhoz vezetőtanárokat. Akadémikus tisztviselők: az egész kör részére akadémikus-elnök, jegyző, pénztáros és ezek helyettesei; minden osztály részére: osztályvezető akadémikus, jegyző, könyvtáros és ezek helyettesei. E tisztviselőket a kör tagjai választják az alakuló gyűlésen és pedig az elnököt, pénztárost és az egyes osztályok vezető akadémikusait, valamint azok helyetteseit a legmagasabb évfolyamból, a többieket bármely évfolyamból. Az ifjúsági tisztviselők választása rátermettség szerint és csak egy tanévre szól.

A kör működése:

Az egyes osztályok hetenkint egyszer osztály-ülést, az egész kör pedig havonként egyszer összesülést tart. A gyűlések nyilvánosak, de nem tagok nem szólhatnak fel. Az osztályüléseken terjesztik elő a tagok indítványait, bírálják meg a szavalatokat, előadásokat és a beadott munkákat. A bírálók meghallgatása s az esetleg felmerülő vita után a vezetőtanár dönt s az eredményt az osztályvezető akadémikus hirdeti ki. Az akadémikusok munkáikat jelígis levél kíséretében adják be s a szerző nevét csak akkor hozzák nyilvánosságra, ha a munkát az osztályülés elfogadta. Az el-bírálas fukai munkáknál: egyszerű elfogadás, dícséretes, érdemkönyvbe írás vagy felretétel; szavalatoknál: sikerült, részeiben sikerült és teliesen sikerült, elő-adásra alkalmas vagy nem sikerült. Az összes ülések anyagát az egyes osztályvoktól beküldött művek felolvasása, szavalatok, előadások adják ahol az esetleges indítványok fölött is döntés történik és az egyes osztályvezető akadémikusok beszámolnak az osztályok havi működéséről. Az összesülés elé csak kiválóbb munkák és szavalatok kerülnek. Ezenkívül rögtönzött és előkészített vitaversenyeket is lehet tartani, melynek tárgyát a tanárelnök, illetve a vezető tanárok tűzik ki. Az elbírálást egy kielölt bírálóbizottság vézi, melvhez azonban a tanárelnök, illetve vezető tanárok döntése szükséges.

Pályázatok:

A kör évenként pályátelekre jutalmat tűz ki. Pályázaton a kör bármely tagja részt vehet, aki év-közben megerőva nem volt. A pályázók műveiket jelígis levél kíséretében, tudományos munkáknál a forrásokat megnevezve, a meghatározott időre az akadémikus-elnök útján a tanártitkárnak adják be. A jutalmat nyert verses vagy 8 oldalnál kisebb prózai munkát a szerző a kör érdemkönyvébe sajátkezűleg beírja. 8 oldalnál nagyobb munkák az érdemkönyv mellett őriztetnek meg.

A Levente-kör megalakulása:

Az Akadémia parancsnokság támogatása és a tanári kar áldozatkész előkészítő munkássága után 1921. április 7-én tartotta a Levente-kör alakuló gyűlését. *Uhlig Károly* vk. ezredes lelkes szavakkal ismertette a Levente-kör magasztos célját s nemes hivatását. Ko-

moly, önzetlen és fáradtságot nem ismerő munkásságra szólította fel a Levente-kör ifjú harcosait. Utána a tanár- és akadémikus-tisztviselők bejelentése, illetve választása következett. Az Akadémia parancsnok a következő tanártisztviselőket nevezte ki:

Tanárelnökké *Uhlig Károly* vk. ezredes, tanártitkárrá *Náray Antal* főhadnagyot, a hadtudományi osztály vezetőjévé *Czékus Zoltán* őrnagyot, a szépirodalmi osztály vezetőjévé *Rózsás József* főhadnagyot, az általános tudományos osztály vezetőjévé dr. *Neubauer Szilárd* tanárt, a képzőművészeti osztály vezetőjévé *Glock Tivadar* ezredes, tanárkönyvtárossá *Friedrich Alfréd* századost.

Az akadémikusok a Levente-kör akadémikus-tisztviselőit a következőket választották: Ifjúsági elnökké *Németh Imre* III. évf. bel. akadémikust, ifj. jegyzővé *Brunner László* II. évf. bel. akadémikust, ifj. pénztárossá *Mihályi István* III. évf. bel. akadémikust, ifj. könyvtárossá *Vitályos László* II. évf. bel. akadémikust, hadtudományi osztály vezető-akadémikussá *Roskovetz Lajos*, szépirodalmi osztály vezető-akadémikussá *Gerttheisz Oszkár*, általános tudományi osztály vezető-akadémikussá *Zachár Sándor* és képzőművészeti osztály vezető-akadémikussá *Schäurek Ottó* III. évf. akadémikusokat. Az akadémikus tisztviselők megválasztása után az egyes szakosztályok vezetőtanárai ismerették az illető osztályok munkakörét, célját és teendőit.

Ezzel megalakult a Levente-kör s az első leventék szent fogadalommal, erős hittel, vasakarattal és bizalommal megindultak céljuk felé.

A Levente-kör munkássága az 1921-ik tanévben:

A hadtudományi osztály 7 ülést tartott. Az ülések tárgyát tanári előadások s az akadémikusok önálló dolgozatainak ismertetése és megvitatása adták. *Czigler Gusztáv* ezredes „*A tüzéség fejlődése*”, *Dobribán Péter* ezr. „*Verdun erőd jelentősége és szerepe a világháborúban*” címmel tartott előadást. Az aks.-ok munkái, illetve szabad előadásai voltak: 1. *Mergl Imre* III. évf. aks.: „*Április 11-ike méltatása*”, 2. *Telek József* II. évf. aks.: „*Budavár visszafoglalása 1849. május 4–21-ig*”, 3. *Mihályi István* III. évf. aks.: „*Az ellenséges propaganda Magyarországon és ennek következményei*”, 4. *Balkay Lajos* III. évf. aks.: „*A mozgó-sításról*”, 5. *Mihályi István* III. évf. aks.: „*A szerbek, bosnyákok, montenegróiak és albánok harcmodora*”, 7. *Mayer Alajos* III. évf. aks.: „*Az akna- és gránátvetők fejlődése*”, 8. *Jancsó Árpád* III. évf. aks.: „*Békekisérletek a világháború folnamán*”. E munkák, illetve előadások legtöbbje dícséretben részesült.

Ha nézzük az osztály munkásságát, örömmel tapasztaljuk, hogy tagjai szívvel-lélekkel hozzá fogtak a munkához s a rendelkezésre álló rövid időben is bizonyosságot tettek arról, hogy előjáróik oktatása és irányító szava, nem terméketlen talajra hullott.

A szépirodalmi osztály 9 ülést tartott. *Rózsás József* fhdgy. osztályvezető tanár több ízben tartott előadást, így a szavaltásról, a szavaltásra alkalmas költemények megválasztásáról, a szavaltatok, valamint a prózai és verses munkák bírálatának mikéntjéről, a magyaros stílusról és a magyar versformákról. A kör tagjaitól beérkezett 10 verses és 4 prózai munka. A verses munkák közül háromat megdícsérték, négyet egyszerűen elfogadtak és háromat félretettek. A prózai munkák közül kettőt egyszerűen elfogadtak, kettőt pedig félre tett az osztály. E kis munkákból a romlatlan lelkék hangja cseng felénk, kik sírnak a haza sorsán, majd pedig bátorítanak feltámadást hirdetve, némelyikből a dac és keserűség s az engesztelhetetlen bosszú kiáltását halljuk. A pelyhes sasfőlkök most kezdik első szárnypróbáikat, hogy megerősödve nekivágjanak a lég birodalmának. Munkaanyagának megfelelően ez az osztály domborította ki legjobban a Levente-kör működésének magyar, hazafias jellegét.

Az általános tudományi osztály 6 ülést tartott. Tanári előadások voltak: Dr. *Neubauer Szilárd* tanár: „*A munka természettudományi és társadalomtudományi szempontból*”; „*Kultúra és civilizáció*”; „*Vallás és erkölcs*” címmel. *Lenkey Géza* őrnagy ismertette a „*Luftfahrkräfte*” című munkát. Az akadémikusok közül *Braunberger Emil* II. évf. aks. a „*Phenolphtalein*”-

ról és *Ducsay Jenő* III. évf. aks. az „*Automobilizmus*”-ról tartott előadást, miként dícséretben részesültek.

A képzőművészeti osztály 6 ülést tartott. Ezek tárgyát a vezetőtanár oktatásai és kész művek bírálati s gyakorlati foglalkozás adta. Tanári előadások voltak: *Glock Tivadar* ezredes: „*A láthatár és a nézőpont célszerű megválasztása, dekoratív munkák méltatása és azok alapvető gondolatai*”; „*A rajzolás technikája, kitérve a kezdőbetűk kiemelő rajzolására, fák és embercsoportok föltekben való elhelyezésére, árnyékolás és a proportiora*”; „*Benczur iskolájának szemléltető oktatása egy portrét festése által*”. *Marschalkó Jenő* százados, a tagok rajzai és festményeinek megvitatása kapcsán: „*A fény és képérték, különböző megvilágítások és azok helyes mérlegelése*”; „*A fényképezés technikája*”; „*Képtárgyak megválasztása, a különböző technikai követelmények szemellett tartásáról*” címmel tartott előadást. A tagok rajzokat, festményeket készítettek és mintáztak.

Az osztályülések munkálkodásából láthatjuk, hogy bár a kezdet nehézségeivel küzdöttünk, mégis e rövid két és fél hónap alatt, nagyon szép eredményt értünk el.

A Levente-kör évzáró gyűlését 1921. június 26-án tartotta. Jelen voltak: *Révy Kálmán* vk. ezredes Akadémia-parancsnok, a tanártisztviselők s a kör iránt érdeklődő tiszték és tanárok, valamint az összes akadémikusok. Az ülés megnyitása után *Németh Imre* ifjúsági elnök beszámolt a kör évi működéséről, majd meghatározott szavakkal búcsúzott a Levente-körtől. A megsértett magyar büszkeség és a lelkes hazafi hangjai szálltak felénk s buzdítottak kitartó munkára. *Selymessy Attila* III. évf. aks. szavaltta *Pogány Mihály* „*Az őrszem meséi*” című, megrázó hatású költeményét. *Vida Gyula* szds. „*A külpolitikai érdekkapcsolat*”-ról tartott érdekes és tanulságos előadást. *Kabdebó János* III. évf. aks. felolvasta a beadott munkák közül *Platthy József* II. évf. és *Mayer Zoltán* I. évf. aks. megdícsért költeményeit. *Mihályi István* III. évf. aks. felolvasta a hadtudományi szakosztályban megdícsért „*Ellenséges propaganda Magyarországon*” című dolgozatát. *Uhlig Károly* vk. ezredes, tanárelnök évzáró beszédében örömeinek adott kifejezést, hogy a kör tagjai átérze hazánk gyászos sorsát, komolyan hozzá kezdtek az építő munkához. Felszólította a kilépő legfelsőbb évfolyambeli tagokat, hogy ha el is hagyják az Akadémia falait, ne váljanak meg a Levente-körtől, hanem mint kültagok támogassák körünket.

Majd a pályázatok kihirdetése következett, melyre kivételosen a kilépő III. évf. aks.-ok is pályázhattak.

Révy Kálmán ezredes Akadémia-parancsnok megdícsérte a kör eddigi munkásságát s ernyedetlen kitartásra, szorgalomra és a levente-jellem ápolására buzdította a tagokat. Azután a tanárelnök elismerő szavak kíséretében kiosztotta a jutalmakat azoknak az akadémikusoknak, kiknek osztályüléseken megdícsért vagy elfogadott munkáik voltak. Ezzel a Levente-kör 1921-ik tanévi működése befejeződött.

A Levente-kör működése a folyó tanévben:

A Levente-kör folyó tanévi alakuló gyűlését 1921. október 17-én tartotta. *Uhlig Károly* ezredes, tanárelnök, megnyitó beszédében annak a reményének adott kifejezést, hogy a biztatóan indult múlt évi kezdet után oly eredményt fogunk elérni, mellyel a nyilvánosság előtt az Akadémia hírnevét egy újabb irányban emelhetjük. Bizonyítsuk be — mondta —, hogy mit tud az erős akarat, a minden szépért és jóért hevülő ifjú lelkesedés és mit tehet a hazaszeretet, mely mindenkitől azt kívánja, hogy a hazáért használja fel istenadta képességeit és egy ország fennmaradásáért nem csak fegyverrel, hanem a magasabb kultúra segítségével is kell küzdeni. „Fegyverünk a kard és paizs: Legyen a kard gyors és éles, a paizs pedig biztos — és fényes, mely azonban nem a felület simaságának eredménye, hanem belsők szellemi és erkölcsi kisugárzása. A Levente-körbe lépni szent kötelessége annak, aki a legkisebb képességet is érzi magában, mert hazáját segíti vele a boldogulás felé.”

A tanárelnök beszéde után a tanári- és akadémikus tisztviselők bejelentése, illetőleg megválasztása következett. Az Akadémia parancsnokság kinevezte tanárelnökné *Uhlig Károly* vk. ezredes, tanártitkárrá *Ná-*

ray Antal főhadnagyot, tanárkönyvtárossá *Friedrich Alfréd* őrnagyot, a hadtudományi osztály vezetőtanárává *Czékus Zoltán* alezredes, a szépirodalmi osztály vezetőtanárává *Rózsás József* főhadnagyot, az általános tudományi osztály vezetőtanárává *Lenkey Géza* alezredes, a képzőművészeti osztály vezetőtanárává *Glock Tivadar* ezredes.

Az akadémikusok a következő tisztviselőket választották: akadémikus-elnökké *Csekne István* III. évf. aks.-t, akadémikus-jegyzővé *Stefán Valér* II. évf. aks.-t, akadémikus-pénztárossá *Péchy László* III. évf. aks.-t, akadémikus-könyvtárossá *Szabó Árpád* III. évf. aks.-t, hadtudományi osztály vezető-aks.-sá *Littomericzky Oszkár*, szépirodalmi osztály vezető-akadémikussá *Platthy József*, általános tudományi osztály vezető-aks.-sá *Strébely Géza* és a képzőművészeti osztály vezető-akadémikusává *Batáry Lajos* III. évf. akadémikusokat. Az egyes osztályok ezután saját helyiségükbe vonultak teendőik megbeszélése végett.

A Levente-kör ezidei működése:

A hadtudományi osztály ezideig 11 ülést tartott. Tanári előadások voltak: *Náray Antal* főhadnagy: „*A tengeralattjáró fejlődéstörténete*”; *Zelenka Zoltán* alezr.: „*A légi forgalom jövője*”; *Kiss István* fhdgy.: „*Harcleírás a Mala-Strypa-front áttöréséről*”; *Ádám Endre* alezr.: „*A pálgárság katonai nevelése*”; *Meyer Lajos* főtisztelendő: „*Liberalizmus, szocializmus, zsidóság és szabadkőműveltség szerepe a világháborúban*”; *Czékus Zoltán* alezr.: „*A pacifizmus létjogosultsága*” címmel.

Az akadémikusok közül különösen dícséretre méltó *Niedán Péter* II. évf. akadémikus dolgozata: „*Várharc és tábori erődítés fejlődése a világháborúban*”, melyet a kör első összejutásán fel is olvasott.

A szépirodalmi szakosztály 14 ülést tartott. *Rózsás József* fhdgy. osztályvezető tanár előadásai voltak: „*Az irodalomról*”; „*Hagyomány és egyéniség az irodalomban*”; „*A nyelvtudományról általában*” és „*A kritikáról*”. Beérkezett a tagoktól 22 verses és 6 prózai munka. Ebből az osztályülés egyszerűen elfogadott 9, megdícsért 8 és félretett 5 verses munkát, a prózaiak közül egyszerűen elfogadott 3, megdícsért 1 és félre tett 2 munkát. Költeményeikért dícséretben részesültek: *Szalántzy Ernő*, erdőbényei *Németh Imre*, *Fehér József* és *Orszehovszky Viktor*, prózai munkájért *Fekete Pál* akadémikus. A szavaltásban br. *Pongrácz Antal* és *Deák Gedeon* tűnt ki.

Az általános tudományi osztály 10 ülést tartott. Az ülések tárgyát a következő előadások adták: *Horváth József* III. évf. aks. „*Vitamin szerepe az állati szervezetben*”; *Hatz Ottó* II. évf. aks.: „*Az energia felhasználása*”; *Abt István* III. évf. aks.: „*A föld keletkezése és fejlődése*”; *Szentpétery György* II. évf. aks.: „*A magyar nép arca és jellege*”; *Abt István* III. évf. aks.: „*A skandináv mitológia*”. Beérkezett egy önálló munka, melynek szerzője *Schilling István* II. évf. aks., ki érte dícséretben részesült.

A képzőművészeti szakosztály 10 ülést tartott. Az ülések tárgyát az akadémikusok rajzai, festményeinek bírálati s a vezetőtanár oktatólagos előadásai adták.

A Levente-kör 1921 dec. 18-án tartotta első összes ülést. *Zelenka Zoltán* alezredes az Akadémia parancsnokság megbízásából, *Uhlig Károly* ezredes másirányú nagy elfoglaltsága miatt, átvette a tanárelnökséget. Megnyitó beszédében felszólította a tagokat, hogy működjének továbbra is oly lelkesedéssel, mint eddig. Indítványozta, hogy *Uhlig Károly* ezredes úrnak, ki a Levente-kör megalakításában tevékeny részt vett és eddig nagy szeretettel, hozzáértő körültekintéssel vezette, fáradozásaiért a kör jegyzőkönyvileg mondjon köszönetet.

Ezután az elnök a Levente-kör megismertetése és munkásságának megőrkítése céljából egy Levente-újság megindítását javasolta, mely egyelőre havonként jelenne meg. Szerkesztésével *Rózsás József* főhadnagyot bízta meg.

Ezután az osztályvezető akadémikusok beszámoltak az eddigi működésről. *Deák Gedeon* I. évf. aks., *Németh Imre* II. évf. aks. „*Látták az Istent*” című költeményét szavaltta gyűjtő, hazafias lelkesedéssel. Utána *Niedán Péter* II. évf. aks. felolvasta „*A várharc és tá-*

bori erődítés fejlődése a világháborúban” című munkáját, melynek ügyes összeállítása és gondos kidolgozása vasszorgalomról tett tanúságot. Br. *Pongrácz Antal* I. évf. aks. felolvasta a szépirodalmi szakosztályhoz beérkezett kiválóbb költeményeket. Különösen kiűnt erdőbényei *Németh Imre* II. évf. aks. „*Judás*” című költeménye. Az ülés befejeztével *Révy Kálmán* ezredes, Akadémia parancsnok beszédét intézett az akadémikusokhoz, melyben elismerését fejezte ki a kör eddigi munkásságáért s lelkes szavakkal további kitartásra buzdította a tagokat.

„Azt akarom — mordotta — hogy a fennhéjázó nagy hang és kihívó magatartás helyett a műveltség és jóízű uralkodjék, mert ez a legbiztosabb alapja a lelkiismeretes kötelességtudásnak, mely kell, hogy a magyar katonának főtulajdonsága legyen. Ennek megszerzésére törekszik a Levente-kör.”

Ha visszatekintünk a Levente-kör eddigi munkásságára, örömmel látjuk, hogy az elvetett mag termékegy talajba, nemesen érző szívekbe került, kik elhatározásukhoz híven ifjú lelkesedéssel, acélos kitartással, becsülettel végzik az elvállalt munkát. A Levente-kör megalakítása soha sem jöhetett volna jobb időben, mint most. Áldásos munkát végez, mert művelt, széleslátókörű, önálló munkára szoktatott, katona-jellemeket akar nevelni a magyar hadseregnek, melyre oly nagy feladat vár.

Hálásak vagyunk vezetőinknek, hogy szívünkbe plántálták s tudásukkal, tapasztalataikkal és oktató-sukkal tovább fejlesztik a kikelt magot, melyből Isten segítségével megteremtheti az egészséges, minden bajjal s viharral bátran szembenéző, büszke magyar tölgyet.

Akadémikusok! Legyünk méltók a „Levente” névre! Önzetlenül, becsületen, komoly munkával haladjunk tovább azon az úton, melyet vezetőink kijelöltek számunkra. Ne feledjétek egy pillanatra se, hogy esonkára tépett hazánk segítségért kiált, százezrek sanyolódnek idegér, rabiga alatt, ne feledjétek, hogy minden perc, amelyben hazánk jövőjéért dolgozunk, — legyen az az igazi munka bármely területen, — egy-egy könnyeseppel törül le a sápadt areokról s egy-egy lépéssel visz előbbre régi határaink felé. Dolgozzatok erős akarat, szívós kitartással, hogy imádságunk: „Hiszek Magyarországot feltámadásában” minél előbb valóságra váljon.

A mi eszményünk!

Miért kell nekünk a kereszt?

A nagy magyar éjszakából, melyet a vigasztalódásnak és reménykedésnek fénye olyan gyéren tud csak beerezni, egy típus ragyog felém. Mintha a régi magyar faji és történelmi erők elevenedtek volna várva-várt, ígéretek valóságba. Ez a típus ebből az áldott, gazdag hantokban omló magyar földből nőtt ki, — benne pezdül, lüktet és hevül minden érzés, tűz és erő, melyet a magyar századok facsartak a magyar rögbe. A hármas halomra feszülő kereszt alján bomlott szirmokba a mi álmaink, évszázados szent vágyaink százzsorszép virága: a magyar levente!

Az értékek nagy mélységei tárulnak fel ebben a típusban, benne simul meg ennek az ebek marta-lékává tett nemzetnek minden bízása.

Széles konturokban így rajzolnám meg: a magyar levente mindenekelőtt tisztult, emelkedett lelkiületű, őszintén és mélyen vallásos. Hite komoly és férfias, ment minden elhajlástól. Beragyogja lelkét, átítatja kedélyét és értelme mélyen ver gyökeret. Nem hangulat, hanem energia. Életet hordozó, életet átjáró és hatalmas irányítóerő. Hazáját, fajtáját izzón, fanatikusan, sovénül szereti. Ebben az érzésben valami szilaj, vad őserő dübörög. Gyű-

löl mindent, a gonoszak kijáró engesztelhetetlenségével, ami ennek a nagy perzselő érzésnek útjába tornyosul. A kötelességtudás és kötelességteljesítésnek nehéz, fáradságos, de napfényes magasságok felé kanyargó útját járja. Munkása, ha kell mártírja a magyar életnek; a magyar földnek verítéke esordulásával, de vére hullásával is megtermékenyítője és megszentelője.

A meg nem tántorodó, a jobbra-balra sohasem kacsingató becsületnek és tisztességnek szimbóluma. Egész ember, talpig férfi. Lelkét mindezek felett mint a hajnal úde, harmatos lehellete a magyarok Nagyszonyának gyengéd-gyermeki hűségese szeretete hamvazza be.

Gyönyörű típus!

Ilyenné kell a ludovikás leventének is formálódnia. Ilyenné pedig csak a kereszt világnézetének fényében és melegében fejlődhet. Ez és egyedül ez minden erőteljes, nagy lendületű egyéni és nemzeti életrendülésnek az atmoszférája. Minden egyéb még oly jóindulatú kísérletezés vérszegény és életképtelen. Hiába hangsúlyozzuk, mélyítjük a faji érzést, bontogatjuk a faji erőket. Ez egymagában nem elég. A faj és a fajt hordozó vér elposhad, elfajzik, dekadenciába szédül, ha nem hullámszik benne tisztító, edző erkölcsi erő. És mert ez a konzerváló, az egészséges, izmos életfejlődést lehelő etikai erő csak a keresztől ömlik alá bőséges zuhatagokban, azért kell minden nemzeti törekvésünkbe és a mélyebb és tartalmasabb egyéni élet kialakítására, tehát a levente-ideál kiépítésére irányuló törekvéseinkbe a nemzeti, faji gondolat mellett a keresztény eszmevilágot a maga teljes szépségében, gazdag erőivel, a magyar léttel való gyönyörű összefonódásával belevinni.

A hit az alapja, talaja, gyökere, ereje minden morálnak. Enélkül csak amolyan sápadt, hamar elfonnyadó vérszegény etika vergődhetne ki a lélekből, csak felszínes, az élet kalapácsütései alatt könnyen lepattogó erkölcsi zománc mázolódnék végig a lelken, pedig a leventének tűzálló, vihartálló, mélyből sarjadzó, életet egyensúlyozó, szilárd morálra van szüksége. Azért kell a hit. És pedig nem akármilyen hit, hanem az, amelyik kiemelkedik a hideg, elvont rendszer merev kereteiből és a lélek életfakadásává, sugárzó fényévé, lendületévé, a földön kúszó emberi nyomorúság felmagasztalójává eleveledik. Az a hit, amelyik az örök világosságnak az emberi élet útjára hulló reflexe, amelyben eleven, meleg, pirosposzsgás élet lüktet, amelyik a kereszt-hez tapad, belőle él, táplálkozik, energiával szünösztelenül töltkezik, amelyet a Mester adott nekünk, amely az ő lelkéből lelkezett, amelyben az ő vére pezsdül, az ő ereje hullámszik, amely ebben az életben, a magyar életben, a levente életben is a leggazdagabb, a legáldásosabb és a leghatalmasabb realitás, nem pedig ábránd, szentimentális lelkek álomkergetése. Ilyen hitnek lesz aztán a virágba borulása, felbontása a mindennapi életben az erkölcs, amely a levente jellemének tartalmát, értéket és súlyt fog adni.

Lélekben így kifényesített és megizmosodott leventék fogják majd ennek a nemzetnek beteg, sorvadozó lelkét is meggyógyítani, új életre kelteni. S ez lesz a magyar feltámadásnak, az annak az áhítózza-áhitózott nagy magyar összesimulásnak is

a legbiztosabb és egyedül reális előkészítője. A nemzet lelkében kezdődött a romlás, gyűlt a szenny, a geny, amely aztán mérges kelevényé dagadt és a mi rettenetes katasztrófánkban itt, a nemzet lelkének mélyén kell tehát a tisztulásnak is megindulnia. A mi tragédiánk konkrété akkor kezdődött, amikor ez a nemzet elernyedve hitében, meghervadva erkölceiben lesiklott a kereszt világnézetének üdvösséges magaslatáról és bódultan, holdkórosan követte a tagadás szellemét egész a teljes összeomlásig. Széles-hatalmas történelmi perspektíva szakad fel előttünk. A kezdetén homályba veszni látjuk a keresztet, határán pedig a kultúrát, embereket, nemzetet összemorzsoló forradalmak lángja borítja az ég alját! És mi ennek a szörnyű lezüllésnek a legromcsoltabbjai élni akarunk, fel akarunk kelni, a szabadulásnak, történelmi jogaink visszaszerzésének az útját keressük.

Nincs, nincs más menekvés, csak a kereszt. Pártitűk voltunk, hitszegők voltunk, átok rajtunk és ezt csak úgy tudjuk megtörni, ha a régi szeretettel, ezeréves hűséggel visszakúsunk a kereszt-hez. Magasra tartva a keresztet, a legfelségesebb világfelfogás tündöklő jelét, kell a halál birodalmából az élet igézetesen szép országába, a múlt útvesztőiről a jövő királyi útjára, az eltévelyedés homályából a keresztől leszűrődő káprázatos világosságba átlépünk. Préselhetünk sokszínű ideákból még olyan imponáló fütykóst, hogy a magyar meglódtva azzal döngesse le a nemzet szent testéről azt a sok vérszívó bestiát, ha nem járja át a lelkeket a kereszt szelleme, ha így belsőleg nem tápáskodunk fel, nem újulunk meg, ha a magyar lélek nem omlik újra megadással Krisztus kezeibe, akkor az a fütykös bizony csak mankóvá degradálódik és legfeljebb ennek a béna, rokkant hazának a keserves tovavánszorgását segíti. Lelki renaissance kell tehát. Ennek az újjászülető nemzeti léleknek az egészséges, tiszta, pompás összetevői pedig legelső sorban a leventelelkek. A kereszt-hez visszaseregülő magyarság élén is a leventéknek kell haladniuk. Azért kell arra a fiatal, nagy tettek nemes vágyától feszülő lélekre Krisztusnak gyönyörűségei mundérját szabni.

És ez a levente tiszt lesz!

A magyar hadseregnek, a mi egyetlen reális erőtényezőnknek a szíve, lelke, vére, gerince lesz. Lelkéből kisugárzó szellem beleivódik, ereje beáramlik katonáiba; milyen nagyszerű, legyőzhetetlen erőt jelentő, elite hadsereg fog majd ilyen leventelelkekkel dirigált kezek alól kikerülni!

A magyar jövőnek milyen szép vígaszos távlatát nyitja meg ez a gondolat. Ugy-e így érdemes leventének lenni.

Meyer Lajos,

a Lud. Ak. tábori lelkésze.

*Hiszek egy Istenben
Hiszek egy hazában
Hiszek egy isteni örök igazságban
Hiszek Magyarország feltámadásában.
Amen!*

Tegnap, ma és holnap

Vázlatok a magyar katona lélektanához

Irta: STEFÁN VALÉR II. évfolyambeli akadémikus,
a Levente-kör jegyzője

Bevezetés.

Nyolc évvel ezelőtt történelmünknek igen nevezetes pontjához jutottunk el. Európa nagy tragédiájának utolsó felvonása kezdődik itt, ami sok megfigyelő szerint a fehér ember immár szemellátható soradásának előjelét mutatja. Még nem tudjuk, ki fog a helyére lépni, ki fog uralkodni a világon, de sokan bizonyosan állítják, hogy a „nyugati“ kultúra elhagyta tetőpontját és mindig meredekebb úton rohan lefelé. Sülyedésének okát nem a nyugati szellemben, hanem a *Nyugat erkölcsének zullásában* látják.

Ha nem volnánk hozzákapcsolva a kultúrához, talán nem is tartanók ezt fontosnak és különösnek. Rendes történelmi folyamat: népek, kultúrák, melyek kibukkannak a homályból, elérik a tetőpontot, azután eltűnnek. Eltűnteti őket a romlott erkölcs.

Ennek a folyamatnak megvannak a maga jellemző tünetei. Más-más szempontból nézve nagyon sokfélék, de legkifejezőbbek a lélektani tünetek, melyek minden esetben ugyanazok. Nagyon hosszadalmas lenne mindezeket letárgyalni, nem is célozom, azonban mi a történelemben élünk, ezekből az állandó jelenségekből kell kiindulnunk akkor, midőn egy nemzet lelkivilágáról beszélünk.

Tulajdonképpen a hadsereg lelkivilágáról kellene szólnom, de ezeket a fogalmakat semmiképpen sem tudom szétválasztani. Ma már nem kasztok, törzsek, családok harca a háború, hanem a nemzeté. A mi körünkben a *nemzet a hadsereg, az állampolgár a katona* és bármennyire független is a hadsereg a nemzet politikai életétől, annak mégis a kor felfogása és szellemi élete adják alapját. A nemzet élete a történelemben illeszkedik bele, a hadsereg a nemzet része és így, ha nem is közvetlenül, de hatása alatt áll a kor lelkének.

Az emberi lélek örökké változik. Hozzáalakul a tömeg lelkéhez, a kimagasló egyéniséghez, átveszi annak érzéseit, gondolatait, jelszavait. *Ma jelszavakból és kenyérből áll a világ.* Aki kutatva jár benne, megdöbbenve áll meg a szörnyű útvesztő előtt, hol kezdje, merre menjen?

Vissza kell menni, rég elfelejtett és kihalt generációk életét kell bonckés alá venni, talán sikerül egy pontot találni, amelyre ráköthetjük Ariadne fonálának végét.

Osszuk fel a munkát három nagy részre. Vizsgáljuk a tömeglélek három legnagyobb tényezőjét, a *hagyományt, a faji jelleget és a kor szellemének megnyilvánulásait.*

Végeredményben a nemzet lelkét fogjuk kapni. Ezzel elérjük a célunkat, mert a hadsereg, mint része az egésznek, a nemzetnek, ugyanazon törvények, szabályok szerint él, ugyanazon lelkimegnyilvánulások adják alapját.

1. A nemzet és hadsereg történelmi összefüggése és az ebből eredő lélektani jelenségek.

Végigpillantva az emberiség történelmén, észrevesszük, hogy az egyes korszakok felfogása, azok hadseregeiben, a hadseregek szervezetében és céljaiban igen találóan tükröződik vissza. Történelmi munkákban csak nagyon felületesen érintik ezt a tárgykört. Oka valószínűleg az, hogy a modern liberális történetírás a hadsereget nem tartja kultur-tényezőnek, és kultúr-történelmeiben nem is foglalkozik vele.

Ennek ellenkezőjét kísérlem meg a magyar történelemből kiragadott néhány képpel bebizonyítani. Ezzel kettős célt akarok elérni: bebizonyítani, hogy minden kornak megvan a maga lélektanilag felépített hadserege, s ez ennek szellemével együtt kultúr-tényezőt képez.

A turáni medencében beállott földrajzi változások, a magyar népet szállásainak elhagyására kényszerítették. Keleten a kínaiak építette hatalmas fal állta útját a vándorlásnak. Tehát nyugat felé mentek. A vándorló nép létkérdése volt, hogy sikerül-e új hazát találni,

vagy nem. A honfoglaláshoz harcra kellett felkészülnie, hadseregre volt szükség, amelynek nagyságával arányosan növekedtek a cél elérésének esélyei. Ezért az egész nemzet hadiszervezetet vett fel. Hadviselési módjuk, a kiméletlen támadó fellépés is ennek következménye, továbbá annak, hogy a honfoglalási törekvéseknek esetleg útjában álló népek háborúi ellenében csak ugyanazon hadviselési mód lehetett célravezető.

A vándorlás nyugati irányban történt, mind műveltebb és műveltebb népekkel kerültek szembe. Ezt a műveltséget a folytonos érintkezésben lévő hadsereg először vette észre, visszatérve, az adta át saját fájának. A honfoglalás után, a kalandozások korában, a hadsereg gyűjtötte össze e földre, a Viseyai öböltől Skandináviáig és Bizáncig lakó népek műveltségének bizonyítékait: a városépítést, a földművelést, ipar, kereskedelem akkori elveit, módszereit.

Mátyás király török mintára (csak elvben) áttért az állandó hadsereg rendszerére. Egyrészt azért, hogy a törökök magas színvonalú hadseregével egyenlő értékű csapatokat állíthasson szembe, másrészt azért, mert az ország akkori viszonyai kényszerítették rá.

A renaissance e korban kezdődött hazánkban. Az „újjászületés“ a háborút barbarizmusnak tartotta, azok a társadalmi osztályok tehát, amelyek e szellemet magukba szívták, elveszítették harcias jellegüket. Olyan hadseregre, mely ezekből az elemekből állott volna, Mátyás nem támaszkodhatott, a renaissance-től áthatott osztálynak szelleme a vezetésre nem volt megfelelő. Felállította tehát „fekete sereg“-ét.

Mátyás királyunk seregének dicső eredményeket köszönhetünk, de az nem támaszkodott az *egész nemzet harcias szellemére* s azt nem is tudta ébren tartani és többé felébreszteni. A törökök nagy politikai éleslátással várták a nagy király halálát, amivel együtt serege is meg fog szűnni és Bécsig szabad lesz az út a félholdnak.

Az utánakövetkező időkben lassan sorvadott a magyar harcoss szellem. Az őserő a fő- és köznemesség küzdelmeiben morzsolódott fel, a reformáció elterelte a nemzet figyelmét a katonai kérdésektől. A mohácsi csata előtt felvillan még egyszer a magyar hadi dicsőség, de hiába.

Az 1848-as honvéd hadsereg lélektani okai és jelenségei annyira közismertek, hogyha ezt fejtegetném, kétségbevonnam saját nemzetemnek az ősök iránti tiszteletét, különben is — nehéz: aranybetűs, vérvirágos imakönyv lapjain hideg, számító elmével, okokat és okozatokat keresni.

A hadsereg tehát csak akkor van áthatva igazi harcoss szellemtől, ha az izig-végig nemzeti hadsereg. Harcossá csakis a nemzeti idealizmus teszi, nem pedig önző célokért való küzdelem. S ha ez az idealizmus és ez a harcoss szellem hiányzik a nemzetből, — nem lesz meg a hadseregben sem.

Tehát a hadsereg csakis a nemzet lelkéből vehető, még pedig nem önkéntes vállalkozás, hanem *kötelezettsége* révén, mert arra kell a nemzetet nevelni, hogy ezt a kötelezettséget mindenki természetesen találja.

És itt van előttünk a jelen szomorú példája, az a minden részletében átgondolt terv, mely mindent a hiszékenységre épített és sajnos, nagyon sikerülten. Bemutatta, hogy mint lehet játszani az emberi lélek húrjain, finoman, észrevétlenül és mégis hatásosan, egy-két röpke, értelmetlen jelszóval milliókat vezetni, hajlítani, táncoltatni, hogyan assatták meg önmagunkkal a gödröt, amelybe belelöktek.

Felállították a tételt, hogy nemzet ninesen, hogy az állam a termelő munkások szövetsége. Az állam fogalmából száműzték mindent, ami összefüggésben van a nemzeti eszmével. Csak a termelés az, ami a közösséget fentarthatja, minden más, kulturaellenes és barbár.

És a magyarság, mely az államiságot mindig fölébe helyezte a fajiságnak, lépre ment.

Különösen bántotta ezt a kores nemzedéket valami, ami szerintük nagyon is felesleges, ami azonfelül veszélyes is. Ez a hadsereg! Nacionalista! Oh, ez nagy bűn!

A termelés szempontjából veszélyes, — hangoztatják. (Mintha nem is a termelés védelme volna a célja!) A katonai idealizmust neveltségessé, a legszentebb katonai erényeket gúnytárgyává teszik.

A bevonuló katonát igyekeznek ezekkel a nézetekkel telíteni, ami kellő ellenhatás nélkül lassan-lassan sikerül is nekik; elidegenítik őket a hadseregtől, a harcok élet nehézségei még jobban elkeserítik őket és — ha nem is meggyőződésből, de mégis — ellenségei lesznek a hadseregnek!

Regények, nyílt-tér, élelapok, esengő-bongó versikék, játékok, operettek mind a vallást és a hadsereget, illetőleg a katonaságot gúnyolták. Elkeseredett harcot hirdettek a szocializmus nevében e két bástya ellen. És a század anyagias gondolkozása itt utánuk tódult. „Most már mindent szabad, csak a b. t. k.-be ne ütközzék,” — visszhangzott mindenünnen.

S akkor, amikor ezek a hangzatos hazugságok már nem találtak korlátokra, mikor nem volt, aki becseljen tevékenységüknek gátat vessen, mikor hangos lett az utca az ő jelszavaiktól, akkor hasonló lett hozzájuk a hadsereg is!

Tehát nemzet és hadsereg: egy.

Ha az egyiknek uralkodó szelleme rossz, rossz lesz a másiké is; ha a nemzet többre becsüli a sápadt ravaszarcú idegen lelkét és zsebét, mint a fiai hazaszeretettét, ha vakon megy a sátán fuvolája után, eltűnik a föld színéről, mert megfertőzi, eltünteti egyedüli támaszát, a hadsereget, mely a nemzet lelki világának valóságos tükörképe.

Tehát mit tegyünk? Pipázzunk és vitázzunk, tovább a sir szélén; vajjon akad-e jobb érzésű ellenség — hisz van belőle elég — aki ad egy darab kenyert és irgalomból beletaszít a meszesgödörbe?!

2. A fajtság mint tömeglélektani tényező.

„Mert nincs tagadás, hogy valahol több képzeleti tehetőség, de egyszersmind több nyavalygó képzelet is létezzék, mint a magát szünetnélküli álmokban hirtelen szerető Hunniában” — mondja a nagy Széchenyi.

... Egyszerre egy olyan korszakban találta magát, ahol a jelen munkája lüktetett és az élet könyörtelenül toltá félre az álmódzókat. Ez megzavarta sokaknak csendes szenderegését, egy nagy álom-diszharmonia keletkezett és részekre tépte a nemzetet. Az álomnemzet fiai meggyűlöltek egymást, magukat, mindent és — ijedten eszméltek arra, hogy az álmokat a szívtelen valóság elsöpörte és vele az álomnemzetet is...

A kelettel való kapcsolat nem sikerült. Lassanként beleéltük magunkat abba, hogy csak egy kivézető út van és az Bécsen visz keresztül. Jött 67, jöttek más évek — óh, már láttuk a Nagy-Monarchiát, melyben a magyar faj vezet, a felhők közül mosolyogtunk a vajudó Balkánra, magyar gyarmatokról, magyar flottáról, Adriáról; féltettük a magyar hegemoniát az osztrákoktól, irtóháborút viseltünk minden ellen, ami német...

Nagy nemzeti céljaink megvalósításához biztosíték kellett, nemzeti hadsereg.

Es mi történt? A nemzeti hadsereg nem jött létre, csak egy kisebb, de annál lelkesebb képviselője: a honvédség. A nagy nemzeti eszmék a nép körében visszhangra találtak. Társadalmi, felfedelmi egyesületek alakultak. De a lelkesedés nem talált kielégítésre, nem kapott elég táplálékot: az öreg pipás visszagondolt az elmúlt lelkesedés hiábavalóságára, eszébe jutott a szolgabíró úr, aki karhatalommal szüntette be a nagy gyülekezést, — legyintett egyet, mondván: „nem célirányos.”

A faji öntudatnak ez az elsorvadása az 1918-as forradalomban kegyetlenül megbosszulta magát. Ha meg van, nincs az a hatalom, mely a magyar katonát arra bírja, hogy fegyverét a gyűlött dióznak odaadja. S midőn a közjogi harcok a monarchia széthullása folytán megszűntek, elemi erővel ütötte fel fejét a Nyugat nemzetrontó, gyűlöletes világnézete és az erre fel nem készült társadalom kardesapás nélkül adta meg magát.

A kóvet szeretném csak teljessé tenni, amikor most az osztályokról beszélek. A katona sem ment az osztályozmékától, sőt éppen a magyar faj az, amely önönmagát osztályozza.

1848-ban a nemzet rendi tagozódása elméletileg megszűnt. A valóságban azonban tovább élt addig, amíg a minden rétegben kikristályosodott értelmiség le nem döntötte a korlátokat.

A főúri osztály 1848. után hűvös tartózkodásba burkolódik, külföldön családi kapcsolatokot keres, itt-hon a szocializmustól szorongatott földbirtokait védi. Nagy, nemzeti befolyást csak egyesek gyakorolnak.

A nemesi osztály a mágnásutánzásban hihetetlenül elszegényedett. Lába alól kiesüszött az apai föld, behúzódott a városokba és elfoglalta a hivatalokat. Felfogását megtartotta ott is. A lélektani hatás ájtát-szódik a zsidóság kezébe, akik azután ezt ki is használják és a hivatalnokosztályra uszítják a föld és gyárak népet.

A kapitalizmus által létrehozott értelmiségnek csak kis része magyar. Ezekből nemzeti munkát várni nem is lehetett, ellenkezőleg a világállamot hirdették, melyben munkájuk révén mindenütt érvényesülhetnek. Az alattuk dolgozó magyarság a kenyér utáni hajszában kénytelen volt az ő elveiket vallani — az apák csak kényyszerűségből, a fiúk már meggyőződésből.

S most: a föld népe! A gazdaember különös hazaszeretete, hajlandósága a szüklátókörü politizálásra, a vagyon után való sóvárgás, a falusi elszigeteltség mind-mind hátrányos tényező.

Azonban nagyon szép lelki tulajdonságai is vannak. Derűs nyugalom ömlik el az egész emberen, egyszerű, de határozott világnézete van, vallásos, erős osztályöntudata, erős, edzett teste, akarata, csak dicséretet érdemel.

A legszegényebb osztályt teljes önállótlanúság jellemzi, ami érthető is. Teljesen letört ambíciók a köznap életben nem tudnak felülemelkedni. Ezek az emberek, ha oly helyre jutnak, ahol értelmiségi fokuk nem elegendő hivatásuk betöltéséhez, minden jobb érzést nélkülöző tettekkel reszketgette nevüket.

De, ha osztályok vannak is, mert azok keletkezése elkerülhetlen, legyen egy összefogó kapocs, mely őket veszélyben lömöríti s legyven ez a faji, a nemzeti öntudat. Uralkodjék ez minden szenvedély fölött, mert annak ébrentartása és ápolása fontos a nemzet és az államhatalom megerősítése szempontjából és ez a hatalmas erő tartsa össze és vezesse minden osztály elhatározásait egy magasabb és szentebb cél, a Haza érdekében.

Ha minden erővel azon leszünk, hogy hazafiakat, erős egészséges nemzedéket neveljünk, akik a tömegben is mindenk fölé helyezik a faji és nemzeti öntudat megnyilatkozását és követelményeit, akkor a tömeg lelki megnyilatkozásától nem kell félnünk, mert az csak hasznára lehet az állam és nemzet életének és fejlődésének.

3. A magyar katona lelke.

Eddig azokat a lélektani jelenségeket láttuk, amelyek a nemzet lelkét alakították. Nézzük most a magyar katonát a tettek mezején.

Az alábbiakban „magyar katoná”-n mindig fajmagyart vagy rég beolvasztott nemzetiségit kell érteni, mert a turáni lélek nagyon elűt az indogermántól.

A hosszú béke után nem nagy örömmel gondoltunk a háborúra, melynek borzalmait a balkáni háborúból eléggé ismertük. De — hangetalan dübörgés reszketett a föld alatt, üstökös jött és háborút hirdetett, — éreztük, hogy lesz valami — világégés talán?

Mint hatalmas égzengés zúgott végig a Hazán a szarajevói merénylet híre. Jóformán nem is ismertük Ferenc Ferdinándot, érzelmi közösségünk alig volt vele, de az, hogy egy balkáni állam a magyar trónörökösét és annak hitvestársát ölette meg, sok volt, több mint amennyit a magyar ember lovagias lelke elbírt.

Mikor a hadüzenetet Belgrádban átadták, egetverő „éljen” zúgott fel az országban és utána millió érces hang: „gyerünk!”

Az egész nemzet hadbaszállt.

Megérkezett a behívó. Nem jött váratlanul, látta, amint a társai elmentek. Különös érzés lenni meg: dacos büszkeség, hogy ő is ott lehet, látja magát diadalmas csaták után, vonzza az új élet. Szeretné már mesélni is. Gyermekeinek, ismerőseinek, feleségének, — megdobban a szíve, — őket most itt kell hagyni, el kell menni messze, messze földre... Ott is úgy süt a nap?

Elmegy ide is oda is. Búcsúzás közben fájó érzés lopódzik szívébe: „Ugye ezért búcsúszom, mert talán

utoljára látom őket.” Felébred benne a halál fájó gondolata — amint a plébános urral szemközt ül, önkéntelenül kérdi: „Mondja tisztelendő úr, maga is hiszi az örökéletet?” „Igen fiam.”

Eljut a Móni boltjába is. Búfelejtő poharazás közben Móni sok érdekes dolgot mesél. Azt is, hogy a régi háborúban mennyit harácsoltak. Bizalmasan megszúgja, — ha hoz valamit, ő megveszi. Magyarunk nem akar haraggal elválni, de ezt még sem hagyja szó nélkül. Hogy ő rabolna!

Megy, megy tovább. Lassankint leszáll az este, hazatér. Szomorú esend üli meg a kis szobát. Az aszszony könnyes szemmel tesz-vesz, a gyerekek sírásra görbült szájjal állják körül. A szomszédból víg cigányzene hallatszik: „Tyuhaj! soh'se halunk meg!” A halál ismét beledöbben szívébe, a könnyek már-már előttik szemét — betoppan a sógor, aki holnap indul vele együtt. Egyszerre beszédes lesz az egész ház, az a tudat, hogy a veszélyben nem lesz egyedül, nagy vigasz. Átjön a sógor háznépe is, csakhamar vígan vannak, — magyarunk úgy érzi immár, hogy kötéllel sem tudnák itthon tartani.

A búcsúzás pillanatában egy percig tévovázik: „Miól nem gondoskodtam még?” Azután megcsókolja a síró asszonyt, gyerekeket és megkönnyebbülten nyitja ki a kaput.

Találkozik a többiekkel. „Sokan vagyunk” — ez új erőt ad. Lopva körülnéz még, — búcsúzik a régi utcáktól, felébred benne a mult. Mikor beül a vonatba, nagy kó esik le szívről: „Már nincs kitől búcsúzni.” Ez a legfájdalmasabb.

Mikor csukaszürkében röpti Szerbia felé a vonat, már nem szomorú senki. Örülnek a sok virágnak, amit a lányok hoznak, örülnek, örülnek, hogy a Hazáért mennek harcolni.

... Fogvacogva, reszketve fut előre. Azután lekushad. Elfelejtett mindent, amit tanult, az árok mélyéből lövöldöz az égnek, behunyt szemekkel, ideges, kankodó mozdulatokkal. Néha robban valami — szinte fáj — valahol már jajgatnak is, — szíve a torkában dobog, — előre!

Fut a többi után. Szeretne valaki mögé kerülni, de nem lehet. Mellette a tanító fekszik és ló. Milyen nyugodt. Ő is céloz valami mozgó alakra. Ló. Az alak felbukik. Hujjé! — Különös nyugalom szállja meg, most látja, mi a puskája.

Ismét előre! Itt is, ott is elmarad valaki, — már nem hall jajgatást, — semmit sem hall, csak lát: az ellenség mintha előtte fekiúdné, szinte látja az arcát. Már alig bírja, — nem érez már semmit, semmit, csak azt, hogy itt a halál.

Valami az arcába vág ismét. Úgy érzi, hogy előre kell mennie, ahhoz a vígyorgó arcú ráchoz. Roham! Mintha előredöbné valami, ugrik előre, szembe előtt összefolynak a színek. Rettentő erővel vagdalózik, nem látja kit üt, most recsen: vér! Fut valaki utána... most megfordul és visszafut, utána, utána: áll! „Feküdj!” ordítanak, de nem tud megállni... egy ütés a fején... halál villan át az arván és elesik...
Így áll képzeletben a tűzkeresztség! Toll úgy sem tudja leírni. Az emberen a beletörődés, a reménykedés uralkodik, de a halál gondolata nem tudja legyűrni magyar lelkét és lendületét.

Az intelligens ember halálféleme nem oly erős, mint a kevésbé intelligensé, de öntudatosabb. A műveletlen ember féleme addig tart, míg a harcha bele nem vetődik, azután megy vakon, öntudatlanul. — előre.

Az 1914. évben a nép nagyon sokat tartott az oroszoktól, a gőzhengertől, az oroszok vadságáról félelmes legendák keringtek. Azonban az 1915. év bebizonyította, hogy nem oly félelmetes a dolog — és a csatasorban is valami hallgatóságos megerősítés jött létre a két ellentől között. „A jámbor óriás” egészen humánus ellenfélnek bizonyult. Egészen másképpen állt a dolog Szerbiában. A kudarcok, a „fölbástók” szívóssága még fokozta katonáink gyűlöletét. Kíméletlen, kegyetlen harcok folytak itt. Az olasz csatasor sem volt a legbarátságosabb. A tüzérségi tömegtűz (a mi találmánvunk) az idegeket szétroncsolta, ezek felkorbácsolt idegzetű emberek, azután valóban a fékezhetlenek voltak.

Az 1916. év végéig a magyar katona fölényes lendülettel győzött mindenütt; a faji büszkeség és saját-

ság uralkodik a lelkeken. Lassan-lassan azonban sorvad, felváltja a fatalizmus. A magyar katona mindinkább hasonul ellenségeihez, az az erkölcsi erő, mely az entente számbeli és technikai fölényét hatalmasan ellensúlyozta, mindig gyengébb lett. Ezt nagyon súlyos, a háterszágban gyökerező okok idézték elő.

A nép már 1916-ban hosszabbnak tartotta a háborút, mint amennyit a győzelemhez szükségesnek vélt. „Eddig nem győztünk, ezután sem fogunk.” Annál súlyosabb baj, mert eddig minden támadásunk sikerült. Mi lett volna, ha néhány csatát elvesztünk? Nem tudták kihámozni a nemzeti és faji célt, melyért küzdeniök kell, alábbhagyott a kitartás. Csak a becsület vitte még őket magával s a sok magyar dicsőségre való emlékezés.

És ekkor, amikor már meg volt tépázva a nemzeti és faji meggyőződés, megtámadta a lelkeket a kételkedés ördöge.

„En az életem adjam azért, hogy más mulasson?” „Nekem az életből csak a szenvedés jut, aki otthon ül, azé csak az öröm.” Sokszor hallott, szomorú mondatok, — az „előcsahosok” átvették a vezetést.

1916. végén mindez csak lappangó parázs. Az ország fővárosa hangos a jókedvtől, az erkölcselenség orgiákat ül. Künn a csatasorban lohad az ellenség gyűlölete, helyette elemi erővel tör ki a belső idegen és a saját részvéltlen faj utálat.

Az 1917. márciusában kitört orosz forradalom után az országon remegés fut végig. És novemberben, mikor Oroszországban a bolsevizmus győzött, rögtön akadnak, akik a bolsevizmust, mint „a háborút és kizsákmányolás”-t megszüntető rendszert ültették át a köz-tudatba. És sokan lépre mentek.

A hatás először lázongásokban nyilvánult meg. Az orosz hadifogságból visszatértek magukkal hozták a forradalmi szellemet.

Vége volt az egységes faji és nemzeti öntudatnak! A háború utolsó évében az ellensúlyozó erkölcsi fölény már nem volt meg. Az entente-ot egyszerre teljes hatalmasságában láttuk magunk előtt. Az entente egy ügyes fogással magáévá tette a Wilsoni pontokat. Ez adta meg az utolsó döfést: „azok is békét akarnak.” Mert az egyszerű ember nem látott a pontok mögé.

Ez év vége felé az entente, hogy a nála meglévő forradalmi szellemet a következő évre tolja ki azzal, hogy a figyelmet a külső viszonyokra tereli, sorozatos támadást határozott el Bagdadtól Ypernig. Ennek megelőzése akart a mi olasz támadásunk lenni.

Mi tagadás, ha ugyanazon lélekkel indulunk neki, mint 1915-ben, ha magyar lett volna a nagy csata minden résztvevője, a győzelem biztos. De az orosz megszállásból elhozott, a háterületekben közönyössé vált és a csatasorban legyengült emberek az entente technika ellenében az ellenálló erőt elvesztették.

Már az első komoly vereség katasztrófa-hoz vezetett. És most menjünk ki a csatasorba.

... A figyelő hol itt, hol ott lát homályos tömegeket mozogni a hajnali ködben. Lassan, megfontolva lö egyet-egyet, — öreg katona már. Azután eltűnnek és megységes, halotti csend borul a sziklára. Csend, vihar előtt... Jajgatva, süvitve jön az első „csomag”. Társai sem késnek. Csakhamar pokoli zaj, velőkgig ható robbanások. Fojtó, fullasztó levegő-gáz! Ráverget a srappellhüvelyre és felteszi az álarcot. De ott is érzi, a bőrért marja a pokoli füst, ordítani szeretne, de úgy sem használ.

Hol itt, hol ott szökiék égnek a föld. Az ásjóát teszi maga elé, tudja, hogy nem használ, de mégis. Hogy fojt ez a levegő! Körülnéz. Egyedül van a szörnyű ézzenésben, sehol egy élőlény, csak por, vas, drót, füst... Szeretne legalább a kavernaajtóig visszamenni, de nem engedí valami. Örületes zaj, zúgás, sivítás, recsegés, zuhanás mindenütt, mintha tüvel szurkálná valaki a fejét.

Csodálatosképen meghallja az első puskalövést. Riadó! A kavernából álarcos emberek támoznak elő, a föld néma lakói. Már nincs gáz, le az álarcokkal, már második napja lőnek, — észre sem vették. Sápadt, fértelen arcok, idegesen pislogó szemek, itt-ott egy sikoltás, — rá se néznek. Bevág az akna, örült robaj — a legénység egészen összebújik az árok fenekén, — nem is árok, már gödör.

A lövések folyton sűrűsödnek, a géppuskák rekedt kattogása, mintha szagatná az idegeket, valahol

hatalmas vörös láng csap fel, mindenki odavágja a kézigránátját. A lángvető fekete füstje, a kézigránátok éles csattanása, a zizegés, sísteregés már kibírhataltan, — rekedt süvöltés hangzik az állások előtt, mindenki megdöbbenve húzódik a hátsó árokkal felé, még jobban összebújnak, a tiszt a telefonhoz ugrik, de nincs már, szétlőtték...

Megjelenik az első izzadt, olasz arc. Az összebújt alakok közül kézigránátok röpülnek hozzá, éles, velőig ható csattanások, vontatott, hörgő kiáltás hullámzik végig az árkon: „Vissza!”

Nem lehet kiugrani, rögtön lelővik. Az olasz itt van! Visszatodul a hátráló tömeg és bódultan esnek egymásnak az elszáradt, vézna alakok.

Aki amit vagyakit talál, azt üti. Nem szúr senki, puskával, karóval, ásóval, revolverrel, furkósbottal, kődarabbal hadonásznak, nem látnak semmit, a vér szaga megcsapja az orrokat, rekedt kacagás, káromkodás tör fel az emberekből, kéjelegnek, őrzjögének a pusztításban, az ősember-vadállat nem kiméli már önmagát sem. Sebesült, nem sebesült, feltartja a kezét vagy sem — mindegy, csak ölni, ölni, ölni...

Vége. Vissza a föld alá. Ismét megkezdődik a pergőtűz, mintha a pokol minden furiája és ördöge itt lakoznék, — halottak már aszlanak is, — hősi halott, — olyan mindegy már minden...

Árulás! — cserben hagyott a segítségre küldött csapat, mert idegen volt, vagy fajilag, vagy lelkiileg; elidegenítettek a nemzeti eszmét gyilkoló hóhérok!

Mert propaganda is van a világon...

4. A „ma“ és „holnap“ magyar katonája.

Az a társadalom és társadalmi rendszer, mely a világháború előtt és alatt Magyarország hadseregét fiaival kiegészítette, ma, a forradalom és másodforradalom, valamint a trianoni „béke“-szerződés határozványainak kényszerhatása alatt megszünt. Az ország kétharmada idegen kézre került, állami szerveinek egy része feleslegessé vált, a gazdasági élet pang és az országon egy vesztett háború lidérenyomása ül. A hadsereg szervezete a békeszerződés értelmében egy elavult rendszer. Ez a hadsereg olyan államot, mely minden oldalról ellenségekkel van körülvéve, fenn nem tarthat, meg nem védhet, sőt a belső békét is csak kedvező esetben biztosíthatja.

A béke esetére biztosított nemzetek *önrendelkezési jogát* a vesztes államoknak nem adták meg. Sőt, kényszerű gyámság alá kerültek. Az a fal, melyet törekvéssel közejük és közénk építettek, kizárja minden barátságos megegyezés lehetőségét. Addig, míg a falat le nem rombolják, azaz az integritás helyre nem áll, nem áll helyre a nyugalom, a megértés és a béke!

Majd csak akkor, ha a magyar társadalom ennek tudatában az ehhez szükséges lélektani tényezők birtokában lesz! Azonban a társadalom még ma sem érti meg, hogy az „ancien régime“ hadseregével szemben tanúsított passzív magatartása a nemzet hadseregére alkalmazva azt alapjában támadja meg.

A trianoni kényszerszerződéshez hasonló megegyezések katonai határozatai ellenében a nemzetek a múltban faji intelligenciájuk és életképességük szerint oly erős, faji érzéstől áthatott és fegyelmezett hadsereget állítottak fel, melyek erejét a mögöttük felsorakozott nemzet ijesztővé növelte. De úgy látszik a mai magyar társadalom képtelen erre, mert a hadsereggel összefüggő kérdésekkel szemben nagy meg nem értést láthatunk.

Ennek oka a háború után bekövetkezett fásultság, szegénység, a forradalom hatásai, a megváltozott viszonyok okozta osztályharok és pártoskodás, valamint az, hogy a békeszerződés értelmében a hatalmi kényszer-rendszer szabályok nem léphetnek életbe.

Ennek a mai társadalomnak összességében a szó legszorosabb értelmében vett nemzeti hadsereget kiállítani már alig tud. A világháborúban már megtette a kötelességét, az elkövetkezendő tennivalók a jövő nemzedékre várnak. Helyzete tehát igen nehéz, mert munkájának gyümölcseit nem élvezheti. Egyedüli kötelessége tehát a jövő nemzedéknek nevelése, az ifjak harcosszellemeinek ébrentartása.

Mindent latba kell vetni, tudást, művészi lelket, könyvet, ujságot; minden tanító és tanár öntse bele a

lelkét tanítványaiába, minden apró, köznapi eseményt fel kell használni ennek a lehetetlen helyzetnek a megvilágítására, az éhezőknek, rongyos ruhájúaknak meg kell magyarázni, hogy ki lopta ki a kenyeret a szájukból, ki jár fényes ruhában, míg ő viskóban didereg. A gyűlöletet fel kell ébreszteni, fel kell ébreszteni a keserűséget, ha elaludt, bele kell sütni izzó peccséttel minden agyba: „csak egy magyar Hazza van és az nagy, hatalmas!”

A kereszténység ma a meglévő állam egyik legerősebb támasza. Kiméletlenül kell elpusztítani mindent, ami útjában áll, minden igaz magyar tartása kötelességének irtóháborút viselni önmaga és családjában minden ellen, ami nem a keresztényi világfelfogásban leli alapját. Rá kell végre szeges sarokkal lépni a nagy kígyó nyakára, le kell gyűrni azokat a szervezeteket, amelyek oly szorgalmasan segítettek sirunkat megásni. A magyar hadseregnek kereszténynek is kell lenni.

A *testnevelés* fejlesztése életbevágó követelmény. Abból kevés haszna van az országnak, hogy egy-egy hatalmas sportegylet egy 11 főből álló „profii“-csapatot pénzrel labdarugdosásért. *Tömegtestnevelés* kell katonás szellemben, jó nevelőket kell adni, akik játszva tanítják meg a nemzetet a hadviselés nehézségeinek elviselésére.

Végül a *turanizmus!* Széles körben kevéssé ismert eszme, alig van néhány lelkes híve. Sokan pedig azt értik rajta: „Vissza Ázsiába, brrr!”

A turanizmus nem a visszavándorlást jelenti, vagy a visszafejlődést, hanem azt, hogy mi nem vagyunk valami jött-ment cigányfajta, idehajtott horda. A mi műveltségünk Napkeletről való és kétezzer évvel idősebb, mint az indogermán.

A magas nyugati kultúrát körülnyalabolta és átította az erkölcsatlenség. *Ezt ki kell szorítani*, helyette be kell vonni a turáni lélek gyönyörű sajátosságait: a család tisztelét, a tekintély elismerését, a faj rajongó szeretetét, a kitartást és meg nem alkuvást, stb., stb.

Hasonló, de ellentétes irányú munkát láthatunk Japánban. A felkelő nap országa a saját kultúrájának hátrányos tényezőit a nyugati kultúra hasznos részének bevonásával szorította ki. Ezen jól sikerült, Japán mai hatalmassága nagyrészt ezen alapszik.

A kapcsolatot a rokonnépekkel szintén biztosíthat némi előnyt. A magyar intelligencia gyarmatra fog ott találni, a magyar katona pedig messze földön testvért.

A turáni eszméket különösen a család fogja meghálálni, a mai felfogás a családot terhesnek tartja, a házasságot igának, nem is ismerik a régi, tiszta magyar családi életet. Ma mindenki ki akarja zsarolni az életet. Ez az a nagy buktató, amelyen eddig minden kipusztult nemzet keresztülesett, ez az a buktató, amelyen túl feltápáskodás és közömbös arcú élet nincs, csak nyomor és utálat.

A faji eszméket minden magyarnak kötelessége magáévá tenni. Nehezen fog menni, de épen ezért az erőszaktól sem szabad visszariadni. Azt a kezdet, mely ma a korbácsot kezébe veszi, az unokák hálásan fogják megcsókolni. Nekünk kell a korbács, mert fáradtak, megalkuvók vagyunk, kell, mert enélkül sohasem állítja vissza a nemzet régi dicsőségét és országát.

De... ha mindez teljesül, akkor reszketetek balga ellenségeink. Kirobbanunk a börtönből és megrázzuk a halálharangot, megkezdjük a hunok harcát, hekatombákat emelünk a régi határra, hogy unokáitokban is elhüljön a vér. Nem leszünk többé lovagiasak, férfiak, hanem sakálók és tigrisek, gonosztevők!

Majd, ha ott állunk a kapuitok előtt, tördelni fogjátok gyilkos véres kezeiteket! Oh, hogy fogjátok verni a homloktokat a templomok küszöbéhez, szent lesz nektek újra minden, tizparancselat, felebarát. Hogy fogjátok kérni a most kigúnyolt Istent:

„A sagittis Hungarorum, libera nos, Domine!”

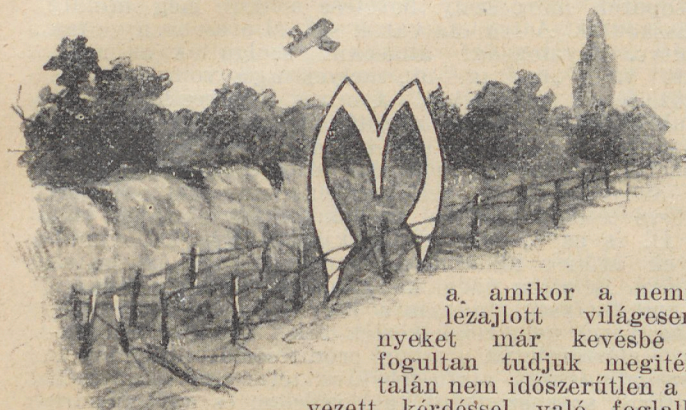
De nem fog meghallgatni!

En mondok nektek, a Hit apostola, a magyar katona.

A várharc és tábortéri erődítés szerepe és fejlődése a világháborúban*

Irta: NIEDAN PÉTER II. évf. aks., a hadtudományi oszt. tagja

Glock Tivadar L. A. tanár rajza.

a, amikor a nemrég lezajlott világeseményeket már kevéssé elfogultan tudjuk megítélni, talán nem időszerűtlen a nevezett kérdéssel való foglalkozás, annál is inkább, mivel alapjában véve a hare még most sem fejeződött be, hanem csak egy bizonyos második időszakában élünk és a leszűrhető tanulságokra nagy szükségünk lehet a közel jövőben.

A világháború előtt csekély jelentőséget tulajdonítottak ennek a kérdésnek, hiszen avval sem voltak teljesen tisztában, hogy egy esetleges háború esetén a technika mily mértékben volna a hadviselés szolgálatába állítható, ami természetesen is, mert az előző háborúkban a technika egyik nemének sem volt döntő befolyása, másrészt pedig többnyire a hadtörténelem tanúságaira voltak utalva a vezetők e kérdések mérlegelésében. Az 1866-iki porosz-osztrák háború eseményei a várak szerepére befolyással nem voltak. 1870/71-ben a német-francia háborúban a várak csak a második időszakban játszottak jelentékeny szerepet. A tábortéri erődítésnek ellenben mindkét esetben alárendelt jelentősége volt. Az orosz-török háborúban (1877/78) a bolgár várnegyszög erős befolyással volt ugyan, de a hadműveletekre döntően nem hatott. A pleynai tábortéri erődítés már hosszú időn át megakadályozta az orosz hadsereget sikerei elérésében. Az orosz-japán háborúban (1904) Porth-Arthurnak, mint flotta-támpontnak volt ugyan bizonyos jelentősége, de mint erődítmény a szárazföldi hadműveleteket csak annyiban támogatta, hogy erős orosz erőket kötött le. Ezzel szemben a tábortéri erődítések jelentőség és kiterjedés szempontjából folyton gyarapodtak. Végül a Balkán-háborúban Adrianopol befolyása érezhető volt ugyan, a döntést azonban nem segítette elő. A tábortéri megerősített Csataláza-vonal ezzel szemben megállította a bolgár hadsereget előnyomulásaiban, úgy hogy ez a kívánt eredményt nem tudta elérni. Jött a világháború forrataga és kielhelhetetlenül mindent magával ragadott. Egyik helyen rombolt, a másikon épített, hogy legyen újból mit lerombolnia. Csodálatos volt az ereje. Amire az emberi elme még csak gondolni sem mert, most megvalósulva látta. Csakis így volt lehetséges a sok elszórt jelenségből végre egy alapvető nézetet alkotni a várharc és tábortéri erődítés jelentőségéről és az összhadműveletekbe beleilleszteni. Hogy csak így használható ki teljesen értékük, azt már Moltke megmondta, amikor következőképp jellemezte a várakat: „Az ország védelme szempontjából csakis a várak stratégiai jelentősége mérvadó. Teljes jelentőségüket csak a hadműveletekkel kapcsolatban nyerik.” Ez az álláspont a nagyobb katonai hatalmak előírásaiban többé-kevésbé kifejezésre is jut.

A várak szerepe

Franciaország évek hosszú során gondos és alapos munkával egyre fejlesztette, kiépítette várait. Szinte

* Források: Ludendorff: Meine Kriegserinnerungen 1914—18. Schwartz: Die Lehren des grossen Kriegs.

azt lehetne mondani, hogy előre gondoskodott egy eljövendő háború esetére, amelynek előbb-utóbb be kell következnie. Felismerte a várak óriási jelentőségét országának védelme szempontjából, nélkülök aligha tudott volna ellentálni a német támadó szellemnek. Belfort—Epinal, Toul és Verdun — hatalmas várakra támaszkodva jól kiépített, ügyesen telepített záróerődökkel minden jelentékenyebb bevonulási utat elzárt. Az ék. határon Maubeuge, Lille kiépítésére kisebb súlyt fektetett, mert hiszen Belgiumra számított és ezáltal védve volt. Mélységbe tagozva következett Besancon, Dijon, Langres, Reims, La Fère mint II. és végül Páris mint III. vonal. Még akkor is kitartott Franciaország a rendszer mellett, amikor a kedv és az erő a támadáshoz fokozódni kezdett. Közben azonban állandóan erősítette és kiépítette várait.

Belgium Franciaországhoz alkalmazkodva Lüttich és Namur által nemcsak a saját, de Franciaország ék. határának biztosítását is átvette. Antwerpen-t pedig úgy építette ki, hogy ott szükség esetén az egész ellenállóképesség összehvonható legyen.

Németország eleinte kevesebb gondot fordított váraira, épen támadó szelleme miatt. De amikor a francia revanche-eszme komolyabb formát kezdett felvenni és ezt kifejezésre is juttatta vasúthálózatának állandóan előrehaladó kiépítése és kiterjesztése által, ók sem maradhattak tétlen, hanem gondoskodtak egy erősebb biztosításról. A nyugati arevonal ezelőtt csak néhány övvárra támaszkodott (Metz, Strassburg, Köln), most külső szárnyait a Metz—Diedenhofen—Königs-machern és a Strassburg—Neu—Breisach—Istein—Tullingen záróvonal által a szomszédállamokhoz kellett csatolni. A Rajna lett a 2-ik ellenállási vonal. Keleten csak Oroszország készülődései láttára erősítette meg várait. (Posen, Thorn, Graudenz, Marienburg, Königsberg.)

A volt o. m. monarchia határvédelmére Oroszországgal szemben Krakkó és Prznysl övvárrakra szorított. Porosz mintára épültek, de nem voltak a kellő mértékben modernek. Az olasz határon mindkét fél völgyoszorosokkal, sziklába beépített páncelek és beton alkalmazása által védekezett.

Oroszország várai közül Kowno—Olita—Grodno elzárták a Nyemen-vidéket, Nowo—Georgiewsk és Iwagorod a Visztula-vonalat, Brest-Litovsk a Bug vidékét. A galíciai határral szemben Luck, Dubno és Rowno adtak védelmet az ott tervezett felvonulásnak.

Mennyiben felelték meg a várak a követelményeknek? A felvonulást mindenütt biztosították és így hadműveleti szempontból megfeleltek. Még Lüttich és Namur is, bár hamarosan elestek, legalább azt eredményezték, hogy mögöttük a csapatoknak harcoképessége tétele sikerült. Az Antwerpenbe összpontosított csapatok pedig kitöréseikkel igen sokszor súlyos fejtörést okoztak a hadvezéreknek, a hátráló csapatoknak pedig mindig jó biztosítást nyújtottak, míg végre Beseler tábornok ezt a folytonosan fenyegető veszélyt a vár bevetelével megszüntette. A francia várak nem tudták megakadályozni a németek előnyomulását. Belfort, Verdun ellenben a keleti határon, Mühlhausennél, jelentékeny erőket kötött le. Itt sikerült a franciáknak támadásukat előbbre vinni, a német ellentámadás azonban ismét visszavetette őket. Elszászba, de azt tovább vezetni már nem tudták, miután minden technikai harc eszközüik hiányzott. Csak Lotharingiában sikerült a folyóakadályokat legyőzni, amikor azonban a franciák a touli erődhez tartozó, már kiépített állásokban támaszt nyertek, a német támadás itt is megakadt. Verdun Toul-lal együtt a hadműveletekre mindig a legnagyobb befolyással volt. E várak 1915—18-ig az entente-attörési kísérleteinek széles kapui, a támadások belső szárnyainak abszolút biztos támaszai voltak. Állandóan óriási erőket kötöttek le. Megemlítené Páris, ahol az olasz határról és Verduntól hozott csapatokat készenlétebe lehetett helyezni és velük a marnei csatában döntően hatni.

A német várakhoz az ellenség scha oly közel nem jutott, hogy közelebről érintkezésbe kerülhetett volna velük. Talán Metz-zel igen, de csekély befolyással. Keleten Königsberget a háború elején Rennenkampff erősen szorongatta, de Hindenburg hamarosan felmentette. Csak közvetve szerepelhettek itt a várak.

mert a várórséget kivonták és a nyílt harctérre vetették.

Sokkal nagyobb szerepe volt Krakkónak és Prznysl-nek, hiszen magukban foglalták az összes, a Kárpátokból jövő közlekedési utakat. Szembe helyezkedtek az orosz gőzhengernek, a saját csapatok közepének és balszárnyának pedig erős támaszai, a védelmek és támadások kiinduló pontjai voltak. Krakkó azonkívül a szövetséges csapatok számára megadta a nélkülözhetetlen védelmet, enélkül kétségen kívül szétosztódtak volna a szövetséges csapatok belső szárnyai. Amikor Orosz-Lengyelországban az első nagy hadműveleti támadás után hátrálni voltunk kénytelenek, a két vár adta a támaszpontokat, amelyek mögött a csapatok újból rendeződhettek, ami azonban csak Krakkónál sikerült. Prznysl túl messze feküdt a Kárpátoktól, az ellenség körülzárta, de így is igen tekintélyes erőt kötött le, mit az ellenség a kárpáti harcokban nem tudott alkalmazni. Felszabadulása után a hosszú harcokban kimerült, a orosz közlekedési viszonyok miatt szenvedő csapatokat élelemmel el tudta látni és így a támadás folytatására képesítette. Ennek azonban a vár maga vallotta kárát, mert lehetetlen volt újból kellő élelemről gondoskodni és így a következő orosz támadás alkalmával a kiéheztetés áldozata lett. Orosz kézben a Mackensei arcvonal-áttörés alkalmával jelentőség nélkül maradt. Krakkónál az orosz nem juthatott érintkezésbe a védőkkel, de a jobb szárny mögött való fekvése folytán a Krakkó—czenstochau-i csatákban és szárnynak erős támasza volt. Itt is részt vett a védő sereg a nyílt harcban. Az osztrák határon levő zárerődök, az Alpokban, a hadműveleti eseményekre semmiféle befolyást nem tudtak gyakorolni.

Az orosz várak védelme alatt vonult fel a volt o. m. monarchia ellen küldendő sereg és e mögé vonult is ismét vissza az első nagyobb vereségek után. Itt újból átesortosították e csapatokat az újabb támadásokhoz, melyek a Varsó—Ivangorod vonalból törtek be hatalmas túlsúllyal Szilváziába és erősen veszélyeztetik a keleti arcvonalat, míg végre Hindenburgnak sikerült a támadást az előállításokban megállítani.

A legélesebben szembeállt a várharc és tábori erődítés közti különbség 1915 nyarán. Eddig a Rowno—iwangorodi vonal, mint az orosz sereg gerinevonal, a támadások kiindulási helyzete volt. Mackensen gorlicei áttörése azonban annyira kelet felé haladt, hogy a Visztula és Narewnél álló seregeivel az ellenséget megtámadhatta. Ebben az időben a németek az egész arcvonal (Visztula, Narew, Nyemen) ellen támadtak és így erőket idehozni nem lehetett. A helyzet annyira komoly volt, hogy Nikolajevic nagyhercegnek döntő lépésre kellett magát elhatároznia: vagy feladja az egész várendszert és az ezáltal bezárt területet vagy pedig hozzáköti a tábori hadsereg sorsát a várakhoz. Ő az előbbi választotta. Kiűrtette a várakat az ellenséges előnyomulás folytonos zavarásával és készlettelésével. Az orosz sereg visszavonulása így biztosítva volt, míg, ha az előbbi választotta volna, kétségen kívül, az egész orosz sereg elvész. 1915 nyaráról kezdve tehát a várak már itt sem tudták befolyást gyakorolni.

Az orosz zárerődök kezünkbe kerültek anélkül, hogy a hadműveletekre befolyást gyakorolhattak volna.

A román hadjáratban a tábori sereg döntő veresége után, Bukarest ellenállásra képtelen volt.

Mindezen leírásokból látjuk, hogy a hadműveleti helyzetnek megfelelő legnagyobb hasznát húzni a várakból nem mindig sikerült, de az mégsem fordult elő, hogy mint Metz Bazaine tábornok alatt, 1870—71-ben, a tábori hadsereget is negatív védelemre szorította volna. Ellenben majdnem mindig lehetséges volt oly mértékben befolyásolni a döntést, hogy a jövőben való alkalmazásuk iránt kétség nem állhat fenn.

A várak kiépítése szempontjából az utolsó évek ismertetőjele a beton, pánél nagymértékű kihasználása. Kényszerített pedig erre a tüzérség fokozódott hatóképessége. Németországban az a nézet volt, hogy a gyalogságot és tüzérséget egy-egy vonalban, egymás mögött alkalmazza, az erődöket és közbelső műveket pedig mint gyalogsági támpontokat használja ki, az

egész rendszert azután egységes harcállású építse ki, melyben minden ellenállást a végkimerülésig össze lehet vonni. A város körülövezése elmaradt. II. vonalú művek nem voltak és így a mélységbe való tagozás sem. Egyedül Metz volt kivétel, hol a régi műveken túl újak voltak előretolva. A merev kitartás elvehez, a csapatok mozgókon bevetése nélkül még mindig ragaszkodtak. A francia várak sokkal erősebben voltak kiépítve. Gyalogsági állásokul szolgáltak az u. n. „torts” vagy „onorage”-ok, melyek újja voltak építve. A közelfekvő állásokkal, „Centres de resistance”-vá voltak összefoglalva. El mögött elő volt készítve tüzérségi tüzelőállásokkal, búvóhelyekkel, tábori vasúthálózattal gazdagon kiépített terület, mely a tüzérség mélységben és szelességben való felvonulását lehetővé tette. A regebbi erődök felhasználásával volt egy II. és az „enceinte” alakjában egy III. vonal, melyek átörés alkalmával ismételt ellenállást tettek lehetővé. Belgium várai közül az egyetlen Antwerpen-nél volt mélysegi tagozás a régi erődök által. Oroszország várai nem rendelkeztek békében külső állásokkal, de előszeretetik a tábori erődítések iránt a harcok hosszadalmassága alatt lehetővé tette ezek építését. A kitartó, szakaszoként való védelem és a védelemre való hajlandóságnak megfelelően oly erősen kiépített művek keletkeztek, hogy csapataink meglehetősen ellenállást találtak. Ez a rendszer minden vár előtt 3—4 vonalban ismétlődött. Ez alapvonásokból alakult ki a támadás és védelem sajátossága is. A makacs támadás elől a védő mindig a háta mögött levő állásba vonult vissza, így akarván kikerülni a döntést. Krakkóban és Prznysl-ben nagy kiterjedelmű erődök szolgálták a gyalogság támpontjait, e mögött kellő távolságban kifejlődve a tüzérség. A közbelső terület jó védelemre volt berendezve. Az orosz határon többnyire kisebb méretű, de eléggé modern erődítések voltak az Alpok szikláiba építve, melyek egymást támogatták s itt-ott egy központi mű körül csoportosultak.

A várak elleni támadások célja: mindig a lehető leggyorsabban kivívni a döntést. Módjai: rajtaütés, bombázás, körülzárás és kiéheztetés, rövidített erőszakos támadás, tervszerűen véghezvitt ostrom stb. A háború folyamán a vezérek sehol sem alkalmazták a tervszerű ostromot, ahogyan azt különösen a franciák az 1870/71-iki háború tapasztalatai alapján gondolták. Ismét a német támadó szellem volt az, amelyben bízza inkább a rövidített erőszakos támadás mellett foglalt állást. Németországnak szüksége is volt erre, mert csak így lehetett az ellenséget az alsórajnai iparteletől távol tartani. Lüttich rajtaütésszerű megtámadtatásának és Ludendorff energikus akaraterének esett áldozatul, Namur a rövidített erőszakos támadásnak. Csúpan egy, a beton és pánél ellen is működni tudó harceszköz (30-5, 42-es mozsár) alkalmazása volt szükséges és néhány nap alatt kezünkben voltak az erődök. Ezek a sikerek az ellenségre mindenestre nagy hatással voltak, ami mutatkozott is nemsokára a többi erődöknél a csökkenő ellenállásban. A Namurnál bevált támadási módszer itt is teljesen megfelelt. Antwerpen, tekintettel az erődítésvonal nagy kiterjedésére, a kedvező harcászati helyzetére, a védőcsapatok nagy létszámára és a támadási irányok korlátolt voltára már nem volt így legyőzhető, ezért Beseler tábornok a vonal át- és betörésére határozta el magát. A német csapatok lelkes önfeláldozása és a tüzérség óriási fölénye itt is kivívta a sikert, habár előzőleg a Nethelolyó akadályainak leküzdéséért veszteségteljes harcokat kellett folytatniuk. Egészen más alakban játszottak le a Tarnow—Gorlicei áttörésnél a Narew- és Nyemen-vonalak ellen indított támadások. Itt többnyire a harc nélkül feladott állásokból áttant a harc a várak megszűrére előretolt, erősen megerősített előállásaiba, minek következtében a tábori harc alig észrevehetően várharcá fejlődött. Az előretolt állásokért igen nehéz harcokat kellett folytatni, míg a támadás a várra rövid és könnyű volt. Nowo-Georgiewsk-et kivéve sehol nem alkalmazták a körülzárást. Az oroszok túlsúlyban levő erők bevetésével és előzetes körülzárással, a német támadási eljárás utánzásával kísérleteztek Prznysl-nél de sikertelenül. A vár hős, — legtöbbször magyar — csapatai megtették kötelességüket az előreküldött ellenséges túlerő ellen, de tehetők is, mert az orosz nem rendelkezett olyan pusztító, nehéz lövegekkel, melyek

néhány gránáttal az erődöket rommá tudták volna lőni. Amikor a felmentő sereg megérkezett, az orosz szégyenszemre kénytelen volt elkeseredett ostromait beszüntetni. A nemsokára rakövetkezett második ostromnál a vár a kiéheztetésnek esett áldozatul. A visszafoglalás rövidített támadási eljárással történt.

Valószínű, hogy a gyors és nagy eredményeknek köszönhető a német hadvezetés azon elhatározása, hogy Verdun-t is hasonló eljárással támadja meg. Közben azonban a viszonyok változtak. A védőnek ideje volt a várharcok eddigi tapasztalatai alapján a várat a modern követelményeknek megfelelően kiegészíteni, a közbelső területet a vedeshez előkészíteni. Kiepített egy második vonalat makacs, szakaszoként való védelemre, az első vonalon túl előretolt állásokat rendezett be és így meg volt a mélysegi tagozás. Az összes állásokat drótkadályokkal vették körül, számos búvóhelyet készítettek, a közlekedést hátrafelé kibővítették. A vartüzérség messzehordó ágyúkat kapott, a megfigyelő és hírszolgálat repülőgépekkel, léghajókkal és leggömbökkel tökéletesített. A vár a hosszú francia arcvonalban azonkívül egy sarkoszlopot képezett, melyhez minden oldalról jól kiképzett, veretlen csapatok csatlakoztak. A sajátos terepviszonyok folytán a körülzárás kizárt volt. A támadáshoz való előkészületek, melyektől gyors sikert vártak, nem voltak helyesek. És megis az első nap sikereinek kihasználásával és az eddigi hibák jóvátételeivel meg mindig ki lehetett volna vívni a sikert, hiszen a franciák visszavonultak. Ez azonban nem történt meg. Az elterendő vonal pontos megállapítása és a csapatnak újabb támadás előtti való megantása a támadás erejét esökkentette és az ellenségnek alkalmat adott, hogy visszavonulási elhatározását makacs ellenállással változtassa. Ugy is történt, a német csapatok kénytelenek voltak magukat beasni. A helyi viszonyok azonban oly rosszak voltak, hogy a harceszközök és élelmiszerek előrenozása esakis éjjel volt lehetséges. A csapatok rendkívül sokat szenvedtek, állandó nenez veszteségek és betegségek egyre ritkították sorukat. Az ellenség nagyon kimerült lehetett, különben a németek aignna tartatták volna magukat oly sokáig ebben a vasosagos pokolban. Amikor Hindenburg a főparancsnokságot átvette, ezt a lenetelen harcot beszüntette és a csapatokat egy hatrább kiépített bekerítő állásba vette vissza. A franciák azonban azonnal követtek őket és a németektől elfoglalt Douaumont erődöt visszavetk. Így újból megmaradt a harci érintkezés a két ellenfél közti, a németek helyzete még rosszabbra fordult és később ismét területek feladására vezetett. Mindez pedig igen súlyos anyagi- és embervesztéseket okozott, mindenekfelett nagy erkölcsi hatással volt.

A marnei csata mellett Verdunnál érte a német hadsereget a legnagyobb vereség. A csata kimenetele itt már elve kiátastalan volt, ha csak az ellenség nem követ el valamely súlyos hibát. A sikertelenség oka az volt, hogy más váraknál, más viszonyok mellett bevált támadási eljárást itt is, a legmodernebb és legerősebb várnál is akarták alkalmazni. A vár építésénél a tábori erődítések eleni harcok tapasztalatai itt beváltak, ami azon következtetésre jogosít, hogy a jövőben is megadhatják a siker alapját, ha a harcban elegendő erők és eszközök állanak rendelkezésre. A támadó eszközökkel el lehetett érni pusztító hatást a tömött művek ellen, de az immár feloldott, mélységbe tagozott védőművek ellen már nem tudtak hatást elérni. Míg a többi váraknál az ellenállóképesség kilátástalan volt, addig a Verdun körüli harcok ép az ellenkezőjét bizonyították. Az orosz hadvezetés a tábori erődítés tapasztalatait tökéletlen módon vitte át az erődökre, oly messzire tolt ki őket utóbbiak hatáskörletéből, hogy az értékük való harcokban harceszközei már nem tudtak érvényesülni. A tábori erődítések a várak sajátosságaira való célszerű átvitelét és az így várható eredményeket csak Verdunnál látták és érezték a védők és támadók.

(Folytatás és befejezés a tábori erődítések szerepéről és fejlődéséről következik.)

Halljátok? Alpár mezején öblös kürtök búgnak, Árpád vezér döntő harcra hívja vitézeit, az ifjú Etét, az öreg Hubát, Kadocsát, Szabolcsot, a fürgé Tasst, a büszke Elődöt és mind valamennyit. S már zúg a csata . . . a turul győz, Zalán menekül. Az Alföld rónái kitarják gazdag keblüket, örömmre zendülnek a Kárpátok erdői, ünnepi ruhát ölt az öreg Duna az új gazdának, a *honalapító magyarnak* kedvéért.

Halljátok? Bécs falai alatt harsonáznak Mátyás kürtjei, a gyors huszárok sietve gyűlnek sorakozóra, köröskörül áll a feketék vasfala s a kürtök ráriadnak a néma várra: *Magyar hatalom, magyar diadal!*

De ah, fogjátok be fületeket, . . . de nem! Halljátok meg ezt is: A széthúzás sötét viharában hiába hív, kér, esdekel a sorakozó hangja, Mohácsra gyéren gyűl a had és fordítsátok el szemeiteket, de nem! Lássátok meg: Földre verve a pártoskodó magyar s a Csele-patakban fekszik a király . . .

Halljátok? Csoda történt. A maradék magyar földből fölzendül Rákóczi indulója s széles tömött rendben jönnek a büszke, bús kurucok, rézkürtök harsogják a sorakozót: *Istenért, hazáért, szabadságért!* . . . És sóhajtsatok fájón, ha a nagymajtenyi sík bús sorakozóját hozza felétek az esti szél. . .

Halljátok? Ismét felszökött az elnyomott magyar földből a lángolás és új sorakozó hívja az apró, izmos honvédeket, hogy felszabadítsák a rab Budát . . . Ropogó dob győzelmet hirdet: *Magyarok akarunk lenni! Magyarok, szabadok!* De Világosnál csend van, Aradon gyász . . .

Halljátok? Már közről hallszik a sorakozó. Gorlicéhez, az Isonzóhoz hívja a magyar katonát: *A hazáért, a királyért, a becsületért!* A harci gépek poklát túlarsogja a magyar sorakozó és bőven önti bele a szótlan önfeláldozást... Ma már esendesek a Kárpátok erdői, Doberdó sziklái felitták a magyar vért...

És azóta nem volt sorakozó... De kell lenni, lesz, nemsokára lesz, mert ezer éven át mindig felhangzott e földből, ha már esordultig telt a keserűség pohara.

S mi már halljuk is az élénk rohanó jövőből: *Sorakozó!* Fiatal levonték, jövő katonák, magyarok! Sorakozó! A föld, melyen honszerző őseink megvetették izmos lábukat, minek megtartásáért ezer éven át véres babérral övezte a magyar katonát a sors, megingó sziget csak, mit zúgó, morajló tenger-ár övez. Hiába küzdöttünk! Az árulás léket fűrt földünkbe s hazánk testéből köröskörül nagy, élő darabokat nyelt be a kapzsiság. De Európára szörnyű vihar zúdult... Itt-ott már piros lánggal gyújtogat, amott mozgatja már a hegyeket, amint a pusztulás ördögi kacajával rohan át fejünk fölött. A „győzők” hatalmi örjőngéssel lakatják jól magukat, hogy ne hallják a közeledő vihar zúgását, a legyőzöttek fülét siketté teszi a szenvedés. A kultúra, a civilizáció finom, jól ápolt testére rávetette magát és immár úrrá lett rajta a legszörnyűbb szörny: az anyag, a matéria. Látjátok? E céda démon táneol, részeg, kacag. Halljátok-e rikoltását: pénz, érdek, érvényesülés, egyéni jólét. Nézzétek, elvakult tömeg követi már, mely lerázza magáról a munka ölelő karjait, kerüli a templomot, nyelvet ölt az erkölcsre, családra, lábbal tapos eszméire, szépségre, művészetre, télenkedik, lázong, átkozódik és a tánc, az ital és a testi kényeztetés mórjára veti magát, hogy valamiképen elcsitítsa önmagában a meg nem ölhető embert... Igen, a materialista világnézet esődbe kergette a nemzetet, hazát, vallást, az önfeláldozó becsületet és a Pénz arany borjút emelte isteni magasságba.

Leventék, katonák, magyarok! Közeledik a vihar! *Sorakozó!* Nektek ismét táborba kell szállnotok a magyar hazáért, az egész, boldog magyar hazáért. Kevesen lesztek, sok az ellen és győzhetőek kell! Nemesak karddal a kézben, hanem Európa bomlasztó mérgével, az anyaggal, a materialista világnézettel is fel kell vennetek a harcot, hogy abban az újra megalapított hazában ne a pénz, a matéria, az egyéni érdek, hanem a kiérdemült becsület, a képzett és istenben bízó szellem, a magyar közösség érdekei uralkodjanak. Győzhetőek kell, különben kis földünk is, melyen még megvetjük lábunkat, megrendül és beleomlik a végpusztulás örvényébe. Az 1000 éves magyar hazát vissza kell szerezni, győzhetőek kell! Jól készüljétek fel tehát!

Ne felejtsetek, hogy volt Mohi pusztánk, Mohácsunk, Rodostónk, Világosunk, Aradunk és volt 1918 és 19-ünk, ne felejtsetek, de ne is siránkozzatok rajta. Volt honfoglalás is, volt nagysága, hatalma is ennek az országnak és volt mindenkor jó katonája. Ne féljétek hát, *sorakozó!*

A Levente-kör azért van, hogy belőletek rendszeres önképzés által minél derekabb, műveltebb,

hazaszeretőbb tisztetek legyenek. Rendkívüli idők következtek el ránk, rendkívüli feladatok várnak ránk, szükség van tehát rendkívüli munkára, rendkívüli önfeláldozásra is. Miveljétek magatokat az iskolai kereteken kívül is, mert igaz az, hogy csak az az ember válik igazán hasznára a hazának, aki minél alkalmasabbá teszi magát ennek szolgálatára. Ezt a hazát fegyverrel szerezték, fegyverrel tartották meg, fegyverrel kell tehát visszaállítani épségébe. Előre tudjuk, hogy ellenségeinknek több lesz az ágyuja, több lesz az embere, pénze, de nekünk lesz még egy fegyverünk, mely acéldárda a mi kezünkben, az övékében csak bambusznád: *a hazaszeretet*. Igen, ennek a magyar földnek, magyar fajnak, magyar multnak rajongó imádata, a hazafiúi lelkesedés, mely utolsó lehelletünkben is ezt viszi szánkra: *Sorakozó!*

A tudás, a szak- és általános műveltség megszerzésében való segédkezés, a jellemfejlesztés elősegítése és a hazafias érzés apólasa a Levente-kör célja. A „*Ludovikás Levente*” pedig bizonyosságot akar tenni, hogy munkátok valóban komoly és a haza szolgálatára méltó. Önmagunkat buzdítani, társainkat előrevinni s az érdeklődőket tudósítani, ez lapunk célja. E rovat pedig szolgáljon törekvéseink útmutatójává és teréül annak, hogy eszménk minél jobban megvilágosodjék. A Levente-kör *szellemi irányításához* szükséges cikkeket adjátok ide, tehát azokat, melyek a levente-gondolatot, a levente teendőit, eszmekörét, felfogását, megfigyeléseit fejezik ki.

Ezenkívül e rovatba sorakoztassátok fel a *nagy magyar katonák* arcképeit, jelöljétek, hogy a magyar katonát multját ismerjük, megbecsüljük. Válogassátok ki a magyar történelem nagy katonalakjait, kik a magyar haza megszerzése és megtartása, a magyar hadsereg megalkotása és fejlesztése érdekében munkálkodtak s a hazaszeretben, a katonai erényekben mintaképeink lehetnek. A mondatok korától, a honfoglalástól, nagy királyainktól kezdve egészen napjainkig számtalan témát találhattok. Különösen állapodjatok meg Zrinyi Miklós költő és hadvezér alakjánál.

Igen, mi felsorakoztatjuk a dicsőséges, fájo magyar mult katonáit, felidézzük a magyar földért 1000 éven át elesett hősök fehér hadát, sorakozóra hívjuk a magyar jelen minden katonáját, kik az elárult, megcsúfolt, összetiport haza halódó testénél virrasztanak, sorakozónkat belezúgatjuk a pirkadó jövő kódéba, hogy sietve sorakozzanak onnan is a mi nagy esatánkhoz a megszülető és e hazáért élni-halni kész minden magyarok.

Tudjuk, ez a föld az örök harc földje s kik érte élnek, soha meg nem halnak s örökké élnek, kik érte halnak. Ez a mi hitünk! *Sorakozó!*

Rózsás József.

Zajlik a Duna. Novemberi délelőttön a Ferenc József hídon állok s nézem a hatalmas, torlódo jégtáblákat. Hátam mögött a hídon autók robognak tülkölve, villamosok esengetnek éles, kellemetlen hangon, kocsisok kiáltásai hallatszanak...

És nézem a Dunát. A jégtáblák egymás hegyénhátán torlódnak, — tülekednek. A nagyobb lenyomja, maga alá szorítja a kisebbet, a gyengébbet, — csak úgy, mint az életben az emberek...

Torlódnak, tülekednek... Hirtelen egy hajót pillantok meg. Méltóságteljesen

közeledik; a zajló jég egy része magától kitér útból és azt, amelyik dacolni merészel, könyörtelenül félrenyomja.

Jön a hajó, — alattam van, — de máris továtünik. Széles út marad mögötte, míg újra összezsapsanak tülekedésre a jégtáblák.

És a hatalmasabb elnyomja a gyengébbet, — csak úgy, mint az emberek.

Vajjon mikor jön a régvárt hajó? A mi hajónk, melynek útból kitérnek a tülekedő jégtáblák s utána nem csapsak újra össze, mert jaj annak, aki vele dacolni merészel, az menthetetlenül elpusztul...

Vajjon mikor jön? Mikor jelenik meg méltóságteljesen, hogy széles országutat hasítson nekünk, mely ne tűnjön tova?

Wallentinyi László I. évf. aks. a szépirod. oszt. tagja.

A művelődésnek fontos tényezője a művészet és irodalom. A mai magyar művészetben és irodalomban azonban hiányzik az, ami a nemzeti öntudat nevelése szempontjából elengedhetetlen — a nemzeti jelleg.

Tudjuk, hogy a művészet nemzetközi fogalom; de lássuk be, hogy szükség van arra, hogy a magyar művészet és a magyar irodalom a magyar erkölcsöt, a magyar lélek megnyilatkozását tükrözze vissza, azt, amiért önmagunkat becsüljük s mások becsülését kívívtuk.

Az irodalomban alig egy-két képviselője van a nemzeti eszmének. Ugy itt, mint a képzőművészeteken az idegenből jött, a magyar ember lelki világától és eszmekörétől egészen távol eső új irányzatok mind nagyobb tért hódítanak s a fiatal nemzedék számtalan tehetsége ezeknek lesz talán önkéntelen terjesztője. A zeneirodalomban ismeretlennél ismeretlenebb nevű zeneköltők féreműveik sokaságával árasztják el a minden „modern” dolog után kapkodó közönséget.

Thalia istenasszony templomából, a kultúrának egykor nemes terjesztőjéből igen sok esetben a pénzszerezés és laza erkölcsi felfogás bürzeje lett, melyet már nem a műveltség előbbrevitele, hanem a társadalom laza erkölcsi felfogásának anyagi kihasználása és kizsárolása irányít.

Mi, akik a jövő magyar társadalom számottevő tagjai leszünk, próbáljunk meg magyarok lenni a művészetekben, a művészetek értékelésében is. Járuljunk tehetségünkhöz képest hozzá, hogy a magyar társadalom ízlése magyar nemzeti szellemben fejlődjék. Szeressük és műveljük azt, ami a magyar ember gondolatvilágából származik s tartuk távol magunktól azt, ami avval ellentétben áll. A közönség ízlése adja meg többnyire a művészetek és irodalom irányát s csak elvéve akad olyan isteni tehetség, aki maga tör magának utat a közönség soraiban s veszi át annak irányítását a felfogásban.

Teljesítsük tehát ebben az irányban is kötelességünket s ha minden magyar ember így tesz, nem lesz aratása a lélek nélküli álművészeteknek és ponyvavardalmaknak s akkor el fognak tűnni a magyar földről, ahol csak a nemes irányoknak, a nemes magyar lélek kifejezőjének és képviselőjének van helye!

Ezt kell elősegítenünk, ez legyen a célunk. Kisérjétek figyelemmel e kis rovatot, melyben időnként beszámolunk az irodalmi és művészvilág eseményeiről és a mi szellemünkben irányítást adunk nektek.

Toronji Béla

II. évf. aks. a szépirodalmi osztály tagja.

Judás

Irtó: Erdőbényei Németh Imre II. évf. aks., a szépirodalmi oszt. jegyzője.

Áll a szent kereszt Golgotha hegyén,
Föld megrendült, Krisztus már halott — — —
Áruló csókot, az nap éjjelén
A fáklafénynél vaj' kitől kapott?
Ki csókolta pénzért? Szörnyű árulás!
Te voltál az iskarióti Judás!

Nyomorult lelked be nem fogadja
Sem ég, sem pokol, mert minden kín kevés,
Mely csókodért méltó halált szabna,
Aminő volt a Krisztus-temetés.
Átok! átok rád, csókos úrulás,
Bán fia te, iskarióti Judás!

Áll a szent kereszt Kárpátok hegyén,
Elhagyott, árva magyar Golgotha — — —
S a «feszítsd meg»-et harcok éjjelén
Ki zúgta gyáván, az éjben tova?
Mi tudjuk, Uram! Senki, senki más, —
Sarjadékok, iskarióti Judás!

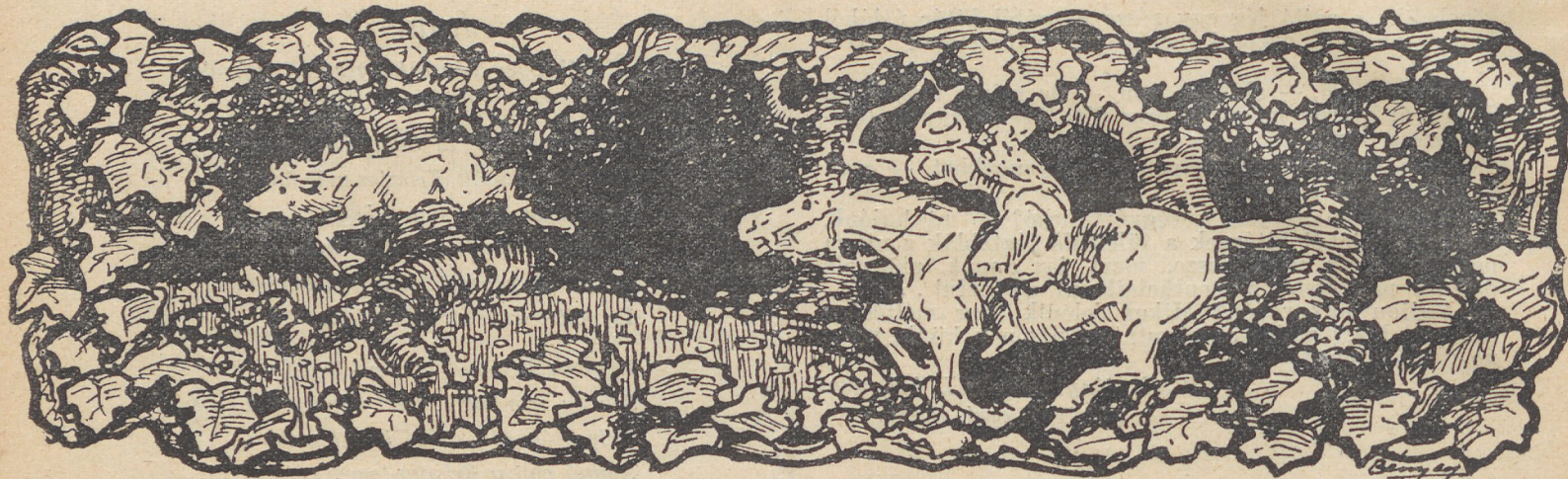
Éjjeli órán, vérfolyók partján
Mikor kelnek a halott ezredek
S felhangzik a kürt a bús éjszakán,
Ki kacag rajtuk, mert rohamra mennek?
Mi tudjuk, Uram! Senki, senki más, —
Sarjadékok, iskarióti Judás.

Sok-sok apa gyermekei előtt
Önönmaga kapará sárhelyét
S midőn megvult, a gyilkos szovjettört
Ki mártá belé s szúrta át szívet?
Mi tudjuk, Uram! Senki, senki más, —
Sarjadékok, iskarióti Judás.

Százerek vérét nem sajnáltad
Véres pénzekért? Istentelen tett.
Szent István jobbja kardunkra mutat.
Ki lépte szét a magyar nemzetet?
Mi tudjuk, Uram! Senki, senki más, —
Sarjadékok, iskarióti Judás.

Keresztet adtál a Golgothára
S ma, a Kárpátok hegyére —
Mi figyelünk az Isten szavára
S ha kérdi, ki volt a pribékek vezére,
Könnyezve mondjuk — Senki, senki más, —
Fiad árulója: iskarióti Judás.

Nemzetem! Hazám! Ne törd sorsodat!
Légy ronggyokban is oroslánfészek.
Nézd, a hiénák lépik a multat,
Ami vérrrel vótak aranyos vitézek.
Hiszem. Egy éjjel feljön a lángírás,
De akkor jaj neked iskarióti Judás.

A mondák korából

Írta: FEKETE PÁL III. évf. aks., a szépirodalmi oszt. tagja

Gyönyörű őszi reggel van. A völgyekre nehezedő kodon assan törnek át a kelő nap első sugarai s a fatorzseket sargara festve, egymast hajszolják az erdő homalyában. Egy-egy jatszú sugar megkeresi a leveleken, fűszalakon reszkető harmatcseppeket is, miknek szűzi csókjától nyomban képiros színben csillogó brillánsokká válnak. A csapítok szarnyas lakói is ébrednek már s víg esicséggel köszöntik a reggelt. A völgy mélyen liangosan riadozik egy ózba...

Alig kitaposott ösvényen lestei lovas alak léptet. Dús haja hullámosan omlik széles vállaira, sötét szemében a bátorság és szenvedély tüze lobog. Ruházata egyszerű, fegyverei: íjj, lándzsa és rovidnyelű buzogány. Gyönyörű lovával mintha össze volna nőve; mindegy lépése, mozdulata végig hullámszik karesú testén is.

A tisztásokkal váltakozó őserdő évszázados fáinak között eserjés sűrűség látszik, melyből kis patakocska tűnik elő s csörögve, locsogva kínálja jéghideg, kristály-vizét. Hogy van, aki megérti, bizonyítja az a sok mindenféle vadnyom, mik két partját ellepik. Ide igyekszik lovasunk is. Megállítja paripáját, leszáll a nyeregéből s íjját kezébe véve, egy erősen kitaposott váltó mellett, a bokrok között meghúzza magát.

A mélyeséges csöndet egy kis mókus zavarja csupán, mely nem törődve a mozdulatlan lovassal, vígan ugrándozik a galyak között.

A ló hirtelen felkapja fejét s füleit hegyezve figyel; gazdája lövésre kész íjjal fürkészve tekint a sűrűség felé. A távolból lépések halk nesze hallik. Meg-meg áll, majd ismét elindul; hol közeledik, hol távolodik a zaj. Hosszabb szünet után elindul a váltón a patak felé. A nemes paripa kinyújtott nyakkal szimatol s egész testében remeg a vadászalástól, de azért mozdulatlanul áll, mint egy szobor.

Suhogva, ropogva nyílnak szét a bokrok s fehér lábú jávortehén lép ki a partra. Óvatosan szétnéz, szelet fog, fülel; majd megnyugodva inni kezd. Utána még két tehén búvik elő s leghátul erős ropogás, resecgés közt megjelenik az őserdő királya is; egy koromfekete jávorbika.

A lovas lassan emeli íjját, melynek megfeszített húrján már ott remeg a halál. Gyenge szellő

suhan át a fák levelei közt, a bika riadtan emeli fel fejét. Egy pillanatra két sötét szempár szegeződik egymásra; egyikben meglepetés, a másikban diadal tüze lobog... aztán dübörögve ugrik el a lapatos.

Megpendül a húr s a nyíl zizegve szeli át a levegőt s erős koppanással surran be a bika bordái köze. Térdre rogy a hatalmas vad, de aztán rögtön talpra ugrik s óriási szökésekkel tűnik el a sűrűben. Leventénk nyeregbe pattan s a ló nyakára hajolva, már szaguld a sebzett óriás után. Örült hajsza kezdődik. A galyak véresre karcolják a lovas arcát, de ő fel sem véve, tovább serkenti, biztatja nemes paripáját, mert üldöző és üldözött közt a távolság nem akar apadni. Vizmosás állja útját a menekülő vadnak, de az nehéz sebével is látszólag könnyen ugrik át rajta. A váratlan akadály előtt azonban a ló hirtelen megtorpan. Gazdája elkeseredetten mélyeszi sarkantyúit a ló oldalába... egy biztató szó... s a nemes állat minden izmát megfeszítve, pehelykönnyűséggel szökik át a széles akadályon. A sebzett vad ezalatt időt nyer, de teret nem, mert ereje gyengül s lábaj nehezdednek. A távolság végre fogyni kezd. Üldözött és üldöző erdei tisztásra érnek, hol a jávorbika szembefordul a lovassal s a két fekete szempár ismét összevillan... A rövidnyelű buzogány suhogva száll ki a levente kezéből s az erdő királyát homlokán találja. Tompa esatánás hallatszik s a nagy állat, mintha villám sújtotta volna, térdre roskad, miközben orrán-száján megindul a vér, elterül a földön. Testén remegés borzong végig, néhányat rúg s aztán kileheli párját.

A lovas lepattan nyergéből, leveszi kerecsentollas süvegét s boldogan szemléli, tapogatja az óriás állat hatalmas lapátjait...

Az Alföldön, ahol ez vagy ezer éve történt, ott ma város áll, hosszú gyárkémény ereget füstfelhőket az ég felé... Néha egy öreg holló károgyva száll el a táj felett... Ő is a rég letűnt szép időköt siratja... Talán neki is és nekünk is, a rablóhordák által kifosztott szegény magyaroknak jobb lett volna ezelőtt ezer évvel élnünk.

Beszélnek a fejfák*

(Látomás)

Írta: Erdőbényei NÉMETH IMRE II. évf. aks., a Levente-kör szépirod. o. jegyzője

Glock Tivadar L. A. tanár rajza.

Fejfák erdőben állók a gorlicei dombon. A világ zajtalan és halkan hull a hó. A téli szél messziről jön, a Visztula tájékaról és síró panaszos üzenetet hoz a halott önkéntestől a halott apának. S a gyerekkatoná halkan panaszkodik. „Apám! Miért nem kerestek fel? Hatodszor hull már azóta a hó, hogy itt nyugszom, hatodszor hal meg a madár s vele együtt a dal. Anyámat is hozd el, húgomról a Klárikáról meg ne feledkezzetek s ha az Edith még emlékszik rám és szívében hordja utolsó tábori lapomat, látogasson meg ő is. Itt nyugszom a Visztula hullámai mellett. Hat évvel ezelőtt malmot hajtott ereje, de egy éjjel itt tört ki a pokol lávája, a folyóból tenger lett, vöröszínű vize, mit magyar vér festett azzá, megvadult erővel morajlott tova. Iszonyú volt! Apám, iszonyú! De ne sírj. Mire kezemből kihullott a kard, a malmot már idegen vér hajtotta. Győztünk! Apám, hidd el, gyönyörűen győztünk!”

Agyamhoz kapok, hogy élek-e? Hisz' hallottam a kis halott önkéntes zokogását a galíciai malom mellől. Sötétedik, a fejfák mozdulatlanul állnak, engem néznek, mozdulni nem merek. Távol a folyó morajlik, a parton pislogó tűz, halászkok. A lábam zsiabdaeni kezd, de mozdulni nem merek. Oh, mily' gyáva vagyok, hisz' magyar testvéreim nyugosznak melletttem: egy halott zászlóalj, egy halott ezred.

Lent a völgyben nesz, sötét alakok kapaszkodnak felfelé, pénzesörrenés, zsidó szó. A szívem lázasan ver, mint a harei dob, a bosszúállás forralja vérem, a mellemet titkos erők feszítik, nem

* Részlet a szerzőnek „Tűz a Kárpátokban” c. nagyobb művéből.

birom tovább! Gorlice temetője kelj föl, magyar halottak rázzátok le magatokról a porladó rögöket. Magyarok! Lenn a völgyben most adják el harmadszor hazánkat. Hallom a Judások osztozkodását. Gorlice! Gorlice! És a néma hősök meghallották szavamat s mintha földregés zúgott volna végig, úgy emelkedtek a sírok, hosszan hullámszott a föld s a halott vitézek tompa síri panasza lassan haladt tova s valahol ott ért véget a széllelt vízimalom mellett, bent Galiciában, a kis önkéntes névtelen sírjánál. Távol kocsizörgés, a Judások közelednek. S amint az árulók a temetőhöz érnek, az előbb elnémult nyöszörgés vad hörgéssé változik át; esata-zaj tör elő a hantok alól, iszonyú robajjal nyílik meg az egyik sír szája. Hatalmas a föltámadt esontvitéz, a mellkasa még véres, jobbában síri keresztjét szorítja. Ott áll dacosan és büszkén, mint az oroszlan, mely kicsinyeit védi. Úgy áll ott, mintha azért kelt volna ki sírjából, hogy harera vezényelje a holtakat, hogy az elvérzett hősök szerezzék vissza az élőknek hazájukat. S amint sokáig néztem a esontvitézt, élő katona lett.

Szürke ruhája, szaggatott, iznos mellét piros vér futotta be. Haja bozontos, szemében a bosszúállás, a végső megfeszítés ereje égett. Hallgatódzott, a Judások ismét pénzt számláltak és a katona síri keresztjét magasan tartva, milliók nevében harsogta: „Ki vagy?”

És a pénz lehullott a földre.

„Ki vagy? Ki bujkál ott a hantok között? Ki merészei bántani e temető lakóit? Hah, mondom, a Judások kereskedést üznek belőlünk. Jól tudom, még a holtaktól is félték, ha magyar. Ne jöjjetek, maradjatok, minden lépésetek közelebb hozza bőrtöket a magyar bosszúhoz. Magyar bosszú! Te csilagtalan ég, te erdőzűgás, a magyar fájdalom testvérei vagytok. Ki vagy?”

És a pénzt tovább számlálták a földön.

„Vissza vagy sujtok! e hősök és a magyar haza nevében roncsolom össze bemohásodott koponyátokat. Vissza! árulók! Tudd meg, hogy e sír lakói már föltámadtak. Nézd, nézd, hogy kelnek a esontvitézek. Nézd, kik nyargalnak ott. Hallod a lódobogást, látod az első lovast? Muhr ezredes nyargal ott, siet Limanovától erre. Még véres a mentéje, de pisztoly a kezében. Nézd, most esatlakoznak hozzájuk e sír lakói. Murányi hadnagy fejről csurog a vér, Falusi tizedes félkarjával éljenzi a magyar fölkelést. Hosszú, hosszú a fölvonulók lávája és lent a völgyben, kik vonulnak ott? Kraszojarszk foglyai. Gyóni Géza! Nem lehet! Limanova hősei, nézzetek le a völgybe! Nézzétek, szuronyok közt halad a foglyok serege. Nem, azok nem szuronyok, már látom, tisztán látom még a markolatjukat is. Csak ezek a felhők ne úsznának oly' feketén. Mintha a pokol tornácán állnék. A végítélet perce közel van, érzem, hallom Zboró alatt már dübörög a föld, mindjárt omlik a vár bástyája s legurul a hegyről, mint korhadó földgolyó. Hallga, jön, jön a gyilkos hullám, a túlsó hegyoldal már lábra kelt, törött fegyverek emelkednek ki a földből, megmozdultak a fejfák! megmozdult az erdő, egy halott zászlóalj támadt föl. Székelyek! Hallom a hangjukat: „Rab földben mi nem tudunk nyugodni.” Éljen! A tiszték kardot rántanak, holnap régi ezredüknel a helyük. Nem maradhatok! Nem

bírom tovább! Gorlice! Előre! Gorlice ébredj, hahó, most jön a népek csatája! Gorlice! A magyarok jogát, ha puskát nem kapunk, fejfánkkel védjük meg. Gorlice! Riadj! Gorlice!

És a halott ezred áll, mint a feszület; a Judások kezeiben vérré válik a pénz, a Kárpátok Golgotháján életet hirdetnek a hantok, föltámadást, új harcot a temetők hósei.

Valahol messze, a folyó partján egy magyar leány sír s körülötte zúg a szél, a hideg téli szél.

Trianon

Irtá: Wallentinyi László I. évf. aks.,
a szépirodalmi oszt. tagja

A nagy napoknak büszke hajnalán
Zengett a himnusz százezrek ajakán, —
Virágszobor volt az egész ország,
Virágát szórta minden virágos ág.

Virágosöben hirdette fennen
«Talpra magyar»-ját a felejthetetlen,
Kinek nagy nevét öröklék őrsi
Az egész nemzet, az ifjú Petőfi.

— ... Eljárt az idő... — Helvennégy év múltán,
A nagy napoknak sápadt alkonyán,
Arcát sötétre festé a vihar,
Sötét ruhákba öltözik a magyar.

Az arca sápadt, keze ökölben...
Holnap tán szabad? — Ma még megköltöten
Rázza bilinesét, súgja: akarom!
— Foga csikorog, — a jelszó: Trianon!

Messze Erdélyben, a Havasok alján,
S a Felvidéken, a Hernád két partján
A szél zúgja, sikolt völgy, halom,
A folyók sírják: Trianon, Trianon...

S a nemzet akar, terveit szövö,
Mindegyik tagja egy ifjú Petőfi,
Kinek szívében nincs addig nyugalom,
Míg szótárában áll e szó: Trianon.

A nagy napoknak sápadt alkonya
Átváltozik majd dicső díszbíborra,
Mert ilyen hittel s akarattal győzni kell,
Ily hittel nemzet sohsem pusztúlhat el.

— ... És győzni fognak észak és délen,
Zászlójuk lobog dicsően, kevélyen,
Kelet és Nyugat esodáról rebegnek
S fejet hajlanak e dicső nemzetnek.

S akkor, — akkor... virág újra hajl,
Jön egyszer, — végre derű borúra majd,
Ha szél nem sírja s nem zokog a vadon,
Hogy a jelszó egy: Trianon, Trianon.

Két elbeszélés

Irtá: STEFÁN VALÉR II., évf. aks.,
a Levente-kör jegyzője

Téli mese

Lassan, egyhangúan hull a hó. Ellep mindent, fehér szemfedőt terít egy év munkájára, étemeti a tavaszt, a nyarat, ködképpé teszi az azuros eget s a zöld rónát. Reményeket, álmokat söpör el, fagyos lehellete eljut a legkisebb zugba is és ahol életet talál, rálehel a halál csókját.

Nem siet, olyan mint a végzet...

— Csakugyan még?

— Igen. Most a legalkalmasabb az idő. A vihar lassanként eláll, de míg átjutunk az Amuron, dühöngeni fog. A táborparancsnok Csitában mulat, a legénység bepálincázott. Nem jössz? Nézd, egy hónap múlva otthon leszünk.

— Messze van a határ?

— Egy heti járás. De lehet, hogy sikerül valami jobb alkalmatosságot találni, mint az apostolok lovait.

Az ágyon fekvő sápadt alak felkelt és kinézett az ablakon, melyhez a szél egész hótömegeket vágott. A fabódé minden szélrohamnál megrazkódott, látszott, hogy nem sokáig bírja már a rettentő nyomást. Az udvaron egy alak futott át, hóval borítva és lihegve nyitott a szobába:

— Menjünk. A drót is el van vágva. Te nem jössz? — fordult az ablaknál állóhoz.

— Nem, — felelt az és ismét visszabámult a hősivatagba. Érezte, hogy itt már nem bírja tovább, mennie kell, — mégis, mintha azt súgta volna valami: „Ne menj!”

— Isten veled. A viszontlátásra! — lépett hozzá a másik kettő. Egy néma kézszerítés. Mind-egyik érezte, hogy szíve a torkában dobog, hogy sírnia kell, de nem jött könny szemekbe, — elapadt már az őszi éjszakák, mikor egymás elől bújva zokogták el panaszaikat a sötétségnek.

Kimentek. Feszülten figyelt az ablakon. A keze reszketett, el akarta hitetni magával, hogy őket félti, nekik szól szívének gyors dobogása. Azok át-bújtak a drótokon és eltűntek a hóesésben. Homályosan látta még, hogy intenek valamit, talán azt, hogy jőjjön. Fel akart ugrani és utánuk rohanni, de térdei megesuklottak, szeme előtt összefolyt a fehérség a fekete házoldalakkal: odavánszorgott az ágyhoz, belefúrta fejét a rongyok közé és feltört belőle a zokogás.

Százszor is elismételte: „Miért nem mentem?” Megjelent előtte a kis ház, melyben várják. Úgy rémlett, mintha hívnák, intenének: „Jőjj haza!” Tompa fájdalmat érzett mellében, szűknek taláta a kis kuckót, fojtónak a levegőt, — ki, ki a szabadba! Ott szabad lesznek! Kipillantott az ablakon. Már éjjel felé járt az idő, a szél alább hagyott, kibújít a hold is. „Még utólérem őket!” Hirtelen felugrott, magára kapta rongyos köpenyét és kifutott a szobából.

Még egyszer körülnézett. Az ór nyakig beburkolózva támaszkodott az egyik oszlophoz. Köpenye-

gének színe élesen vált el a környező fehérségtől, feltűzött szuronya csillogott a holdfényben. Nem mozdult, — halottnak hinné az ember, ha páras lehellete nem árulná el, hogy él.

Figyelte egy ideig, azután átmászott a szöges drótokon és lassan elindult délnek. Óvatosan lépkedett, hogy be ne szakadjon alatta a hó és ne vegyék észre.

Felézett a holdra, mely épen délnek állott, hogy iránya legyen. Mind jobban és jobban sietett, azután futni kezdett, majd lélekszakadva rohant és csak akkor nézett hátra, mikor a tábor házai már csak fekete vonalként látszottak messze északon.

Lerogyott. Szeme káprázott a nagy fénytől. A hold minden hókristályt gyémánttá varázsolt, minden pehely ezerszeresen tükrözött vissza a sápadt, fehér lényt. Mintha ezüstté vált volna az egész föld, úgy csillogott a síkság, sehol egy pont, ahol megpihenhet a szem, csak messze délen kéklett egy halavány vonal, az Amur hegyei azok: köztük lakik a szabadság!

Újra nekiindult. Szürke rongyait összehúzta, dideregni kezdett. A hó minduntalan beszakadt alatta és keményre fagyott kérge feltörte meztelen térdét. De azért rohant, rohant tovább, karjait előrenyújtva, mintha el akarna érni valakit... valakit a messzeségben.

A kék hegyek mind közelebb jöttek, fehér és fekete foltokká vált szét a kékség. Mély völgy vágta át a széles gerincet, erre vette irányát. A táj változatosabbá vált, itt-ott egy törpe, behavazott fenyő roskadozott a hótömeg alatt és midőn kiért egy fenyőligetből, előtte terpszkedett a befagyott Amur. Megállt pihenni. Valami kimondhatatlan boldogság szállta meg, ujjongani, kiáltozni szeretett volna, ezerszeres erőt érzett vézna karjaiban és meggyötört arcán végiggördült két könnyesepp. Térdre esett, kiaszott karjait az égnek emelte és vékony, sápadt ajkai közül kibuggyant az ima: „Miatyánk, köszönöm!”

Tovább, tovább. Átvergődött a jégtorlásokon és a tulsó part dombjai között ismét elkezdett futni.

Ijedten hőkölt vissza. Az egyik domb mögött sátrak állottak. Vissza akart fordulni, de elkészt. Fekete kuvaszok suhantak feléje a fehér havon, megnyit az egyik sátor és férfiak rohantak ki. Az egyik kutya belemart a kezébe és mire megmozdulhatott, már körülállták. Nem nyúltak hozzá, bevítették az egyik sátorba. Fülledt, nehéz levegő volt benn, égett zsírszag árulta el a világítás módját. Ki volt merülve, nem tudott állani, hangtalanul rogyott egy halom rongyra.

Szélesvállú, torzonborz ember állt eléje. Nézte egyideig, himlőhelyes arcán végigrángott a vigyor. Azután mély, dörmögő hangon megkérdezte oroszul:

— Ki vagy?

— Ki? — Magyar.

— Csitából jössz?

— Igen. Mikor mehetek tovább?

— Nem mehetsz. Fogoly vagy.

A magyar elkínzott két szemét befutotta a könny.

— Engedj tovább. Messze nyugaton várnak. Két barátom után sietek.

— Két barátod után? Haha! Én is vártalak.

A fogoly lehajtotta fejét. Szeme egy darab szürke, vérfoltos rongyra szegeződött, melyen ült; elfordult, észrevett egy hajtókát és rajta egy csillagot. Mintha torkonragadták volna, úgy ugrott fel: — Gyilkosok!

Az egyik férfi halántékon vágta, a kirgizfőnök előrántott egy tórt...

A puszta hiénái kacagva osztották szét rongyos ruháit. A testet kivitték a hóba, egy fenyő alá. A kuvaszok rövid békét kötöttek a farkasokkal. Hogynye, — mindegyiknek jutott — — —

A csillagos eget bevonják a szürke, nehéz felhők. Téli köd fekszik a tájra, óriást sejtet minden bokorban, szakadékok minden hódomb mögött. Lassankint megindul a hóesés. A hópolyhek esésében mintha emelkedne minden, el, fel az égig, ... ahova megtérnek a fáradt lelkek. Csak a hó száll unalmasan, egyhangúan lefelé, a valóságba...

... Nem siet, olyan mint a végzet

Pro patria

I.

Donovics Milorád előkereste utolsó töltnyét és beletette puskájába. Azután körülnézett, nem akarta ezt az utolsó vaktába kilóni. Meglátott a tulsó parton egy világító pontot, valami lámpa lehetett, hosszasan célzott és lőtt. A durranás felverte az éjszaka csendjét és többszörösen, tompán visszhangzott a parti erdő felől. Mikor a zaj elült, sőhajtott, letette a puskát maga mellé, ráült egy kőre és térdére könyökölve belebámult a fekete, nyirkos éjszakába.

Igyekezett nem gondolkozni, de belátta, hogy lehetetlen; keresett valamit, amire gondolva elfelejt-heti a közelmúltat, elfelejtheti a jelent. De nem talált. Szüleit alig ismerte, bátyját nem szerette vad-sága miatt. Most is ökölbe szorul a keze, ha arra gondol, hogy az most valahol a francia fronton harcol a németek ellen, mert még a háború elején át-szökött Sabácnál a rácokhoz. Vagyona nem volt, szülőfalujában nem szerették, mert nem volt „szokol”. A lányokat kerülte, szerelmes nem volt még.

Ide is csak azért jött, mert idehozták; nem volt magyar, nem is szerette őket, de azért magyarnak vallotta magát, — ha magyar szót hallott és harcolt becsületesen, mint a többi névtelen, szürke hős.

Ezek jutottak eszébe itt, a Piave partján. Vézna teste megborongott a hideg éjszakában, de ez oly jól esett lázas fejének. Megtapogatta a hideg követ, melyen ült és rászorította esuklóit, hogy még jobban lehüljön.

Már úgy összeforrít ezekkel az árkokkal, dróttokkal, hogy szinte fáj neki, mikor tegnap egy civilruhás úr azt mondta, hogy menjenek haza, itt mindennek vége, otthon zászlókkal, zenével várják őket. El is mentek mind, mind, a barátai is. Igazuk van, házuk, feleségük várja őket. De neki nincs senkije, semmije, minek menjen?

Újra felvette a puskát. Megsimogatta mégegy-szer, utoljára, azután eldobta, lefeküdt a nyirkos

földre, nézte a Piave felcsillanó vizét, míg be nem csukódtak szemei.

Mikor felébredt, már szürkült. Körülnézett. Egy angol katona állt mellette, ki látva, hogy ő megmozdult, rátartotta fegyverét és elkezdett kiáltozni. Dülöngve jött oda egyik társa s mikor az meglátta Milorádot, köpött feléje . . .

Mire feljött a nap, már ment is végtelen hosszú, szürke sorban Treviso felé.

Azt mondták: „Rác vagy, menj haza.“ El is indult, akadtak társai is. Udinében felszállt egy szép, fekete ember, aki annyit tudott beszélni Jugoszláviáról, az új hazáról. „Mily szép lesz azt mondhatni, hazám,“ — ismételte folyton. Milorád egészen fellelkesült, de az új hadseregbe nem akart belépni. Azt mondta, dolga van előbb otthon, — pedig nem volt semmi, ami vonzotta volna.

Végre ismerős tájak közé ért. A sok éjjelvezéstől, túlszűfolt várótermekben való ácsorgástól és vonatrázástól elfásultan húzódott meg egy fapadon az ablak mellett és hallgatta a vonat egyhangú kattogását. Még alig derengett, de látta, hogy mellette egy idősebb asszony és azzal szemben egy fiatal leány ül. Hallotta, amint az asszony azt mondta: „Alszik szegény, bizonyosan a frontról jön.“ Azután elkezdtek halkan beszélni. Milorád nem beszélt jól magyarul, sokat nem értett belőle, de szinte felriadt a leány szenvedélyes, felcsukló hangjára: „Óh, hogy gyűlölöm őket, az apám börtönben ül és én . . .“ itt ismét suttogó lett a hangja. Milorád vállat vont: háború van. Nem tudott már sajnálkozni sem, mindent közönnnyel nézett: fatalista lett a fronton.

A nappali világosságnál azután jobban szemügyre vette a leányt. Sápadt volt, kisírt szemekkel, de . . . mégis szép, gyönyörű szép. Mintha a helyére szögezték volna, nézte, nézte s valami fájó érzés lopódzott beléje, melyet még nem érzett. Megszólítani még sem mert, mert finom, úri leánynak látszott.

A vonat megállt. Faluja volt, feleihelődött. A leány is kiszállt. Mikor a lépcsőre lépett, egy kis gyűrűt látott a leány mellett, amint a földre esett. Leszállt és felvette, hogy visszaadja, de a leány már kocsiba ült, nem érte volna utól. Nézett, nézett az elrobogó kocsit után, míg el nem tűnt; elővette a gyűrűt, mely vasból volt és rá volt írva: Pro patria. Az ő neve lesz. — gondolta — „a“ van a végén, mint a mi leányneveinknél.

A melléhez szorította, a rongyos katonazubbonyhoz . . .

II.

Milorád végigment a kis városon. Egypáran köszöntek neki, kérdezősködtek és dícsérték az új hazát. Elment a ház előtt, melyben született és látta, hogy a bátyja felesége táncol három részeg legény-nyel az udvaron. Nem volt maradása, elindult a község háza felé. Nagy tömeg ácsorgott előtte, de keresztülfúrta magát és bement. Mikor a szobába

lépett, szeretett volna felujjongani, mert . . . ott állt az útitárs, a leány. Most már érezte, hogy szerelmes, hogy meg kell mondania neki, hogy szereti.

De most nem lehetett. Egy szerb hadnagy beszélt a leánnyal és folyton ezt ordította: „Nem, nem lehet. Az ön apja az új haza ellensége!“ A leány kért, könyörgött, de a hadnagy csak nézte vergődését. Végre levette monokliját és ránevetett a leányra: „Különben, ha akarja, volna egy módja az apja megmentésének.“ A leány ajkába harapott és kiment.

Milorád odalépett a hadnagyhoz, elmondta, hogy megjött a frontról és munkát keres. A hadnagy rászólt a legényére: „Dobd ki ezt a bolondot! Most akar dolgozni, mikor mindenki mulat! Dobd ki!“ A hadnagy levetette magát a pamlagra és cigarettára gyújtott.

Milorád kiment. Még látta az utca végén a leányt. Utána sietett, hogy odaadja a gyűrűt és . . . Egyszerre átcikázott az agyán: „ő úgysem lesz az enyém, maradjon meg a gyűrű.“ Érezte, hogy úgysem fog szavakat találni, nem tud majd mit mondani, hisz ő csak egyszerű paraszt . . . Befordult az első kocsimába, pálinkát rendelt, előszedte a gyűrűt, megcsókolta és zokogva suttogta ezt a neki oly szépen hangzó nevet: „Pro patria.“

Este lement a község háza elé, a tér ki volt világítva és a közepén rikoltozva járták a kólót. Egy subás alak elordította magát: „Üssük agyon a kosuczkikat!“ A tömeg zúgott rá, de nem igen számdeközött otthagyni a pálinkát s a lányokat. A fiú odatámaszkodott egy fához a község háza előtt és nézte a tömeg hullámozását. Nem törődött vele senki. Valahogyan azt érezte, hogy az új haza rosszabb, mint a régi; nem tudta miért, de utálta ezeket az embereket, a saját fajtáját, talán mert őni, mulatni akartak. Utálta bennük a vidámságot, az élni-vágyást, irigyelte a nevetésüket, jókedvüket; halálosan fáradt volt.

Egyszerre hangokat hallott. A szerb hadnagy lépett ki a község háza kapuján és megállt. Pár perc múlva ruhasuhogást hallott. Megfordult. Ő volt, a leány. A vére elkezdett lüktetni, pattogott valami a fejében, oda akart ugrani, — de elkésett. A hadnagy kilépett a sötétből, átkapta a leány derekát és azt mondta: „Itt az alkalom, megríhenteti az apját.“

Milorád úgy érezte, mintha feibeütötték volna. A melle úgy zihált, mint a fújtató, a keze ökölbe szorult. Szeme a feiéig felőgő szerb zászlóra szegeződött, lerántotta. A rúd recsegve tört le, megforgatta, a hadnagy elé ugrott és halántékán vágta.

A tömeg összefutott. A fiú még mindig állt, csak a leányt nézte, amint holthaltávan a falhoz támaszkodott. Éles fájdalmat érzett a mellén, elkezdett szédülni, valami még villant a feje fölött: egy kés. Összeesett.

Végző ereiével belenyúlt a zsebébe, kivette a gyűrűt és a leány felé nyujtva suttogta: „Pro patria.“

Mulassatok...

Irtai: Vultskits Viktor I. évf. aks., a szépirodalmi oszt. tagja

Mulassatok csak jó magyar urak,
A Végeken már nő a vérpalak,
De ez . . . ez csak nem a ti dolgotok?
Mulassatok, csak mulassatok!

Mulassatok! . . . Négy éve áll a bál,
Erdélyországban a halál kaszál,
De majd . . . idővel, csendesség lesz ott . . .
Mulassatok, csak mulassatok!

Erdélyben nem lesz kínos jajgatás.
A hegyek alján nagy a hallgatás . . .
A székelly csendes, néma, — tán halott?
Mulassatok, csak mulassatok!

A Felföld népe nem panaszkodik,
A magyar dac már sírban nyugoszik.
A többire? . . . Ne legyen gondotok!
Mulassatok, csak mulassatok!

De majdan látlok roppant sereget,
Melyet közönlők sírba kergetell,
Melyet meggyilkolt fásultságotok,
Mulassatok, csak mulassatok!

Ha arcotokon megfagy a mosoly,
Kupátokban epévé vál a bor
S fakóra válik majd az arcotok:
Mulassatok, akkor mulassatok!

A szögharmadolás problémája

Irtai: WASMER ANTAL II. évf. aks., az ált. tudományi osztály tagja

Minden tudománynak megvannak a maga híres feladatai, amelyek nagy szerepet játszottak annak történetében. A bölesek kövénnek, a perpetuum mobilének, a kör négyszögesítésének kérdései és más problémák is sok kiváló tudóst foglalkoztattak. Az ilyen feladatokat rendszerint az emberi ész tehetetlenségének bizonyítékaként tekintik, melyek leküzdhetetlen nehézségeikkel megszegyenítik a magasra törő, elbizakodott emberi értelmet. És mégis ezeknek a kérdéseknek igen sok, fontos felfedezést közönthetünk, mert alkalmat nyujtanak érdekes megfontolásokra. Végeredményben nem rendítik meg a tudományba vetett bizalmunkat, hanem éppen ellenkezőleg, megerősítik.

A matematika történetében különösen három ilyen probléma vált közismertté, amelyekkel a matematikusok már az ókorban is sokat foglalkoztak: a kör négyszögesítése, a szögharmadolás feladata és a delosi probléma. A kör négyszögesítése alatt azt a feladatot értjük, hogy olyan négyzet szerkesztendő meg, melynek területe egy adott kör területével egyenlő (vagy amelynek kerülete az adott kör kerületével egyenlő). A szög harmadolásának feladata azt jelenti, hogy oly szög szerkesztendő, mely egy megadott szögnek harmadrészével egyenlő. A harmadik probléma végül, a delosi probléma egy olyan kocka élének a megszerkesztését követeli, melynek köbtartalma kétszer akkora, mint valamely megadott kockáé.

Az euklideszi geometria a szerkesztéseknél csakis vonalzót és körzőt használ. Valószínűleg ugyan már a görögök is sejtették, hogy ezek az eszközök elégtelenek e három probléma megoldására, mégis hiányoztak ismereteik ahhoz, hogy erről meggyőződjenek.

A szerkesztés szónak tehát meghatározott értelme van, vonatkozással bizonyos eszközökre (vonalzó és körző), amelyeket egyedül használhatunk. Ma már tudjuk, hogy valamely matematikai kifejezés körzővel és vonalzóval mikor szerkeszthető meg. Lássuk mindennekelőtt röviden ezt az egészen általános feladatot.

A számokat felosztják racionális és irracionális

számokra. A racionális számok a pozitív és negatív egész és tört számok tartományát foglalják magukba. Az irracionális számok között megkülönböztetnek algebrai és transzcendens irracionális számokat. Az előbbiek bármily fokú, racionális együtthatókkal bíró egyenleteknek gyökei. A racionális és az irracionális számok közül csak a négyzetgyököket tartalmazó matematikai kifejezéseket körzővel és vonalzóval meg lehet szerkeszteni. A magasabbrendű irracionális számok csak akkor szerkeszthetők meg, ha azok végesszámú négyzetgyökkel kifejezhetők. Vagyis végeredményben egy matematikai kifejezés akkor és csak akkor szerkeszthető meg körzővel és vonalzóval, ha a megadott mennyiségekből végesszámú racionális művelettel és négyzetgyökvonással kifejezhető.

A most már szigorúan megfogalmazható kérdés tehát úgy szól, hogy a felsorolt feladatok által megszerkeszteni követelt hosszúságoknak megvannak-e ezen tulajdonságai?

A kör négyszögesítésére vonatkozólag Lindemann 1882-ben bebizonyította, hogy π , az úgynevezett Ludolph-féle szám, transzcendens, vagyis hogy nem lehet gyöke racionális együtthatókkal bíró algebrai egyenletnek. Más szavakkal: Lindemann bebizonyította, hogy a kör négyszögesítése körzővel és vonalzóval lehetetlen.

A szögharmadolás feladatának megoldása sem lehetséges. Ennek beigazolására egy oly tételből indulunk ki, mely az $x^3 + ax + b = 0$ harmadfokú egyenletre vonatkozik. Ez a tétel a következő: Ha ennek az egyenletnek nincs racionális gyöke, vagyis ha nem redukálható alacsonyabb fokúra, akkor gyöke nem fejezhető ki négyzetgyökökből alkotott kifejezés által sem. (Weber u. Wellstein, Enzyklopädie der elementar Mathematik, I., 319. old.)

Valamely szög és harmadrésze között, mint ismeretes, a következő összefüggés van:

$$\cos \alpha = 4 \cos^3 \frac{1}{3} \alpha - 3 \cos \frac{1}{3} \alpha.$$

Legyen rövidítésül $\cos \alpha = a$ és $\cos \frac{1}{3} \alpha = x$, akkor egyenletünk így is írható:

$$4x^3 - 3x - a = 0.$$

Ez az egyenlet a fentemlített tétel értelmében akkor és csak akkor ad körzővel és vonalzóval megszerkeszthető x értéket, ha van egy olyan

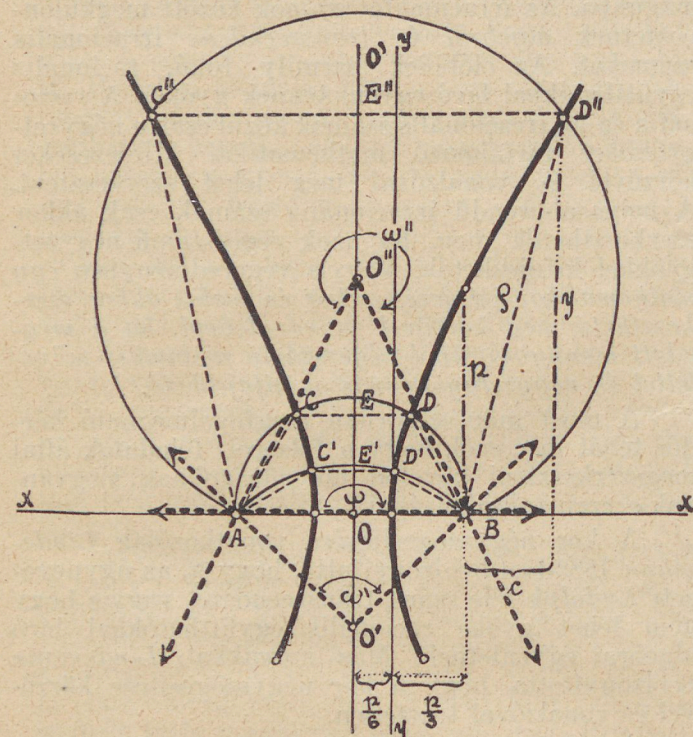

gyöke, amely a által racionálisan kifejezhető. Mivel azonban ilyen gyök általánosan nincsen, a szög harmadrésze sem szerkeszthető meg általánosan körzővel és vonalzóval. Különleges esetekben azonban, mint például a derékszög vagy egyenesszög esetében, a szögharmadolás, mint ismeretes, elvégezhető.

Ugyancsak a felhasznált tétellel bizonyíthatjuk be a delosi probléma megoldásának lehetetlenségét is, amely az $x^3 = 2$ egyenlettel függ össze.

Amint látjuk tehát, mindhárom feladat megoldása lehetetlen. De, amint azt már említettem is, csakis az euklideszi — vonalzóval és körzővel való — szerkesztésekre vonatkozó lehetőségekről van szó.

Bizonyos, hogy van olyan négyzet, olyan szög és olyan kocka, amely a feladatnak megfelel. Ha pedig feladatainknak van megoldása, akkor nem lehetetlen azt megtalálni sem. A feladat tehát most már olyan készülékeket szerkeszteni, amelyekkel képesek vagyunk a felemlített feladatokat a gya-

korlat minden követelményét kielégítő módon megoldani.

Ebből a szempontból fogunk a továbbiakban a szögharmadolás kérdésével foglalkozni.

*

Feladatunk megoldásánál a kúpszeletek egy olyan tulajdonságát használjuk fel, amelyet már Kr. e. 300 körül Pappus, híres görög matematikus is felemlít. Mindazon pontok mértani helye, amelyek távolságainak viszonya egy szilárd ponttól és egy szilárd vezéregyenestől állandó, kúpszeletek. Aszerint, amint ez a viszony egynél kisebb, avval egyenlő, vagy annál nagyobb, a kúpszelet ellipszis, parabola vagy hiperbola.

Az összes lehetséges kúpszeletek közül mi azt a hiperbolát választjuk ki, amelynél a szilárd ponttól való távolság kétszer akkora, mint pontjainak a szilárd vezéregyenestől való távolsága. Ennek a

hiperbolának a felhasználásával a szerkesztendő vonalzószerű készülék a következő lesz:

Az $O''O''$ egyenes vonalzó képezi a vezérvonalat és ettől jobbra és balra szimmetrikusan van elhelyezve két, a felemlített tulajdonságokkal bíró hiperbola vonalzó, amelyeknek A és B fókuszai a készüléken szintén meg vannak jelölve. Ezt a készüléket úgy helyezzük a harmadolandó AOB , $AO'B$, stb. szögekre, hogy a vezéregyenes a szög csúcsán menjen keresztül, míg az A és B fókuszok a szög szárain feküdjenek. Az O , O' , illetve O'' stb. csúcspontokból mint középpontokból az A és B pontokon átmenő köríveket megrajzolva, ezek a két hiperbolaágat olyan C, D, C', D' illetve C'', D'' pontokban metszik, amelyek egyenlő AC, CD és DB stb. húrokat határoznak meg. Mivel pedig a három egyenlő húrhoz tartozó középponti szögek egyenlők, a megadott AOB stb. szögeket három egyenlő részre osztottuk.

A leírt készülék nem a legelső, amelyet a szögharmadolás gyakorlati végrehajtására készítettek. A híres görög matematikusok, Hippias, Archimedes, Nikomedes és mások is szerkesztettek már erre a célra készülékeket aránylag bonyolult görbéknek, a kagylóvonalnak és másoknak felhasználásával. A most leírt készülék, amelyet az eddigi irodalomban megtalálnom nem sikerült, mindezeknél sokkal egyszerűbb és így talán jobban is használható.

Kishitű népem

Irtta: Plattly József III. évf. aks.,
a szépirodalmi oszt. vezetője

Ne csüggedj, oh nem kétes a vég,
Ne adj fel mindent dicső mulladér',
Verhet bár téged bármiként az ég,
Megpróbáltatás csak, mi most léged ér.

Szenvedésedben nem ez a kezdet,
Tűrni tanított hosszú ezredév.
Szenvedés, lürés acéllá edzett,
Ami jöhet, már elszenvedted rég.

S lürnél bár löbbit mint még kellene,
Erne még mindig új-új támadás,
Még annál inkább bízom én benne,
Hogy jó a végső, nagy leszámolás.

Bízom, miként még nem bízott senki,
Minden részecském hittel van tele;
E hont a végzet nem temetheti,
Ósi szent erő: hit, remény vele.

... Bízatok ti is, bosszútok kette,
A szenvedéstek martir-keresztjé,
A hős halottak lázongó telke,
Öntsön erőt a csüggedő testbe.

Bízatok, jó a végítéletnap,
Ég, föld megrendül, jajjal zeng a lég,
Milliók telke szent erőre kap,
Pusztul e földről rabló horda nép.

... S a végzet napján tárogató szól,
Szenhajnal hasad Magyarhon felett,
Lecsókolja korbácsvert arcunkról,
A honért ejtett égő sebeket!

Vörös Vidor II. é. aks.

E helyen állandó rovatot nyitunk, amelyben emlékezni kívánunk a régi magyar dicsőségről, Magyarország ragyogó évezredéről, hogy azt ébren tartsuk s a nap minden percében visszakívánjuk. Tudjuk azt is, hogy pusztá szavakkal nem sokat használunk. De tudjuk azt is, hogy tetteinket, törekvéseinket érzéseink, meggyőződéseink irányítják, miknek az okos gondolat ad alapot és a lelkes szó ad gyújtó lángot.

Soha egy pillanatra sem szabad felejtenünk! Nem szabad felejtenünk, hogy Magyarország önhibáján kívül sodródott bele a világháborúba, melyet becsületből és becsületesen végigharcolt, erején felül vett részt annak megvívásában és szerencsétlen befejezése után mégis vele bántak a leggyalázatosabban. Nem szabad felejtenünk, hogy területeinkre éhes és boszút lihegő ellenségeink, — kik részben „szövetségeseink“ voltak, — csak az 1918-i forradalom következtében beállott tehetetlen helyzetünket kihasználva tudták hazánk anyatestét szétdarabolni. Nyílt harcban sohasem tudtak volna győzni!

Nem szabad felejtenünk, hogy most éppen ezek ítélték bennünket halálra. Elrabolták területeink kétharmadát, erdőinket, bányáinkat, állatállományainkat, megbénították közlekedésünket, iparunkat és ráterpeszkedtek az ezer éven át magyar vérről és veritékkel öntözött drága földjeinkre.

Nem szabad felejtenünk, hogy keresztre feszített helyzetünkben (könnyen tehetők!) megcsúfol-

ták történelmi hivatásunkat, megalázták faji büszkeségünket és kigúnyolták a magyar szellem ezer éves alkotásait, az övékét messze túlhaladó kultúráját.

Nem szabad felejtenünk, hogy magunkra maradtunk! Prédául dobtak oda megesonkítóinknak, kik most az elszakított területeken berendezkednek. Ez annyit jelent, hogy nekünk el kell pusztulnunk. Igen, mert Csonka-Magyarország önmagában életképtelen. Tudják ők ezt jól, de tudjuk mi is. És ha mindenükből ki is fosztottak, ha bármiként is meggyaláztak és ha akármeddig is nyomorgatnak bennünket, egyet nem vehetnek el tőlünk: a hazáért való önfeláldozást.

E rovat legyen külső kifejezője és mozgatója annak a szent fogadalomnak, hogy: „sohasem felejtünk!“ E helyen bizonyítani fogjuk, hogy az elszakított területek földrajzilag, történelmileg, kulturális és minden egyéb szempontból hozzánk tartoznak és önmagukban éppen úgy nem élhetnek meg, mint megesonkított hazánk. Ismertetni fogjuk elsősorban az elszakított magyar városokat, azok történelmi, gazdasági, kulturális kapcsolatát a csonka anyaországgal, az „elszakított“ területek népeinek, városainak, multjának, jelenének minden életmegnyilvánulását. Dolgozzanak e rovatba főként az elszakított területekről való akadémikusok és találjanak fájó lelkükre enyhülést a nemes munkában és az emlékezés ébrentartásában! Memento!

Testedzés

A „Ludovika Akadémia Sport Egylet” a m. kir. hadügy-minisztérium rendelete értelmében 1920 tavaszán, egyidejűleg a m. kir. kat. főreáliskolák sportegyleteivel alakult meg és azokkal egyetemben a m. kir. kat. iskolák *sportszövetségét* alkotta. E rendelet mutatja, hogy mily nagy fontosságot tulajdonít vezetőségünk a testnevelés fejlesztésének és elsősorban azokban az iskolákban, amelyekben az az ifjúság nyer kiképzést, amely később hivatva lesz, hogy a csapatnál immár a testnevelést is oktassa. A kat. isk. sportszövetsége 1921 tavaszán, tehát egy éves működés után feloszlott, mert a katonai főreáliskolák megszűntek katonai iskolák lenni és így a „L. A. S. E.” az egyedüli katonaiskolai sportegylet maradt az országban.

A „L. A. S. E.” a Ludovika Akadémia parancsnoksága útján a m. kir. honvédelmi minisztériumnak van alárendelve. Az egylet élén *Schranz István* alezredes elnök áll, akit az akadémia parancsnoka nevezett ki erre a tisztségre, amelyet a sportegylet szabályai értelmében legalább is két évig visel.

Az egylet sportvezetője, akit szintén a Ludovika Akadémia parancsnoksága nevez ki, *Schenker Zoltán* őrnagy. (Az 1919–20. tanévben *Piovarcsy Egred* őrnagy.)

Az elnökség többi tagjai, akiket a közgyűlés választ, a következők:

Vitéz *Paduschitzky Alfréd* százados, titkár.

Borsody László fővivőmester, pénztáros.

Várady Géza III. évf.-beli aks. ifjúsági elnök.

Gerley László III. évf.-beli aks. jegyző.

Sziklay József III. évf.-beli aks. könyvtáros.

Az egyesületnek tizenegy szakosztálya van: torna, lővő, vívó, atlétikai, football, úszó, lawn-tennis, nehéz-atlétikai, téli sport, lósport és evezős szakosztály. Minden egyes szakosztály választmányához elnök, jegyző és szertáronos kívül még 7 választmányi tag tartozik. Az egylet választmánya az említett tisztviselek és még 18 választmányi tagból áll. A közgyűlés egy évben kétszer, októberben és februárban ülésezik.

Az egylet tagjai: 1. Rendes tagok. Ezek az összes akadémikusok kivétel nélkül és az akadémia tisztái és tanári kara. 2. Dísztagok, akiket a közgyűlés az egylet fejlesztése körül elért kiváló érdemeikért választ.

Eddigi dísztagok: dombovári *Révy Kálmán* vkt. ezredes, akadémia parancsnok, *Schranz István* alezredes, a sportegylet elnöke, *Piovarcsy Egred* őrnagy, a sportegylet vezetője, az 1919/20. tanévben, vitéz *Vida Gyula* őrnagy, a kat. isk. volt sportszövetségének titkára, *Ziegler Vilmos* százados, az egylet football vezetője az 1919/20. tanévben, *Geller Alfréd* vívőmester, az egylet vívószakosztály vezetője az 1919/20. tanévben, *Berti László* ezredes, a testnevelő tanács választmányi tagja, *Schenker Zoltán* őrnagy, az egylet sportvezetője, vitéz *Paduschitzky Alfréd* százados, az egylet titkára, *Leszák Károly* fővivőmester, az egylet vívótanára és *Borsody László* fővivőmester, az egylet vívótanára. 3. Örökös tagok oly akadémikusok, akiket a közgyűlés az egyletben elért kiváló sporteseményeikért választott; eddig a következők: *Incze László* III. évf.-beli aks. és ifjúsági elnök az 1920/21. tanévben, *Wilhelm Károly* III. évf.-beli aks. az 1920/21. tanévben, *Kovács Béla* III. évf.-beli aks. és jegyző az 1920/21. tanévben, *Kökényesi Papp László* III. évf.-beli aks. az 1920/21. tanévben, *Kökényesi Papp Sándor* I. évf.-beli aks. az 1920/21. tanévben és *Csallány Sándor* I. évf.-beli aks. 1920/21. tanévben.

A sportegylet célja, hogy a magyar nemzeti hadsereg tisztái sarjadéka a sport minden ágát fokozott mértékben művelje és azt oly mértékben sajátítja el, hogy később úgy a csapatnál, mint a társadalmi testedző egyesületekben sportrajongásuknál és tudásuknál fogva a nemzeti szellemben folyó testedzés tevékeny zászlóvivőiként szerepelhessenek.

Módszerünk minden akadémikussal egyénileg foglalkozni, mindenkit a lehető legtöbb sportágban kiképezni, minden egyesnek egy vagy több sportágra való hajlandóságát megismerni és abban képességét érvényre juttatni.

Párhuzamban a kiképzéssel az oktatóvá való kiképzés is beletartozik tananyagunkba. Módszerünknek megfelelően versenyünket is oly módozatok mellett rendezzük, hogy azokon úgy a tömeg, mint az egyéni tudás, valamint a sokoldalúság is érvényesüljön.

Az egylet sportkiképző működése szoros összefüggésben áll a Ludovika Akadémia tantervében előírt testneveléssel is: sőt mondhatni azzal azonos, mert az akadémikusoknak

nagymértékű elfoglaltságuk mellett nem igen van alkalmuk a sporttal az előírt (nem egyéni) órákon kívül is foglalkozni. Az egész sportkiképzés a következő heti órákra szorítkozik: torna: 1 óra, vívás 1 óra, minden más sportágra együttvéve lélen 2, nyáron 3 óra. Ezenkívül kiválogatottaknak különleges vívó-, könnyű atlétika-, előtornász- és sportszerű úszás-kiképzés 1 óra. Síkiképzés a hóviszonyoknak megfelelően 50–60 aks. részére hetenkint háromszor. Korcsolás a szünidőben.

Az oktatást *Schenker Zoltán*, vitéz *Vida Gyula* őrnagyok, vitéz *Paduschitzky Alfréd*, szds. *Borsody László* fővivőmester, valamint *Tschurl Alfréd*, *Kreisberger Károly* és *Jancsny Győző* segédoktatók végzik.

Általánosságban mindegyik sporttanár minden egyes sportágban tanít, különösen pedig *Schenker* őrnagy vívást, atlétikát, téli sportot, úszást és nehéz atlétikát, vitéz *Vida* őrnagy tornát, atlétikát, footballt, vitéz *Paduschitzky* szds. tornát, atlétikát, úszást, *Borsody* fővivőmester vívást, atlétikát tenniszt, *Tshurl*, *Kreisberger* és *Jancsny* tiszthelyettesek az összes sportágokban segédoktatók.

A lövészetet *Friedrich Alfréd* őrnagy vezeti (az 1919–20. és 1920–21. tanévben *Adám Endre* alezredes); a lovaglás pedig *bonyhádi Perczel Olivér* alezredes, *Reiter József* őrnagy és *Solz Desző* százados tanítja.

Sport-eredmények

Azok a nemzetek, melyek szellemi képzéssel harmónikusan erős, egészséges test- és erkölcsi nevelést írtak, azok nagygyá lettek és porba dőltek, midőn ezt az egyedül helyes nemzet-nevelő utat elhagyták. Mi sem természetesebb eméll. Minél fokozottabb a szellemi munka, annál erősebb és ellenállóbb testet követel meg az. Mäskép összetörik annak terhe alatt és mindkető tönkre megy. Hogy pedig erkölcsi érték nélkül szellemi és testi erő a társadalomra káros hatást gyakorol, azt is a történelem bizonyítja. Ma, jobban mint valaha, testben és lélekben erős, egészséges, hazafias polgárookra és katonákra (nemzedékre) van szükségünk. Célnak ilyeneket nevelni. A Ludovika Akadémia úttörőként akar és fog ebben a nevelésben előrehaladni. Hogy pedig mennyire összhangzatba hozható a szellemi a testi neveléssel, azt legjobban bizonyítja az, hogy az elmélet terén legszebb előmenetelt elért ifjak túlnyomó része egyszersmind a legjobb, a legbuzgóbb sportoló is.

A következő kivonatban ismertjük azokat a kiválóbb eredményeket, amelyeket a Ludovika-Akadémia-Sport-Egylet külső ellenfelekkel szemben kihívások, nyilvános és országos versenyeken elért. Az utóbbiak értékét emeli azon körülmény, hogy a L. A. S. E. győzelmeit alig két éves, rövid működés után oly egyletek gárdáival szemben aratta, akik hosszú és fényes sportmultra tekintenek vissza.

1. A m. kir. főiskolák „*József-Nádor*” 1922. évi kardvívó-émlékversenyén, amelyen *Idrányi Ferenc* II. e. aks. II. díjat nyert.

2. A III. kerületi Torna-Klub által rendezett országos kizárásos kardvívó-versenyen (1922), melyen csak országos versenyek három első helyezettjei nem vehettek részt (*Idrányi* e versenyből szintén ki volt zárva). *Markovits József* I. e. aks. III. díjat nyert.

3. A m. kir. Főiskolai Sport-Szövetség 1922. évi országos főiskolai kardvívó-versenyén, amelyen a L. A. S. E. *Idrányi Ferenc*, *Nagy Mihály*, *Hatz Ottó* II. és *Markovits József* I. e. aks. által volt képviselve, a nevezettek mindannyian a döntőbe küzdötték föl magukat és ott a tizes döntőben *Markovits József* az I. díjat, ami a főiskolai kardvívóbajnokságnak felel meg, *Idrányi Ferenc* IV-et, *Nagy Mihály* pedig, aki a lövőversenyben is indult, úgy törben mint kardban V. díjat vívta ki magának.

4. „*Halász Zsiga*” kardvívó-versenyén a Ludovika Akad. Sportegyletének csapata 13 győzelemmel, 1922 március 30-án, 3 vereség ellenében megnyerte az I. díjat. A csapat tagjai: *Idrányi Ferenc* II. évf., *Hatz Ottó* II. évf., *legényi Nagy Mihály* II. évf., *Markovics József* I. évf. akadémikus, Tartalék: *Markovics Árpád* III. évf. akadémikus.

Ezek a versenyek voltak fiatal vívóink első nyilvános szereplései, régi, gyakorlott, neves vívókkal szemben, akik ellen győzelmüket általánosan elismert kombinatív vívásuk által érték el.

Czellövés

A Nemzeti Lövő-Szövetség 1921. évi országos főiskolai czellövő versenyén:

Miltényi Árpád	III. e. aks.	20 találattal és 101 egységgel	II. díj.
Papp K. László	III. e. aks.	19 e. 86 e.	III. e.
Szatómáry Géza	III. e. aks.	18 e. 98 e.	IV. e.
Németh János	III. e. aks.	18 e. 95 e.	V. e.
Genersich Béla	II. e. aks.	— e. — e.	VII. e.
Felsmann István	I. e. aks.	— e. — e.	VIII. e.
Marossy László	II. e. aks.	— e. — e.	IX. e.
Kovács Béla	III. e. aks.	— e. — e.	X. e.
Konok Tamás	II. e. aks.	— e. — e.	XI. e.
Staic Emil	II. e. aks.	— e. — e.	XII. e.
Kovács Zoltán	II. e. aks.	— e. — e.	XIII. e.
Hradeczy Zoltán	I. e. aks.	— e. — e.	XIV. e.
Edvy Tibor	III. e. aks.	— e. — e.	XV. e.

Nemzeti Lövő-Szövetség 1921. évi országos senior czellövő versenyén:

Miltényi Árpád III. e. aks. XI. és ugyanezen verseny keretében a gyorstüzelőversenyben *Kovács Antal* I. év. aks. VI. és *Fucsek László* III. e. aks. VII. díjat nyert.

Úszás

A Move által rendezett orsz. úszóversenyen a 80 méteres junior hátúszásban régi, tapasztalt és elsőrangú versenyzőkkal szemben *Huszár Gyula* II. é. aks. I. díjat nyert.

AKADÉMIAI ÉLET

Jelentés a múlt évi pályázatokról. A Ludovika Akadémia Levente-Körének vezetősége a múlt tanév végén, az évszáró összesílesen több pályadíjat tűzött ki, hogy ily módon, — miként azt az alapszabályok mondják, „tagjainak aikalmat adjon az iskolákban és az Akadémián szerzett ismereteik kibővítésére és értékesítésére, főként pedig, hogy őket önálló munkára és saját munkájuk által a Levente jellem fejlesztésére ösztökélje.”

E pályázatok alkalmasak voltak, hogy az akadémikusokban a nemes becsüveget felébresszék és fejlesszék, valamint, hogy saját értéküket megismerhessék. A pályázatok határideje 1922. jan. 10. volt, tehát kb. 5 hónap állott rendelkezésre.

A kör vezetősége a hadtudományi osztályban a következő pályatételket írta ki:

1. Az erkölcsi nevelés jelentősége a hadseregben;
2. Milyen legyen egy gyalogezred szervezete?
3. A gyalogság és tűzérség együttműködése. (Menetek alatt és harcban, példákkal);
4. Mennyiben segítik elő a modern szállító eszközök (vasút, teherautó, sodronykötélpálya, légi jármű stb.) a tömeg-hadseregek felvonulását, mozgását és az utánszállítások lebonyolítását?
5. Hunyadi János élete, kora és hadjáratai.

Ezeket kívül vitéz *Vida Gyula* őrnagy úr saját díjára — „A magyar harcok lelkivilága” pályatételt írta ki.

E pályamunkák jutalmazására az Akadémiaparancsnokság által adományozott összegben kívül vitéz *Vida Gyula* őrnagy úr 800 koronát, *Boglutz Béla* százados úr pedig 300 koronát ajánlott fel.

A kitűzött határidőre 6 pályamunka érkezett be. És pedig:

- egy munka „Semmi sem sebez jobban az igazságnál” jelíggel az 1. számú,
- egy munka „A nemzet hadseregével áll vagy bukik” jelíggel az 2. számú,
- három munka „Mackensen”, „Nándorfehérvár”, „Mindent a hazáért” } jelíggel az 5. számú,
- egy munka „A sagittis Hungarorum libera nos, Domine” jelíggel vitéz *Vida Gyula* őrnagy pályatételére.

Labdarúgás

Az 1920–22. tanévekben megnyert versenyek:

- Ludovika Akad.: Szentlőrinci MOVE. Sportegyl. 5:1.
- Ludovika Akad.: BEAC. (Budapest) 3:1.
- Ludovika Akad.: MOVE—BSE. (Budapest) 2:1.
- Lud. Akad.: veszprémi MOVE. Spt. Egyl. (Veszprém) 4:2.
- Ludovika Akad.: székesfehérvári 3. gyal. egr. 3:2.

A Ludovika Akadémia Sport-Egylet eredményeit azon fáradságos és hosszadalmas, de biztosan célhoz vezető munka által érte el, amelyet egyéni tömegkiképzésnek nevezhetünk, azaz midőn mindenkivel minden sportágban foglalkozunk és amelyből a kiváltságos teljesítmények maguktól kikristályozódnak, úgy hogy az egyletnek az egyes sportágokban nemcsak egy-két véletlenül feltűnt, hanem egész gárda kitűnő reprezentánsai vannak.

Ha tekintetbe vesszük, hogy felsorolt teljesítmények csak rövid múlt működés gyümölcsei s a L. A. S. E. ez alatt az idő alatt mily meglepő erővel tört előre, bizvást remélhetjük, hogy további kitaró és lelkesedéstől áthatott munka mellett nemcsak az eddigi eredményeket fogjuk túlszárnyalni, hanem hadseregünk fiatal sarjadéka a sportteljesítmények és a testnevelés terén is vezető szerepet fog betölteni.

Schenker Zoltán
őrnagy.

Mindegyik pályamunkát 2–2 szaktanár bírálta meg. E bírálatok alapján döntött a Levente kör vezetősége az egyes pályamunkák sorsában. Az egyes munkák bírálatát a következők:

„Az erkölcsi nevelés jelentősége a hadseregben” című tételre beérkezett „*Semmi sem sebez jobban az igazságnál*” jelíggű munka a tárgyat nem fejt ki, hanem elhelyett egy kedvesen és eléggé lendületesen megírt harcetéri emléket mondat el egy öreg honvéddel. És bár ez az elbeszélés sem példázta tulajdonképpen az erkölcsi nevelés fontosságát a hadseregben, hanem inkább azt varázsolja lelki szemünk elé, hogy a lelkiismeretes, legénységével törődő, bátor és istenfélő, — egyszóval a jó tiszt milyen hatást gyakorol alárendeltjeire, de azért a szerző gondolatai jók és helyesek. A munka a kitűzött pályadíjat nem érdemli meg, vitéz *Vida* őrnagy úr azonban tekintve, hogy a munka előkelő magas erkölcsi színvonalon álló gondolkozásról tanuskodik, *Szeib György* akadémikust, a munka szerzőjét 300 K jutalomban részesítette.

„Milyen legyen egy gyalogezred szervezete?” című tételre beérkezett „*A nemzet hadseregével áll vagy bukik*” jelíggű munka szerzője nagy szeretettel és szorgalommal fogott munkájához, mely rendkívül nagy körültekintéssel összeállított alapos tanulmány. Kár, hogy a szabályzatokból vett köztudo-mású harcászati elvekkal is foglalkozik, miért is a dolgozat igen hosszúra nyúlik anélkül, hogy eredeti eszméket hozna, kivéve az ezred, illetőleg zászlóalj és századok megszervezésére vonatkozó első részt. Másik hibája a tömeges stílus-hiba, mik a dolgozat értékét nagyon csökkentik. Mindezek alapján a Levente-Kör vezetősége a munkát 400 K-val jutalmazta és azonkívül kellő átdolgozás után a „Ludovikás Levente”-ben való közlésre érdemesítette. Szerzője: *Udvardy Róbert* III. évf. aks.

„Hunyadi János élete, kora és hadjáratai” című tételre beérkezett munkák közül a „*Nándorfehérvár*” jelíggű munka szerzője az anyagot nagy szorgalommal gyűjtötte össze, de az anyag csoportosítása nem elég szerencsés, stílusa és kidolgozása helyenként nem elég szabatos. A Levente-Kör vezetősége a munkát *Boglutz Béla* százados 300 K-ás díjával tüntette ki. Szerzője: *Sárközy Imre* I. évf. akadémikus. A „*Mackensen*” jelíggű munka szintén nagy szorgalomra vall, látszik, hogy a szerző nagy szeretettel és buzgalommal dolgozott. A kidolgozás azonban helyenként nem elég kimerítő. Irálya több helyütt kezdetleges és nem magyar. A következtetések és érvelések gyakran nem elég meggyőző erejűek. A Levente-Kör vezetősége a munkát 150 K-val jutalmazta. Szerzője: *Telek József* III. évf. akadémikus. A „*Mindent a hazáért*” című munka szerzője anyagát főleg tankönyvszerű forrásokból hozta.

Bényei Zoltán I. évf. aks. a „Hazáért” címet ajánlotta. azzal a megokolással, hogy összes tehetségünkkel és minden fiatal erőnkkel itt az Akadémiában készítjük elő magunkat az életben ránk váró nehéz feladatra. Magyarország régi dicsőségének visszaállítására. A katonának a legszentebb kötelessége, hogy hazájáért mindent megtegyen.

Mogyoróssy Ödön III. évf. aks. a „Ludovikás Leventék” címet ajánlotta s javaslatát következőképp indokolta: „A cím megválasztásánál szem előtt tartottam, hogy rövid, tartalmas legyen, híven adja vissza a lap irányát, tartalmát és már eleve kezességet nyújtson, hogy a külsőség nemesak máz, hanem a belső szellemnek is hű tükré. E szó „Ludovikás” mutatja, hogy a nemzeti eszme lobogóját hordjuk, a keresztény egyetértés és a meg nem alkuvás jelszavát. A „Ludovikások” megmutatták, hogy az ifjú testben szilárd lélek lakik, erős szív él. Szembeszálltak a nemzetköziség romboló eszméivel és lár gyenge volt az ököl, mely lesújtott, de az eszme győzött, megingatta az első követ, csak egy gyenge szellő jött s összedöntötte a kántyavárat. S e szó „Ludovikás” átment a magyar köztudatba, bevéssé a történelem lapjaiba, összeforrt vele a hazaszeretet és az önfeláldozó bátorság.

Most a leventeideált állítottuk szemünk elé, ki önzetlenül szolgálja eszméit, saját enjét alárendeli a haza javának. Céljaink elérésére „Levente-kört” alakítottunk, hogy rendszeres önképzés által s a hazafias szellem ápolásával a magyar katona ideáljai „leventék” lehessünk. E munkánkat, a hazáért vállalt önzetlen munkát jelentené a „Levente” szó.

A nemzeti gondolat vezet bennünket, hogy felemelt fejvel, büszkén törhessünk előre. Nekünk kell hordani a megtépett nemzeti lobogót, melyet milliók vére, gyászoló könnye öntözött. Nekünk kell a megtört szívekbe hitet, bizalmat, öntudatot öntötenünk, hirdetniük a föltámadást, lángra gyújtaniuk az elaltatott magyar lelkeket, hogy örök időkre szívünkbe oltuk a haza szent fogalmát.

Nekünk kell fujni a magyar tárogatót, lobogtatni a nemzeti, keresztény hit zászlóját, hogy mi lehessünk az ősi rögbe kapaszkodó, a soha meg nem alkuvó, a szent korona jogáért a végeletekig küzdő magyar katonai ideálok: „Ludovikás Leventék.”

Rubis Elemér I. évf. aks. „Mindent a hazáért” címért szállt a síkra. Véleményét következőképp indokolta.

Ha végig pillantunk hazánk történelmében, látjuk, hogy mennyire összeforrt irodalmunk, nemzeti életünk minden egyes mozzanatával. Az elnyomatás korszakában, a tespedés idején az irodalom fújta meg a nemzeti újjászületés tárogatóját. Az irodalom mindig hű kifejezője volt a nemzet óhajának, kívánságának, akaratának és törekvésének. Az irodalom tükréből híven verődnek vissza rásugárzó érzelmek és eszmék. Kérdem: lehet-e magasabb, fenségesebb érzelmektől áthatva az igazi hazafi, mint mikor mindent a haza oltárára áldoz?

Mi katonák vagyunk, magyar katonák, akik élethivatásul választottuk életünket és vérünket áldozni hazánkért. Jónak vélem tehát ha újságunk címéül „Mindent a hazáért” elnevezést választanánk.

A tanári bizottság véleménye alapján a vitaverseny 200 koronás díjjal Mogyoróssy Ödön nyerte meg, a „Leventék” helyett azonban Révy ezredes a „Levente” szó felvételét rendelte el. Bessenyei, Bényei, Rubis akadémikusok talpraesetten megindokolt ügyes javaslatukért dicséretben részesültek.

A címlap megrajzolására a kör vezetősége pályázatot írt ki 300 koronás jutalommal. A vezetőtanárok szorgalmazására munkához láttak az Akadémia legjobb rajzolóit s rövid idő alatt aztán 8 pályázat érkezett be, mik közül már lehetett választani. E művekről Glock Tivadár ezredes, a képzőművészeti osztály vezető tanárának véleménye a következő: „Első helyen érdemel említést Vörös Vidor II. évf. aks. modern stílusban készült tusrájza, mely ügyes munkáról tanúskodik és költői gondolatot fejez ki. Vörös aks. aki 5 munkával pályázott és a kiválasztott rajzot kétszer is átdolgozta, buzgó tevékenységéért különös dicséretet érdemel. Bényei Zoltán I. évf. aks. ügyes tollrajza felfogásában a leventegondolatot jól fejezi ki, szorgalmas munkájáért dicséretet érdemel. Falb Endre I. év. aks. szénrajza erős művészi lendülettel készült. Igen szép gondolatot fejez ki s a leventeszemlé a legtalálóbban megközelíti Csegény István II. évf. aks. rajza, kár, hogy kidolgozása kezdetleges és nem teszi a kész benyomást, munkája így is dicséretet érdemel. A pályázatokon általában meglátszik a komoly törekvés, hogy a leventegondolatot híven kifejezzék és azzal biztatnak, hogy folyóiratuk nem lesz jó rajzok híján.” A „Levente-Kör” vezetősége a pályázaton résztvevő akadémikusokat buzdításképpen pénzzutalommal is kitüntette és pedig Vörös Vidornak 300, Bényei Zoltánnak 150, Falb Endrének 100, Csegény Istvánnak 50 koronát adományozott.

A szaktanárok Bényei és Vörös Vidor aksok munkáit találták alkalmasnak az első szám címlapjául. Révy ezredes Vörös

Vidor rajzát választotta. E címlap főtemájában a nyilaktól leterített oroszlánál, a szerencsétlen sorsra jutott magyar hazát jelképezi, a fiatal oroszlanok pedig, amint anyjuk vérző testéből a természet ösztönétől hajlva, ki akarják húzni szajjukkal a gyilkos nyilakat, a fiatal leventéket juttatják eszünkbe, kik földreterített anyjuk, a magyar haza segítségére sietnek, meg akarják szabadtítani kinjaitól és új életre támasztani. Lent az apródek egyike kezében lanttal, másika könyvvel a „Levente-Kör” kétirányú munkájára utal: költészet és tudomány. Közepén áll a művészetek jelképe. Mindezeket egységesen foglalja össze fent a magyar címer és sugárzó fényével a magyar szent korona.

Ügyes fejleceket rajzoltak első számunkba Bényei I. évf. aks., a „Mondák korából” című novella elé, Vörös Vidor II. évf. aks. a „Memento” rovat elé. Glock ezredes két díszes kezdőbetűt rajzolt lapunknak és pedig Németh és Niedan aks.-ok cikkeihez, hogy ezzel is útmutatást nyújtsanak rajzolásuknak. A Sorakozó című állandó rovatunk művészi díszítése Falb Endre I. évf. aks. munkája.

Ily módon, ily előzmények után állott elő a Ludovikás Levente. A nyilánosság előtt való megjelenés alapos, komoly munkát követel tőlünk s mindenben kötelez bennünket, hogy az Akadémia szellemét és színvonalát híven jegezzük ki, illetve ennek emlékéhez ezúton is hozzájáruljunk. Tudatában vagyunk ennek a súlyos feladatnak, de fiatal erőnkben, lelkesedésünkben bizakodva örülünk is, hogy ime meg lesz az alkalmunk, hogy munkánkat, törekvésünket másokkal is megismertessük s ügyünknek minél több hívet szerezzünk. E lap célja tehát kettős: egyik az, hogy önmagunkat több és jobb munkára serkentsük, a másik, hogy munkásságunkról hírt adjunk, nemcsak a többi akadémikusoknak, hanem a magyar honvédségnek is, a magyar ifjúságnak és ügyünk barátainak, hogy így mindannyiunk közös érdekét, a haza javát előrevigyük. Ezenkívül bizonyosságot hagyunk önmagunk és a következő nemzedék számára mai törekvésünkről.

Március tizenötödikét nemes komolyságú ünnepséggel ünnepelte meg a Ludovika Akadémia. Az ünnepséget, mely a felidézett vívóteremben az egész tiszt- és tanárikar, valamint az összes akadémikusok előtt folyt le, a Levente-Kör rendezte, mely ezúttal is bizonyosságot tett életképességéről. Az ünnepséget az akadémikusok énekkar kezdte meg a Hísekegy elénekklésével, utána Panyigay Sándor I. évfolyambeli akadémikus a „Talpra magyar”-t szavalta el tüzes lendülettel. Fehér József III. évfolyambeli akadémikus költői szárnyalású ünnepi beszédében felidézte az első honvédek szellemét, kiktől az ifjú honvédek megtanulták a hazáért való rajongó önfeláldozást és most fiatal lelküket kitarva várva-várják az új március, a nagy esatára hívó, az ismét rabságba esett hazát felszabadító szent március. 1848 — mondotta — az önálló szabad magyar haza megteremtését jelentette, 1918. forradalma azonban a magyar vér özőnével öntözött magyar határokat dobta önző gyávaságában ellenségeink zsákmányul. Ezután az akadémikusok énekkar Fricsay Richard szds. pontos vezetésével Bajza Sőhajtsát adta elő mély hatással. Facsar József II. évfolyambeli akadémikus a szabadságharc főbb hadműveleteit és kiemelkedőbb alakjait ismertette ügyes, érdekes összefoglalásban. Az ünnepség legkiemelkedőbb pontja volt Deák Gedeon I. évfolyambeli akadémikus szavazata, ki Gyula diák Memento című költeményét adta elő. A hatalmas szünetekben áradó költeményt megfelelő erővel, tüzzel, lendülettel szavalta el. „Nincs más nekünk csak a gyűlölet! Aki magyar és most békét hiteget, az vesszen el a tüzhely melegén, az gyáva, gyáva, gyáva!” A nemesen felindult fiatal tiszt sarjából megragadó erővel zúgtak ki e szavak és a lelkesedés árjába ragadták a többieket is, kiknek némán ökölbe szorult kezük és — könnyes szemük bizonyította, hogy Gyula diák izzó lelke itt rokonokra talált. Az ünnepséget az akadémikus énekkar fejezte be a Szózat elénekklésével.

Felelős szerkesztő: ROZSÁS JÓZSEF.

Kiadja: M. Kir. Honv. Ludovika Akadémia Leventeköre.

Pallas részv.-társ. nyomdája, Budapesten. — Tel.: 5-67, 5-68, 5-69. Felelős vezető: Tiringner Károly, műszaki igazgató.

LUDOVIKÁS LEVENTE

M. KIR. HONV. LUDOVIKA-
AKADÉMIA LEVENTE-
KÖRÉNEK FOLYÓIRATA

MEGJELENIK
DÖSZAKON
KÉNT

TARTALOM

P. Zadravecz István püspök: A „Levente”
író és olvasó gárdájához.
Révy Kálmán ezr.: Emlékezések és tanul-
ságok.
Facsar József: A Levente-kör működése.
Vutskits Viktor: Egy lovagló óra az Aka-
demián.
Böhm Julián: Emlékezés Gárdonyi Gé-
záról.
Lajkó László: Siró őszi szél.
Niedan Péter: A táborigerítés szerepe.
(folytatás.)
Memento Szeib György: A tiszt egyéni-
ségében rejlt erő.
Sorakozó.
Erdélyi Tibor: Harangszenteléskor.
Testedzés.
Vutskits Viktor: Esküvés.
Akadémiai élet.

Ludovikás Levente

A m. kir. honvéd Ludovika Akadémia Levente-hörének
tudományos és szépirodalmi folyóirata.

Budapest, 1922 december.

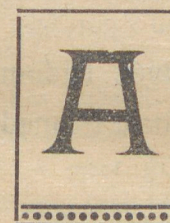
I. évfolyam.

2. szám.

A „Levente“ író és olvasó gárdájához.

Irta: P. ZADRAVE CZ ISTVÁN püspök, apostoli helynök.

szellemek egymásra néznek, s lényük összesugárzásából látják, olvassák, megtudják egymásnak gondolatait . . .

Az emberek pedig anyagot hívnak segítségül, hogy általa nyilváníthassák lelkük érzelmeit, tudását. Önkénytelen szemcsillanások, kéz, test megrándulások — mozdulatok, gesztusok és a nyelv azok a kanálisok amelyeken keresztül buzog a lélek hullámos érzése, tudása.

— Azonban a legszebb kanálisa az emberi szellem tovahömpölygésének s másba öntözésének: az írás. —

Ami nemes vagy hitvány összegyülemlik a kebelben, az ennek a révén kebelbe utat talál . . . Ami a szívből imádságosan égfelé akar törni, vagy a csillagos eget káromolni, az e révén másokat is imádkozni vagy káromkodni tanít . . . Az elmélyedt lélek, mely gyönyörködik a virág-illatban, fürdik mint a karikázó lepke a napsugárban, a hegyben, völgyben termékeny földben, s a fodros folyóban *Hazát* lát és imád, — írásai révén állítja meg a földön csak száraz önérdekkel járó kufár embereket, s megtanítja őket a földön és a földben többet látni, annyit látni, mint ő: *Hazát*, istenadta, istenalkotta földi fészket, mely jogokat ad és áldozatos szeretetet vár.

Akadémikus ifjak! Ti is tollat véve a kezetekbe, az írás kanálisába óhajtjátok önteni érzelmeiteket . . .

Tegyétek! . . .

Jogotok van hozzá, mert sok sok lehet a ti ifju lelketekben, mit sokaknak el szeretnétek mondani, mit sokaknak meg kellene hallgatni.

Irjátok hát! . . . Irjátok meg, hogy lelketek át van izzva Istennel . . .

Irjátok meg, hogy minden magyar lelke legyen ugyanettől átizzva . . .

Irjátok hát! . . . Irjátok meg, hogy ifju lelketek a sárban, a porban, a folyóban, az erdőben, a himes réten, a kopár sziklában többet lát az értékelhető anyagnál. Irjátok meg, hogy mindenben érzitek az évezred melegét, szeretetét . . . Irjátok meg, hogynem lázas akkor a lelketek, hanem tisztán látó, amidőn a sárban, a porban látja az apák véréit, az erdőkben, odokban, sziklahasadékokban hallja a mult századok visszhangját . . . Irjátok meg, hogy a béke, melyet reánk kényszerítettek, lázatokat nem csitítja, fájdalmatokat nem enyhíti, hanem békétleníti.

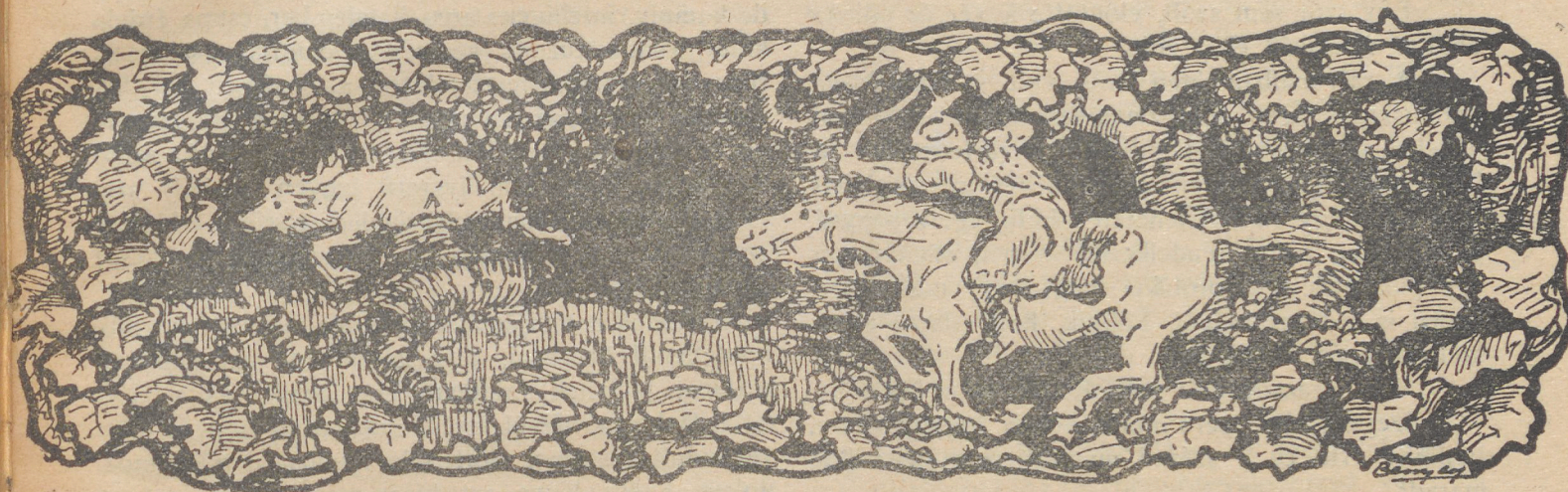
Irjátok, irjátok meg mindezt. — Hátha irástok révén a Leventék csapata Csaba királyfi hadseregévé nővi ki magát, mely azután az ég segítségével magyar földet vált . . .

Te meg olvasó publikum értsd meg a Levente írott nyelvét. Tudom, hogy a tollat művésziiesen forgatók nagy igényeket támasztottak benned. Jó, megvan ennek is a helyessége . . .

Azonban hallottam én már országokat, félvilágokat megrázó rétorokat beszélni, írni, — eredmény nélkül; s voltam már családi szentélyek melegében, hol a gügyögő gyermeknek piczi szája egy-egy naiv, de talpra esett kiszólással problémával oldott meg . . .

Fel ifjak: Irjátok.

Isten, a magyarok tépett hazájának az Istene áldja meg minden sorotokat!

Emlékezések és tanulságok.

RÉVY KÁLMÁN ezredestől.

1914 július utolsó napjai a legnagyobb háttással voltak az emberek kedélyére. Mikor a mozgósítás már kétségtelenné lett, az arcokból olvasni tudók a legnagyobb lelkesedéstől a legnagyobb kétségbeesésig a különböző lelkiállapotok minden fajtáját figyelhették meg. Az igazi ember bujt ki ezekben a gondterhes napokban az arcokra, — tulsulyban voltak a lelkesedők.

Akkortájt — ezer gond közepette — Szeged egyik népes utcáján szembe jön B. K. százados, régi, kedves barátom. A legszerényebb ember és a legjobb bajtársak egyike volt mindig, aki aggályosan került minden bajtársi összecsordulást s mindenütt enyhítőleg szólt közbe, ha a helyzet itt-ott a túlfűtött vérmérsékletű fiatalságnál egy-egy hevesebb jelenetet váltott ki. Csak ritkán és szerényen szólalt meg, de aki figyelt rá, észrevehette, hogy véleményei találók voltak, de azért sikra nem szállott érettiük és vitatkozásba nem bocsátkozott. Sokan félreértették ezt a csendes, békés magatartását, mert sokszor rendezett visszavonulást a hangosabbakkal szemben akkor is, amikor neki volt igaza, csakis a bajtársi béke kedvéért. Így lett lassanként az én barátom az élcelődés központja s a legtöbb ember abban a meggyőződésben volt, hogy a személyes bátorság sem a legerősebb tulajdonsága.

Már a háboru előtt irodai alkalmazása volt; jobban megfelelt az ő csendes kedélyének.

E találkozáskor egészen más ember állt előttem! Már messziről látható volt a lelkesedés és elszántság az egész lényén. Mozgásának élénksége, megelégedett arckifejezése egészen szokatlan volt.

»Megyünk, megyünk!« — kiáltotta már messziről s az öröm ragyogott máskor egykedvű arcáról.

»Te is?« — kérdezem — »hisz neked nincs kivonuló beosztásod!«

»Dehogyan nincs« — mondta méltatlankodó büszkeséggel — »kértem azonnali beosztásomat Z. beteg századparancsnok helyett; röstelleném, ha egy napot is itthon kellene töltenem, mikor mások elmentek.«

»És özvegy édesanyád?« — volt önkéntelen kérdésém.

»A jó anya ilyenkor áldását adja fiára — és ha kell, szenved érte« — felelte az én barátom minden aggodalom nélkül.

Igaza volt! Ma is szenved — szegény elesett fiáért, az én jó barátomért. Az első orosz golyók egyike őt találta szíven, őt, aki a csend és béke megszemélyesítője volt életében.

Azok közé tartozott, akik csendben dolgoznak és gyűlölik a kérdést, akiket nehéz felfedezni, mert a hangosak és kérdők árnyékába került mindig. De mikor a komoly óra eljött, a legelső pillanatban tudta, hogy válságos időkben többet kell tenni, mint ami »kötelesség« s akkor, amikor a hangosok itthon hazafiságot és magyar hősiességet prédikáltak, ő már ezt csendben elvégezte és vele együtt a földi elmúlást — példát mutatva, hogyan kell csendben, megbízhatóan szeretni a hazát és áldozni érte.

* * *

1914 szeptember 1-én történt.

A legelső csatája volt az x. honvédgyalozrednek. Elöl már harcolt a rajvonala s a tartalékban levő század parancsot kap a süritésre előre! A dandárparancsnok mellett vonul előre a már rajvonalba alakult század két szakasza. A századparancsnok D. M. százados a félszázad mögött keveset lemaradva.

A dandárparancsnoknak feltűnt, hogy a századparancsnok a félszázad mögött megy és rászól:

»Talán félünk százados ur?!«

Egy szót sem szólt, előntötte a vér és pillanat alatt a félszázad élén volt.

A rajvonásban igen erős volt a tűz. Puska, géppuska és ágyú dolgozta a fedetlenül fekvő honvédeket s igyekezett mindenki annyi fedezéket találni, amennyit a terep és a kilövés megengedett.

Csak egy embert lehetett mindig egész nagyságában látni, amint rendelkezik, irányít, ellenőriz és egy pillanatra sem próbálja meg, hogy csak némi képen is fedezze magát. Látszik, hogy dacol a veszéllyel, talán keresi is!

A mi századosunk volt. Igazán nem félt!

Szegény! Pár perc múlva holtan rogyott össze. Fejlövés érte és a század meghitt vezetője nélkül maradt.

Ludovikás volt; áldja meg emlékét az Isten!

* * *

Dult a csata hajnaltól, az első csaták minden félelmetes szépségével és veszedelmével.

Délután volt.

Leirhatatlan vitézséggel támadják honvédeink a már földözékben harcoló oroszot.

Az ellenség pusztító tüzeben mindenütt dadalisan jutunk tovább és tovább előre.

Valóságos csatakép. Égő falvak, rohamozó csapatok, shrapnel- és gránátrobbanások, a honvéd lovagló tüzéség vörös shrapnel felhői, sebesültek, holtak, elesett állatok, — minden, amit csak a legerősebb képzelőtehetségű író tudna leírni.

A hadosztályparancsnok szűkebb törzsének álláspontja az egyik üteg közvetlen közelében — akkor még nyílt állásban vonultak fel az ütegek — teljes áttekintést nyújtott az egész csatater fölött; közvetlenül a hadosztályparancsnokság mellett az utolsó félszázalój hadosztálytartalék, csak éppen a fekvéssel földözve magát.

A nagy arcvonal közepe éppen egy hatalmas lángokkal égő falu szegélyére rohamoz. Tisztán lehetett látni szabadszeggel is a kézitusa jellegzetes mozdulatait. Az alakok, a lángok fényes hátterében egyenkint kivethetők voltak; az ember lélekzete elállt.

Egyszer csak meginog az aránylag gyér vonal és megindul a mozgás — visszafelé.

Első gondolat volt: tartalék előre a megingott rajvonl támogatására! Ezt az intézkedést kapta a helyben levő tartalék parancsnoka. És ebben a meg-rázó pillanatban érdekes volt a tartalék megfigyelése.

Az a legénység, mely egész nap maga előtt a halál uralkodását, mely most is látta a meg-hiusult rohamot és a pokolian dúló csatát épp úgy, mint mi láttuk, megfeszített figyelemmel szögezte szemét parancsnokára és »fel« vezényszavát szemrebbenés nélkül hajtotta végre.

Ma is magam előtt látom — nem is lehet soha elfelejteni — a jobb szárnytisztas-tizedest. Egyszerű,

de komoly, intelligens arcú fiatalember, csupa érdeklődés, csupa tűz és készség! Felugrik, ösztönszerűen megigazítja felszerelését, a derékszíj alá felcsuszott zubbonyt lehuzogatja, mint a jó katona, mikor előljáró közeledtét érzi, a vállazott puska szíját megrántja, hogy szabályszerű legyen, szabály szerint vigyázz állásba helyezkedik, elszánt tekintete az égő falura irányozva — így várja a parancsot az indulásra.

Mintha a templomba készülne, ahova nem illik rendetlenül bemenni, úgy készült ez az ember a csatába, melynek minden veszedelmét maga előtt látta. Habozás nélkül, egész magyar és honvéd szível indult a szemei előtt dúló harcba; minden mozdulata, egész lénye azt bizonyította, hogy ezt az embert a belső meggyőződésből fakadó kötelesség-érzet mozgatja.

Ilyen volt az a legénység, mellyel a nagy háboruba elindultunk. Csakis így volt leküzdhető az a mérhetetlen nagy követelmény, az a rendkívüli szenvedés, mely azon időszakban élénk tárukt.

Mert tiszták voltak a lelkek, métey nélkül, mert csak avval törődtek az emberek, hogy mi a kötelesség és mit kíván a hazaszeretet. Csakis ezekkel a régi lelkekkel lehet a régi magyar dicsőséget életrekelteni, — ehhez segítsen bennünket a magyarok Istene!

* * *

Przemyslben történt, amikor az emberek már faliszes kenyéren, a lovak pedig sósvizbe áztatott faforgácson éltek. Ebben az időben — 1915 február — már a kirohanások is abban maradtak; nem birtuk emberrel s az emberek nem bírták erővel.

A 46. honvéd gyalogdandár mindig gondoskodó parancsnoka az éppen tartalékban levő egyik ezred szálláskörletébe igyekezett, midőn annak közelében egy az utszéken ülő összegémberegett, elernyedtt honvédet pillantott meg, mellette egy kis köteg rőzsével. Sok ilyen magyar volt akkor már a várban, de ez még azok között is feltűnt.

— Mi bajod van fiam? Beteg vagy? — kérdi a dandárparancsnok.

— Nincs énnekem semmi bajom ezredes ur, csak egy kicsit gyenge vagyok; nem bírom ezt a kis rőzsét a kaszárnyába vinni, — volt a halk felelet.

— Na várj fiam, mindjárt küldök segítséget — mondta a dandárparancsnok s avval bement a lak-tanyába s kiküldte az egyik orvost.

Kis vártatva jött vissza az orvos és jelentette, hogy az embert megtalálta, de már meghalt ott az utszéken. Kihült, — mint akkor mondták az orvosok — a szervezet megszűnt működni, a táplálék, az öltözködés hiánya, a fáradalom következtében...

Addig dolgoztak, ameddig csak erővel bírták! Mindig-mindig apadó erővel, de soha nem lankadó

lélekkel. És ez a lélek sokat pótoltt a test romlásából, mert ez éppen annyira alkotóeleme a tettn ek, mint amaz. Lélek nélkül nincs munka, nincs dicsőség, nincs kitartás, — nincs eredmény! Tanuljatok a szenvedés és dicsőség táborából, a lengyel vár magyar lelkéből!

* * *

Przemysl életének utolsó napjaiban a várparancsnok összehívta a csapatparancsnokokat, meg-tudakolandó tőlük a csapat állapotát, vajjon lehetséges-e még egy utolsó kirohanással legalább a fegy-verbecsületet megmenteni.

A különböző nemzetiségű csapattestek parancsnokai sorra jelentették ki, hogy a csapatok rossz erőállapota miatt ez lehetetlen, csak Tamássy altábornagy, a honvédhadosztály parancsnoka állította, hogy bizik csapatainak erkölcsi erejében és ezért a kirohanást javasolja.

Elkövetkezett március 18, a végső kirohanás előestéje.

Mélységes szenvedés ült az emberek lelkén, erős csatákban megacélosodott férfiak sirva bucsuztak egymástól; voltak, akik elkeseredésükben pisztolylövéssel vetettek véget életüknek; a tehetetlenség érzése, a pusztulás, a rombolás, a rettenetes bizonytalanság leirhatatlan hangulatba sodort mindenkit:

A Levente-kör működése a „Ludovikás Levente“ megjelenése óta az elmúlt tanév végéig.

Írta: Facsar József III. évf. aks. „Levente-kör“ aks. eln.

A „Ludovikás Levente“ f. évi május hónapban megjelent számában ismertettük a kör célját, szervezetét és működését. A kör tagozása az alábbiakban módosult:

A kör általános tudományi osztálya helyett a természettudományi osztály lépett, előbbinek anyagát részben a hadtudományi osztály és részben a szépirodalmi osztály öleli föl. Tehát a hadtudományi osztály tagjai olyan kérdésekkel foglalkoznak, melyeknek katonai vonatkozásaik vannak. Ide tartozik azonkívül a történelem is.

A szépirodalmi osztály munkakörét nyelvészeti, irodalom történeti és filozófiai kutatások, műfordítások, költői és prózai műfajok művelete alkotják. Ezeken kívül az osztály tagjai az előadásban és szavalásban gyakorolják magukat.

Természettudományi osztály magában foglalja a természettudományi szakokat s főképen a műszaki tudományokat.

A képzőművészeti osztály működése kiterjed a rajzolás, festészet, tervezés, faragás, fényképezés ismertetésére és fejlesztésére.

A hadtudományi osztályban Zelenka Zoltán alezr. „A várak feladata“, Náray Antal fhdgy. „A galíciai harctéren az orosz lovasság alkalmazása“, Dobribán Péter ezr. „A huszonnegyedik hdt. átkelése a Piavén“,

alig volt remény, hogy a borzalmasan erőtlenedett emberekkel immár jelentős eredményt el lehet érni!

A késő délutáni órákban kezdenek a városban átvonulni a déli és nyugati védőkerületbeli mindenféle nemzetiségű csapatok a legkeletibb védőkerületbe, hogy éjjel csoportosuljanak az utolsó fegyvertényhez. Borzasztóan megpakolt, lehorgasztott fejű, elernyedtt testű emberek; egyik zászlóalj a másik után, csendben, szótlánul, — mintha temetési menet volna. A honvédhadosztály-parancsnokság a visszamaradóktól utolsó bucsut véve, teljesen a drámai helyzet hatása alatt siri csendben végzi az utolsó előkészületeket az induláshoz.

Egyszer csak... mi az... ének? Még hozzá vig magyar bakanóták? Álom ez vagy valóság?

Valóság! Az 5. honvédgyalogezred volt; danolva vonult végig a városban utolsó útjára! Felrázza az egész elernyedtt várat! Hisz kirohanunk, hazamegyünk, — mondták — ahhoz pedig danolni illik!

Áldott magyar természet, mely a legválságosabb időben ennyire ura a lelkének! Csodákat tud művelni, ha jó kezekben van; ha vezetőik együtt örülnek és együtt szenvednek velük. Így legyen a jövő nagy válságaiban is, tiszt és legénység egybeforrva egy gondolatban: az önfeláldozó hazaszeretet és kötelességtudás gondolatában!

Perczel Olivér alezr. „A lovasság feladata a jövő háboruban“, címmel tartottak előadást.

Az akadémikusok 19 előadást tartottak. Ezek közül Györy Mihály II. évf. aks. „A magyarok hadserege és harcmodója Szt. Istvánig“, című dolgozata érdemkönyvi beírásra érdemesnek ítéltetett. A 19 dolgozat közül az osztályülés megdicsért 8, egyszerűen elfogadott 7 és félretett 3 dolgozatot. Különös dicséretet érdemelnek Várad Géza, Mogyoróssy Ödön, Pomezansky Meliton akadémikusok.

A szépirodalmi osztály tagjai 9 prózai és 8 verses munkát adtak be. A prózai munkák közül az osztályülés megdicsért 4, egyszerűen elfogadott 4 és félretett 1; a versesmunkák közül megdicsért 6, egyszerűen elfogadott 1 és félretett 1 munkát. E dolgozatokból a hazája sorsán busongó és érte halni kész ifju romlatlan lelkek hangja cseng felénk. Az osztály tagjai közül különös dicséretet érdemel Walentinyi László és Vutskits Viktor aksok.

A képzőművészeti osztályban Glock Tivadar ezr. „Benczur festőtechnikájáról, a valeurfestésről, a ló proportiójáról, izomrendszeréről és mozdulatainak rajzolásáról, a kínai művészetről. Marschalkó Jenő alezr. a perspektíváról, a faragásról és az arcképrajzolásról tartott előadásokat. Az akadémikusok közül Kram László, Vörös Vidor, Csegény István és Fal Endre nyújtottak be különös dicséretre méltó rajzokat.

Az általános tudományi osztályban Dr. Neubauer Szilárd tanár tartott előadást, a motornélküli repülésről, az aks.-ok közül 14-en tartottak előadást, melyek közül 10 sikerült, négy részében sikerült. Dicséretet érde-

melnek: Szentpétery György és Rác István aks.-ok.

„Levente-kör évzáró ülését 1922. május 28-án tartotta. Az osztályvezető aksok beszámolnak osztályaiknak működéséről. A beszámolásokból örömmel állapítható meg, hogy a tagoknak működése az utolsó öszs ülés óta fokozódott.

Móricz Kálmán I. évf. aks nagy lendülettel szavalja Végvári „Némely pesti poetának“ c. versét. Sárközy I. évf. aks. előadást tart Budavár visszafoglalásának 73. évfordulójának alkalmából. Szeib György II. évf. aks. szemelvényeket olvas fel, Arany élete és egyénisége. c. munkájából. Györy Mihály II. évf. aks. „Az ős magyarok hadserege és harcmódja“ c. munkájából szemelvényeket olvas fel. Facsar József II. évf. aks. „Lovasság szerepe“ c. munkájából. Deák Gedeon I. évf. aks. megkapó erővel szavalja Sajó Sándor „Magyarnak lenni“ c. költeményét.

Szentpétery György II. évf. aks. ismerteti Erdély földrajzi viszonyainak kihatása a hadműveleti tevékenységre c. munkáját.

Azután Zelenka Zoltán alezr. a Lev. Kör tanár-elnöke a munkásságukért megdicsért aks.-ok között jutalomkönyveket osztott ki, jutalomkönyvet kaptak: „Freytag-Loringhofen:“ „Heerführung im Weltkrieg“ Várady Géza és Pomezanszky aksok. Bernhárdi: „Deutschlands Heldenkampf“ Thomka Emil és Niedán Péter aksok. Clausewitz: „A háborúról“ Udvardy Róbert, Györy Mihály, Sárközy Imre és Facsar József aks. Geocze: „Przmysl tragédiája“ Facsar József aks.

A szépirodalmi osztályból jutalomkönyvet kaptak: Wallentinyi László, Vutskits Victor, Fekete Pál, Szeib György, Deák Gedeon, Platty József és Kenessey Antal aksok.

A szépművészeti osztályban jutalomkönyvet Falb Endre, és olajfesték készletet Vörös Vidor kapott.

Általános tudományi osztályban jutalom könyvet Szentpétery György aks kapott.

Ezután pályatételeket irtunk ki. Pályatételek a következők:

a) Milyen irányban képezzük ki gyalogságunkat?
b) Milyen legyen a magyar katona, erkölcsi nevelése különös tekintettel a legénység erkölcsi nevelésének eszközeire.

c) Az ősmagyar népek harcmodora és az orosz láva.

d) Lövegek automobilizálása.

e) Tank és ősei.

f) Természeti erők kihasználása az arcvonalban.

2. a) Mily jelentősége van Magyarországnak az új európai légi közlekedésben.

b) Az elzakitott területek kapcsolata. (Általános vagy egyes részeire kidolgozva.)

c) Erdély földrajzi tényezőinek hatása, annak társadalmi és gazdasági kialakulása.

3. a) A magyar háborus katonaköltészet.

b) Bessenyei és irói gárdájának hatása a magyar irodalmi és nemzeti életre.

c) Történelmi tárgyú elbeszélés.

d) Óda a Ludovika Akadémia 50 éves jubileumára.

4. a) Bármily témájú olajfestmény — tus- vagy krétarajz.

b) Bármily témájú fényképfelvétel.

„ „ szobormintázás.

„ „ nemű faragás.

Levente-kör működése a folyó tanévben.

A Levente-kör alakuló gyűlését október 6-án tartotta. Zelenka Zoltán alezr. tanár elnök, rövid megnyitó beszédben ismertette a Levente-kör célját, az akadémikusok előtt s kifejezést adott annak a reménynek, hogy a folyó tanévben az akadémikusok mentől nagyobb számmal fognak a Körbe belépni.

Az Akadémia parság kinevezte tanárainkká Zelenka Zoltán alezredest, tanárútkárá Kárpáthy Elemér szds-t, a hadt. oszt. vezetőtanárrá Czékus Zoltán alezr. irodalmi oszt. vezetőtanárrá Rózsás József fhgy. ill. Meyer Lajos tábort. lelkész term. t. oszt. vezetőtanárává: Dr. Neubauer Szilárd tanárt és képzőm. oszt.-ban Glock Tivadar ezr., tanárkönyvtárossá Friedrich A. tanárt.

Az aksok a következő tisztviselőket választották: aks elnök Facsar József, aks, jegyző Klimkó Béla aks, könyvtáros Móricz Kálmán, aks, pénztáros Schröder László aks. Hadt. oszt. vezető aks. Pomeránszky Meliton aks, ir. oszt. vezető aks. Szeib György aks, természet t. vez. aks. Csukás Kálmán aks. Szép. műv. oszt. vezető aks. Hampel Lajos aks.

Ha visszapillantunk az ez idei munkásságunkra, megállapíthatjuk, hogy a tagok megértették az idők intó szavát és egymással versenyre kelve dolgoznak a nemes célért amit maguknak kitűztek.

A hadtudományi osztályban előadást tartottak Facsar József III. év. aks. „Temesvár“-ról. (Dicséretesen fogadt. el.) Fazekas István III. év. aks. „Kassá“-ról. (Dics. elf.) Gaal Jenő II. év. aks. „Angol- ir kérdés“-ről. (Dics. elf.) Balbach László III. év. aks. „Felvidék“-ról. Thomka Emil II. év. aks. „A cseh. Szlovák hadsereg szervezete“ c. munkáját érdemkönyvi beírásra érdemesítette. 1 dolgozatot megdicsért, 2 félretett, 2 bírálatot megdicsért, 1 bírálatot egyszerűen elfogadott.

A szépirod. oszt.-hoz beérkezett 3 prózai, 8 verses munka. A prózai munkák közül az oszt. ülés 1. munkát érdemkönyvbe beírásra, 2. egyszerűen elfog. A verses munkák közül 1. érdemkönyvi beírásra ítélt, 3. megdicsért, 2. egysz. elfog, 2. félretett. Előadást tartott Szeib György III. év. aks. „Zene és művészetek“. Böhm Julián I. év.) aks. Megemlékezés Gárdonyi halála alkalmával. és Bibithy Horváth László I. év.) aks. „A hipnotizmus“ c.-mel. Mindhárom, előadás sikerültnek minősített.

A képző műv. oszt.-ban előadást tartott Hampel Lajos III. év.) aks. „Az alkotó művészetéről. Falb Endre II. évf. aks. „Rodin Auguszt. műv. gondolatairól.“ Beszámol a Szinyei társaság képkiallításáról. Bemutattak rajzokat Zigelhoffer Károly, Kern Ferenc, Bényei Zoltán, Falb Endre II. évf. aksok. Szabó Károly karikatúrákat.

A term. tud. osztályban Dr. Neubauer Szilárd tartott folytatódó előadásokat a repülésről.

Levente-köri bajtársaim! önként vállaltuk a munkát! Vállaltuk azért, hogy ezzel is előmozdítsuk azt, hogy magunkat lehe öleg egész emberré képezzük, hogy az élet küzdelmeiben megállhassuk férfiakhoz méltóan a helyünket. Történelmi időket élünk, reméljük nem sokára elérkezik az az idő amikor ismét mi magunk irjuk a történelem lapjait szuronnyal, vérrel, rablók, hiénák vérével. Kérjük Isten áldását jövőnk munkánk elvégzésére. Ne felejtsük, hogy ha hull is ma a hó Lomnic csuca felett, fekete a hely ha fel is villanak a hegyoldalokban a kis csekély házak gyertyái, függönyözött az ablak. Csillagtalán az ég a Kárpátok felett, sötét az éjszaka a Duna-Tisza tájon. Egy mécsvilág ég,

egy örök tűz hevit csupán: a hazaszeretet tüze. Bajtársaim! Szorítsuk meg egymás kezét és így kéz a kézben szívünk vágyát egy lüktetés fejezze ki, egy lüktetés mely azt kérdi tőlünk mikor láthatjuk meg végre szabadság napunkat melynek gyengén égő parazsa a Kárpátok ormain füstölög? Ezt a tüzet akarjuk lángtengerre varázsolni égjen a magyar igazság tüze és övezze dicsőséges fénnel Nagy Magyarország hegyeit és zónáit!

Dolgozzatok, hogy erősödjete!

Egy lovagló óra az Akadémián.

Írta: VUTSKITS VIKTOR, II. éves aks.

Eljött a hétfő reggel! Az angyali ártatlanság megdicsőült kifejezésével édesdeden szendergő aksokat egy harsány „Vigyázz!“ ragadja ki Morpheus lágy ölelő karjaiból: ébresztő van!

Micsoda „vigyázz“ volt ez! Benne zugott a fondorlelkületű ügyeletes minden buja, minden keserősége, benne viharzott valami fenyegetéssel vegyes szemrehányás: „Gyerünk csak!“ Ti tegnap nyakig usztatok a kimenő minden gyönyörében... igen... és én... én idebent maradtam. Persze, míg ti a dulce farniente minden gyönyörűségével az elmúlt vasárnapról álmodoztatok idáig, addig én virasztottam felettetek s ahelyett, hogy legalább egy jót aludhattam volna, fütöttem, hogy meg ne fázzatok, pedig e művelettel kapcsolatban a biborosi méltóság elnyeresére még csak a legkisebb esélyeim sem voltak. Nincsen kegyelem... föl!

Mondom, ez a sok néma szemrehányás mind belé volt öntve a mi izmostüdejű naposunk harsány „vigyázz“-ába, de meg is volt a hatása! Egy-két pillanatot és már üres a hálóterem. Különösen a II. C.-nek harcias és mord természetükről híres tagjai iparkodnak ma — kivételesen; — azoknak ma lovaglásuk van!

Bus nekíhuzakodással kerülnek fel a már szombaton ragyogóra smirglizett csizmák, a sapkák harciasan a balszemre vágódnak, mindenki arcán valami furcsa átváltozás megy végbe. Egyesek kaján szemekkel vizsgálják szomszédaikat, mások pedig olyan arkifejezést öltenek, mint amilyet Kont és 30 kemény társa ölthetett valaha, midőn a biztos halálba ment s aztán megindul a menet a külső sötétségbe, hol léssen sirás, jajgatás és fogaknak csikorgatása: a lovardába.

A huszonhárom Pegazusok már felnyergelve állnak a lovardában. Azaz, dehogy is állnak! A legretentőbb harci pozíciókban hurcolják magukkal a szár végébe görcsösen kapaszkodó lovászokat. Két és négy lábbal egyszerre rugnak, harapnak, ágaskodnak, prűszkölnek és bokkolnak, vagy mint a Palazzo di San Marco pajzán verebei egész lényükön előmlő bájos és nyugodt derüvel fürdenek a lovarda puha fűrészpörában, anélkül, hogy lovászaiknak dalamos hangon előadott s a világ összes kalendárium-beli szentjét felölelő magyar, német és tótnyelvű káromkodására némiképp is reagálnának.

A szakaszban az elszörnnyüködés tompa moraja fut végig. A kezek önkénytelenül a zsebekbe tévednek és görcsösen szorongatják a hideg veritéktől idő-

közben csirizze vált utolsó reménységet: a lovaknak szánt kenyeret. Egy-ketten komoran méregetik a lovarda porondját, majd vérbeborult szemük rövid összehasonlítást végez a nyeregkapák vonala és az Adriai-tenger szintje közt uralkodó nivókülönbség között. Jenőke lemondó mozdulattal „cvikkert rejt!“-et vezényel magának, miközben halk, mormoló hangon matematikai műveleteket végez: egy szemüveg árát számítja át cseh valutára...

Aztán lethargikus fásultság vesz erőt a lovaszervikotélekkel szemben illetéknép ellenséges indulatot tanúsító csoporton. De mégsem! Valaki megmozdult! Villámgyorsan egy hatalmas kenyérdarabot nyel le, miközben bánatos bocsánatkéréssel fordul hátracsapott füllü, vesztjőslóan kancsalító paripa felé: „Minek? Hiszen ugyanis lehajítasz!“

„Vigyázz!“ A fiúk, mintha cöveket nyeltek volna. „Szakasz balra nézz!“ Az ügyeletes tiszteleg, leadja a jelentést s ettől a pillanattól kezdve drámai gyorsasággal kergetik egymást a jelenetek.

„Felugrani!“ A lovak pofáján sátáni röhögés szélesedik. Tehát vége mindennek! A százados ur mégsem betegedett meg, a százados urnak mégsem állt meg a vekerjé, a százados ur mégsem kelt fel egy órával később, mint azt annyi hó kebel — ezuttal hiába — áhította, hanem itt van.

Oh jaj — itt van — morituri salutant! — hörögnek az aksok.

A kezek megragadják a kápákat, a lovászok kaján kárörömmel, a kilótt puskagolyó sebességével tűnnek el a lovak közül, egy-két halk, röpke sóhaj száll az Egek Urához s az osztály nyeregben van! De a zordon enyészet hollószárnyaival a fejünk felett kering...

Jenőke lova kirug. Ez ugyan nem lenne még nagy baj, de ott van a hátamögött Gazsi lova. Ezek után könnyű már az események közti sziklaszilárd összefüggést megérteni: a rugás ebbe megy. „Szemet szemért!“ röffen fel az önérzetében mélyen megsértett csatamén s a rajta elkövetett sértést jellemtelen módon továbbítja a róla időközben — nem éppen szabad megfontolásból eredő elhatározásból — lezállt lovasának.

Alia jacta est: a kocka el van vetve! Az idáig szabályos körök eleinte krumpli, majd később amoeba-alakzatot vesznek fel, a légben fűrészpör kavarog, tompa huppanások hallatszanak; a lovarda egyre jobban egy tengerparti strandfürdő képét ölti magára. Jobbra-balra teljes fedezésben lapító emberek hevernek, némelyik közülük kaján kárörömmel nézi a még nyeregben lévő, lovának fülét-farkát puritán leplezetlenséggel szorongató szerencsétlen bajtársát, titkolatlan kárörömmel várva a pillanatot, midőn ő is leszáll a magasabb régiókból, hogy behatolhasson a fűrészpörfürdő gyönyöreinek titkaiba. S az emberek felett vad összevisszaságban száguldoznak és keringenek elszabadult üstökösök módjára a paripák, s hogy erkölcsi fölényüket kézzelfoghatóan is illusztrálják, izmos rugásokat mérnek emberbe, lóba egyaránt.

De a légen át hirtelen hatalmas szózat süvit: „Lovardás, ustort!“ A harchelyzet pillanatok alatt megváltozik. Az idáig mozdulatlanul heverő alakok, mintha kigyó csipte meg volna őket, úgy pattannak fel s vigasztalanul egyenlőtlen, ádáz versenyfutásba bocsájtkoznak hajdani galád hordozóikkal.

Az ügyesebb tornászok hajmeresztő billenésekkel és hasfelhúzózkodásokkal tornásszák vissza magukat lovaik föléről vagy nyakáról, melyet azelőtt egy beteg gyermekét féltő anya szeretetét megszegyenítő hűséggel karoltak át.

Azok, kik szerencsés csillagzat alatt, a Kós vagy Bika jegyében születtek s ennél fogva hosszabb lábakkal rendelkeznek az átlagnál, görcsösen kulcsolják át lovaik hasát, azok, kiknek a mostoha sors szeszélye nem engedélyezte ezt a különleges végtaghosszúságot, elől-hátul kápát ragadva, szemlehunyva várják azt a rémes pillanatot, midőn a Végzetet megszemélyesítő ostor le fog sújtani.

S az le is bujt! Egyszer... kétszer... háromszor...

A kavarodás leirhatatlan. Nincs az egész tiszteltetelmű indiánus republikának az a Bórharisnya vagy Sólyomszem elnevezésre hallgató honpolgára, aki meg tudná mondani, melyik itt a ló és melyik az ember.

Kavarogva hömpölyög, nyerit, ordít itt minden. A legtöbbben már a kebelükre ölelték az édes anyaföldet, de vannak még nyeregben is. De hogyan? A legszilajabb cowboy, a »Barnum and Bailey-kusz« a maga nemében még olyan páratlan »műlovarja is, azt hiszem, vacogó fogakkal vetne keresztet magára, midőn ezeket a vadul száguldozó alakokat megpillantaná s nagyon valószínű, hogy röpke mondatokban kezdene az egykor mindenkit könyörtelenül elragadó Nagyurnak, a Mors Imperatornak fogadására előkészülni.

De sajnos, semmi sem tarthat örökké. Ember és állat lassanként kimerülnek a rémes küzdelemben, a vadul keringő lovak sebessége egyre csökken, a lovarda palánkjaiba intézett galád rugások puffanása mindinkább ritkul és halkabb lesz s egy-két perc múlva csak a kifulladt lovak zihálása s a porból egyre tömegesebben feltápáskodó alakok megkönnyebbült sóhajtásai zavarják meg az amugy is vérszenes feszült némaságot. De a lovarda ajtaja mögött dobogás és ördögi röhögés hallatszik, melynek élénk visszhangja kél az iménti tömeges duellumok felidézői, a lovak között. Vége az órának! Jönnek a huszárok a lovakért. Csakugyan! A százados ur harsányan megereszti: »Á—áj! Leugrani!« A lovarda ismét megnépesül. Lóapolók nyargalnak át a színen, hogy átvegyék tőlünk kajlafülű meggyötrőinket, miközben arcukon angyali ártatlansággal, keblükben pedig szeretetreméltó bensőséggel érdeklődnek: »Ugyi jaó vót, akamis ur?« Az akamis ur pedig elővén a legzigomárabb arkifejezését, megvetőleg méri végig lovának fondor lelkületű csutakolóját, majd megindul s amennyiben mélyen megrendült egészségi állapota megengedi, iparkodik a szakasza után, miközben lelki szemei előtt felvonnatja a sötét középkor inkvizícióinak minden kinzó-eszközét, kezdve a spanyolcsizmától a hüvelykszoritóig s azon gondolkodik, hogy ezek közül melyikkel fogja visszaadni a kölcsönt annak a gazember lovásznak, aki őt immáron Isten tudja hányadszor ugratta be, kihasználván uri gondolkozásmódját és magyaros hiszékenységét.

»Majd ha hadnagy leszek« — mormogja fogcsikorgató dühvel — megölöm... még én... különben mégsem... ha megsegít az Uristen — én fogom lovaglásra tanítani az istentelent.

Emlékezés Gárdonyi Gézárol.

Irtta: BÖHM JULIÁN I. évf. aks.

Alig pár hete, hogy irodalmunk egyik legki-magaslóbb alakjának, Gárdonyi Gézának sírját behantoltuk. Halálával nagy veszteség ért minket. A szomorú való, a gondolatoknak egész sorát szedik le a lelkemről. Magam előtt látom boldog Magyarországot: a dus, kalásztermő rónák felett kék ég és mosolygó napsugár ragyog; a szorgalmas városok és az alföldi kis falvak házikóiban boldog nép lakik, egyetértésben él, vizsályt nem ismer összefoglaló ereje. A csacsogó patakokban, a zugó erdőkben pedig szinte hallom Gárdonyi szavát: »Legyetek jók és becsületesek, mert csak így lesztek boldogok és szerencsések. Mindenekelőtt pedig szeressétek egymást irigység, féltékenység nélkül és szeressétek ezt a vízzel öntözött földet, a ti hazátokat, Magyarországot.«

Ez Gárdonyi!

Életrajzi adatait, munkásságát, írói érdemeinek részletes vizsgálatát és bírálatát csak futólag akarom érinteni, nemcsak idő- és helyszűke miatt, hanem főleg azért, mert Gárdonyi minden kiváló tulajdonsága között ma fajszeretetéit és erősen magyar irányzatát tartom a legfontosabbnak. Gárdonyi nemcsak író, hanem magyar író volt; nemcsak irodalmi érdemeiért tarthat számot elismerésünkre, hanem hazafias és nemzetnevelő, sőt mondhatnám nemzetmentő munkája az, mely az utókor előtt emlékeztetéssé teszi a Gárdonyi nevet.

Minden művész, tehát minden író működése kétirányú. A cél, a közvetlen cél, mely felé törekednie kell, mindenesetre tisztán művészi; tárgyának az esztétika törvényeinek megfelelő, lehető legtökéletesebb ábrázolása. Ezenkívül azonban felfogásának és egyéniségének megfelelően, műveiben egy irányt is képvisel, mely irány érvényrejuttatásáért az előbb említett esztétikai hatásokat használja fel. Ha az igazi művészet nemesít, úgy eszközeinek is nemeseknek kell lenniök, az esztétikai szempontok mellett etikai alapra is kell helyezkednie. — Wilde Oszkár írja a Dorian Grey előszavában, hogy az irodalmat erkölcsös és erkölcstelen könyvekre felosztani nem lehet, egy könyv jó vagy rossz a megírása szerint, ennyi az egész. Ez az állítás annyiban megfelel a valóságnak, hogy tényleg nem minden erkölcsös könyv jó és egyúttal, de igaz az is, hogy minden erkölcstelen könyv akár morális, akár művészi szempontból bíráljuk, rossz. Minden művészet közül az irodalom és költészet az, mely legközvetlenebbül és leginkább érezteti hatását a társadalmi életre és hogy az erkölcstelen irodalom mit jelent, arra példa az elmúlt évek történelme, amikor is a megmetyelvezett irodalom egész tömegek felfogását meg tudta változtatni. Láttuk, mint kapott irodalmunkban lábra a gunyos, cinikus hang, az érzékiség hajhászása, nemzetközi, helyesebben: nemzetietlen felfogás, mely a nemzetet érezt akkor támadta meg, mikor arra legnagyobb szükségünk volt, mikor államiságunk és nemzetiségünk léte vagy nemléte forgott kockán. Gárdonyi érdeme, hogy ezzel az irányzattal ellenében a régi nemes eszmék elterjedéséért küzdött és Aranytól és Petőfitől ránk maradt nemes hagyományok harcosává lett. Ha nem is lenne mint író

nagy, ha műveinek művészi értéke nem is jogosítaná fel arra, hogy irodalomtörténetünkben kiváló helyet foglaljon el, még akkor is hazafias érdemei révén hálára kötelez minden magyart. De Gárdonyi mint író is oly értéket képvisel, hogy irodalmunkban a legelső között foglal helyet.

Gárdonyi életfelfogása annyira ideális, hogy bizony nem illik bele korunk zajosan lüktető, a szent egoizmus és »aki bírja, marja«, világába. Oly világot tár elénk, mely igazán a mesék világába illik; olyat, mint amilyent előadásom elején vázoltam: azt a Magyarországot, hol nincs gyűlölet és harag, hol minden ember nemesnek és jónak született s ha el is botlik néha, a megértés és szeretet minden összejöttésközést és tragikus fejleményt elsimit. De különösen meglepő az a meleg szeretet, mellyel Gárdonyi mindenhez, ami magyar, de főleg a magyar földhöz és magyar néphez közeledik. Ő maga éveket töltött falun s ezalatt lelkéhez nőtt a magyar paraszt. Megfigyelte szokásait, életét, megismerte egyenes és egyszerű gondolkozásmódját, egyszerű lelkét, de ismerte és látta mindenekelőtt azt a nem-törődőmséget, melyet a magyar társadalom a magyar paraszttal szemben tanusított. Munkáinak nagyrésze a magyar nép őseréjének és kulturképességének a hirdetése. Gárdonyi kulturát követelt a falu számára. Mit használ az nekünk — mondja Gárdonyi — ha a falusi iskoláinkban meg is találjuk a magyar remek-írók kötetét? Ahhoz, hogy Petőfi és Arany költészetét élvezhessük, már finomultabb lélekre van szükségünk, mely bizony a falu népénél még hiányzik. Már pedig, adhatunk-e nagyobb kincset a magyar nép kezébe, mint a magyar költészetet?

Egy írónk van még, ki a paraszthoz, ha nem is mindig a magyar paraszthoz annyi szeretettel közeledett s oly találoan rajzolta meg ezt a tyust: ez Mikszáth. De Gárdonyi és Mikszáth között alapvető különbségeket is találunk. Mikszáth az ő palócáit és tótjait mintegy mozaikszerűen állítja elénk. Apró jelenetekben, derűs epizódokban látjuk megelevenedni Felvidékünk falvait. Gárdonyi ellenben, bár ugye-sen tud külsőségeket is festeni, a lényeges vonásokat lélekrajzzal adja meg. Gárdonyi az ő alakjainak lelkifelborulásával csodálatos magyar levegőt és hangulatot tud teremteni. Aki olvasta Gárdonyi regényeit, főleg »A bor« című művét, »Az én falum« novellakötetét, a »Reggel a falun« és »Este a falun« című költeményeit, mindenki, aki ismeri a kis bogárháti palócfalvak levegőjét, a magyar paraszt egyszerű, becsületes gondolkodásmódját, aki megfigyelte a magyar falu egy napjának életét, az gondolkozás nélkül állapíthatja meg, hogy még az esetben is, hogyha Gárdonyi ezen munkáit bármily nyelven, idegen nyelven adta volna is ki, ez a hely csak a magyar föld és ezek a szereplők csak magyarok lehetnek. És ezért merem állítani, hogy alig van még írónk, ki a magyar föld és lélek ábrázolásában, nemcsak annyi szeretetet és melegséget, de annyi találo vonást is tudna felmutatni, mint Gárdonyi. Hogy megfigyelőképességén kívül mely tulajdonságai képesítették erre, azt nehezen tudnám megmondani; mindenesetre meleg, érző lelke volt, mely a magyar föld végtelenségeit és bájos, kedves apróságait egyaránt magába tudta zárni.

Gárdonyi mindent a maga lelkén keresztül nézett és látott s ez magyarázza az ideálizmusát és

optimizmusát is. Bár tagadhatatlan, alakjainak ideálizálása, távolról sem szabad azt hinnünk, hogy nem élő embereket szerepeltet regényeiben. Gárdonyi csak abban idealista, hogy minden embert eredetileg jónak tart s érzelmeink alapjául a jóra való hajlandóságot vesz. Alakjaival inkább ideált állít elénk. »Látod magyar, ez lehetnél magad erejéből; minden eszközöd, képességed megvan ahhoz, hogy nazád nagygyá és hatalmassá, magad pedig szerencsésé és boldoggá tegyed, csak az igazság és becsületesség utján kell haladnod, azon az uton, melyen őseid haladtak egy évezreden át.« Nem mondja azt, hogy életünk lemondás legyen s magunk pedig a szeretet apostolai legyünk, nem követeli azt, hogy minden emberi hibáktól mentesek legyünk, de ramutat arra, hogy a megértés és szeretet az egyetlen gyógyszer, mely beteg, súlyosan beteg társadalmunkat meggyógyíthatna. Gárdonyi tagadnátlanul sovén magyar. Rijszen a magyar népet és nemzetet nemcsak legeisőnek tartja, hanem sok oly kiváló tulajdonsággal is ruhazza fel, melyet a sors bizony szűken mért a magyarnak. De én Gárdonyi sovénizmusát izzó fajszeretetével nemcsak megokoltam, hanem főleg ma szükségesnek, sőt elsőrangban fontosnak is tartom. Sokat bolygatott kérdés az, jogos-e ma a nemzet hibáinak takargatása, a magyarnak dédelgetése; nem volna-e jobb, ha a hibákra egyenesen rámutatnánk, s így abból a lethargiából, melybe elmerültünk, felserkennénk? Azt hiszem, ez a mód helyesebb, sőt talán egyedül helyes lenne, ha nem lenne egy oly irodalmi irányzatunk, mely ezt a törekvést tulzásba vitte azáltal, hogy gunyos, cinikus hangjával minden eszmét, minden ideált, mely előttünk eddig csillagként ragyogott, porba rántott. A hibák ilyen feltárása az önbizalomvesztett nemzetnek inkább kárára volt: öntudatát és önérzetét ásta alá. Annál fontosabbnak találom azonban a régi eszmék és régi tradíciók életrekeltesét a nemzet lelkében s ebben az irányban tudnánk Gárdonyi műveivel és eszméivel nagy eredményt elérni. Egy angol írónál olvastam, hogy a régi irányzat gyűlölete a verista és ultramodern realista irányzattal szomben: Caliban dühe, midőn saját arcát a patakban megpillantja. Oh nem! Ez a düh csak a mi elkeseredésünk, midőn látjuk, hogy azok az eszmék, melyek évezredekken keresztül minden jónak és nemesnek szülői és mozgatói voltak, porba rántva, mily szörnyeteg gondolatoknak adtak helyet. Ekkor értjük csak meg, hogy miért van szükségünk Gárdonyikra és mit jelentenek ők számunkra.

Ha Gárdonyi etikájáról beszélek, vallási felfogását érintetlenül hagynom nem lehet. Igaz, hogy ez talán felesleges is, mert annak a Gárdonyinak a vallása, aki a mindennapi életben is a szeretetet és megértést hirdeti, nem lehet más, mint az igazi keresztény: nemcsak az ész, hanem a szív vallása. Gárdonyi Istene nem a haragvó, boszuálló Isten, ki az apák bűnét hetediziglen bünteti meg, nem, az ő regényeiből egy kedves, jóságos atya emlékedik ki, aki bár tud büntetni is, de bűnbánó fiaiban is, melyekben a középkor szigorú szerzetesi életet festi.

Gárdonyi felfogásáról és irányzatáról irtam, de mielőtt befejezném kis értekezésemet, nem mulaszt-

hatom el írói érdemei közül legalább is a legfontosabbakat megemlíteni.

Gárdonyi költő volt és író, de tulajdonképpen mint író s főleg mint történelmi regényíró tarthat számot elismerésünkre.

Lássuk először magát a regényírót.

Itt is, mint mindenütt, fő jellemvonása a bensőség és egyszerűség. S ha még ehhez hozzászámítjuk azt is, hogy a lelkiindulatok rajzától, a tragikus összeütközésektől lehetőleg tartózkodott, akkor megkaptuk Gárdonyi regényírói jellemzését is, mely szerint regényírója, ki sok tekintetben felülmúlja Gárdonyit. Nincs oly meseszövése, mint akár Jókainak, akár Jósikának, nem fest oly tömör színekkel mint Kemény; de van két tulajdonsága, melyek a magyar irodalomban feltétlenül ezek mellé emeli s ez egyrészt a tipikus magyar keret és szereplők, másrészt pedig a lélekrajzok tökéletessége. Előbbiről már volt szó, lássuk az utóbbit. Gárdonyi alakjait nem egy-két odavetett tipikus vonással adja meg. Ahhoz, hogy az alakjait megismerhessük, figyelniünk kell cselekedetei egész sorára, igaz, hogy ekkor valóságos érző, élő, husból és vérből való alakokat láttunk. S hogy ebben mily művészetre tud szert tenni, arra az »Isten rabjai«-nak Margitja a legjobb példa. Árpádházi szent Margitot a kegyelet századok folyamán oly glóriával vette körül, mely elfeledtetni velünk, hogy valamikor ember is volt. És ezt a Margitot egy történet középpontjába állítja, anélkül, hogy széttépne azt a nimbuszt, mely körülveszi és mégis embert s nem tulvilági lelket ábrázol, amennyiben minden szent csak ember, aki Isten felé törekszik. És ezt a feladatot ügyesen oldotta meg Gárdonyi. A kis Margit ma még gyermek, mosolygó, kacagó kislány, aki éppen úgy játszik a kólostor udvarán, mint minden más gyermek, csak a szemében ég már az a tűz, mely hivatását sejteti. Évek múltán pedig nő a gyermek, de fejlődik a lelke is s a regény végén vesszük csak észre, hogy valóban annak a Margitnak olvastuk a történetét, kinnek életét Sövényházi Márta annak idején feljegyezte. Vagy ugyanebben az elbeszélésben nézzük Jancsit, az egyszerű kertészfiúból lett barátot, nem marad-e mindvégig az egyszerű gondolkodású és nemesszívű magyar, kinnek a környezet csak a külső és nem a lelkét változtatta meg.

Az alakrajzoknál Gárdonyinak még egy érdekes tulajdonságát akarom megemlíteni. Amíg például a férfialakjainak szinte a veséig látunk, addig majdnem mindegyik nőalakjának van egy-két oly vonása, melyek itt-ott titokzatossá, sőt néha szinte misztikussá teszik. Gondoljunk csak Emőkére és Margitra.

Szóltam már Gárdonyi éles megfigyelőképességéről, melynek segítségével oly bámolatos lélekrajzokat tud elénk tárni. A hangulat- és lélekfestésnek ez a képessége az, mely Gárdonyit történelmi regényíróvá avatta. Nem akarom itt azt állítani, hogy Gárdonyi a legjobb történelmi regényírónk, de bizonyos az, hogy három történelmi regénye, a »Láthatatlan ember«, az »Isten rabjai« és az »Egri csilla-

gok« a legjobb magyar korrajzok között foglalnak helyett. A »Láthatatlan ember« a mondák és képzeletvilágából meríti tárgyát és mégis oly erővel hat, hogy lehetetlen nem éreznünk Attila hatalmas szellemét és a catalauni sík szelét. Ha pedig az »Isten rabjai« a magyar középkor kiváló rajza, úgy az »Egri csillagok« érdeme abban rejlik, hogy egy várostrom részletes, pontos, a történelmi hűségnek tökéletesen megfelelő leírását, a legnagyobb mértékben érdekessé tudta tenni.

A történelmi regények általában egy, a korra legjellemzőbb alak vagy esemény körül csoportosulnak. Ha az írónak esetleg nem áll elegendő forrás a rendelkezésére, rendszeresen saját képzeletével tölti ki az űrt. Így természetesen könnyen megeshet, hogy korrajza saját fantáziájának a bélyegét viseli magán. Ezt tudta Gárdonyi nagy művészete ugyszólván teljesen elkerülni. Ez szinte hihetetlenül hangzik, mert hiszen a »Láthatatlan Ember« felépítéséhez, részletesebb leírásaihoz okvetlenül szüksége volt saját képzelőtehetségére. Igaz, csak hogy Gárdonyi Attila alakjának például csak azon vonásait rajzolta meg, mely a történelem bizonyossága szerint is megfelelt a valóságnak, a többit érintetlenül hagyta. S hogy így mégsem kapunk elmosódott alakot, az csakis Gárdonyi művészetének köszönhető, mert ha Attila alakja néha homályban is áll, személyének varázsát mindvégig érezzük, ő a középpont, a két látszólagos főalak: Zéta és Emőke csak rabszolgái akaratának.

Gárdonyi mint író is nagy, a legnagyobbak közül való, — de mint a hazafias iránynak kristálytisza lelkű költője: a mi vezérünk — uttaposónk!

Az »Elnémult harangok« egy jelenetére gondolok. A végekre állított magyar pap a vesző, pusztuló magyarságot meg akarja menteni. Mély hite, tanítása azonban nem tudja már a megmetyelvezett, a babona megejtő hatalmába került véreit megmenteni. Midőn husvét reggelén hivei az oláh templomba sompolyognak, meghasad a szíve, az utolsó bástya, a végvár utolsó fala leomlik!

Hiszem, Gárdonyi halála nem ilyen tragikus véget jelent. Minden gondolata, lelke, izzó fajszerete beleszűrődött abba a nemzetbe, amelyhez olyan csodálatos, boldog és naiv szeretettel ragaszkodott. Ilyen Gárdonyi szabású magyar lélek fogja majd a csendes, egri remetének szívárványos álmait valóra váltani.

SIRÓ ŐSZI SZÉL.

Lajkó László II. évf. aks.

Szeretnék én nagyon magyar dalt dalolni,
Amely kacagva sir és busulón nevet;
Szeretnék harsogó, szilaj ordítással,
Ezerek fülébe sikoltani egy nevet.

Ha úgy dalba tudnám szép szavakkal szedni,
Amit bus éjjelen az őszi szél susog,
Tudom, hogy mindnyájan fájón zokognátok,
Ti érzéketlenek, ti lelki koldusok.

Ha volna szívetek és benne szeretet,
Meggzünne hazánkban a turáni átok,
S akkor értenétek a szélnek sirását,
Amellyel üzennek a bus, rab Kárpátok.

De tinéktek nem fáj a magyar fájdalom
S a szél sirása csak kellemetlen zugás
Szeretném mindnyájatok fülébe kiáltani
Ez átkozott nevet, gaz, áruló Júdás.

A tábori erődítés szerepe.

(Folytatás.)

Írta: NIEDAN PÉTER aks.

ig azelőtt, közvetlenül a háboru kitörése előtt is, a tábori erődítés jelentőségét nagyon lekecsinyelték most egyszerre oly döntő tényező lett, melyet okvetlenül számításba kellett venni. Az előző háborúkban főleg az orosz-japán háboruban szerzett tapasztalatok nem találtak kellő elismerésre, mert hiszen nyilván való volt, hogy egyedül a támadás képes döntő, nagy eredményeket kivívni. A vezetők féltve őrizték a csapatok támadószellemét és ennek fejlesztésére, állandó ébrentartására nagy súlyt helyeztek. Különösen a volt központi katalmáknál állott ez fenn, ahol a katonai szakörök véleménye szerint a tábori erődítések nagyobb mérvbe való alkalmazását feleslegesnek tekintették. Ellenében az állandó jellegű erődítésekkel, amelyeknek lázas kiépítése főleg a délnyugati határainkon már 1907. óta nagy igyekezettel folyt.

A háboru első hetei mintha igazolni akarnák azoknak a nézeteit, akik a tábori erődítést kevésbé értékelték. Mindenütt győzedelmes előre mentünk, míg végre a keleti harctéren a támadások megakadtak és az ellenség tulsúlyával szemben kénytelen-kelletlen be kellett magunkat ásni. A marnei csata után a nyugati harctéren küzdő csapatokra ugyanaz a sors várt. Az ellenséges tüzérség pusztító hatásával szemben kénytelenek voltak a tábori erődítés erős segítségét igénybe venni. Eleinte csak futólagos lövészlyukak, lapos árkok, alacsony mellvédek voltak hivatva a védelmet biztosítani, de ezek nemsokára elégteleneknek bizonyultak. Ezekből fejlődtek ki később a mélyebb árkok álló lövészek részére a buvóhelyek, mindezekből pedig az Északi tengertől Svájcig, a Keleti tengertől Romániáig húzódó, gondosan kiépített állásrendszerek. A csapatok iskolázatlansága sokszor ijesztően jelentkezett ezen munkáknál, amikor a harcászati vagy a terepviszonyokhoz kellett alkalmazkodni. Lázás sietséggel, megfeszített munkával kellett most az elmulasztottakat pótolni.

Az állások megválasztásánál a megfigyelés fontossága majdnem döntő befolyású lett. Az alacsonyan épített mellvédek, amelyek már akadályokkal elárulták magukat, abban a pillanatban, amikor a megfigyelő eszközök (repülőök, léggömbök stb.) kifejlesztése következtében a tüzérség találatbiztonsága javult, nem feleltek többé meg a modern hadviselés követelményeinek. Eleinte a földmegfigyelések (fa, árbóc stb.) kényszerítették az állások visszavételére gerincevonal mögé, most már ez sem nyújtott elegendő védelmet a merőlegesen lejelé is megfigyelni képes repülőök ellen. A »első a kilövés, azután a fede-

zés« tételének módosítása által csökkentették a tüzérség találatbiztonságát úgy, hogy a csapatokat addig, amíg a harcra való beavatkozásuk nem volt szükséges, a lejt mögött épült árkokban helyeztük el. Ezáltal ugyan a pásztázott terület és szabad kilátás csökkent, de ez akkor már nem is játszott oly jelentékeny szerepet. A géppuska gyorsabb tüzelőképessége révén megvolt a mód arra, hogy az ellenséges támadást vissza lehessen verni akkor, ha a gyalogsági tűz megnyitása a kis lőtávolságon belül megkezdődött. Később a repülőök elleni védekezés céljából alkalmazásba jöttek különböző leplek, tévesztőberendezések, amely különösen ellenségeinknél nagy fokot ért el. A megfigyelés elleni védekezést szolgálták a köd és füstfejlesztőberendezés is, amely azonban inkább a támadásnál érvényesült.

Kezdetben csak egy vonalból állt az állás, amely előtt legfeljebb elötölt megfigyelőpontok voltak. Ezeknek a leplezése is hiányos volt még. Ha az ellenségnek elég idő és lőszer állt rendelkezésére, minden árkot, bármilyen keskeny és mély is volt az, szét tudta rombolni. Még a legjobban kiépített buvóhelyek is teljesen felmondták a szolgálatot. 1914/15 tavaszán az egyvonalas rendszer már igen súlyos veszteségeket okozott, sikerült betörés esetén pedig igen sokszor nehéz válságokat idézett elő. Át kellett tehát térni az egyvonalu állásról a kétvonalu, majd többvonalu állásra. Az egyes vonalak eleinte igen közel feküdtek egymás mögött és így a hátrább levő vonalak még erősen az első vonalak ellen irányuló ellenséges tűz hatása alatt álltak. Vissza kellett tehát venni legalább annyira, hogy az ellenség kénytelen legyen magát a hátsó vonalra újra belőni. Nyugodtabb időben a csapatok az első vonalat tartották és ha ezt az ellenségnek nagy támadások idejében sikerült széjjellőni, a második vonalban az ellenséges támadás még mindig felfogható volt. A második vonalban levő csapatok és tartalékok feladata volt megakadályozni azt, hogy az ellenség a betörés után a sikerét kiaknázni és az elért eredményt megnagyobbitani tudja. Áttértek tehát a mélységbe való tagozásra, dacára az ezáltal megnehezített vezetésnek és jättéknítésnek. Gondosan a terephez alkalmazkodva, rendszeretlenül állították fel az ütegeket, majd később, hogy határolt célok ellen különböző tüzemekeket össze lehessen vonni, egymás mögött. A mélységbe való tagozásba mint ugyszólván első lépésként bevonták az árknavetőt is. Meredek röppályájával a gyalogságot támogatta harcaiban. Rendkívüli hatásával azonban igen jelentékeny tüzet vont magára úgy, hogy hátra kellett tenni a gyalogsági és tüzérségi állások közé. Alig két év alatt tehát egy mély öv fejlődött ki egymástól 2—5 kilométernyi tárközön levő gyalogsági állásokkal, melyek mindegyike ismét több vonalból állott egymással összekötő és közlekedő árkok által összekötve. A vonalak között és mögött, mélységben tagozva géppuskafészek, aknavetőcsoportok, könnyű lövegek voltak fedve beépítve. Ezáltal ugyan csökkentették az egységes harc és tűzvezetést, az áttekintést, de az ily módon kiépített állásokat még napokig tartó pergőtűz sem tudta annyira széjjelrombolni, hogy egyhuzamban áttörhetők lettek volna. Ha nem is sikerült a támadást a második vagy harmadik vonalban felfogni, a bevett tartalékok a támadásokat legtöbb esetben képesek voltak megállítani.

A mélyen tagozott övrendszer által a gyalogság megkíméltetett az első vonalban való veszteségteljes kitartástól, mely vonal különben is csak gyenge erők által volt megszállva. Ha az ellenségnek a betörés sikerült, a hátrább levő géppuskák tüze és az ellenlökemre készen tartott csapatoknak csakhamar sikerült a betört ellenséget visszavetni.

A mélységbe tagozott védelmi vonalnak megfelelően a védelmi eljárás is teljesen megváltozott. A védelem célja már nem a terephez való makacs ragaszkodás volt, hanem a saját erők legnagyobb foku kímélése mellett az ellenségnek mennél nagyobb károkat okozni. Azelőtt a védelmi eljárás csupán az első vonal merev megtartására szorítkozott, most azonban a rugalmas védelem kezdett érvényesülni, melynél a védő az ellenséges nyomás elől kitérve, a közbelső területeken kiépített, géppuskával és gyalogsággal megszállott támpontok jelentékeny támogatása mellett támadás által vette ismét birtokába az elcsatolt első vonalat.

Kifejlődött a harcállások műszaki kiépítése is. Eleinte, amikor az árkok még nem voltak oly mélyek és ellenséges tömegtüzet sem ismertünk, elegendő volt egy egyszerű deszkabefedés, mely földréteggel volt bevonva, a gránátzilánkok vagy srappnellgolyók elleni védelemre. A tüzéségi hatás fokozása által, főleg azonban a nehéz lövedékek hatása buvóhelyeket építésére kényszerített. Ezek eleinte szilánk ellen, később gránát ellen biztosan épültek meg és a hátsóbb vonalakban a kényelmesebb óvóhelyek alakját nyerték el.

Az állások kiépítésénél tekintettel kellett lenni a lakhatósági és egészségügyi viszonyokra is. A vízvezetés nagyjában nem okozott gondot, amíg a tüzéségtüzelés és a csapadék nem lépett fel egyidejűleg. Egyes helyeken csak elektromos erővel hajtott szivattyúk segítségével lehetett a vizet mélyebben fekvő gyűjtőmedencékbe vezetni. Nagy gondot okozott az ivóvíz bevezetése az árkokba. A geológusokra és elsősorban a műszaki csapatokra hárult itt egy fontos kérdés megoldása, mely többnyire sikerült is. Ugyancsak a műszaki csapatok és a katonai geológusok feladatát képezte az egészségügyi berendezések létesítése is. Sokszor a késői beavatkozásuk igen jelentékeny károkat okozott. Gondoskodni kellett a fűtésről és a világításról is. Szénnel fűthető kályhákat helyeztek el az állásokban.

Az összes állásokat fedezékeket és egyéb védőberendezéseket akadályokkal kellett körülvenni, melyek részben természetesen adódtak, vagy pedig mesterségesen kellett készíteni. Természetes akadály gyanánt kinálkoztak egyes helyeken a folyók vagy mocsarak. Ahol a védelem azt megengedte, elmosárást vagy elárasztást lehetett előidézni és így az ellenség nagyobb emberanyagát azáltal egyensúlyozni, hogy ezeken a szakaszokon kisebb erőkkel lehetett a védelmet kifejteni. Tankok részére az ilyen helyek járhatatlanok voltak és általuk olyan helyre szoríthatók, ahol tankvermekkel, aknákkal stb. tönkre lehetett őket tenni. Mesterséges akadályt képeztek a drótakadályok a legkülönbözőbb alakokban (drótsővény, spanyol lovas dróthenger stb.). Ahol elég erős áramforrások rendelkezésre álltak, 1000 Volt fe-

szültségű elektromos árammal megtöltve, kezdetben igen nagy hatást lehetett elérni.

Az emberanyag kímélése céljából különböző nemű tábori és szállító vasutak, kötévasutak stb. jöttek alkalmazásba. A körülményektől és az ellenség betekintésétől függött, hogy üzembentartásuk mily erőkkel történt. (Gőz-, benzinlokomotivok, elektromos motorok stb.)

Különösen veszélyeztetett, főleg holterületeken aknamezőket létesítettek. Ezek azonban csak addig használtak, amíg az ellenség a pergőtüzet nem alkalmazta, mert ekkor idő előtt robbantak fel. Később, a tankok bevetésekor növekedett az értékük, de már erősebb szerkezeteket lehetett készíteni, amelyek csak nehéz terhek nyomása alatt robbantak. Új jelenség volt az aknaharc. A franciák sikerei után, amelyeket az Argonnekban arattak, a németek is kezdték alkalmazni. Majd mikor az olaszok beavatkozásával ellenségeink száma szaporodott és ránk hárult az olasz határ megvédése, az ottani harctéren a volt osztrák-magyar hadseregben is tért hódított jelentősége. Nem is annyira a központi hatalmak hadseregei, mint inkább ellenségeink arattak nagyobb sikert ezzel az új harcmodorral. Bizonyítják a Flandriában vívott nehéz harcok, valamint Verdun ostroma alkalmával a Witschaete-ívből vívott nehéz küzdelmek. Itt is igen jelentős feladat várt a geológusokra. Az aknaharc alapkövetelménye: makacs, türelmes és elhuzódó földalatti harc a földfelőtti eredménytelen harc támogatására. Ennek megfelelően a legnagyobb foku előkészületekről kellett mindig gondoskodni, hogy aztán a harc minél gyorsabban végrehajtható legyen. Sokszor a talaj nemismerése odavezetett, hogy nehéz munka után, ásás közben az emberek egyszerre csak azt látták, hogy a továbbaknázás lehetetlen. Újból kellett kezdeni, ami nagy erkölcsi és anyagi veszteséggel járt, egészen eltekintve attól, hogy ezalatt az ellenség már rég felrobbanhatta a saját aknáit. Mindez elkerülhető volt, ha a geológia segítségül iött. Az egész aknaharc oly jelenség volt, mely a tábori erődítés közeledését mutatja a várharc felé.

Ha a tábori erődítést erről az oldalról nézzük, egészen más alakot nyer. Habár a tábori erődítések lényegén nem is változtat, mégis előnyben kell részesíteni a támadó hadjáratot a védő hadjáratot szemben. Előnyben kell részesíteni azért, mert döntő eredményeket állásharcban kivívni nem lehet. Csakis a mozgó háború képes erre, mert csak itt fejlődhetnek ki a harci erények, melyek nélkül az ellenséget megverni nem lehet.

A jövő háborúban tehát csak a támadó eljárásban bízunk, de ne hanyagoljuk el a tábori erődítések tanulságait sem, mert a kultúra és technika mai fokán egészen bizonyos, hogy a támadó hadjáratra való körekvés továbbra is uralkodó marad ugyan, de az állásharcnak is fontos szerepe juthat. Okuljunk a múlt és közelmúlt tanulságaiból, szívleljük meg a tapasztalatokat, hogy újból elő ne fordulhassanak azok a helyzetek, melyek a világháborúban súlyos véráldozatokba kerültek.

A tiszt egyéniségében rejlő nevelő erők.

Irtá: SZEIB GYÖRGY III. évf. aks.

«Erkölcst prédikálni könnyű, de erkölcst nevelni nehéz!» — írja a nagy pedagógus — Foerster. Erről a nehéz mesterségről szeretnék egy-két gondolatot lerögzíteni.

Mi az erkölcsnevelés? Mit kell a nevelőnek elsősorban magáévá tenni? Mindenesetre szellemi fölényt és emberismeretet.

Az emberismeret a legnehezebb, a legérdekesebb s egyben a legművészebb a nevelés tudományában. Nagy művészet kell ahhoz, hogy megkülönböztessük azt, aki mindnyájunkért értékes munkát végez attól, aki csak elismerés után törtet, aki munkájának eredményeit csak saját önző céljaira használja fel.

Helyes megítélésről tesz tanúságot, ha embereinket úgy helyezjük el, hogy erejüket, munkaképességüket, a bennük szunnyadó tehetség és hajlam szerint használhatjuk fel.

Az ilyen értelemben vett szellemi fölény, a tekintélyt is biztosítja. Biztosítja a tanult, vagy az egyszerű emberrel szemben egyaránt. Nem szabad azonban még egy rendkívül fontos tényezőt elfelednünk, s ez a személyes példaadás, (az emberek belső értékének egyedüli fényes bizonyítéka). Ez varázsolja valóban hőssé, ideállá a vezetőt a harc mezején, apává, tanácsadóvá a szenvedésben.

Mi hozza létre a lelkeket — a nevelő és nevelendő lelkének kapcsolatát? Az együttélés, a szenvedésben, örömben egyaránt. Ez eredményezi azt a törhetetlen ragaszkodást, amely a legsúlyosabb pillanatokban, sőt még akkor is, ha vezetője a megérdemelt, szigorú büntetést szabja ki rá, — érvényesül. Az egyszerűbb embernél a személyes példaadásra természetesen fokozottabb mértékben van szükség, mint a tanult embernél.

A nevelőnek nagy munkájában kitünő pszichológusnak is kell lennie, aki megérti, ismeri az egyszerű ember lelkét. Ez a megértés intelligenciát követel; érezni kell, mi fáj az embernek, tudni, mivel fejleszthetem önbizalmát, erejét.

Tisztelnünk kell még a magyar ember önéreztét, kincse ez neki. Gondosan őrizzük és ápoljuk, mert nagy cselekedeteknek az erőforrása.

Fejlesszük főleg az ezred dicső hagyományai-

nak hangsúlyozása révén. Így lesz ez büszkesége a katonának, aki nem enged belőle egy hajszálnyi sem, inkább kész érte életét is odaadni.

A hazaszeretetről, uralkodó iránti hűségről és a kötelességteljesítésről, mint a katona megbecsülhetetlen értékeiről, sem szabad megfeledkezniük.

Ha így neveljük embereinket, felfokozzuk erkölcsi erőiket, elsökevényesítjük a rossz hajlamokat, nemes érzéseket ébresztünk fel és fanatikus harcosokká edzük őket. Egy egyszerű példával lehet talán a legmegfelelőbbben ezeket a gondolatokat illusztrálni.

1918 november 2-át irtak akkor, amikor Székesfehérvárra berobogott az olasz harctérről érkező katonavonat; hozta a mi hős 17-es honvédeinket. Egyszer csak felhangzik a kürtszó: »Sorakozó«, honvédeink kiugranak a kocsiokból s példás rendben sorakoznak. Körülöttük mindenütt kíváncsi ember-tömeg. De ime mit látunk? Minden embernek megvan a teljes felszerelése, arcukon a józan nyugodtság ül, melyet csak mély fájdalmat jelentő vonások tesznek feltünővé. Furcsa, idegen nekik a sok szónok, aki már alig várja, hogy beszélhessen. De nem jutnak szóhoz. Egy néma jel s a kürtszó újra felhangzik: »Imához«, a zenekar a Himnuszt játsza. Csend. A parancsnok harsány hangja hallatszik: »Kettősrendek jobbra át« s a Rákóczi-induló hangjainál megindul a menet a kaszárnyába, otthonukba.

Másnap már kora reggel megkezdődik a leszerelés, sietnek a legények holmijukkal, hogy mielőbb hazajussanak szeretteik körébe. Most is egy szakasz áll a raktár előtt, szorongának a fiuk. Olykor-olykor felhallatszik egy fájdalmas sóhaj: mikor kerül már rám is a sor.

A sor végén áll Pista bácsi, a szakasz apja, nem siet, azt mondja, öt évig tartott a háború, ha akkor nem siettem, minek siessek most. Vonatja még a délután folyamán megy, tudják társai, kérdően tekintenek rá, de ő a legnagyobb nyugodtsággal tovább szippant pipájából.

Mulik az idő, Pista bácsi összepakolja ruháját, kiballag az állomásra. Amerre megy, zajtól hangos az utca, mindenütt részeg katonák, kik megállnak az utca sarkán, leadnak egy-két üdvlövést s örömrival-

gások közt éltetik a forradalmat, a szabadságot. Szokatlan néki e nagy zaj, nincs ehhez szokva, oda megy hát hozzájuk. Megkérdi, mit jelentsen e nagy öröm? Megáll, a két vitéz meghökkenve néz rá, mintha csak azt mondaná: felelősségre akarsz vonni, hagyj, nem is tudom, miért teszem, de olyan jól esik! De végre mégis megszólal az egyik, az ittasabb: »Kend ugylátszik nem akarja megérteni az ujat, — már csak ez olyan maradi ember — teszi hozzá a másik — jobb volna, ha sirba szállna«. Pista bátyánk jónak látta a beszélgetést abbahagyni, nagyot pödörített bajuszán s utnak eredt. Bajtársai viselkedése csak nem hagyta nyugton. Tünődött is a jó öreg, hogy miért van ez így. »Nem így mondta hadnagy urunk, nem is értem én ezt.« Mig így beszélgetett magában, feltűnt előtte az állomás. Alig ért annak lépcsőjére, már is hallotta kiabálni: »Beszállás Komárom felé«. Sietett, jegyet váltott s beszállt.

Odabent jól beburkolózott köpenyébe, nem nézett se jobbra, se balra, elmélyedt gondolataiba.

Csakhamar felelevenedett házatája képe, a nád-fedeles kis házikó. Másfél éve nem látta, akkor volt utoljára otthon. Tünődött hát, mit csinálhat a jó anyukom mostan, na meg a Pista fiam, már a harmadik elemít járja. Hát még a kis Rózi lányom, vettem neki szép piros keszkenőt Fehérváron, majd megőrül néki.

Ezalatt a vonat is megindult nagy pöfékelve. Az állomások egymás után maradtak el. Végre megérkezett. »Vasdinnyés!« kiáltotta harsány hangon a kalauz. Jó öregünk kiszállt, nem sokat tekintgetett, hanem hazaballagott. Utközben megkondult a harang. Most végződött a litánia, mire hazaérek — gondolta — az anyjuk biztosan otthon lesz. Meggyorsította lépteit s pár pillanat múlva már kis háza előtt is volt. Egy kicsit habozott, aztán hirtelen belépett az udvarba. Megzörgette az ajtót. »Na már ugyan ki lehet tünődött az anyjuk.« »Hát kend mi járatban van?« »Már csak én úgy hozzád jövök!« morogta az öreg. Az anyjuk megismerte férjét, nyakába borult és sírt. »Persze, már meg sem ismeritek a szegény embert«, dohogott Pista bácsi. Pista fiu, meg a kis Rózi is kiszaladt. A kis Rózi fogta anyja szoknyáját s váltig kiabálta a Pistával egyetemben, ki apja mellé huzódott: »Éd's apám megjött, de ugye, többé nem megy el?« »Nem fiam«, volt a válasz. Bementek és letelepedtek a kemence mellé. Anyjuk, mint afféle jó gazdasszony nem sokáig kérdezősködött, hanem a tüzhely mögött szorgoskodott a vacsora elkészítésével. »Ne menjek át a János komáért«, szolt végre, »az is tegnap jött meg, azután majd elbeszélgethetnek«. Így is történt. János koma ájtött, elfogyasztották a jó vacsorát, letelepedtek a kemence köré, rágyújtottak a pipára s megeredt a nyelvük.

»Koma, mi már sokat tapasztaltunk!« — »Hát bizony megjártunk egy-két frontot« — felelé János.

Pista bátyánk, látva a család nagyérdeklődését, nem hagyta magát nógatni, hanem beszélt, beszélt csatákról, háboruról.

»1914 augusztusában, mikor az ezredhez bevonultam, mindjárt beosztottak a menetbe, de még aznap parancsban volt, hogy csak egy hónap múlva megyünk a frontra.

Ennek bizony nem örültünk, már szeretünk

volna kicsit verekedni, látni, hogy milyen is az a háboru. Parancs után odajött a hadnagy urunk, átvette a szakaszparancsnokságot. Beszédet is mondott. Forduljunk csak hozzá bizalommal szolgálaton kívül is, ne lássunk benne csak előljárót, hanem idősebb bajtársat. Felhívta figyelmünket a parancsok pontos teljesítésére s végül kért, hogy legyünk a hazának jó katonái. Emlékszem én minden egyes szavára, pedig már régen volt. Jól esett nekünk ez a pár szó, közelebb hozott bennünket egymáshoz. Nem hiába hadnagy urunk bent lakott a kaszárnyában, de ott is volt köztünk mindig. Fölszerelésnél a legjobb dolgokat mi kaptuk, megnézett bennünket egytől-egyig, ha valamiben hiba volt, visszaküldött mindaddig, míg jót nem kaptunk. Büszkék is voltunk, hogy a mi szakaszunk a legszebb a században. Ebédnél mindig ott volt, megizlelt mindent s nem egyszer történt meg, hogy a szakácsot felelősségre vonta. Gyakorlatainkat is végeztük. Mintha csak most lát-nám, mikor a szakasz elé állt egy doboz cigarettával. Megkapja a cigarettát, — így szolt — ki nálam-nál jobban csinálja a fegyverfogásokat. Volt is jelentkező bőven. Egy szakaszvezető jobban csinálta, mint ő, megkapta a jutalmat. Volt is nagy versengés, mindenki igyekezett legalább úgy csinálni, mint hadnagy urunk.

»Tudod komám, ha sokat beszélek erről, ne csodálkozz, mert mi mind úgy szerettük ezt az embert, mintha apánk lett volna.«

»Hej komám, bárcsak én is ezt mesélhetném!«

»Tudom, mikor a takarodót fujtják, akkor is ott volt, nem tűrte, hogy valaki még fönt maradjon.«

Most pedig egy délutáni előadását fogom elmordani.

Igy kezdte: Katonák, bajtársak! Egy hét múlva megyünk a harc mezejére. Irjátok meg hozzátartozóitoknak és bucsuzzatok el tőlük. Ne hagyjátok ezt az utolsó napra, mert csak növeli fájdalmukat. Tudjátok, a harctéren életünk mindennap veszélynek van kitéve, bármely pillanatban meghalhatunk.

Menjetez templomaitokba, kérjétek az jsten segítségét családjaitokra, gyermekeitekre. És imádkozzatok a hazáért, szegény Magyarorszáért! Ne feledkeztek meg az imakönyvről sem, a veszélyben nagy segítségetekre lesz. Erőt, higgadt megfontolást csak a belső nyugalom adhatja, ezt pedig csak úgy érhetitek el, ha tisztán álltok Isten előtt.«

Pista bácsi egy pillanatra megállt, körültekintett, mindenütt könnyes arcokat látott. A jó anyukom ölében már aludt a kis Rózi, a Pista meg a kandalló mellé bujva hallgatott, még a szája is nyitva maradt. János kománk nagyokat szippantott pipájából. Arcán keserű fájdalom tükröződött.

»Lássátok — folytatta Pista bácsi és kivette zubbonyzsebéből az imakönyvet — ez adott nekem erőt a szenvedések és nélkülözések elviselésére. Mielőtt a harctérre mentünk, én is csak olyan hitetlen voltam, de mikor kint megszólaltak az ágyuk s a gránátok csapkodtak mellém, csak megtalálta szavam az Istenet.

No, de most elmondom, hogy mint volt a harctéren. Először Szerbiába mentünk. A dandárnak szüksége volt a Loznica körüli magaslatok kikémlésére. Századunk parancsot kapott járőr kiküldésére. Hadnagy urunk azonnal vállalkozott. Odalépett szakaszunk elé, megkérdezte, ki megy vele. Az egész

szakasz előre lépett. Végül is örömtől sugárzó arccal kiválasztott hatunkat és elindultunk. Mikor a Drina folyóhoz értünk, erős gyalogsági tüzet kaptunk. Azonnal lefeküdtünk s a folyó erdős részéig kuszunk. Miután a magaslatok a folyó másik partján voltak, át kellett kelniük. Volt ott egy csónak, hamar beszálltunk és a part felé evezünk. A szerbek valószínű megsejtették szándékunkat, oly erősen tüzeltek, hogy a csónak fenekére fekdüdtünk. A parthoz érve kb. félórátig lapultunk a sűrű cserjésben, nehogy valami mozgólódást észleljenek. Mikor már sötétedett, megkezdük munkánkat és sikerült a magaslatokon, két zászlóalj és egy üteg elhelyezését teljesen kikémleni. Feladatunkat befejezve áttörtük a szerb előőrsök vonalát s csak úgy tudtuk elérni a partot. Hajnal volt, mikor meg akartuk kísérelni az átkelést, de a szerbek oly erősen tüzeltek, hogy nem tehetünk mást, minthogy egyenként beleugrottunk a folyóba. Puska a nyakunkon lógott, úgy usztunk a hideg vízben. Hadnagy ur leg-hátul maradt, váltig biztatott bennünket: »Fiúk csak kitartás, már nincsen messze a part!« Borzasztóan szenvedtünk, a lövedékek mellettünk csapódtak le. A halálfélelem végkimerültté tett. Borzadva láttam, amint két bajtársam körül a víz piros lett, megsebesültek. Hadnagy urunk segítsége hiába volt, mindketten meghaltak. Utolsó sóhajuk Istenhez szállt. — Kimerülten partra értünk és a fontos jelentést átadtuk. Mindnyájunkat kitüntetésre terjesztettek elő.

Még egy másik ilyen eset is van, amelyik Oroszországban történt. Sohasem felejttem el egyiket sem. Hadnagy urunk odakint is csak olyan volt, mindenből kivette ő is a részét. Mindig érdeklődött, mit csinálnak az otthoniak, aki meg nem tudott hazairni, ahelyett ő irt. Jólesett ez nekünk, szeretjük őt, el is mentünk volna érte száz halálba. Még egy esetre emlékszem. Hát az így történt:

A San-folyó mellett voltunk. Már hetek óta folytak a harcok. Hadnagy urunkkal a nehéz géppuskánál voltunk. Egyszer csak úgy látjuk, mintha az erdő megmozdulna. Ezer meg ezer orosz tödult felénk, sűrű rajvonalakban. Megszólalt a géppuskánk, hadnagy ur maga irányozta, úgy potyogtak az oroszok, mint ősszel a legyek. De mi történt? A gránát belevágott a géppuska paizsába, teljesen széjjelroncsolta s egy szilánk felhasította parancsnokunk arcát. Hárman is kaptunk érte, hogy vigyük a kötözőhelyre, ő azonban váltig mondogatta, hogy első mindnyájunk élete, csak azután gondolhatunk az egyesére! Alig tüzelt tovább, máris balkezén kapott sebet, nem bírtuk tovább nézni; fölkaptam, hátra akartam vinni. Kibontakozott karjaimból, viszakergtettem a géppuskához és saját erejéből kuszott a kötözőhöz. Bekötötték sebeit; de nem volt nyugta, mikor megtudta, hogy a zászlóaljparancsnok a kötözőhelyen meghalt, előrerohant; a tartalékokat is hozta magával és a parancsnokságot átvette. Lőszereink már fogytán volt. Az oroszok jobbszárnya veszedelmesen közeledett felénk. Be akartak keríteni. Kétségbeesésben hátra pillantok, látom hadnagy urunk hatalmas alakját, amint felkötött kezével a rajvonalsűrítést rendeli el. A leghevesebb tüzelést parancsolta meg, hullott az orosz, de mindhiába, jött helyette ezer más. Azonban mit látunk? Bámulatos kitartást és lelkesedést az embereken. Látták a parancsnokuk példáját; új erőre kaptak.

Hadnagy urunk szeme csillogott, hogy látta embereit. Elrendelte az utolsó erőpróbát, a rohamot, az oroszok jobbszárnya ellen. Egetverő csatakiáltással rontottunk neki az oroszoknak. Az oroszok nem bírták a szörnyü tusát és futva menekültek. Nemsokára elült a harcizaj, csönd lett újra. A halottakból egész torlaszok keletkeztek, a sebesültek jajkiáltásai és halálhörgései rémületbe ejtették az embert. Első tekintetem a hadnagy urat kereste, meg is találta őt egy fához támaszkodva, sápadt, elnyult arccal. Rendezte a kis sereget — nagyon kevesen maradtunk a zászlóaljából. Szakaszához jött, köny csillogott szemében, mikor csak 12 emberét látta. »Megtartottuk állásunkat, — mondotta — de nem győztünk, mert veszteségünk borzasztó! Minden emberáldozattól visszariadt és, hacsak lehetett, elkerülte.

Innen szabadságra ment, csak az olasz harctéren találkozunk ismét vele. Akkor már főhadnagy volt. Egy este a Doberdón, sohasem felejttem el, beszélgettünk. Ott voltunk egynéhányan a szakaszból. Hadnagy urunk beszélt sok szépet az otthonról, meg arról a kislányról, ki már menyasszonya volt. Ragyogott a szeme, tüzelt az arca.

Másnap roham volt! Sok magyar vitéz veszett el, de meghalt a »hadnagy« urunk is. Hogy hogyan, azt nem tudom elmesélni, mert meghasadna a szívem.»

Most, amikor hadseregünket elcsökevényesítették, igazán más kincsünk alig maradt, mint katonáink belső, erkölcsi értéke. Ez az, amit nem rabolhatnak el tőlünk a békeparagrafusok.

De ezeket az értékeket a lelkekből csak a jó tiszt és a nagyszerű nevelő tudja kiemelni.

Azért magyar tisztnek lenni ma nemcsak nagy kitüntetés, de sulyos, felelősségteljes feladat is.

Mindenekelőtt a saját lelkében keltse életre ezeket az erőket és értékeket és saját életével és példájával mutassa meg, milyennek kell a jövő magyar katonájának lennie.

Nézzon a lelkekbe, érezze katonái érzéseit és tudja gondolatait utánagondolni. Ez a lélekben való összekapcsolódás nagy eredmény. Elérjük vele a föltétlen bizalmat és engedelmisséget. Így nevelhetünk csak olyan hadsereget, amelyik előtt nem lesz megállás addig, amíg újra magyar lobogó nem leng az ősi határokon. újra miénk nem lesz minden ősi rög. Budapest, 1922. november hó 20.

Csonka Magyarország

nem ország

Egész Magyarország

menyország!

Leipzig, 1922 május havában.

Szalad a vonat . . . Már jó negyedórája, hogy elhagyta a drezdai állomást s még mindig 10—12 sor vágány közt halad, mintha erre csupa pályaudvar volna. Vágányok jobbról, vágányok balról s mellettük városok, gyártelepek szakadatlan sora marad el s tűnik fel újra. Most egy-egy szembejövő vonat rohan el mellettünk, majd meg egy-egy hosszú tehervonatot előz meg a miénk. A vonatok, gépek zúgó morajlása tölt be mindent s a — rajtuk uralkodó — ember hangja elveszik. A folyosón állva nézem a forgalmat és elcsodálkozom a német vasut tökéletességén. Igen, ez még a háboru előtti német ipar hatalmassága, német munka eredménye . . . Miközben vonatunk itt-ott merész ringással lendül át a csattogó váltókon, fel-feltekintek az égre. Májusi alkonyat van. Az ég, a felhő csak olyan, mint otthon, nálunk . . . s egyszerűen rátok gondolok ludovikás leventék.

Igen, a mi ügyünk hasonlatos ehhez a vonathoz. Az is most indult ki állomásáról. Sok-sok más vonat halad el mellette s jön vele szembe. De ha a vezetők éber vigyáznak s

keményen tartják az irányt, nem történhet baj. Fiatal leventék, kik a vonat utasai vagytok fel-tétlenül bizzatok vezetőitekben! És ha most még néha itt-ott nagyot zökken-lendül a vonatunk, ne féljete, ezek csak a kezdet nehézségei, a váltók, miken át kell haladnunk. Tekintsetek mindig a jövőre, melyért dolgozunk, bizzatok munkánk sikerében, mert csak így tudunk kijutni a vágányok, váltók tömkelegéből a nyílt pályára, ahol aztán büszkén roboghatunk a cél felé. Ez az első szavam hozzátok: *bizalom, bizakodás!*

* * *

Leipzig főterén állok egy finn ismerősömmel. Szemléljük a május elsejei felvonulást. Az esős-szeles idő nem kedvez, de a menetek szakadatlanul ömlenek a hatalmas térre. Bár a városi tanács elrendelte a város fellobogozását, nem lehet mondani, hogy az „utcák zászlódiszben usznak“, — mint ahogy majd az újságok fogják írni. A felvonulók legnagyobb része fiatal munkás vagy munkásnő, kik torkaszakadtából fújják az internácionalét. (A finnel, ki az orosz bolsevikok ellen súlyosan megsebesült, néha összenézünk s fájón elmosolyodunk. Mi tudjuk már, mit jelent ez!) Az egyetem széles, komoly épületének lapos tetején a középső rudon — csodálkozásunkra — a birodalmi zászló leng, a két szélső üres. De nem sokáig. A tömegből egyszer csak kiválik egy hadonászó, hangos csoport s beront az egyetemre. Mi itt künn nem tudjuk, mi történhet ott benn. Nemsokára (az annyi vérrel, dicsőséggel megszentelt) német zászló szégyenkezően leereszkedik. Aztán kínos csönd következik, a rud üresen mered az égre. Egyszer csak felszalad rá az egyetem lobogója, de — a középén megakad s hiába ráncigálják, fél-árbocon marad. A tömeg erre újra felzudul. „Ez provokáció!“ hallatszik mindenfelől. Közben az épületben zürzavar, verekedés, persze a „studendek“ huzzák a rövidebbet, a rendőrség bevonul stb.) Hirtelen egy alak jelenik meg a tetőn, leszakítja az egyetem zászlóját s az utcára dobja, hol pár pillanat alatt darabokra tépik. Ujra szünet. Végre megoldják a helyzetet. A középső árbocon — fájó mosollyal — felemelkedik a fekete-fehér-arany köztársasági zászló, az egyik mellék rudra újra az egyetem színei, a másikra a — vörös lobogó. S így aztán megkezdődhet a gyűlés.

Mig ezt a jelenetet szemlélem, (miről később kiderítették, hogy a rektor intézkedésének félreértése okozta,) szünetlenül — s bizonyos büszkeség-

gel — rátok gondolok ludovikások, rád, annyi megpróbáltatáson áthurcolt kicsiny magyar hazám. Nálunk is láthattunk ilyeneket. Sőt: De most már tudjuk, hogy csak egy megoldás van, egy utunk van, egy zászlónk van. Mi már nem válogathatunk, próbálghatunk, mi most már csak dolgozhatunk. Ludovikás leventék! A zászlót, mire fölesküdtök, az eszmét, mely fűt, a hazát, mely táplál titeket, ne hagyjátok el soha! Jöjjen rár zürzavar, ti tudjátok, mit kell tennetek, jöjjen ellenetek bármily „tulerő“, teljesítsetek kötelességeket s jöjjen bár a világnak vége, magyarságotokat ne tagadjátok meg soha. Ez a mi utunk, egyenesen, megalkuvás nélkül előre!

* * *

Májusi vasárnap délelőtt kirándultam magamban a Völkerschichtdenkmal-hoz. Ezt a monumentális emlékművet az 1813-i lipcsei csata helyén Németország felszabadulása és nemzeti újjászületése emlékére építették. Vörös-szürke gránitból, betonból négyszög alaku alapon emelkedik a közel 100 méter magas mű, mely felül kupolába borul össze. Kívül a német erő, hatalom nyomja le, belül a 66 méter magas csarnokban a múlt nagyszerűsége szédíti meg az embert, — a törpe jelent. Legalul kripták vannak a földszinten a 8 vastag tartóoszlop mind-egyikének elején 5 méter magas „sorsálarc“ kőből faragott domborműve emelkedik ki. Előtűk 2—2 harcos óriási alakja áll őrt, e'gondolkodva, kardjukra támaszkodva. Feljebb az első erkélyen négy hatalmas, 9 m. magas szobor áll. Egyik a bátorságot, másik, az áldozatkézséget, a harmadik a hitbeli erősséget, negyedik a nép erejét ábrázolja, megrendítő erővel jelképezvén a német nép e főtulajdonságait. Legjobban megkapott már az első pillanatban a 8 sorsálarc a 2—2 őrral. A köfejek homlokán az összehuzódó ráncok a sebek fájdalmát, a félig behunyt, fáradt szemhéjak az örök nyugalmat, a merev összeszorított szájak büszke akaratot rejtenek magukban. S mindezt az elől álló öreg harcosok bizonyára jól tudják, érzik . . .

Soká, soká néztem ezeket a néma s mégis oly beszédes kőfaragványokat és eszembe jutott, hogy — nekünk nincs ilyen emlékművünk. Nincs, — de ugyanilyen rémisztő hatalmaságu templom a magyar múlt is, melyben a hazáért 1000 éven át hozott áldozatokból a magyar sors fájó, nyugalmatlan, büszke arca alakul ki s előtte a sok százezer elesett hősből két-két megértő, komoly harcos áll őrt megdicsőülve az örök csendben elgondolkozva a

jelenre, *mireánk* néznek. Igen, már látom is . . . Lassan fel-felnyílik a kőajak s belőle kikiszakad egy-egy súlyos mondat: *Fiatal magyarok! Védjétek meg, amit mi szereztünk, ne sajnáljátok ti se a véreteket! Ha hibáztunk, tegyétek jóvá, ha hiába haltunk meg, bosszuljátok meg! Ez volt a mi sorsunk, ez a tiétek is! Nézőnk rátok, számítnak rátok, várunk rátok . . .*

Mig ezeket hallom, megnehezülten alig tudok tovább menni. Csak a tirátok való gondolás könnyít meg egy kissé, ludovikás leventék. Legyetek tudatában annak a nagy komoly feladatnak, mit a magyar múlt, magyar jelen, a magyar jövő ró rátok. Legyetek tudatában nagyszerű hivatástoknak s igyekezzetek annak minél jobban megfelelni. Ne felejtsetek, hogy az örök magyar sors s a benne, érte megdicsőült sok százezer magyar harcos fájó tekintete néz le rátok. Tirátok tekintenek, mert ti katonák lesztek, magyar katonák s nektek kell az élen állnotok.

* * *

Igen, *bizalom vezetőikben, bizakodás munkátok sikerében, a meg nem alkuvó, egyenes előretörés a cél felé, hivatástok komoly felfogása*, — úgy érzem, ez a néhány szó az, amire leginkább szükségtek lehet. Ime, ezeket üzenem nektek.

Rózsás József.

*

Gyönyörű téli éjszaka van. A levegő oly tiszta, oly éles, szinte úgy látszik, hogy a csillagokat is meg lehetne fogni. Igazi csöndes szibériai éjszaka. A tejút vakító fehérén húzódik az égbolton, mintha az is csillogó-villogó megdermedt hómező volna. A síkság egyszerű, fehér leplet csak itt-ott szakítják meg feketellő fenyvesek, valamivel tovább pedig apró földhányások. Hantok azok, — árva magyar hantok. Nem zavarja őket semmi, — senki, — csöndesen, az emberektől elhagyva fekszenek ott s csak néha-néha üvölt fel egy éhes ordas közelükben, — azután újra csönd és csönd, — a végtelen hómezők dermesztő, — megfagyott csendje . . .

Valahol a Láp mellett, egy szilágyi faluban föl-sir este a furulya. Csendesesen kél, — olyan csendesen, mint ahogy az alkony leszáll. Szomorúan szól, — mint ahogyan az esti szellő bucsuképpen végigcsokolja a zizegő nádast. S már az alkony pirjától vörös égbolt lilásszinbe fakult, — a furulya még mindig bánatosan szól. A falu kis házacskái elé — szokásképp kiülnek az öregek meghallgatni a bánatos zenészt — s vele búsulnak, ha megrikatja őket. Néha-néha megszólal egyik-másik: «Vajjon merre járkál most az öreg János?» — «Hej — ha tudná, hogy megnőtt a fia?» — «És mennyire várják idehaza?»

S az öregek csak álmodoznak, nem sejtik, hogy odafenn, Szibériában a magyar foglyokra váró sirok

közül egy óréa is várt. És sem keresztt, sem koszu, — sem könny nem jutott neki...

A furulya pedig tovább szól, a fiu fujja, s az a sok keserűség, fájdalom, ami lelkét nyomja, mind előtör most. De még játszik. Még egy utolsót, az apja kedvenc nótáját...

Lassan kezd bele, — mintha szent éneket játszana:

«Sárga csikó, — sárga csengő rajta...»

Végigharsant a dal, — eljutott az öreg álmodozókhoz is. Köny gyűlt az öregek szemébe: «Lám, hogy megjegyezte az apja nótáját.»

S a fiu csak játszott. Ésre sem vette, hogy már többször ismétli a végét. Egyszer csak abbahagyta. A Láp felől, ahonnan a bölömbikák kísérték olykor mély basszussal dalát, egy imbolygó fény tünt fel. Lidérc volt, ami a nádasban gyakori, de a fiu még nem látott, csak hallott róla. Nem ijedt meg. Lehajította a fejét, keresztet vetett s úgy érezte, hogy az apja van mellette, az csókolja, — ölelgeti, pedig csak lidérc volt, — az ment el mellette s imbolyogva, ahogy jött, ment tovább, míg elenyészett az éjbe.

S ha valaki akkor ott lett volna a vakító fehér-ségű szibériai hómezőn, az elhagyott magyar sűr közelében, — látott volna egy árnyékot végigsuhanni s eltűnni a fehér éjszakában.

Vagy csak a hold egy rezgő sugára volt!..

Hansely Pál aks.

*

«Állom és tartom a vesszőfutást!» — zugta a sokaság s kemény szavak hangzottak a turáni ajkakra. Szilaj, gögős, megvető tűz csillant fel az égő szemekben. És míg a tiltakozó szóáradat mint a megáradt folyó kicsapott medréből és előtt minden, — amidőn a csontos, kemény ujjak ökolbe szorultak — amidőn görcsösen ragadták meg az ócska, rozsdás szuronyokat, az alatt óh világ szégyene, járomba dőltek a büszke fejek s megtörtént a nemzet örökké égő szégyene, a dicső történelem gyász, fekete foltja: Trianon.

Dicső mult! Óh hová tűntél? Hiszen nem is volt még oly rég, amidőn állott a kettős szent kereszt Kárpát sziklás bércein, amidőn még édes bus hangu magyar tárogató dalolt a Hargitta fenyvesei között, magyarul suttogott a Bánát aranysárga kalásztengere.

Mily más idők voltak azok, be mások voltak az emberek. Akkor még nem uralta rút önzés, becstelen önérdék, kapzsi, mohó vágy a sziveket, akkor még nem áldoztak az igaz Isten helyett a pénz, az arany bálványának. Nem lejtettek örömtáncot, pénzeszacskóikat csörögtetve az aranyborjú körül, még nem tagadták meg hazájukat; óh akkor még igazában álltak és tartották a vesszőfutást, bár a véres, zivataros napokon, hónapokon s éveken át patakokban ömlött a drága magyar vér ott a távoli Doberdó szikláin, harcoltak a poklok minden furiái ellen Wolhynia mocsarai között, a Kárpátok bástyafalán, Belgrád, Mitrovitz falai alatt. De akkor mások voltak az emberek, más volt a magyar és más volt az ezeréves Hungária térképe.

És most? Most porba tiporva minden ami szent, drága és becses volt. Az önérdék, vak önzés fáklyája világít vészesen lobogva. A félhomályban

ijesztő, megrendítő a látvány. Mintha a zsarnok, kegyetlen Néró kertjében állanék. Előttem hatalmas kereszt s rajta függ megfeszítve, töviskoszorúval övezve Hungária. S a magyar mulat, dalol; még tud mulatni, még tud dalolni.

Népem! Fajom! Turáni magyar!

Mikor térsz magadhoz e kóros kábultságból, mikor pereg le a hályog szemedről és magadhoz térve a borzalmas álomból, mikor üt a megváltás órája? Óh mikor?

Ébredj, magyar! Az ősz Lehel kürtje s a magyar csatakürtök rikoltva hívnak véres, könnyörtelen tusára, a végső kegyetlen leszámolásra.

Már látom a nagyszerű hajnalhasadást. Reszegnek a kürtök, fölzenget az orkán s mint a pusztító vihar végigszágul a csonka ország fölött, beléharsogja az elfásult magyar szivekbe.

»Riadó! Riadó!«

Megszólalnak a bömbölő csatakigyók, szikrázva suhognak az acélok s diadalmas büszkeséggel hangzik föl:

»Előre! Rajta!«

Prága fut, a bocskoros menekül, a rác fogát csikorgatva hátrál lépésről-lépésre. Nem bírják az irtózatos rohamot. A nap megáll az azurkék égboltozatot s bámulva szemléli a fehér-tollas magyar hadak rohamát. Ilyet ritkán látott és régen volt része benne.

Leszáll az est. Örtüzek csillannak fel a Kárpátok ormán, a Hargitta tövében, tárogató csendül fel a bánáti rónán, a nyugati végeken.

Szabad, újra szabad a magyar! Föltámadt Hungária!

Óh mikor?

Rubis Elemér aks.

Harangszenteléskor.

Hála a nagy égnek	Áldó szép szavukból
Ismét itthon vagytok,	Dühöngő orkán lett
Ábrándosan kongó	Mely átkot sivitott
Díszes, szép harangok ...!	Hegyek völgyek felett...

Nem is olyan régen	Hiába volt minden,
Az Urat imádták,	Hiába az áldás,
Csilingelő szóval	Hiába a hűség
Kérték az áldását ...	Az Istenimádás ...

Nem is olyan régen	Hiába volt minden?
Hívó szép szavukra,	Nincs Isten az égben?
Hívók seregletek ...	Hát hiába kértünk,
Mentek a templomba ...!	Imádtunk oly szépen ...?

De mikor minden ment	Zugjatok haraggal
Azok is elmentek	Visszatért harangok,
Dörömbölve búgva	Mert kiséren nem áldott —
Mindent eltemettek	Átkozottak vagytok ...

És ha ismételten
El kell majd mennetek
Kegyetlen, pusztító
Átkokkal menjetek ...!

Erdélyi Tibor
I. évf. aks.

Testedzés.

Az atlétikában elért eredmények megítéléséhez szükséges ismerni azon viszonyokat, melyek azokat befolyásolják, valamint azt az irányt, amelyet a kiképzésben követnünk kell.

Sajnos a kiképzési viszonyaink nem legkedvezőbbek, mert míg a polgári életben rendszeresen kora tavaszról október közepéig gyakorolnak, addig részünkre tulajdonképpen a tulnyomóan esős április és május hónapok állanak rendelkezésünkre, mert június hónapban sportversenyeink és az évszázó ünnepély zajlanak le, utána az akadémiások katonai gyakorlati kiképzésre, majd augusztus hó 20-tól szeptember hónap végéig szabad-ságra mennek.

Minden szakértő tudja, hogy a két hónap nemcsak, hogy a kezdő, hanem haladó atléták kiképzésére is kevés.

Az akadémiások emellett nemcsak egy atlétikai ágba nyernek kiképzést, hanem az összesekben, mert mindenkinek minden ágba legalább átlag eredményt kell felmutatnia és azon ágba, melyre hajlammal bírnak különösebb eredményt kell elérniök.

Hogy ezen kiképzési rendszer minden egyes irányra érvényre jusson versenyeinket is ennek értelmében rendezzük. Mint figyelemre méltó ujitást lehet felemlíteni, a századok közötti atlétikai tömegversenyünket az évre kitűzött vándordíjért, amelyben az összes akadémiások részt vesznek és azok minden egyes atlétikai ágba a 3 meghatározott fok mértékének megfelelőleg 1—3 pontot szerezhetnek. Ezen versenyem a tömegsport szempontjából a legideálisabbnak mondható, mert egyrészt a tömeg minden egyes tagját foglalkoztatja, másrészt legalább is az atlétikai ágba a legalacsonyabb mérték elérésére serkent. Ezek mellett fejleszti az összetartozás és közérdek érzését, egymás iránti érdeklődést és az egymás buzdítására és tanítására szolgáló szellemet. Kiképzési rendszerünk második irányának a különös kiképzésnek érvényesítésére, az egyéni versenyek szolgálnak.

A 3. iránynak pedig, a több oldalú különös hajlam érvényesítésére, a pentatlon versenyek nyújtának alkalmat.

Egyéni eredmények:

100 m. síkfutás

az 1921. évben		az 1922. évben	
1. Papp S. I. évf. 12"	1. Papp S. II. évf. 11'8"		
2. Hajdu G. II. " 12'2"	2. Wallentinyi L. I. " 11'8"		
3. Papp L. III. " 12'2"	3. Stenzer K. II. " 11'9"		

200 m. síkfutás

1. Papp S. II. évf. 24"
2. Wallentinyi L. I. " 24'2"
3. Stenzer K. II. " 24'3"

400 m. síkfutás

1. Papp S. I. évf. 55"	1. Papp S. II. évf. 51'1"
2. Károlyi L. III. " 57'3"	2. Wallentinyi L. I. " 55'4"
3. Papp L. III. " 58"	3. Janó L. I. " 56"

800 m. síkfutás

1. Janó L. I. évf. 2' 12'8"
2. Sarkady L. III. " 2' 20"
3. Sziklay J. III. " 2' 22"

1500 m. síkfutás

1. Sarkady L. I. évf. 4' 55'5"	1. Grünwald E. I. évf. 5' 2'5"
2. Sziklay J. II. " 5' 5"	2. Sarkady L. II. " 5' 9"
3. Dorner E. I. " —	3. Raeties S. I. " 5' 15"

110 m. gátfutás

1. Horváth A. I. évf. 21'4"	1. Földváry J. III. évf. 20"
2. Papp S. I. " —	2. Sziklay J. III. " 20"
3. Sziklay S. II. " —	3. Balogh F. II. " 20'8"

Magasugrás

1. Csallány S. I. évf. 170 cm	1. Csallány S. II. évf. 164 cm
2. Horváth A. I. " 164 "	2. Papp S. II. " 159 "
3. Várady G. II. " 160 "	3. Schamschula I. " 159 "

Távolugrás

1. Balogh F. I. évf. 626 cm	1. Pummer D. II. évf. 613 cm
2. Csallány S. I. " 608 "	2. Csallány S. II. " 610 "
3. Papp S. I. " 596 "	3. Balogh F. II. " 600 "

Rudugrás

1. Csallány S. I. évf. 300 cm	1. Grünwald E. I. évf. 285 cm
2. Papp S. I. " 290 "	2. Papp S. II. " 265 "
3. Wilhem K. III. " 270 "	3. Wilde I. III. " 265 "

Hármasugrás

1. Markovits J. I. évf. 12'20 m
2. Balogh F. II. " 11'10 "
3. Wallentinyi I. " 10'80 "

Sulydobás

1. Pummer D. I. évf. 11 m	1. Pummer D. II. évf. 11'10 m
2. Lucskay G. III. " 10'30 "	2. Földváry J. III. " 10'30 "
3. Földváry J. II. " 9'82 "	3. Telegdy B. I. " 10'22 "

Diszkoszdobás

1. Csallány S. I. évf. 34'97 m	1. Pummer D. II. évf. 33'85 m
2. Tóth J. III. " 30'69 "	2. Csallány S. II. " 31'95 "
3. Schütze K. III. " 30'05 "	3. Markovits J. I. " 30'10 "

Gerelydobás

1921. 1. Fellsmann István I. évf. 38 m.	2. Wet-tengel Alfréd I. évf. 37'70 m.	3. Várady Géza II. évf. 37'10 m.
---	---------------------------------------	----------------------------------

1922. 1. Fellsmann Náci III. évf. 37'30 m.	2. Szalánszky Ernő III. évf. 37'20 m.	3. Várady Géza III. évf. 36'30 m.
--	---------------------------------------	-----------------------------------

Pentatlon eredmény:

1921. ösz. pont szám		1922. ösz. pont szám	
1. Csallány S. I. évf. 140	1. Csallány S. II. évf. 2374/42		
2. Papp L. III. " 124	2. Balogh F. II. " 2197/47		
3. Papp S. I. " 109	3. Papp S. II. " 1990/84		

4x100 m. Stafétafutás eredmény:

1921.		1922.	
1. a 2. szd. csapata 50 ² / ₁₀ "	1. a 3. szd. csapata 47 ² / ₁₀ "		
Balogh Ferenc I. évf.	Stenczer Károly II. évf.		
Christián Béla I. "	Wallentinyi László I. "		
Stenzer Károly I. "	Bényey Zoltán I. "		
Papp Sándor I. "	Balogh Ferenc II. "		
2. az ötög csapata	2. a 2. szd. csapata 49"		
Papp László III. évf.	Pummer Dezső II. évf.		
Károlyi Lajos III. "	Csegény Dénes I. "		
Merge Imre III. "	Keller Lajos II. "		
Hajdu Gábor III. "	Pogány		

*Hiszek egy Istenben
Hiszek egy hazában
Hiszek egy isteni örök igazságban
Hiszek Magyarország feltámadásában.
Amen!*

Akadémiái élet.

Az Akadémia június 24-iki ellenforradalmi ünnepe.

Irta: TÉCSŐI MÓRICZ KÁLMÁN
II évfolyambeli aks. a Levente-kör könyvtárosa.

I.

Nagyszabásu ünnepségek keretében ülte meg a Ludovika Akadémia az idén is a június 24-iki ellenforradalom napjának harmadik évfordulóját. Háromszor járta meg útját földünk, ez a fáradhatatlan vándor a nap körül amaz emlékezetes hajnal óta, mikor a felszínre sodródott söpredéknek, a ghetto salakjának és a fegyházak töltelékének uralma ellen emelt fegyvert az Akadémia maroknyi ifju csapata. Harmadszor virult ki és hervadt el az ibolya szent vértanuinak sirján, immár harmadszor hódoltunk emlékünek országszerte híres ünnepségünkkel.

Csöndben készültünk, csak itt-ott szívárgott ki a városba a meghívások kapcsán néhány hír, hogy jöjjön el mindenki, aki teheti és nézze végig a katonai Alma Mater évfolyamát.

Az évforduló délutánján szokatlan élénkség verte fel a máskor oly nyárspolgárius Üllői-ut csendjét. Száguldó autók, hangtalanul gördülő, szebbnélsebb fogatok, zsufolásig megtelt villamoskocsik robbogtak szüntelenül az Akadémia felé. Az előteret rendőrkordon zárta el, nehogy a tulságos tolongás megakadályozza a kocsin, vagy gyalogjövő vendégek bejutását. És mégis, a széles térség csak úgy öntötte a kitért kapukon az ünnepi közönséget az Akadémia hatalmas parkjába.

Diszes atilák, dolmányok, nemesen egyszerű

tábori öltözet a honvédség tagjain, a nyár színeiben pompázó ruhák a hölgyeken, tarka-barka kalapok, napernyők, nevető arcok, integető, köszöntő kezek, mind egyetlen szin pompás lebilincselő képbe olvadnak. Amerre csak az ember néz, a hatalmas félkörben elhelyezkedett nézőközönség arcán örömteli várakozás. A régi római amphitheatrumok képe! Lépcsős tribünökön, számtalan padsoron, szorosán egymás mellett ülő tizenöt-huszezer főnyi vendégsereg oly képet alkot, aminőt csak a régiak szabad-szinpadai, vagy pedig híres olimpiádjai nyújtottak.

De ime, megfújják a kürtöt — mindenki a bejáró felé tekint: jön József királyi herceg családjával, nem sokára utána a kormányzó Ó Főméltósága családjával s mindnyájukat meleg éljenzés fogadja. Elhangzott a Himnusz utolsó üteme, feszült várakozással nézi a közönség az előtte elterülő térséget.

A zene indulóba kezd, egyszerre csak a bokrok alján fehéringes, kéköves csapatok jelennek meg; nyilegyenesen a közönség felé tartanak. A tér közepén megállanak, ütemszerűen emelkednek a nemzetiszíni szalagos botok és az oszlopok hol egyöntetű, hol különféle szabadgyakorlatot mutatnak be.

Pompás látvány. Kétszázötven kar emelkedik egyszerre, kétszázötven láb dobban egyszerre minden vezényszó nélkül, csupán a zene ütemeire.

Pár pillanatig szünetel a zene, majd a Hunyadi-indulóba kezd és az egymásután felzárkozó oszlopok elvonulnak a nézők előtt.

Alig tűnt el az utolsó oszlop, máris felharsan a kürtjel és nyugodt lépésben, hóféhérszerszámos, keses fejtartásu, voltigeur lovat vezetnek a porondra.

Esküvés.

Itt fekszel némán, csendben, hidegen,
Az arcod halvány, sápadt, vértelen,
A szived nem dobog.

Honvédattillád véres egy kicsit,
S a seb, amit zsoldos golyó szakít,
Már nem sajnog:

Viaszszín arcod tegnap még piros volt,
Ma szived felett van csak egy piros folt.
S fehér az arcod.

A bünöd nagy volt, magyar maradtál,
Esküt bitangnak, zsarnoknak nem adtál.
Meg kellett halnod.

Csak nézlek némán, bátyám, nincsen könnyem
Csak esküt mondok: Isten ne segítsen,
Hogyha meg nem tartom!

Mig meg nem bosszulom ártatlan halálad.
Szálljon bár fejemre ezer rémes átok
Nem teszem le kardom!

Vutskits Viktor akadémikus.

Utána tiz talpig feketébe öltözött, nyulánk akadémikus.

A paripa egyenletesen vágat körben a porondon, egymásután pattannak hátára a fekete fiúk, szinte boszorkányos gyorsasággal dobálják magukat egyik oldalról a másikra, felállnak a hátára; majd a lovagló tanár harsány «Állj!» vezényszavára szaltóval ugrik le mindegyik, hogy helyet adjon a másiknak. A tiz feketeruhás ügyes voltigeur mutatványát nagy tapsvihar követi, mely akkor éri tetőpontját, mikor maga Scholtz százados pattant a ló hátára, hogy mesteri mutatványaiban gyönyörködtesse a közönséget.

Elvonulnak ők is és máris feltűnik a térség tulsó végében vagy harminc feketeruhás, kéköves parterre-tornász.

Egymás kezét fogják, hosszú láncokat alkotnak és gyors lépésekkel közelednek a nézőtér felé. Az egyes láncok hol egymásba olvadnak, hol különválnak, de mindig a kigyózó előrehaladás egyenletességét mutatják. Majd festői gulát alakítanak és kisebb-nagyobb csoportokban akrobata-mutatványokkal kötik le a figyelmet.

De most mindegyik félreáll és lassan, kézenjárva jön a tér közepére Kántor Sándor akadémikus, a kigyóember. Megáll, majd teljes félkörívet alkotva testével, feje mögött leteszi lábát a földre. Olyan, mintha nem is volna gerince, mintha az egész teste csak izomból és ruganyos, puha porcogókból állana.

De új látvány tárul ismét szemünk elé. A tornászok egymás nyakába ülve körbeállnak és rózsát alakítanak, melynek kelyhe (a felső emberek) a zene ütemeire hol szétnyílik, hol pedig összezárul, miközben kocsánya lassan körben megfordul.

Diszmenettel fejezik be a parterre-tornászok mutatványaikat. Még el sem tűntek, mikor egyszerre csak derüs moraj hallatszik.

Mi az? Mi történt? Megbolondult az a szakasz, amelyik ott jön?

Kékdolmányos, csákós honvédek jönnek teljes diszben, felszereléssel, de mindegyik háttal megy előre, akárcsak a trák.

Most disztízet adnak le, utána a töltényeket szedik fel úgy, hogy teljesen hátrahajolva az égen uszkáló báránnyelűkre bámulnak.

Most arccal állnak felénk. Mind csupa marcona, nagybajuszu katona! «Feküdj!» hallatszik a vezényszó, ledobják maguk mögé a puskát és hanyattvágódnak.

Azután fölkelnek, rajvonalt alakítanak és ki-kihátrál a fordítotttruhás, mókás szakasz, hogy helyet adjon a legszebb mutatványok egyikének, az akadályugratásnak.

Nyolc akadályt állít fel gyors kézzel egypár huszár és felharsan a kürtjel. A szemben levő facsoportból lovas válik ki; nyugodt vágatban az akadályoknak tart. Széles medvebőr pantalló, erős vadászing, hatalmas karimájú kalap van rajta. A prairiek cow-boy-ja! Előrehajolva nyergében, sorra veszi az akadályokat, majd eltűnik a fák alatt.

Utána fehér ruhás, repülőburnuszos arabs ugrat hóféhér paripán. Aztán szőkefürtös, csinos urlovasnő vágat elő és hibátlanul repül az összes akadályokon át. Ugy ül a női nyeregben, mintha nem is huszár-akadémikus, hanem legalább is műlovárnő lenne.

De eltűnik ő is és a kürtszóra sárgadreszes pólólovas tör előre, nyergében keresztbefektetett hosszú kalapácsával. Utána gyors egymásutánban csikóst, aki csak úgy szörén üli meg lovát, pirosfrakkos parforcevadászt és sastollas, bórharisnya indiánust látunk. Legvégül daliás huszárhadnagy, piros nadrágban, attilában. Megtorpanás nélkül viszi át lovát még a legnehezebb akadályon, a triple-barreon is.

Az ugratás után céllövő-szám következik.

A céltábla hatalmas térkép, Csonka Hazánk, az öt környező elszakított részeivel. Az Anyaország-tól elrabolt Pozsony, Kassa, Kolozsvár, Temesvár, Szabadka, Zágráb, Fiume és Kismarton felett ott lebeg, jelölül gyászos sorsunknak, egy-egy varju.

Minden lövés találat. Minden találat egy-egy várost lidércként megszállva tartó varju-ellenséget dönt porba, miközben egymásután emelkednek fel az elszakított országrészek címerei, hogy a közép-cimer mellé állva, újból megalakítsák a csorbitatlan nagycimert, mintahogy kialakul a lövészek találatai után a térképen Nagymagyarország is... Egyelőre csak a térképen, de hisszük és valljuk, hogy eljön nemsokára az az idő, mikor valóságban is újra a Kárpátok ize alkot majd határt, mikor újra magyar buzát terem majd a Bánát és magyar földnek hívjuk majd ismét a székely-hazát! De akkor nem a céllövő-pisztoly csetten, nem papírvarjak hullanak majd porba, hanem ágyuk dörögnek, erős falak omlanak össze és vér fog folyni. Szennyes-piros rablóvér — ellenségünk vére. Mi pedig akkor nem itthon halljuk majd ég felé szállni a nemzeti hitvallást, hanem csatazaj és kinlódó emberi jaj közt kiáltjuk: «Hiszünk Magyarország feltámadásában! — Amen.»

II.

Rövid szünet! Az akadályok s céltáblák eltűnnek. Üres maradt a térség. Minő ujjabb meglepetés vár a közönségre?

Ime, — az egyik erdőszélen megjelenik egy-két egyiptomi harcos. Lassan kusznak előre — kémlelnek jobbra, — kémlelnek balra, keresik az ellenséget. Majd halk füttyszó, intenek és kijön utánuk a derékhad, a vezér, a harci-kocsik!

Krisztus előtt vagyunk, 1350 körül. Kádesz városa mellett, ahol csatát vív Egyiptom Ós-Turánnal, azzal a nemzettel, mely később a hunok és magyarok bölcsőjét ringatta.

Hosszu lándzsás, kardos és nyilas gyalogosok az egyiptomiak. Pajzsaik mögé bujva óvatosan jönnek előre, az előkelőbbje harci-kocsin. Erős lovak röpitik a könnyű, kétszemélyes járműveket. De egyszerre vérfagyasztó ordítással két oldalról is turáni lovasság tör elő. Nyomban követik őket a nehéz, háromszemélyes harci-kocsik is, melyeken fegyver és pajzshordó van.

Gyorsan kört formálnak az egyiptomiak és megkezdődik az izgalmas hajsz a járművek közt. A turánok át akarják törni a szilárd kört, de az egyiptomi kocsik megakadályozzák ebben őket.

Nyilzápor, nyilzáport követ.

Félelmetesen dübörögnek a kerekek, csattognak a lovak patái.

Most felborul az egyik egyiptomi jármű és pozdorjává török a harc hevében. Majd futásnak erednek a turánok, maguk után csalva az ellenség kocsi-jait. Eltűnnek a fák alatt, azonban a magáramaradt egyiptomi gyalogságot kisvártatva újból megtámadják a hegyessüvegű, nyilazó turán lovasok és foglyul ejtik őket. Diadallal vonul el Ős-Turán népe; most már csak távolból hallatszik a győztes harci-kocsik robogása.

Ismét csend pihen a küzdőtéren, a jövőre nagy harcok sejtelmes — néma várása.

Kürtszó hallatszik, busan bug fel a nyári levegőben — hosszan reszket a hangja — melán csapódik vissza az erdőből.

Igy szólhatott valamikor Lehelé is, midőn harcra, háborúra hívta nemzete fiait.

Az erdőszélen megzörrenek a bokrok, sallangos löfejek látszanak a levelek közt, lassan léptet előre három hegyessüvegű hun vitéz. Sötétszínű ruha, bőrmellvért van rajtuk; hátukon puzdra, íjj, oldalukon görbe kardjuk.

A tisztásra érve, rövid vágatába kezdenek, majd hirtelen megtorpannak. Az egyik, diszes köntösű, soksallangos, tekintélyes arcú férfi, valószínűleg a vezér, felemelkedik nyergében, beárnyékolja tenyerével szemét és szertekéml a térségen. Nem lát semmi gyanúsát.

Hátraadják a hívőjelet, itt is — ott is előbukkan az erdő szélén egy-két lovas, rendbejön a csapat és óvatosan lépkednek előre az ellenség földjén.

Majd kutatót küld ki a vezér, nézze meg, mi rejteződik az erdő tulsó részén.

Csakhamar, mint a szélvész, száguld vissza a legény: «Itt az ellen!» Megfordul a had és eltűnik a fák homályában; csak pár figyelőt hagynak a tisztás szélén.

Csillagos vértés, sisakos gyalogosok csapata bontakozik ki az erdőből. Nyilegyenes sorok, egyforma lépés, egyforma fegyverek, harsány latin vezényszavak — a római légio.

Farkasszemét néznek egymással az ellenfelek, majd a légiónáriusok nagy fölénységük tudatában, támadni kezdenek. Mintha ércfal mozogna előre, úgy döng a föld, egyenletes lépteik alatt.

«Pilum!» hallatszik a «dux» parancsa és máris röpülnek a dárdák a hun lovasok felé, akik a tulero elől menekülni kénytelenek. Ez azonban csak csel.

Az üldöző rómaiakra egyszerre minden oldalról lecsap Attila népe. Vérfagyasztóan hallatszik a «huj-huj!», apró hun paripák vágatnak gyors iram-lással.

A megijedt légio gyorsan «testudo»-t formál.

Tényleg óriás teknősbéka testének nézné az ember messziről azt a sok, szépen egymás mellé és fölé tartott hatalmas pajzsot, melyek mögül fenyegetően meredezik kifelé egy-egy lándzsa.

«Huj-huj!» — «Huj-huj!» hangzik szakadatlanul a hunok csatakiáltása. Zizegnek az íjjak, repülnek a nyilak, de hasztalan — a testudot szétugrasztani nem lehet.

Visszavonulnak a hunok és a teknősbéka is megfordul. Gondtalanul nyomul előre a római csapat, nem ügyel saját hátára, úgy, hogy mikor kisvártatva ismét előtörnek az erdőből hun lovasok, hátba támadják és lemészárolják a meglepett légiót. Aki csak

teheti, messze dobja magától fegyverét és a földre vetve magát könyörög életéért. Leugrik egy hun harcos, hamar rabláncra fűzi a foglyokat, és megindul a had hazafelé a dustüvü rónákra, hogy kipihenjék fáradalmaikat és osztozzanak a zsákmányon.

Egy ezredévet ivel át a képzelet. Dicsőséges, Hollós Mátyás királyunk korában vagyunk.

Tarka-barka, bugyogós népség buvik ki lomhán az erdőből. Bugyros ujjú zeke, nagy, tollas barett, színes harisnya van rajtuk, hosszú kard, ötméteres lándzsa, vagy pedig istentelen hangu, tölcseeres, vén muskéta a fegyverük.

Rendetlenül jönnek, csacsogva, nevetgélve balagnak lóháton ülő vezetőjük körül, mintha nem is harcra, hanem vasárnapra sörivásra mennének.

Derék szomszédaink ősei ők, Podiebrád vitéz csehjei.

De csak megtorpannak hirtelen, ijedten dugják össze nagy fejüket. Talpig vértezett, páncélos nehéz lovassággal találják magukat szemben; Mátyás király törökverő hadfiainak, akik most, barátságos eszmecsere akarnak folytatni a világ egyik legsilányabb népével. Nagy ám a sürgős-forgás odaát! Mindegyik bösz Landsknecht futni szeretne, de vissza tartja őt a vezér szava.

Hatalmas muskétáikkal tüzelésre készülnek. Az egyik a villaállványt tartja, a másik céloz, a harmadik pedig taplóval süti el szörnyű puskáját. Nagyot pukkan a muskéta, persze nem talál semmit, ellenben jól képenyteremt a célzó atyafit, úgy, hogy az sajnó foggal ballag vissza társaival az utolsó sorba, hogy helyet adjon az utánuk jövőeknek, kik szintén tüzelni készülnek. Ámde mindez nem riasztja meg jó magyarjainkat.

Egyik sor a másik után adja le mordályából*, vagy pedig karabélyából a tüzet, azután carracolt** csinál és utolsó sornak áll, ahol attakra készül. Mint a mindent elsöprő vihar tör előre a tüzharc után a nehéz magyar lovasság vitéz hadnagyával az élén.

A cseh szomszéd ijedtében összekunorodik, mint a süni. Minden oldal felé meredeznek a hosszú lándzsák az «Igel» közepén áll a kapitány és biztatja Landsknechtjeit.

«Gospodin pomiluj!»... De mindez nem használ semmit. Az attak rést üt a «Igel» dárdaderdején, menekülne a cselák, de nem lehet! Eldobják fegyvereiket és az 500 évvel később annyira közismertté vált mozdulattal megadják magukat: feltartják kezeiket.

De új kép elevenedik meg lelkünkben. Halljuk a magyar rendek lelkes esküjét a pozsonyi diétán: «Moriatur pro rege nostro, Maria Theresia!»...

1757 — Kolin — Daun — Nádasdy...

Magyar vérrel, magyar pénzzel és magyar fegyverrel mentették meg akkor a Habsburg-dinasztia többi birtokát. — A kolini győztes csatanap néhány megkapó mozzanata pereg le most a nézők szeme előtt.

Nehéz melódiájú lovasindulót harsognak el a fanfárok, midőn lassu ügetésben, kis, porosz járőr jelenik meg a tisztáson.

Piros hajtokás, zöldfrakkos, fehérparókás dra-

* Nagy pisztoly. ** Kanyarodás.

gonyosok, fehér nadrágban, magasszáru, sárga csizmában.

Kémlenek erre is — arra is, várják, hogy hol bukkan már fel az első Nádasdy-huszár. Egyszerre csak előtűnik három pirosmentés vitéz és egyenesen a két porosznak tart. Pisztolyt huz elő mindkét fél, majd kardot ránt és egymásnak rohannak. Rövid a küzdelem, a két porosz foglyul esik.

Viszik őket hadiszállásunkra.

Ámde a csetepaté zajára mindkét fél felderítő lovasosztagokat küld ki.

Egyidőben bukkannak ki innen a poroszkok, amonnan a huszárok.

«Zur Attacke — Säbel heraus! — Trab Marsch!» hallatszik a dragonyos hadnagy vezényszava, melyre a magyar «Kardot ránts!, Rohamra! Rajta-rajta!» felel.

Kirepülnek hüvelyekből a kardok, hízlegőn suhan végig hideg pengéjükön a délutáni napfény, egymásnak ront Nagy Frigyes nehéz lovassága és a magyar huszárság.

Nyilegyenes sorban, erős ügetésben a poroszkok, laza vonalban, rövid vágatában a mieink.

«Hurrah!» — «Rajta!» Dübörög a föld a patkók alatt, itt is — ott is nagyot dörren egy-egy bomba, gránát.

A lovak felhorkannak az orruk előtt felvágódó füstre és nagy zajra, de azután rájuk is átragad gazdájuk harci lelkesedése. Tüzebejönnek a nemes állatok, hegyezett füllel, nagyokat fujva rohannak előre. Összecsap a két csapat. — Festői kép, színes kavardás.

Papagályzöld dragonyosok, piros huszárok bőséges sárga sujtással, összevegyülnek és ki ahogy tudja, üti ellenét kardjával vagy pisztolyával.

Ámde hiába képezték ki Drillmeister-eik a poroszkokat, nem kelhetnek versenyre a világ első katonájával, a magyar huszárral.

Mindhalkább a «Hurrah!», mind erősebb a «Rajta!»

Most már hátrál a porosz. Nyomában, mint a szélvész, száguldanak Nádasdy huszárai...

De nem sokáig marad üresen a csatatér, folytonos, egyenletes dobpergés hallatszik, közben harsány vezényszavak pattannak el. Igazodott, hármas sorokban jönnek előre egyenletes, hosszú lépésekkel a kéknadrágos, fehérfrakkos Haller-bakák.

Váltakozva nyomulnak előre az egyes szakaszok, majd soronként megkezdik a tüzelest.

A dombtetőn megjelenik Nádasdy, Daun és Kerekes ezredes-örmester fényes táborkarával.

Egy segédtsízt száguld barna lován a gyalogság felé.

Viszi a parancsot: «Élénkben tüzelni!»...

Egymásután térdelnek le a sorok, míg fejük felett a másik ellő, azután hosszadalmas művelettel megtöltik elöltöltő puskájukat. A háttérben két gyalogos foglyot hoz, egy futár, majd jelentőlovas érkezik.

Egyszerre csak felhangzik Kerekes harsány vezényszava: «Vesd a muskétát a vállon által! Rohamra! Rajta! Előre magyar!»

Kirepülnek a gyalogsági kardok, megbomlanak a sorok és feltartóztatlanul rohannak előre a győztes magyar bakák. Hiába akarja őket a porosz lovasság legázolni, egy sortüz újra hátrálásra kényszeríti őket!

Elvonul a küzdők fergetege, már az üldöző huszárság sem látszik és a csatatéren nem marad más, csak halott és sebesült.

Most felkönyököl a haldokló ezredkürtös, még egyszer megfujja kürtjét, azután visszahanyatlik többi csendes bajtársa közé.

Az utolsó kép: 48-as idők. Az isaszegi-ütközet.

A háttérben állnak Isaszeg apró muskátlis házai. A kis falu mozgalmas, izgatott képet nyújt. Gyülekező honvédsapatok, nemzetőrök, kaszások látszanak a házak között.

Eros osztrák járőr támadja meg a falut, de huszárajaink visszakergetik őket és most nagyobb erővel próbálnak szerencsét.

Széles csatárlánccal támadnak az osztrákok és élénken tüzelnek.

A mieink is felfejlődnek és megindul a tüzharc.

Az osztrákok erősítéseket kapnak, a honvédek már-már hátrálnak, a tüzéség pusztít, Isaszeg lángokban áll — de most egetverő «éljen»-nel rohan előre a nemzetőrség, hallatszik Klapka indulója: «Felfel vitézek a csatára!»... Rohamra megy az egész honvédsereg.

A fehér waffenrokkos osztrákhad futásnak ered; üzi őket a gyalogság és a lovasság. Repülő mentés huszárok vágatznak, majd lobogóingos, karikás-ostoros csikósok, Rózsa Sándor csapata.

Mind távolabb és távolabb hallatszik a harci-zaj — elhal a Kossuth-nóta, kiürül a csatatér.

De egyszerre ismét népes lesz a mező — egyenesen kijazódott sorokban állnak fel az összes szereplő csapatok a díszmenethez, mindenütt a bal-szárnyon a lovasság.

Pompázó, színes kép tárul a nézők szeme elé. Két évezred katonasága sorakozik kopjú jelmezekben, zászlókkal, fegyverekkel, ágyukkal, harci-szeke-ekkel és elvonul feszes menetben a padsorok előtt.

A múlt szózata szállt a jelen felé akkor. Szállt ez a szózat magasztosan, fenségesen és szót főleg nekünk, a jelen fiatalságának, kiknek a jövő szlopaivá kell izmosodnunk és akiknek kötelességünk lesz, hogy kiköszörüljük egykor azt a csorbát, melyet balszerencse és belviszály ütött a makulátlan magyar hirnében s amelynek áldozata lett a mi ezredéves hazánk.

Ez az erő, ez a lélek, ez a nagyszerű ígéret fejlék itt csendesén, hivalkodás nélkül a magyar katonák egyetlen Alma Mater-ében.

Ennek a pezsdülő, megváltó erőnek kicsurranása volt ez az ünnep!

Várjuk a valóságot — a játék után az életet!

Jubileumi ünnepek.

Irta: Kaschowitz Gyula ny. á. honv. őrn. a L. A. volt tanára.

A felavatási ünnepélyen minden akadémikus lelket sok örömméret hatja át, melyek közül nem az utolsó lesz az, melyet az iskolai fegyelem megszünté idéz elő. Szabad ember lesz, ki tetfeiert felelős és ennél fogva önálló elhatározásra és cselekvésre jogosult. Az élet, a kegyetlen tanító-mester azonban mihamar jelentkezik és ámulva veszi észre a fiatal tiszt, hogy az életben az iskolai fegyelemnél sokkal szigorubb béklyók várnak reá. Ki ez új tanító-mester követeléseit teljesíteni tudja és azokhoz alkalmazkodni képes, meg fogja állani helyét az élet-

ben, de ki ennek megfelelni nem tud, elbukik és az oly szépen elképzelt jövőt a katonai pályán megsemmisülni látja. Szerencsés, ki más kárán is tud tanulni! Bizonyos idő múlva az az érzés fogja el a volt akadémikust, hogy mégsem volt oly rossz az iskolai élet, mintahogy azt annak idején hitte. Ez érzés fejlődése mindig erősebb lesz, minél kellemetlenebb csapásokat mért reá a sors. Ily érzés előmozdítja azt a kívánságot, hogy az egyévfolyambeliek bizonyos idő múlva ismét találkozzanak, hogy bújást-baját, örömet egymással ki-ki közölhesse és visszaidézhesék az intézet falai között töltött időt, ismét erőt meg kitartást nyerve, az élet göröngyös pályáján való küzdéshez.

A múlt tanév második felében, és az új tanév elején több évfolyam tartotta találkozását az intézet falai között. Meghatottsággal volt látható, hogy ezen évfolyambeliek, kik a hosszú háboru keserveit és az utána következő felborulás borzadályait átszenvedték, mily megindultsággal vettek részt a hálaadó istentiszteleten és mily lelki megnyugvást találtak az Isten szolgájának szívhez szóló szavaiban.

Az ünnepélyek időrendje a következő volt:

1. Április hó 15-én (Urnappja) tizenöt éves találkozót rendezett az 1907. évi augusztus 18-án felavatott évfolyam. Legmagasabb rendfokozatu a jelenlévő Czeiszberger János altábornagy ur volt, az aksi zászlóaljparancsnok; megjelent mind a három volt aksi századparancsnok is és még több volt tanár.

2. Augusztus hó 18-án volt 10 éves találkozója az 1912. évi augusztus 18-án felavatott évfolyamnak. A volt tanárok közül megjelentek többen, köztük volt Thótt Gábor tábornok ur és Hets Béla tábornok-hadbíró ur.

3. Augusztus hó 20-án, a felavatási ünnep keretén belül, megjelentek az 1882. évben — tehát 40 év előtt — a Ludovika Akadémia régi rendszerű tisztképzőtanfolyamát végzett hallgatók közül még 14-en, Czító Károly altábornagy ur vezetése alatt.

Az akkori tanári karból megjelent a 78 éves Kerner Pál ezredes ur és a 73 éves Gerenday Tivadar ezredes ur. Ez ünneplők a felavatott akadémikusok diszebedjén is résztvettek. Bár a felavatási ünnepélyen gyönyörű, magvas és lelketemelő beszédek hangzottak el, épp úgy a diszebednél is, mindamellet a hatás, a lelkesedés legnagyobb fokát az ősz Kerner Pál ezredes ur ma is fiatalos lelkesedést és az Akadémia iránti mélységes szeretét és ragaszkodását eláruló beszéde idézte elő.

4. Október hó 8-án hármásünnep volt. Az 1897. évi augusztus 18-án felavatott tisztképzőtanfolyamot végzett növendékek 25 éves, az 1902. évi augusztus 18-án felavatott akadémikusok pedig 20 éves találkozásukat ünnepelték, azonkívül résztvettek még az 1887. évben — 35 év előtt — a felsőbb tiszti tanfolyamot végzett hallgatók közül is még 5-en. Ez utóbbiak vezetője volt az uzsoki vitéz, báró Szurmaj Sándor gyalogsági tábornok, a Mária Terézia-rend lovagja, nyug. honvédelmi miniszter ur.

A volt tanárok közül megjelent: vitéz Nagy Pál gyalogsági tábornok, a Mária Terézia-rend lovagja, a honvédség főparancsnoka, báró Balás György tábornokszernagy, Wieber Adorján gyalogsági tábornok,

nyirjesi Létay Gyula altábornagy és Gerő Gyula altábornagy-hadbíró urak és vencesellői Virányi Ferenc, Sztavinszky Kázmér és nagyváradi Istvánffy Miklós tábornok urak.

5. Október hó 15-én volt a tisztképzőtanfolyamot az 1892. évi augusztus hó 18-án végzett növendékek 30 éves találkozója. Ezen évfolyam növendékei közül eddig már három elérte a tábornoki rendfokozatot és pedig: Vitéz Balassa Béla, Szeifert Sándor és rittersfeldi és madari Kreybig Rezső.

A volt tanárok közül megjelentek: báró Hazai Samu vezérezredes, nyug. honvédelmi miniszter, báró Balás György tábornokszernagy ur és még több tiszti rendfokozatban levő volt tanár.

Igen megható volt, hogy az intézetben most polgári munkásszolgálatra alkalmazott, két volt felügyelő őrmestert, Miczka Mihályt és Házi Imrét az ünnepélyhez meghívták. E két altiszt annak idején ez évfolyamnak felügyelő őrmestere volt; mindkettő a közös ebéden résztvett és gazdagon megajándékozott.

6. Október hó 21-én a nagyváradi honvéd hadapródiskolát 1902. évi augusztus 18-án végzett növendékek 20 éves találkozásukat itt ünnepelték.

7. December hó 7-én ugyanezen hadapródiskolát 1905. évi augusztus 18-án végzett növendékek 17 éves találkozásukat szintén itt ünnepelték. Mily megható volt látni azt a mély fájdalmat, mit éreztek ezen urak, hogy a sors csapása folytán nem azon intézetben ünnepelhették e nevezetes évfordulót, melyben katonai kiképzésüket nyerték. Ünnepek szerény keretben folyt le; gyülekeztek az Akadémia dísztermében, meghallgatták a róm. kath. kápolnában a szent misét és beszédet, megkoszorúzták a háboruban elesett volt akadémikusok névjegyzékét tartalmazó márványtáblát és az ellenforradalomban résztvett vértanuk emlékére emelt oszlopot.

Elimádkozták a nemzeti Hiszekegyet és bizonyára eszükbe jutott Bajza József nagynevű költőnk következő versszaka:

«E porba omlott szép haza
Fel fog virulni még!
Van bíró a felhők fölött,
Áll a villamos ég.»

Az Akadémia parancsnoksága minden alkalommal elkövet minden lehetőt, hogy ezek a találkozó ünnepélyes keretek között folyjanak le. Hozzá tartozik ez a Ludovika Akadémia tradíciójának ébrentartásához és fejlesztéséhez; lássa az ifju Ludovikás nemzetség, hogy hogyan kell a tradíciót ápolni, lássa, hogy hogyan kell ezt az Alma Matert tiszteletben tartani és hogyan kell azt szeretni.

Ilyen szemmel kell nézni ezeket a bajtársi ünnepeket; szálljon nemzedékről-nemzedékre a Ludovika Akadémia tisztelete és ez a tisztelet szabja meg már most az ifju Ludovikás nemzetség magatartásának körvonalait és irányát.

Felelős szerkesztő: RÓZSÁS JÓZSEF.

Kiadja: M. Kir. Honv. Ludovika Akadémia Leventeköre.

M. kir. bpesti 1. honv. vegyesdr. parncság háziyomdája.

Felelős nyomdavezető: Cséka Ferenc.

Ludovikás Levente

A m. kir. honvéd Ludovika Akadémia Levente-hörének tudományos és szépirodalmi folyóirata.

Budapest, 1922 december.

I. évfolyam.

2. szám.

A „Levente“ író és olvasó gárdájához.

Irta: P. ZADRAVECZ ISTVÁN püspök, apostoli helynök.

A

szellemegek egymásra néznek, s lényük összesugárzásából látják, olvassák, megtudják egymásnak gondolatait . . .

Az emberek pedig anyagot hívnak segítségül, hogy általa nyilváníthassák lelkük érzelmeit, tudását. Önkénytelen szemcsillanások, kéz, test megrándulások — mozdulatok, gesztusok és a nyelv azok a kanálisok amelyeken keresztül buzog a lélek hullámos érzése, tudása.

— Azonban a legszebb kanálisa az emberi szellem tovahömpölygésének s másba öntözésének: az írás. —

Ami nemes vagy hitvány összegyülemlik a kebelben, az ennek a révén kebelbe utat talál . . . Ami a szivből imádságosan égfelé akar törni, vagy a csillagos eget káromolni, az e révén másokat is imádkozni vagy káromkodni tanít . . . Az elmélyedt lélek, mely gyönyörködik a virág-illatban, fürdik mint a karikázó lepke a napsugárban, a hegyben, völgyben termékeny földben, s a fodros folyóban *Hazát* lát és imád, — írásai révén állítja meg a földön csak száraz önérdékkel járó kufár embereket, s megtanítja őket a földön és a földben többet látni, annyit látni, mint ő: *Hazát*, istenadta, istenalkotta földi fészket, mely jogokat ad és áldozatos szeretetet vár.

Akadémikus ifjak! Ti is tollat véve a kezetekbe, az írás kanálisába óhajtjátok önteni érzelmeiteket . . .

Tegyétek! . . .

Jogotok van hozzá, mert sok sok lehet a ti ifju lelketekben, mit sokaknak el szeretnétek mondani, mit sokaknak meg kellene hallgatni.

Irjátok hát! . . . Irjátok meg, hogy lelketek át van izzva Istennel . . .

Irjátok meg, hogy minden magyar lelke legyen ugyanettől átizzva . . .

Irjátok hát! . . . Irjátok meg, hogy ifju lelketek a sárban, a porban, a folyóban, az erdőben, a himes réten, a kopár sziklában többet lát az értékelhető anyagnál. Irjátok meg, hogy mindenben érzitek az évezred melegét, szeretetét . . . Irjátok meg, hogynem lázas akkor a lelketek, hanem tisztán látó, amidőn a sárban, a porban látja az apák véré, az erdőkben, odukban, sziklahasadékokban hallja a mult századok visszhangját . . .

Irjátok meg, hogy a béke, melyet reánk kényszerítettek, látatokat nem csitítja, fájdalmatokat nem enyhíti, hanem békétleníti.

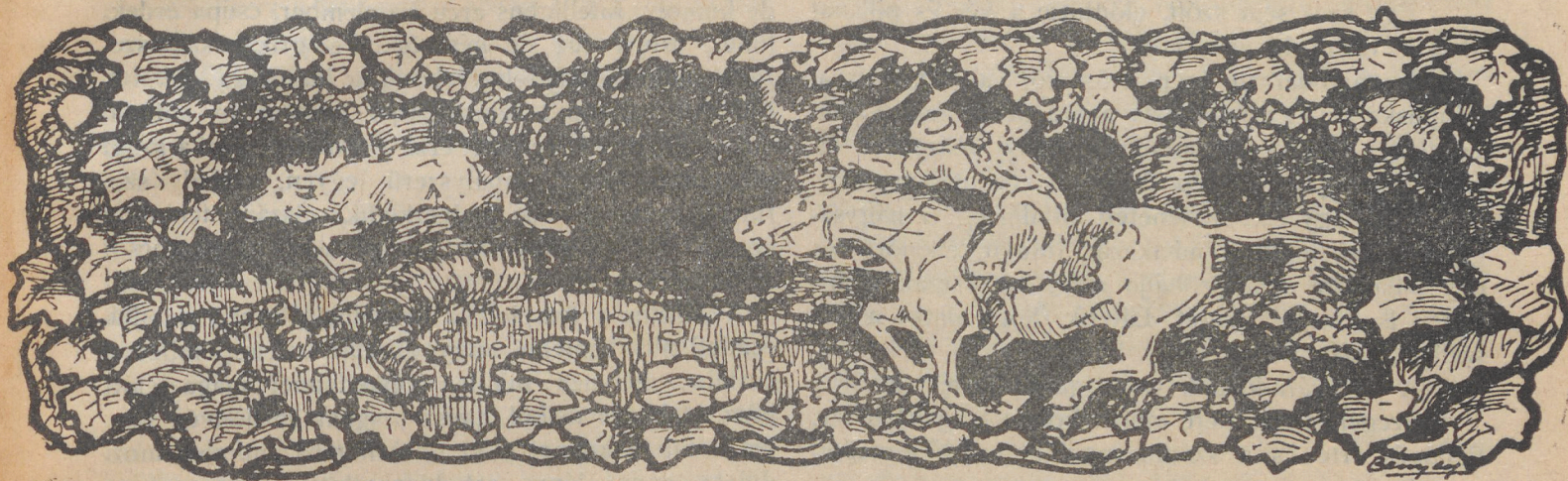
Irjátok, irjátok meg mindezt. — Hátha irástok révén a Leventék csapata Csaba királyfi hadseregévé nővi ki magát, mely azután az ég segítségével magyar földet vált . . .

Te meg olvasó publikum értsd meg a Levente írott nyelvét. Tudom, hogy a tollat művésziesen forgatók nagy igényeket támasztottak benned. Jó, megvan ennek is a helyessége . . .

Azonban hallottam én már országokat, félvilágokat megrázó rétorokat beszélni, írni, — eredmény nélkül; s voltam már családi szentélyek melegében, hol a gügyögő gyermeknek piczi szája egy-egy naiv, de talpra esett kiszólással problémával oldott meg . . .

Fel ifjak: Irjátok.

Isten, a magyarok tépett hazájának az Istene áldja meg minden sorotokat!

Emlékezések és tanulságok.

RÉVY KÁLMÁN ezredestől.

1914 július utolsó napjai a legnagyobb háttással voltak az emberek kedélyére. Mikor a mozgósítás már kétségtelenné lett, az arcokból olvasni tudók a legnagyobb lelkesedéstől a legnagyobb kétségbeesésig a különböző lelkiállapotok minden fajtáját figyelhették meg. Az igazi ember bujt ki ezekben a gondterhes napokban az arcokra, — tulsulyban voltak a lelkesedők.

Akkortájt — ezer gond közepette — Szeged egyik népes utcáján szembe jön B. K. százados, régi, kedves barátom. A legszerényebb ember és a legjobb bajtársak egyike volt mindig, aki aggályosan került minden bajtársi összezördülést s mindenütt enyhítőleg szólt közbe, ha a helyzet itt-ott a tulifüött vérmérsékletű fiatalságnál egy-egy hevesebb jelenetet váltott ki. Csak ritkán és szerényen szólalt meg, de aki figyelt rá, észrevehette, hogy véleményei találók voltak, de azért sikra nem szállott érettség és vitatkozásba nem bocsátkozott. Sokan félreértették ezt a csendes, békés magatartását, mert sokszor rendezett visszavonulást a hangosabbakkal szemben akkor is, amikor neki volt igaza, csakis a bajtársi béke kedvéért. Így lett lassanként az én barátom az élclődés központja s a legtöbb ember abban a meggyőződésben volt, hogy a személyes bátorság sem a legerősebb tulajdonsága.

Már a háboru előtt irodai alkalmazása volt; jobban megfelelt az ő csendes kedélyének.

E találkozásakor egészen más ember állt előttem! Már messziről látható volt a lelkesedés és elszántság az egész lényén. Mozgásának élénksége, megelégedett arckifejezése egészen szokatlan volt.

»Megyünk, megyünk!« — kiáltotta már messziről s az öröm ragyogott máskor egykedvű arcáról.

»Te is?« — kérdezem — »hisz neked nincs kivonuló beosztásod!«

»Dehogy nincs« — mondta méltatlankodó büszkeséggel — »kértem azonnali beosztásomat Z. beteg századparancsnok helyett; röstelleném, ha egy napot is itthon kellene töltenem, mikor mások elmentek.«

»És özvegy édesanyád?« — volt önkéntelen kérdésem.

»A jó anya ilyenkor áldását adja fiára — és ha kell, szenved érte« — felelte az én barátom minden aggodalom nélkül.

Igaza volt! Ma is szenved — szegény elesett fiáért, az én jó barátomért. Az első orosz golyók egyike őt találta szíven, őt, aki a csend és béke megszemélyesítője volt életében.

Azok közé tartozott, akik csendben dolgoznak és gyűlölik a kérkedést, akiket nehéz felfedezni, mert a hangosak és kérkedők árnyékába került mindig. De mikor a komoly óra eljött, a legelső pillanatban tudta, hogy válságos időkben többet kell tenni, mint ami »kötelesség« s akkor, amikor a hangosok itthon hazafiságot és magyar hősiességet prédikáltak, ő már ezt csendben elvégezte és vele együtt a földi elmúlást — példát mutatva, hogyan kell csendben, megbízhatóan szeretni a hazát és áldozni érte.

* * *

1914 szeptember 1-én történt.

A legelső csatája volt az x. honvédegyezrednek. Elöl már harcolt a rajvonala s a tartalékban levő század parancsot kap a sűrítésre előre! A dandárparancsnok mellett vonul előre a már rajvonalba alakult század két szakasza. A századparancsnok D. M. százados a félszázad mögött keveset lemaradva.

A dandárparancsnoknak feltűnt, hogy a századparancsnok a félszázad mögött megy és rászól:

»Talán félünk százados ur?!«

Egy szót sem szólt, előntötte a vér és pillanat alatt a félszázad élén volt.

A rajvonalba igen erős volt a tűz. Puska, géppuska és ágyú dolgozta a fedetlenül fekvő honvédek s igyekezett mindenki annyi fedezéket találni, amennyit a terep és a kilövés megengedett.

Csak egy embert lehetett mindig egész nagyságában látni, amint rendelkezik, irányít, ellenőriz és egy pillanatra sem próbálja meg, hogy csak némi képen is fedezze magát. Látszik, hogy dacol a veszéllyel, talán keresi is!

A mi századosunk volt. Igazán nem félt!

Szegény! Pár perc múlva holtan rogyott össze. Fejlövés érte és a század meghitt vezetője nélkül maradt.

Ludovikás volt; áldja meg emlékét az Isten!

* * *

Dult a csata hajnaltól, az első csaták minden félelmetes szépségével és veszedelmével.

Délután volt.

Leirhatatlan vitézséggel támadják honvédeink a már fődözékben harcoló orosz.

Az ellenség pusztító tüzében mindenütt dadalmasan jutunk tovább és tovább előre.

Valóságos csatakép. Égő falvak, rohamozó csapatok, shrapnel- és gránátrobbanások, a honvéd lovagló tüzéség vörös shrapnelfelhői, sebesültek, holtak, elesett állatok, — minden, amit csak a legerősebb képzelőtehetségű író tudna leírni.

A hadosztályparancsnok szűkebb törzsének álláspontja az egyik üteg közvetlen közelében — akkor még nyílt állásban vonultak fel az ütegek — teljes áttekintést nyújtott az egész csatatér fölött; közvetlenül a hadosztályparancsnokság mellett az utolsó félszázalój hadosztálytartálék, csak éppen a fekvésel fődözve magát.

A nagy arcvonal közepe éppen egy hatalmas lángokkal égő falu szegélyére rohamoz. Tisztán lehetett látni szabadszeggel is a kézitusa jellegzetes mozdulatait. Az alakok, a lángok fényes háttérben egyenként kivehetők voltak; az ember lélekzete elállt.

Egyszer csak meginog az aránylag gyér vonal és megindul a mozgás — visszafelé.

Első gondolat volt: tartalék előre a megingott rajvonala támogatására! Ezt az intézkedést kapta a helyben levő tartalék parancsnoka. És ebben a megdöbbent pillanatban érdekes volt a tartalék megfigyelése.

Az a legénység, mely egész nap maga előtt a halál uralkodását, mely most is látta a meghiusult rohamot és a pokolian dúló csatát épp úgy, mint mi láttuk, megfeszített figyelemmel szögezte szemét parancsnokára és »fel« vezényszavát szemrebbenés nélkül hajtotta végre.

Ma is magam előtt látom — nem is lehet soha elfelejteni — a jobb szárnytisztés-tizedest. Egyszerű,

de komoly, intelligens arcú fiatalember, csupa érdeklődés, csupa tűz és készség! Felugrik, ösztönösen megigazítja felszerelését, a derékszíj alá felcsuszott zubbonyt lehuzogatja, mint a jó katona, mikor előljáró közeledtét érzi, a vállazott puska szíját megrántja, hogy szabályszerű legyen, szabály szerint vigyázz állásba helyezkedik, elszánt tekintete az égő falura irányozva — így várja a parancsot az indulásra.

Mintha a templomba készülne, ahova nem illik rendetlenül bemenni, úgy készült ez az ember a csatába, melynek minden veszedelmét maga előtt látta. Habozás nélkül, egész magyar és honvéd szívevel indult a szemei előtt dúló harcba; minden mozdulata, egész lénye azt bizonyította, hogy ezt az embert a belső meggyőződésből fakadó kötelesség-érzet mozgatja.

Ilyen volt az a legénység, mellyel a nagy háború elindultunk. Csakis így volt leküzdhető az a mérhetetlen nagy követelmény, az a rendkívüli szenvedés, mely azon időszakban élénk táru.

Mert tiszták voltak a lelkek, métey nélkül, mert csak avval törődtek az emberek, hogy mi a kötelesség és mit kíván a hazaszeretet. Csakis ezekkel a régi lelkekkel lehet a régi magyar dicsőséget életrekelteni, — ehhez segítsen bennünket a magyarok Istene!

* * *

Przemyslben történt, amikor az emberek már falisztes kenyéren, a lovak pedig sós vízbe áztatott faforgácson éltek. Ebben az időben — 1915 február — már a kirohanások is abban maradtak; nem bírtuk emberrel s az emberek nem bírták erővel.

A 46. honvéd gyalogdandár mindig gondoskodó parancsnoka az éppen tartalékban levő egyik ezred szálláskörletébe igyekezett, midőn annak közelében egy az utszélen ülő összegémberegett, elernyedt honvédet pillantott meg, mellette egy kis köteg rőzsével. Sok ilyen magyar volt akkor már a várban, de ez még azok között is feltűnt.

— Mi bajod van fiam? Beteg vagy? — kérdi a dandárparancsnok.

— Nincs énnekem semmi bajom ezredes ur, csak egy kicsit gyenge vagyok; nem bírom ezt a kis rőzsét a kaszárnyába vinni, — volt a halk felelet.

— Na várj fiam, mindjárt küldök segítséget — mondta a dandárparancsnok s avval bement a lak-tanyába s kiküldte az egyik orvost.

Kis vártatva jött vissza az orvos és jelentette, hogy az embert megtalálta, de már meghalt ott az utszélen. Kihült, — mint akkor mondták az orvosok — a szervezet megszűnt működni, a táplálék, az öltözködés hiánya, a fáradság következtében...

Addig dolgoztak, ameddig csak erővel bírták! Mindig mindig apadó erővel, de soha nem lankadó

lélekkel. És ez a lélek sokat pótolta a test romlásából, mert ez éppen annyira alkotóeleme a tetteknék, mint amaz. Lélek nélkül nincs munka, nincs dicsőség, nincs kitartás, — nincs eredmény! Tanuljatok a szenvedés és dicsőség táborából, a lengyel vár magyar lelkéből!

* * *

Przemysl életének utolsó napjaiban a várparancsnok összehívta a csapatparancsnokokat, megtudakolandó tőlük a csapat állapotát, vajjon lehetséges-e még egy utolsó kirohanással legalább a fegyverbecsületet megmenteni.

A különböző nemzetiségű csapattestek parancsnokai sorra jelentették ki, hogy a csapatok rossz erőállapota miatt ez lehetetlen, csak Tamássy altábornagy, a honvédhadosztály parancsnoka állította, hogy bizik csapatainak erkölcsi erejében és ezért a kirohanást javasolja.

Elkövetkezett március 18, a végső kirohanás előestéje.

Mélységes szenvedés ült az emberek lelkén, erős csatákban megacélosodott férfiak sirva bucsuztak egymástól; voltak, akik elkeseredésükben pisztolylövéssel vetettek véget életüknek; a tehetetlenség érzése, a pusztulás, a rombolás, a rettenetes bizonytalanság leirhatatlan hangulatba sodort mindenkit:

A Levente-kör működése a „Ludovikás Levente” megjelenése óta az elmúlt tanév végéig.

Irta: Facsar József III. évf. aks. „Levente-kör” aks. eln.

A „Ludovikás Levente” f. évi május hónapban megjelent számában ismertettük a kör célját, szervezetét és működését. A kör tagozása az alábbiakban módosult:

A kör általános tudományi osztálya helyett a természettudományi osztály lépett, előbbinek anyagát részben a hadtudományi osztály és részben a szépirodalmi osztály öleli föl. Tehát a hadtudományi osztály tagjai olyan kérdésekkel foglalkoznak, melyeknek katonai vonatkozásaik vannak. Ide tartozik azonkívül a történelem is.

A szépirodalmi osztály munkakörét nyelvészeti, irodalom történeti és filozófiai kutatások, műfordítások, költői és prózai műfajok művelete alkotják. Ezekon kívül az osztály tagjai az előadásban és szavalásban gyakorolják magukat.

Természettudományi osztály magában foglalja a természettudományi szakokat s főképen a műszaki tudományokat.

A képzőművészeti osztály működése kiterjed a rajzolás, festészet, tervezés, faragás, fényképezés ismertetésére és fejlesztésére.

A hadtudományi osztályban Zelenka Zoltán alezr. „A várak feladata”, Náray Antal fhdgy. „A galíciai harctéren az orosz lovasság alkalmazása”, Dobribán Péter ezr. „A huszonegyedik hdt. átkelése a Piavén”,

alig volt remény, hogy a borzalmasan elerőtlenedett emberekkel immár jelentős eredményt el lehet érni!

A késő délutáni órákban kezdenek a városban átvonulni a déli és nyugati védőkerületbeli mindenféle nemzetiségű csapatok a legkeletibb védőkerületbe, hogy éjjel csoportosuljanak az utolsó fegyvertényhez. Borzasztóan megpakolt, lehorgasztott fejű, elernyedt testű emberek; egyik zászlóalj a másik után, csendben, szótlánul, — mintha temetési menet volna. A honvédhadosztály-parancsnokság a visszamaradóktól utolsó bucsút véve, teljesen a drámai helyzet hatása alatt siri csendben végzi az utolsó előkészületeket az induláshoz.

Egyszer csak... mi az... ének? Még hozzá vig magyar bakanóták? Álom ez vagy valóság?

Valóság! Az 5. honvédgyalogezred volt; danolva vonult végig a városban utolsó útjára! Felrizza az egész elernyedt várat! Hisz kirohanunk, hazamegyünk, — mondták — ahhoz pedig danozni illik!

Áldott magyar természet, mely a legválságosabb időben ennyire ura a lelkének! Csodákat tud művelni, ha jó kezében van; ha vezetőik együtt örülnek és együtt szenvednek velük. Így legyen a jövő nagy válságaiban is, tiszt és legénység egybeforrva egy gondolatban: az önfeláldozó hazaszeretet és kötelességtudás gondolatában!

Perczel Olivér alezr. „A lovasság feladata a jövő háboruban”, címmel tartottak előadást.

Az akadémikusok 19 előadást tartottak. Ezek közül Győry Mihály II. évf. aks. „A magyarok hadserege és harcmódja Szt. Istvánig”, című dolgozata érdemkönyvi beírásra érdemesnek ítéltetett. A 19 dolgozat közül az osztályülés megdicsért 8, egyszerűen elfogadott 7 és félretett 3 dolgozatot. Különös dicséretet érdemelnek Várady Géza, Mogyoróssy Ödön, Pomezansky Meliton akadémikusok.

A szépirodalmi osztály tagjai 9 prózai és 8 verses munkát adtak be. A prózai munkák közül az osztályülés megdicsért 4, egyszerűen elfogadott 4 és félretett 1; a versesmunkák közül megdicsért 6, egyszerűen elfogadott 1 és félretett 1 munkát. E dolgozatokból a hazája sorsán busongó és érte halni kész ifjú romlatlan lelkek hangja cseng felénk. Az osztály tagjai közül különös dicséretet érdemel Walentinyi László és Vutskits Viktor aksok.

A képzőművészeti osztályban Glock Tivadar ezr. „Benczur festőtechnikájáról, a vauerfestésről, a ló proportiójáról, izomrendszeréről és mozdulatainak rajzolásáról, a kínai művészetről. Marschalkó Jenő alezr. a perspektíváról, a faragásról és az arcképrajzolásról tartott előadásokat. Az akadémikusok közül Kram László, Vörös Vidor, Csegény István és Fal Endre nyújtottak be különös dicséretre méltó rajzokat.

Az általános tudományi osztályban Dr. Neubauer Szilárd tanár tartott előadást, a motornélküli repülésről, az aks.-ok közül 14-en tartottak előadást, melyek közül 10 sikerült, négy részben sikerült. Dicséretet érde-

melnek: Szentpétery György és Rác István aks.-ok.

„Levente-kör évzáró ülését 1922. május 28-án tartotta. Az osztályvezető aksok beszámolnak osztályaiknak működéséről. A beszámolásokból örömmel állapítható meg, hogy a tagoknak működése az utolsó össz. ülés óta fokozódott.

Móricz Kálmán I. évf. aks nagy lendülettel szavalja Végvári „Némely pesti poetának” c. versét. Sárközy I. évf. aks. előadást tart Budavár visszafoglalásának 73. évfordulójának alkalmából. Szeib György II. évf. aks. szemelvényeket olvas fel, Arany-élete és egyénisége. c. munkájából. Györy Mihály II. évf. aks. „Az öt magyarok hadserege és harcmódja” c. munkájából szemelvényeket olvas fel. Facsar József II. évf. aks. „Lovasság szerepe” c. munkájából. Deák Gedeon I. évf. aks. megkapó erővel szavalja Sajó Sándor „Magyarnak lenni” c. költeményét.

Szentpétery György II. évf. aks. ismerteti Erdély földrajzi viszonyainak kihatása a hadművelési tevékenységre c. munkáját.

Azután Zelenka Zoltán alezr. a Lev. Kör tanár-elnöke a munkásságukért megdicsért aks.-ok között jutalomkönyveket osztott ki, jutalomkönyvet kaptak: „Freitag-Loringhofen.” „Heerführung im Weltkrieg” Várady Géza és Pomezanszky aksok. Bernhárdi: „Deutschlands Heldenkampfe” Thomka Emil és Niedán Péter aksok. Clausewitz: „A háborúról” Udvardy Róbert, Györy Mihály, Sárközy Imre és Facsar József aks. Geocze: „Przmysl tragédiája” Facsar József aks.

A szépirodalmi osztályból jutalomkönyvet kaptak: Wallentinyi László, Vutskits Victor, Fekete Pál, Szeib György, Deák Gedeon, Platthy József és Kenessey Antal aksok.

A szépművészeti osztályban jutalomkönyvet Falb Endre, és olajfesték készletet Vörös Vidor kapott.

Általános tudományi osztályban jutalom könyvet Szentpétery György aks kapott.

Ezután pályatételeket irtunk ki. Pályatételek a következők:

a) Milyen irányban képezzük ki gyalogságunkat?
b) Milyen legyen a magyar katona, erkölcsi nevelése különös tekintettel a legénység erkölcsi nevelésének eszközeire.

c) Az ősmagyar népek harcmódora és az orosz láva.
d) Lövegek automobilizálása.

e) Tank és ősei.

f) Természeti erők kihasználása az arcvonalban.
2. a) Mily jelentősége van Magyarországnak az új európai légi közlekedésben.

b) Az elzárított területek kapcsolata. (Általános vagy egyes részre kidolgozva.)

c) Erdély földrajzi tényezőinek hatása, annak társadalmi és gazdasági kialakulása.

3. a) A magyar háborús katonaköltészet.
b) Bessenyei és írói gardájának hatása a magyar irodalmi és nemzeti életre.

c) Történelmi tárgyú elbeszélés.

d) Óda a Ludovika Akadémia 50 éves jubileumára.

4. a) Bármily témájú olajfestmény — tus- vagy krétarajz.

b) Bármily témájú fényképfelvétel.

„ „ szobormintázás.

„ „ nemű faragás.

Levente-kör működése a folyó tanévben.

A Levente-kör alakuló gyűlését október 6-án tartotta. Zelenka Zoltán alezr. tanár elnök, rövid megnyitó beszédben ismertette a Levente-kör célját, az akadémikusok előtt s kifejezést adott annak a reménynek, hogy a folyó tanévben az akadémikusok mentől nagyobb számmal fognak a Körbe belépni.

Az Akadémia párság kinevezte tanár-elnökké Zelenka Zoltán alezredest, tanártitkárrá Kárpáthy Elemér szds-t, a hadt. oszt. vezetőtanárrá Czékus Zoltán alezr. irodalmi oszt. vezetőtanárrá Rózsás József fhgy. ill. Meyer Lajos tábort. lelkész. term. t. oszt. vezetőtanárává: Dr. Neubauer Szilárd tanárt és képzőm. oszt.-ban Glock Tivadar ezr., tanárkönyvtárosá Friedrich A. tanárt.

Az aksok a következő tisztviselőket választották: aks elnök Facsar József, aks. jegyző Klimkó Béla aks, könyvtáros Móricz Kálmán, aks, pénztáros Schröder László aks. Hadt. oszt. vezető aks. Pomeránszky Meliton aks, ir. oszt. vezető aks. Szeib György aks, természet t. vez. aks. Csukás Kálmán aks. Szép. műv. oszt. vezető aks. Hampel Lajos aks.

Ha visszapiantunk az ez idei munkásságunkra, megállapíthatjuk, hogy a tagok megértették az idők intő szavát és egymással versenyre kelve dolgoznak a nemes céltért amit maguknak kitűztek.

A hadtudományi osztályban előadást tartottak Facsar József III. év), aks. „Temesvár”-ról. (Dicséretesen fogadt. el.) Fazekas István III. év) aks. „Kassá”-ról (Dics. elf.) Gaal Jenő II. év. aks. „Angol- ir kérdés”-ről (Dics. elf.) Balbach László III. év) aks. „Felvidék”-ről. Thomka Emil II. év) aks. „A cseh. Szlovák hadsereg szervezete” c. munkáját érdemkönyvi beírásra érdemesítette. 1 dolgozatot megdicsért, 2. féltetett, 2 bírálatot megdicsért, 1 bírálatot egyszerűen elfogadott.

A szépirod. oszt.-hoz beérkezett 3 prózai, 8 verses munka. A prózai munkák közül az oszt. ülés 1. munkát érdemkönyvbe beírásra, 2. egyszerűen elfog. A verses munkák közül 1. érdemkönyvi beírásra ítélt, 3. megdicsért, 2. egysz. elfog. 2. féltetett. Előadást tartott Szeib György III. év) aks. „Zene és művészetek”. Böhm Julián I. év.) aks. Megemlékezés Gárdonyi halála alkalmával. és Bibithy Horváth László I. év.) aks. „A hipnotizmus” c.-mel. Mindhárom, előadás sikerültnek minősített.

A képző műv. oszt.-ban előadást tartott Hampel Lajos III. év.) aks. „Az alkotó művészetéről. Falb Endre II. évf. aks. „Rodin Auguszt. műv. gondolatairól.” Beszámol a Szinyei társaság képkiallításáról. Bemutattak rajzokat Zigelhoffer Károly, Kern Ferenc, Bényei Zoltán, Falb Endre II. évf. aksok. Szabó Károly karikatúrákat.

A term. tud. osztályban Dr. Neubauer Szilárd tartott folytatódó előadásokat a repülésről.

Levente-köri bajtársaim! önként vállaltuk a munkát! Vállaltuk azért, hogy ezzel is előmozdítsuk azt, hogy magunkat lehetőleg egész emberré képezzük, hogy az élet küzdelmeiben megállhassuk férfiakhoz méltóan a helyünket. Történelmi időköt élünk, reméljük nem sokára elérkezik az az idő amikor ismét mi magunk írjuk a történelem lapjait szuronnal, vérrel, rablók, hiénák vérével. Kérjük Isten áldását jövőndő munkánk elvégzésére. Ne felejtjük, hogy ha hull is ma a hó Lomnic csucsá felett, fekete a pehely ha fel is villanak a hegyoldalakban a kis csekély házak gyertyái, függönyözött az ablak. Csillagtalan az ég a Kárpátok felett, sötét az éjszaka a Duna-Tisza tájon. Egy mécsvilág ég,

egy örök tűz hevit csupán: a hazaszeretet tüze. Bajtársaim! Szorítsuk meg egymás kezét és így kéz a kézben szívünk vágyát egy lüktetés fejezze ki, egy lüktetés mely azt kérdi tőlünk mikor láthatjuk meg végre szabadság napunkat melynek gyengén égő parazsa a Kárpátok örmain füstölög? Ezt a tüzet akarjuk lángtengerré varázsolni égjen a magyar igazság tüze és övezze dicsőséges fényvel Nagy Magyarország hegyeit és zónáit!

Dolgozzatok, hogy erősödjetek!

Egy lovagló óra az Akadémián.

Irtta: VUTSKITS VIKTOR, II. éves aks.

Eljött a hétfő reggel! Az angyali ártatlanság megdicsőült kifejezésével édesdeden szendergő aksokat egy harsány «Vigyázz!» ragadja ki Morpheus lágy ölelő karjaiból: ébresztő van!

Micsoda «vigyázz» volt ez! Benne zugott a fondorlelkületű ügyeletes minden buja, minden keserősége, benne viharzott valami fenyegetéssel vegyes szemrehányás: «Gyerünk csak!» Ti tegnap nyakig usztatok a kimenő minden gyönyörében... igen... és én... én idebennt maradtam. Persze, míg ti a dolce farniente minden gyönyörűségével az elmúlt vasárnapról álmodoztatok idáig, addig én virasztottam felettetek s ahelyett, hogy legalább egy jót aludhattam volna, fütöttem, hogy meg ne fázzatok, pedig e művelettel kapcsolatban a biborosi méltóság elnyerésére még csak a legkisebb esélyeim sem voltak. Nincsen kegyelem... föl!

Mondom, ez a sok néma szemrehányás mind belé volt öntve a mi izmostüdejü naposunk harsány «vigyázz»-ába, de meg is volt a hatása! Egy-két pillanat és már üres a hálóterem. Különböb a H. C.-nek harcias és mord természetükről híres tagjai iparkodnak ma — kivételesen; — azoknak ma lovaglásuk van!

Bus nekihazakodással kerülnek fel a már szombatn ragyogóra smirglizett csizmák, a sapkák harciasan a balszemre vágódnak, mindenki arcán valami furcsa átváltozás megy végbe. Egyesek kaján szemekkel vizsgálják szomszédaikat, mások pedig olyan arkifejezést öltenek, mint amilyet Kont és 30 kemény társa ölthetett valaha, midőn a biztos halálba ment s aztán megindul a menet a külső sötétségbe, hol léssen sirás, jajgatás és fogaknak csikorgatása: a lovardába.

A huszonhárom Pegazusok már felnyergelve állnak a lovardában. Azaz, dehogya is állnak! A legretentőbb harci pozíciókban hurcolják magukkal a szar végébe görcsösen kapaszkodó lovászokat. Két és négy lábbal egyszerre rugnak, harapnak, ágaskodnak, prűskölnek és bokkolnak, vagy mint a Palazzo di San Marco pajzán verebei egész lényükön elömlő bájos és nyugodt derüvel fürdenek a lovarda puha fűrészpörában, anélkül, hogy lovászaiknak dalamos hangon előadott s a világ összes kalendárium-beli szentjét felölölő magyar, német és tótnyelvű káromkodására némiképp is reagálnának.

A szakaszban az elszörnyűködés tompa moraja fut végig. A kezek önkénytelenül a zsebekbe tévednek és görcsösen szorongatják a hideg veritéktől idő-

közben csirizé vált utolsó reménységet: a lovaknak szánt kenyeret. Egy-ketten komoran méregetik a lovarda porondját, majd vérbeborult szemük rövid összehasonlítást végez a nyeregkapák vonala és az Adriai-tenger szintje közt uralkodó nivőkülönbség között. Jenőke lemondó mozdulattal «vikkert rejt!»-et vezényel magának, miközben halk, mormoló hangon matematikai műveleteket végez: egy szemüveg árát számítja át cseh valutára...

Aztán lethargikus fásultság vesz erőt a lovaszervikoteléssel szemben illetéknép ellenséges indulatot tanúsító csoporton. De mégsem! Valaki megmozdult! Villámgyorsan egy hatalmas kenyérdarabot nyel le, miközben bánatos bocsánatkéréssel fordul hátracsapott fülű, vésztojólóan kancsalító paripa felé: «Minek? Hiszen ugysis lehajtasz!»

«Vigyázz!» A fiuk, mintha cöveket nyeltek volna. (Szakasz balra nézz!) Az ügyeletes tiszteteg, leadja a jelentést s ettől a pillanattól kezdve drámai gyorsasággal kergetik egymást a jelenetek.

«Felugrani!» A lovak pofáján sátni röhögés szélesedik. Tehát vége mindennek! A százados ur mégsem betegedett meg, a százados urnak mégsem állt meg a vekkerje, a százados ur mégsem kelt fel egy órával később, mint azt annyi hó kebel — ezuttal hiába — áhította, hanem itt van.

Oh jaj — itt van — morituri salutant! — hörögnek az aksok.

A kezek megragadják a kápákat, a lovászok kaján kárörömmel, a kilótt puskagolyó sebességével tűnnek el a lovak közül, egy-két halk, röpke sóhaj száll az Egek Urához s az osztály nyeregben van! De a zordon enyészet hollószárnyaival a fejünk felett kering...

Jenőke lova kirug. Ez ugyan nem lenne még nagy baj, de ott van a hátamögött Gázszi lova. Ezek után könnyű már az események közti sziklaszilárd összefüggést megérteni: a rugás ebbe megy. «Szemet szémert!» röffen fel az önértetében mélyen megsértett csatamén s a rajta elkövetett sértést jellemetlen módon továbbítja a róla időközben — nem éppen szabad megmondolásból eredő elhatározásból — leszállt lovasának.

Alea jacta est: a kocka el van vetve! Az idáig szabályos körök eleinte krumpli, majd később amoeba-alakzatot vesznek fel, a légben fűrészpör kavargó, tompa huppanások hallatszanak; a lovarda egyre jobban egy tengerparti strandfürdő képét ölti magára. Jobbra-balra teljes fedezésben lapító emberek hevernek, némelyik közülük kaján kárörömmel nézi a még nyeregben lévő, lovának fülét-farkát puritán leplezetlenséggel szorongató szerencsétlen bajtársát, titkolatlan kárörömmel várva a pillanatot, midőn ő is leszáll a magasabb régiókból, hogy behatolhasson a fűrészpörfürdő gyönyöreinek titkaiba. S az emberek felett vad összevisszaságban száguldoznak és keringenek elszabadult üstökösök módjára a paripák, s hogy erkölcsi fölényüket kézzelfoghatóan is illusztrálják, izmos rugásokat mérnek emberbe, lóba egyaránt.

De a légen át hirtelen hatalmas szózat süvit: »Lovardás, ustort!» A harchelyzet pillanatok alatt megváltozik. Az idáig mozdulatlanul heverő alakok, mintha kigyó csipete meg volna őket, úgy pattannak fel s vigasztalanul egyenlőtlen, ádáz versenyfutásba bocsájtkoznak hajdani galád hordozóikkal.

Az ügyesebb tornászok hajmeresztő billenésekkel és hasfelhúzódásokkal tornásszák vissza magukat lovaik füleről vagy nyakáról, melyet azelőtt egy beteg gyermekét féltő anya szeretetét megszegyenítő hűséggel karoltak át.

Azok, kik szerencsés csillagzat alatt, a Kós vagy Bika jegyében születtek s ennél fogva hosszabb lábakkal rendelkeznek az átlagnál, görcsösen kulcsolják át lovaik hasát, azok, kiknek a mostoha sors szeszélye nem engedélyezte ezt a különleges végtaghosszúságot, elől-hátul kápát ragadva, szemlelőnyva várják azt a rémes pillanatot, midőn a Végzetet megszemélyesítő ostor le fog sujtani.

S az le is bujt! Egyszer... kétszer... háromszor...

A kavarodás leirhatatlan. Nincs az egész tiszteltreméltó indiánus republikának az a Bőrharsnya vagy Súlyomszem elnevezésre hallgató honpolgára, aki meg tudná mondani, melyik itt a ló és melyik az ember.

Kavarogva hömpölyög, nyerit, ordít itt minden.

A legtöbben már a kebelükre ölelték az édes anyaföldet, de vannak még nyeregben is. De hogyan? A legszilajabb cowboy, a »Barnum and Bailey-kusz« a maga nemében még olyan páratlan» műlovarja is, azt hiszem, vacogó fogakkal vetne keresztet magára, midőn ezeket a vadul száguldozó alakokat megpillantáná s nagyon valószínű, hogy röpké mondatokban kezdene az egykor mindenkit könyörtelenül elragadó Nagyurnak, a Mors Imperatornak fogadására előkészülni.

De sajnos, semmi sem tarthat örökké. Ember és állat lassanként kimerülnek a rémes küzdelemben, a vadul keringő lovak sebessége egyre csökken, a lovarda palánkjába intézett galád rugások puffanása mindinkább ritkul és halkabb lesz s egy-két perc múlva csak a kifulladt lovak zihálása s a porból egyre tömegesebben feltápáskodó alakok megkönnyebbült sóhajtásai zavarják meg az amagy is vészesen feszült némaságot. De a lovarda ajtaja mögött dobogás és ördögi röhögés hallatszik, melynek élénk visszhangja kél az iménti tömeges duellumok felidézői, a lovak között. Vége az órának! Jönnék a huszárok a lovakért. Csakugyan! A százados ur harsányan megereszti: »Á-áj! Leugrani!« A lovarda ismét megnépesül. Lóápolók nyargalnak át a színen, hogy átvegyék tőlünk kajlafülű meggyötrőinket, miközben arcukon angyali ártatlansággal, keblükben pedig szeretetreméltó bensőséggel érdeklődnek: »Ugyi jó vót, akamis ur?« Az akamis ur pedig elővévén a legzigoróbb arckifejezését, megvetőleg méri végig lovának fondor lelkületű csutakolóját, majd megindul s amennyiben mélyen megrendült egészségi állapot megengedi, iparkodik a szakasza után, miközben lelki szemei előtt felvonultatja a sötét középkor inkvizícióinak minden kínzóeszközét, kezdve a spanyolcsizmától a hüvelykzori toig s azon gondolkodik, hogy ezek közül melyikkel fogja visszaadni a kölesönt annak a gazember lovásznak, aki őt immáron Isten tudja hányadszor ugratta be, kihaszálván uri gondolkodásmódját és magyaros hűségességét.

»Majd ha hadnagy leszek« — mormogja fogcsikorgató dühvel — megölöm... még én... különben megsem... ha megsegít az Uristen — én fogom lovaglásra tanítani az istentelent.

Emlékezés Gárdonyi Gézáról.

Irta : BÖHM JULIÁN I. évf. aks.

Alig pár hete, hogy irodalmunk egyik legki-magaslóbb alakjának, Gárdonyi Gézának sirját behantoltuk. Halálával nagy veszteség ért minket. A szomorú való, a gondolatoknak egész sorát szedik le a lelkekről. Magam előtt látom boldog Magyarországot: a dus, kalásztérő rónák felett kék ég és mosolygó napsugár ragyog; a szorgalmas városok és az alföldi kis falvak házikóiban boldog nép lakik, egyetértésben él, vizályt nem ismer összefoglaló ereje. A csacsogó patakokban, a zúgó erdőkben pedig szinte hallom Gárdonyi szavát: »Legyetek jók és becsületesek, mert csak így lesztek boldogok és szerencsések. Mindenekelőtt pedig szeressétek egymást irigység, féltékenység nélkül és szeressétek ezt a vízzel öntözött földet, a ti hazátokat, Magyarországot.«

Ez Gárdonyi!

Életrajzi adatait, munkásságát, írói érdemeinek részletes vizsgálatát és bírálatát csak futólag akarom érinteni, nemcsak idő- és helyszűke miatt, hanem főleg azért, mert Gárdonyi minden kiváló tulajdonsága között ma fajszeretétét és erősen magyar irányzatát tartom a legfontosabbnak. Gárdonyi nemcsak író, hanem magyar író volt; nemcsak irodalmi érdemeiért tarthat számot elismerésünkre, hanem hazafias és nemzetnevelő, sőt mondhatnám nemzetmentő munkája az, mely az utókor előtt emlékeztessé teszi a Gárdonyi nevet.

Minden művész, tehát minden író működése kétirányú. A cél, a közvetlen cél, mely felé törekednie kell, mindenestre tisztán művészi; tárgyának az esztétika törvényeinek megfelelő, lehető legtökéletesebb ábrázolása. Ezenkívül azonban felfogásának és egyéniségének megfelelően, műveiben egy irányt is képvisel, mely irány érvényrejuttatásáért az előbb említett esztétikai hatásokat használja fel. Ha az igazi művészet nemesít, úgy eszközeinek is nemeseknek kell lenniök, az esztétikai szempontok mellett etikai alapra is kell helyezkednie. — Wilde Oszkár írja a Dorian Grey előszavában, hogy az irodalmat erkölcsös és erkölcsstelen könyvekre felosztani nem lehet, egy könyv jó vagy rossz a megírása szerint, ennyi az egész. Ez az állítás annyiban megfelel a valóságnak, hogy tényleg nem minden erkölcsös könyv jó is egyúttal, de igaz az is, hogy minden erkölcsstelen könyv akár morális, akár művészi szempontból bíráljuk, rossz. Minden művészet közül az irodalom és költészet az, mely legközvetlenebbül és leginkább érezteti hatását a társadalmi életre és hogy az erkölcsstelen irodalom mit jelent, arra példa az elmúlt évek történelme, amikor is a megmetyelgett irodalom egész tömegek felfogását meg tudta változtatni. Láttuk, mint kapott irodalmunkban lábra a gunyos, cinikus hang, az érzékiség hajhászása, nemzetközi, helyesebben: nemzetietlen felfogás, mely a nemzeti érzést akkor támadta meg, mikor arra legnagyobb szükségünk volt, mikor államiságunk és nemzetiségünk léte vagy nemléte forgott kockán. Gárdonyi érdeme, hogy ezzel az irányzattal ellentétben a régi nemes eszmék elterjedéséért küzdött és Aranytól és Petőfitől ránk maradt nemes hagyományok harcosává lett. Ha nem is lenne mint író

nagy, ha műveinek művészi értéke nem is jogosítaná fel arra, hogy irodalomtörténetünkben kiváló helyet foglaljon el, még akkor is hazafias érdemei révén hálára kötelez minden magyart. De Gárdonyi mint író is oly értéket képvisel, hogy irodalmunkban a legelső között foglal helyet.

Gárdonyi életfelfogása annyira ideális, hogy bizony nem illik bele korunk zajosnak lüktető, a szent egoizmus és »aki bírja, marja«, világába. Oly világot tár elénk, mely igazán a mesék világába illik; olyat, mint amilyent előadásom elején vázoltam: azt a Magyarországot, hol nincs gyűlölet és harag, hol minden ember nemesnek és jónak született s ha el is botlik néha, a megértés és szeretet minden összeütközést és tragikus fejleményt elsimít. De különösen meglepő az a meleg szeretet, mellyel Gárdonyi mindenhez, ami magyar, de főleg a magyar földhöz és magyar néphez közeledik. Ő maga éveket töltött falun s ezalatt lelkéhez nőtt a magyar paraszt. Megfigyelte szokásait, életét, megismerte egyenes és egyszerű gondolkodásmódját, egyszerű lelkét, de ismerte és látta mindenekelőtt azt a nemtoródómságot, melyet a magyar társadalom a magyar paraszttal szemben tanúsított. Munkáinak nagyrésze a magyar nép őseréjének és kulturképességének a hirdetése. Gárdonyi kulturát követelt a falu számára. Mit használ az nekünk — mondja Gárdonyi — ha a falusi iskoláinkban meg is találjuk a magyar remekírók kötetét? Ahhoz, hogy Petőfi és Arany költészetét élvezhessek, már finomultabb lélekre van szükségünk, mely bizony a falu népénél még hiányzik. Már pedig, adhatunk-e nagyobb kincset a magyar nép kezébe, mint a magyar költészetet?

Egy írónk van még, ki a paraszthoz, ha nem is mindig a magyar paraszthoz annyi szeretettel közeledett s oly találóan rajzolta meg ezt a típust: ez Mikszáth. De Gárdonyi és Mikszáth között alapvető különbségeket is találunk. Mikszáth az ő palócait és tőtjait mintegy mozaikszerűen állítja elénk. Apró jelenetekben, derűs epizódokban látjuk megelevenedni Felvidékünk falvait. Gárdonyi ellenben, bár ügyesen tud külsőségeket is festeni, a lényeges vonásokat lélekrajzzal adja meg. Gárdonyi az ő alakjainak lelkifelborulásával csodálatos magyar levegőt és hangulatot tud teremteni. Aki olvasta Gárdonyi regényeit, főleg »A bor« című művét, »Az én falum« novellakötetét, a »Reggel a falum« és »Este a falum« című költeményeit, mindenki, aki ismeri a kis bogárhátú palócifalvak levegőjét, a magyar paraszt egyszerű, becsületes gondolkodásmódját, aki megfigyelte a magyar falu egy napjának életét, az gondolkozás nélkül állapíthatja meg, hogy még az esetben is, hogyha Gárdonyi ezen munkáit bármily nyelven, idegen nyelvenkel adta volna is ki, ez a hely csak a magyar föld és ezek a szereplők csak magyarok lehetnek. És ezért merem állítani, hogy alig van még írónk, ki a magyar föld és lélek ábrázolásában, nemcsak annyi szeretetet és melegséget, de annyi találó vonást is tudna felmutatni, mint Gárdonyi. Hogy megfigyelőképeességén kívül mely tulajdonságai képesítették erre, azt nehezen tudnám megmondani; mindenestre meleg, érző lelke volt, mely a magyar föld végtelenségeit és bájos, kedves apróságait egyaránt magába tudta zárni.

Gárdonyi mindent a maga lelkén keresztül nézett és látott s ez magyarázza az idealizmusát és

optimizmusát is. Bár tagadhatatlan, alakjainak ideálizálása, távolról sem szabad azt hinnünk, hogy nem élő embereket szerepeltet regényeiben. Gárdonyi csak abban ideálsta, hogy minden embert eredetileg jónak tart s érzelmeink alapjául a jóra való hajlandóságát veszi. Alakjaival inkább ideált állít elénk. »Látod magyar, ez lehetnél magad erejéből; minden eszközöd, képességed megvan ahhoz, hogy hazád nagyvá és hatalmassá, magad pedig szerencsés és boldoggá tegyed, csak az igazság és becsületeség utján kell haladnod, azon az uton, melyen őseid haladtak egy évezreden át.« Nem mondja azt, hogy életünk lemondás legyen s magunk pedig a szeretet apostolai legyünk, nem követeli azt, hogy minden emberi hibáktól mentesek legyünk, de rámutat arra, hogy a megértés és szeretet az egyetlen gyógyszer, mely beteg, súlyosan beteg társadalmunkat meggyógyíthatná. Gárdonyi tagadhatatlanul sovén magyar. Riázen a magyar népet és nemzetet nemcsak legelsőnek tartja, hanem sok oly kiváló tulajdonsággal is ruházza fel, melyet a sors bizony szűken mért a magyarnak. De én Gárdonyi sovénizmusát izzó fajszeretetével nemcsak megokoltnak, hanem főleg ma szükségesnek, sőt elsősorban fontosnak is tartom. Sokat bolygatott kérdés az, jogos-e ma a nemzet hibáinak takargatása, a magyarnak dédelgetése; nem volna-e jobb, ha a hibákra egyenesen rámutatnánk, s így abból a lethargiából, melybe elmerültünk, felserkennénk? Azt hiszem, ez a mód helyesebb, sőt talán egyedül helyes lenne, ha nem lenne egy oly irodalmi irányzatunk, mely ezt a törekvést tulzásba vitte azért, hogy gunyos, cinikus hangjával minden eszmét, minden ideált, mely előttünk eddig csillagként ragyogott, porba rántott. A hibák ilyen feltárása az önbizalomvesztett nemzetnek inkább kárára volt: öntudatát és önérzetét ásta alá. Annál fontosabbnak találom azonban a régi eszmék és régi tradíciók életrekelését a nemzet lelkében s ebben az irányban tudnánk Gárdonyi műveivel és eszméivel nagy eredményt elérni. Egy angol írónál olvastam, hogy a régi irányzat gyűlölete a verista és ultramodern realista irányzattal szomben: Caliban dühe, midőn saját arcát a pataokban megpillantja. Oh nem! Ez a düh csak a mi elkeseredésünk, midőn látjuk, hogy azok az eszmék, melyek évezredekben keresztül minden jónak és nemesnek szülői és mozgatói voltak, porba rántva, mily szörnyeteg gondolatoknak adtak helyet. Ekkor értjük csak meg, hogy miért van szükségünk Gárdonyikra és mit jelentenek ők számunkra.

Ha Gárdonyi etikájáról beszélek, vallási felfogását érintetlenül hagynom nem lehet. Igaz, hogy ez talán felesleges is, mert annak a Gárdonyinak a vallása, aki a mindennapi életben is a szeretetet és megértést hirdeti, nem lehet más, mint az igazi keresztény: nemcsak az ész, hanem a szív vallása. Gárdonyi Istene nem a haragvó, boszuálló Isten, ki az apák bűnét hetediziglen bünteti meg, nem, az ő regényeiből egy kedves, jóságos atya emelkedik ki, aki bár tud büntetni is, de bűnbánó fiainak örömmel meg is bocsájt. Még az »Isten rabjaiban is, melyekben a középkor szigorú szerzetesi életet festi.

Gárdonyi felfogásáról és irányzatáról irtam, de mielőtt befejezném kis értekezésemet, nem mulasztó

hatom el írói érdemei közül legalább is a legfontosabbakat megemlíteni.

Gárdonyi költő volt és író, de tulajdonképpen mint író s főleg mint történelmi regényíró tarthat számot elismerésünkre.

Lássuk először magát a regényírót.

Itt is, mint mindenütt, fő jellemvonása a bensőség és egyszerűség. S ha még ehhez hozzászámítjuk azt is, hogy a lelkiindulatok rajzától, a tragikus összeütközésektől lehetőleg tartózkodott, akkor megkaptuk Gárdonyi regényírói jellemzését is, mely szerint regényei nem is annyira regények, mint inkább leíró elbeszélések, nem annyira a lelki indulatok rajzával, mint inkább a lelki fejlemények analizisével. Szó sincs róla, van irodalomtörténelmünknek nem egy regényírója, ki sok tekintetben felülmúlja Gárdonyit. Nincs oly meseszövése, mint akár Jókainak, akár Jósikának, nem fest oly tömör színekkel mint Kemény; de van két tulajdonsága, melyek a magyar irodalomban feltétlenül ezek mellé emeli s ez egyrészt a tipikus magyar keret és szereplők, másrészt pedig a lélekrajzok tökéletessége. Előbbiről már volt szó, lássuk az utóbbit. Gárdonyi alakjait nem egy-két odavetett tipikus vonással adja meg. Ahhoz, hogy az alakjait megismerhessük, figyelniük kell cselekedetei egész sorára, igaz, hogy ekkor valóságos érző, élő, husból és vérből való alakokat láttunk. S hogy ebben mily művészetre tud szert tenni, arra az »Isten rabjai«-nak Margitja a legjobb példa. Árpádházi szent Margitot a kegyelet századok folyamán oly glóriával vette körül, mely elfeledtetni velünk, hogy valamikor ember is volt. És ezt a Margitot egy történet középpontjába állítja, anélkül, hogy széttepné azt a nimbuszt, mely körülveszi és mégis embert s nem tulvilági lelket ábrázol, amennyiben minden szent csak ember, aki Isten felé törekszik. És ezt a feladatot ügyesen oldotta meg Gárdonyi. A kis Margit ma még gyermek, mosolygó, kacagó kislány, aki éppen úgy játszik a kólostor udvarán, mint minden más gyermek, csak a szemében ég már az a tűz, mely hivatását sejteti. Évek múltán pedig nő a gyermek, de fejlődik a lelke is s a regény végén vesszük csak észre, hogy valóban annak a Margitnak olvastuk a történetét, kinek életét Sövényházi Márta annak idején feljegyezte. Vagy ugyanebben az elbeszélésben nézzük Jancsit, az egyszerű kertészfiúból lett barátot, nem marad-e mindvégig az egyszerű gondolkodású és nemesszívű magyar, kinek a környezet csak a külső és nem a lelkét változtatta meg.

Az alakrajzoknál Gárdonyinak még egy érdekes tulajdonságát akarom megemlíteni. Amíg például a férfialakjainak szinte a veséig látunk, addig majdnem mindegyik nőalakjának van egy-két oly vonása, melyek itt-ott titokzatossá, sőt néha szinte misztikusá teszik. Gondoljunk csak Emökére és Margitra.

Szóltam már Gárdonyi éles megfigyelőképeségéről, melynek segítségével oly bámulatos lélekrajzokat tud elénk tárni. A hangulat- és lélekfestésnek ez a képessége az, mely Gárdonyit történelmi regényíróvá avatta. Nem akarom itt azt állítani, hogy Gárdonyi a legjobb történelmi regényírónk, de bizonyos az, hogy három történelmi regénye, a »Láthatatlan ember«, az »Isten rabjai« és az »Egri csilla-

gok« a legjobb magyar korrajzok között foglalnak helyett. A »Láthatatlan ember« a mondák és képzeletvilágából meríti tárgyát és mégis oly erővel hat, hogy lehetetlen nem éreznünk Attila hatalmas szellemét és a catalauni sik szelét. Ha pedig az »Isten rabjai« a magyar középkor kiváló rajza, úgy az »Egri csillagok« érdeme abban rejlik, hogy egy várostrom részletes, pontos, a történelmi hűségnek tökéletesen megfelelő leírását, a legnagyobb mértékben érdekessé tudta tenni.

A történelmi regények általában egy, a korra legjellemzőbb alak vagy esemény körül csoportosulnak. Ha az írónak esetleg nem áll elegendő forrás a rendelkezésére, rendszeren saját képzeletével tölti ki az űrt. Így természetesen könnyen megeshet, hogy korrajza saját fantáziájának a bélyegét viseli magán. Ezt tudta Gárdonyi nagy művészete ugyszólván teljesen elkerülni. Ez szinte hihetetlenül hangzik, mert hiszen a »Láthatatlan Ember« felépítéséhez, részletesebb leírásaihoz okvetlen szüksége volt saját képzeletéhez. Igaz, csak hogy Gárdonyi Attila alakjának például csak azon vonásait rajzolta meg, mely a történelem bizonyossága szerint is megfelelt a valóságnak, a többi érintetlenül hagyta. S hogy így mégsem kapunk elmosódott alakot, az csakis Gárdonyi művészetének köszönhető, mert ha Attila alakja néha homályban is áll, személyének varázsát mindvégig érezzük, ő a középpont, a két látszólagos főalak: Zéta és Emöke csak rabszolgái akaratának.

Gárdonyi mint író is nagy, a legnagyobbak közül való, — de mint a hazafias iránynak kristálytiszta lelkű költője: a mi vezérünk — uttaposónk!

Az »Elnémult harangok« egy jelenetére gondolok. A végekre állított magyar pap a vesző, pusztuló magyarságot meg akarja menteni. Mély hite, tanítása azonban nem tudja már a megmételtyezett, a babona megejtő hatalmába került véreit megmenteni. Midőn husvét reggelén hivei az oláh templomba sompolyognak, megghasad a szíve, az utolsó bástya, a végvár utolsó fala leomlik!

Hiszem, Gárdonyi halála nem ilyen tragikus véget jelent. Minden gondolata, lelke, izzó fajszerete belesűrödött abba a nemzetbe, amelyhez olyan csodálatos, boldog és naiv szeretettel ragaszkodott. Ilyen Gárdonyi szabásu magyar lélek fogja majd a csendes, egri remetének szívárványos álmait valóra váltani.

SIRÓ ŐSZI SZÉL.

Lajkó László II. évf. aks.

Szeretnék én nagyon magyar dalt dalolni,
Amely kacagva sir és busulón nevet;
Szeretnék harsogó, szilaj ordítással,
Ezerek fülébe sikoltni egy nevet.

Ha úgy dalba tudnám szép szavakkal szedni,
Amit bus éjjelen az őszi szél susog,
Tudom, hogy mindnyájan fájón zokognátok,
Ti érzéketlenek, ti lelki koldusok.

Ha volna szívetek és benne szeretet,
Meggzünne hazánkban a turáni átok,
S akkor értenétek a szélnek sirását,
Amellyel üzennek a bus, rab Kárpátok.

De tinéktek nem fáj a magyar fájdalom
S a szél sirása csak kellemetlen zúgás
Szeretném mindnyájakot fülébe kiáltni
Ez átkozott nevet, gaz, áruló Júdás.

A tábori erődítés szerepe.

(Folytatás.)

Írta: NIEDAN PÉTER aks.

ig azelőtt, közvetlenül a háboru kitörése előtt is, a tábori erődítés jelentőségét nagyon lebecsülték most egyszerre oly döntő tényező lett, melyet okvetlenül számításba kellett venni. Az előző háborukban főleg az orosz-japán háboruban szerzett tapasztalatok nem találtak kellő elismerésre, mert hiszen nyilván való volt, hogy egyedül a támadás képes döntő, nagy eredményeket kivívni. A vezetők féltve őrizték a csapatok támadószellemét és ennek fejlesztésére, állandó ébrentartására nagy súlyt helyeztek. Különösen a volt központi katalmáknál állott ez fenn, ahol a katonai szak körök véleménye szerint a tábori erődítések nagyobb mérvbe való alkalmazását feleslegesnek tekintették. Ellen- tétben az állandó jellegű erődítésekkel, amelyeknek lázas kiépítése főleg a délnyugati határainkon már 1907. óta nagy igyekezettel folyt.

A háboru első hetei mintha igazolni akarnák azoknak a nézeteit, akik a tábori erődítést kevésbé értékelték. Mindenütt győzedelmesen előre mentünk, míg végre a keleti hártéren a támadások megakadtak és az ellenség tulsúlyával szemben kénytelen-kelletlen be kellett magunkat ásni. A marci csata után a nyugati hártéren küzdő csapatokra ugyanaz a sors várt. Az ellenséges tüzérség pusztító hatásával szemben kénytelenek voltak a tábori erődítés erős segítségét igénybe venni. Eleinte csak futólagos lövészyukak, lapos árkok, alacsony mellvédek voltak hivatva a védelmet biztosítani, de ezek nemsokára elégteleneknek bizonyultak. Ezekből fejlődtek ki később a mélyebb árkok álló lövészek részére a buvóhelyek, mindezekből pedig az Északi tengertől Svájcig, a Keleti tengertől Romániáig húzódó, gondosan kiépített állásrendszerek. A csapatok iskolázatlansága sokszor ijesztően jelentkezt ezen munkáknál, amikor a harcászati vagy a terepviszonyokhoz kellett alkalmazkodni. Lázas sietséggel, megfeszített munkával kellett most az elmulasztottakat pótolni.

Az állások megválasztásánál a megfigyelés fontossága majdnem döntő befolyású lett. Az alacsonyan épített mellvédek, amelyek már akadályokkal elárulták magukat, abban a pillanatban, amikor a megfigyelő eszközök (repülő, léggömbök stb.) kifej- lődésé következtében a tüzérség találatbiztonsága javult, nem feleltek többé meg a modern hadviselés követelményeinek. Eleinte a földmegfigyelések (fa, árbóc stb.) kényszerítették az állások visszavételére gerincvonalon mögé, most már ez sem nyújtott elegendő védelmet a merőlegesen lejelé is megfigyelni képes repülő ellen. A »első a kilövés, azután a fede-

zés« tételének módosítása által csökkentették a tüzérség találatbiztonságát úgy, hogy a csapatokat addig, amíg a harcba való beavatkozásuk nem volt szükséges, a lejt mögött épült árkokban helyeztük el. Ezáltal ugyan a pásztázott terület és szabad kilátás csökkent, de ez akkor már nem is játszott oly jelentékeny szerepet. A géppuska gyorsabb tüzelő- képessége révén megvolt a mód arra, hogy az ellenséges támadást vissza lehessen verni akkor, ha a gyalogsági tűz megnyitása a kis lőtávolságon belül megkezdődött. Később a repülő elleni védekezés céljából alkalmazásba jöttek különböző leplek, tévesztőberendezések, amely különösen ellenségeinknél nagy fokot ért el. A megfigyelés elleni védekezést szolgálták a köd és füstfejlesztőberendezés is, amely azonban inkább a támadásnál érvényesült.

Kezdetben csak egy vonalból állt az állás, amely előtt legfeljebb előretolt megfigyelőpontok voltak. Ezeknek a leplezése is hiányos volt még. Ha az ellenségnek elég idő és lőszer állt rendelkezésére, minden árkot, bármilyen keskeny és mély is volt az, szét tudta rombolni. Még a legjobban kiépített buvó- helyek is teljesen felmondták a szolgálatot. 1914/15 tavaszán az egyvonalas rendszer már igen súlyos veszteségeket okozott, sikerült betörés esetén pedig igen sokszor nehéz válságokat idézett elő. At kellett tehát térni az egyvonalu állásról a kétvonalu, majd többvonalu állásra. Az egyes vonalak eleinte igen közel feküdtek egymás mögött és így a hátrább levő vonalak még erősen az első vonalak ellen irányuló ellenséges tűz hatása alatt álltak. Vissza kellett tehát venni legalább annyira, hogy az ellenség kénytelen legyen magát a hátsó vonalra újra belőni. Nyugod- tabb időben a csapatok az első vonalat tarthatták és ha ezt az ellenségnek nagy támadások idejében sikerült széjjellőni, a második vonalban az ellenséges támadás még mindig felfogható volt. A második vonalban levő csapatok és tartalékok feladata volt megakadályozni azt, hogy az ellenség a betörés után a sikerét kiaknázni és az elért eredményt megnagyob- bitani tudja. Áttértek tehát a mélységbe való tago- zásra, dacára az ezáltal megnehezített vezetésnek és játékintésnek. Gondosan a terephez alkalmazkodva, rendszertelenül állították fel az ütegeket, majd később, hogy határolt célok ellen különböző tűznemeket össze lehessen vonni, egymás mögött. A mélységbe való tagozásba mint ugyszólván első lépcsőt bevonták az árkvetőt is. Meredek röppályájával a gyalog- ságot támogatta harcaiban. Rendkívüli hatásával azon- ban igen jelentékeny tüzet vont magára úgy, hogy hátra kellett tenni a gyalogsági és tüzérségi állások közé. Alig két év alatt tehát egy mély öv fejlődött ki egymástól 2—5 kilométernyi tárközön levő gyalog- sági állásokkal, melyek mindegyike ismét több vo- nalból állott egymással összekötő és közlekedő ár- kok által összekötve. A vonalak között és mö- gött, mélységben tagozva géppuskafészek, akna- vetőcsoportok, könnyű lövegek voltak fedve be- építve. Ezáltal ugyan csökkentették az egységes harc és tüzevetést, az áttekintést, de az ily módon kiépí- tett állásokat még napokig tartó pergőtüz sem tudta annyira széjjelrombolni, hogy egyhuzamban áttör- hetők lettek volna. Ha nem is sikerült a támadást a második vagy harmadik vonalban felfogni, a be- vetett tartalékok a támadásokat legtöbb esetben ké- pesek voltak megállítani.

A mélyen tagozott övrendszer által a gyalogság megkíméltetett az első vonalban való veszteségteljes kitartástól, mely vonal különben is csak gyenge erők által volt megszállva. Ha az ellenségnek a betörés sikerült, a hátrább levő géppuskák tüze és az ellenlökemre készen tartott csapatoknak csakhamar sikerült a betört ellenséget visszavetni.

A mélységbe tagozott védelmi vonalnak megfelelően a védelmi eljárás is teljesen megváltozott. A védelem célja már nem a terephez való makacs ragaszkodás volt, hanem a saját erők legnagyobb foku kiméltése mellett az ellenségnek mennél nagyobb károkat okozni. Azelőtt a védelmi eljárás csupán az első vonal merev megtartására szorított, most azonban a rugalmas védelem kezdett érvényesülni, melynél a védő az ellenséges nyomás elől kitérve, a közbelső területeken kiépített, géppuskával és gyalogsággal megszállott támpontok jelentékeny támogatása mellett támadás által vette ismét birtokába az elcsatolt első vonalat.

Kifejlődött a harcállások műszaki kiépítése is. Eleinte, amikor az árkok még nem voltak oly mélyek és ellenséges tömegtüzet sem ismertünk, elegendő volt egy egyszerű deszkabefedés, mely földréteggel volt bevonva, a gránátzilánkok vagy srappellgolyók elleni védelemre. A tüzéségi hatás fokozása által, főleg azonban a nehéz lövedékek hatása buvóhelyeket építésére kényszerített. Ezek eleinte szilánk ellen, később gránát ellen biztosan épültek meg és a hátsóbb vonalakban a kényelmesebb óvóhelyek alakját nyerték el.

Az állások kiépítésénél tekintettel kellett lenni a lakhatósági és egészségügyi viszonyokra is. A vízvezetés nagyjában nem okozott gondot, amíg a tüzéségtüzelés és a csapadék nem lépett fel egyidejűleg. Egyes helyeken csak elektromos erővel hajtott szivattyúk segítségével lehetett a vizet mélyebben fekvő gyűjtőmedencékbe vezetni. Nagy gondot okozott az ivóvíz bevezetése az árkokba. A geológusokra és elsősorban a műszaki csapatokra hárult itt egy fontos kérdés megoldása, mely többnyire sikerült is. Ugyancsak a műszaki csapatok a katonai geológusok feladatát képezte az egészségügyi berendezések létesítése is. Sokszor a késői beavatkozásuk igen jelentékeny károkat okozott. Gondoskodni kellett a fűtésről és a világításról is. Szénnel fűthető kályhákat helyeztek el az állásokban.

Az összes állásokat, fedezékeket és egyéb védőberendezéseket akadályokkal kellett körülvenni, melyek részben természetesen adódtak, vagy pedig mesterségesen kellett készíteni. Természetes akadály gyanánt kinálkoztak egyes helyeken a folyók vagy mocsarak. Ahol a védelem azt megengedte, elmosárást vagy elárasztást lehetett előidézni és így az ellenség nagyobb emberanyagát azáltal egyensúlyozni, hogy ezeken a szakaszokon kisebb erőkkel lehetett a védelmet kifejteni. Tankok részére az ilyen helyek járhatatlanok voltak és általuk olyan helyre szoríthatók, ahol tankvermekkel, aknákkal stb. tönkrel lehetett őket tenni. Mesterséges akadályt képeztek a drótkadályok a legkülönbözőbb alakokban (drótsővény, spanyol lovas, dróthenger stb.). Ahol elég erős áramforrások rendelkezésre álltak, 1000 Volt fe-

szültségű elektromos árammal megtöltve, kezdetben igen nagy hatást lehetett elérni.

Az emberanyag kiméltése céljából különböző nemű tábori és szállító vasutak, kötélvasutak stb. jöttek alkalmazásba. A körülményektől és az ellenség betekintésétől függött, hogy üzembentartásuk mily erőkkel történt. (Gőz-, benzinlokomotivok, elektromos motorok stb.)

Különösen veszélyeztetett, főleg holtterületeken aknamezőket létesítettek. Ezek azonban csak addig használtak, amíg az ellenség a pergőtüzet nem alkalmazta, mert ekkor idő előtt robbantak fel. Később, a tankok bevetésekor növekedett az értékük, de már erősebb szerkezeteket lehetett készíteni, amelyek csak nehéz terhek nyomása alatt robbantak. Új jelenség volt az aknaharc. A franciák sikerei után, amelyeket az Argonnekben arattak, a németek is kezdték alkalmazni. Majd mikor az olaszok beavatkozásával ellenségeink száma szaporodott és ránk hárult az olasz határ megvédése, az ottani harctéren a volt osztrák-magyar hadseregben is tért hódított jelentősége. Nem is annyira a központi hatalmak hadseregei, mint inkább ellenségeink arattak nagyobb sikert ezzel az új harcmodorral. Bizonyítják a Flandriában vívott nehéz harcok, valamint Verdun ostroma alkalmával a Witschaete-ívből vívott nehéz küzdelmek. Itt is igen jelentős feladat várt a geológusokra. Az aknaharc alapkövetelménye: makacs, türelmes és elhuzódó földalatti harc a földfelületi eredménytelen harc támogatására. Ennek megfelelően a legnagyobb foku előkészületekről kellett mindig gondoskodni, hogy aztán a harc minél gyorsabban végrehajtható legyen. Sokszor a talaj nemismerése odavezetett, hogy nehéz munka után, ásás közben az emberek egyszerre csak azt látták, hogy a továbbkínzás lehetetlen. Újból kellett kezdeni, ami nagy erkölcsi és anyagi veszteséggel járt, egészen eltekintve attól, hogy ezalatt az ellenség már rég felrobbanthatta a saját aknáit. Mindez elkerülhető volt, ha a geológia segítségül hívott. Az egész aknaharc oly jelenség volt, mely a tábori erődítés közeledését mutatja a várharc felé.

Ha a tábori erődítést erről az oldalról nézzük, egészen más alakot nyer. Habár a tábori erődítések lényegén nem is változtat, mégis előnyben kell részesíteni a támadó hadjáratot a védő hadjáratl szemben. Előnyben kell részesíteni azért, mert döntő eredményeket állásharcban kivívni nem lehet. Csakis a mozgó háború képes erre, mert csak itt fejlődhetnek ki a harci erények, melyek nélkül az ellenséget megverni nem lehet.

A jövő háborúban tehát csak a támadó eljárásban bizzunk, de ne hanyagoljuk el a tábori erődítések tanulságait sem, mert a kultúra és technika mai fokán egészen bizonyos, hogy a támadó hadjáratra való körekvés továbbra is uralkodó marad ugyan, de az állásharcnak is fontos szerepe juthat. Okuljunk a múlt és közelmúlt tanulságaiból, szivleljük meg a tapasztalatokat, hogy újból elő ne fordulhassanak azok a helyzetek, melyek a világháborúban súlyos véráldozatokba kerültek.

A tiszt egyéniségében rejlő nevelő erők.

Irtá: SZEIB GYÖRGY III. évf. aks.

«Erkölcstöt prédikálni könnyű, de erkölcstöt nevelni nehéz!» — írja a nagy pedagógus — Foerster. Erről a nehéz mesterségről szeretnék egy-két gondolatot lerögzíteni.

Mi az erkölcsnevelés? Mit kell a nevelőnek elsősorban magáévá tenni? Mindenesetre szellemi fölényt és emberismeretet.

Az emberismeret a legnehezebb, a legérdekesebb s egyben a legművészebb a nevelés tudományában. Nagy művészet kell ahhoz, hogy megkülönböztessük azt, aki mindnyájunkért értékes munkát végez attól, aki csak elismerés után törtét, aki munkájának eredményeit csak saját önző céljaira használja fel.

Helyes megítélésről tesz tanúságot, ha embereinket úgy helyezük el, hogy erejüket, munkaképességüket, a bennük szunnyadó tehetség és hajlam szerint használhatjuk fel.

Az ilyen értelemben vett szellemi fölény, a tekintélyt is biztosítja. Biztosítja a tanult, vagy az egyszerű emberrel szemben egyaránt. Nem szabad azonban még egy rendkívül fontos tényezőt elfelednünk, s ez a személyes példaadás, (az emberek belső értékének egyedüli fényes bizonyítéka). Ez varázsolja valóban hőssé, ideállá a vezetőt a harc mezején, apává, tanácsadóvá a szenvedésben.

Mi hozza létre a lelket — a nevelő és nevelendő lelkének kapcsolatát? Az együttélés, a szenvedésben, örömben egyaránt. Ez eredményezi azt a törhetetlen ragaszkodást, amely a legsúlyosabb pillanatokban, sőt még akkor is, ha vezetője a megérdemelt, szigorú büntetést szabja ki rá, — érvényesül. Az egyszerűbb embernél a személyes példaadásra természetesen fokozottabb mértékben van szükség, mint a tanult embernél.

A nevelőnek nagy munkájában kitünő pszichológusnak is kell lennie, aki megérti, ismeri az egyszerű ember lelkét. Ez a megértés intelligenciát követel; érezni kell, mi fáj az embernek, tudni, mivel fejleszthetem önbizalmát, erejét.

Tisztelnünk kell még a magyar ember önértékét, kincse ez neki. Gondosan őrizzük és ápoljuk, mert nagy cselekedeteknek az erőforrása.

Fejlesszük főleg az ezred dicső hagyományai-

nak hangsúlyozása révén. Így lesz ez büszkesége a katonának, aki nem enged belőle egy hajszálnyt sem, inkább kész érte életét is odaadni.

A hazaszeretetről, uralkodó iránti hűségről és a kötelességteljesítésről, mint a katona megbecsülhetetlen értékeiről, sem szabad megfeledkezniük.

Ha így neveljük embereinket, felfokozzuk erkölcsi erőiket, elsökevényesítjük a rossz hajlamokat, nemes érzéseket ébresztünk fel és fanatikus harcosokká edzük őket. Egy egyszerű példával lehet talán a legmegfelelőbbben ezeket a gondolatokat illusztrálni.

1918 november 2-át irtak akkor, amikor Székesfehérvárra berobogott az olasz harctérről érkező katonavonlat; hozta a mi hős 17-es honvédeinket. Egyszer csak felhangzik a kürtszó: »Sorakozó«, honvédeink kiugranak a kocsikból s példás rendben sorakoznak. Körülöttük mindenütt kíváncsi ember-tömeg. De ime mit látunk? Minden embernek megvan a teljes felszerelése, arcukon a józan nyugodtság ül, melyet csak mély fájdalom jelentő vonások tesznek feltűnővé. Furcsa, idegen nékik a sok szónok, aki már alig várja, hogy beszélhessen. De nem jutnak szóhoz. Egy néma jel s a kürtszó újra felhangzik: »Imához«, a zenekar a Himnuszot játsza. Csend. A parancsnok harsány hangja hallatszik: »Kettősrendek jobbra át« s a Rákóczi-induló hangjainál megindul a menet a kaszárnyába, otthonukba.

Másnap már kora reggel megkezdődik a leszerelés, sietnek a legények holmijukkal, hogy mielőbb hazajussanak szeretteik körébe. Most is egy szakasz áll a raktár előtt, szoronganak a fiúk. Olykor-olykor felhallatszik egy fájdalmas sóhaj: mikor kerül már rám is a sor.

A sor végén áll Pista bácsi, a szakasz apja, nem siet, azt mondja, öt évig tartott a háború, ha akkor nem siettem, minek siessek most. Vonatja még a délután folyamán megy, tudják társai, kérdően tekintenek rá, de ő a legnagyobb nyugodtsággal tovább szippant pipájából.

Mulik az idő, Pista bácsi összepakolja ruháját, kiballag az állomásra. Amerre megy, zajtól hangos az utca, mindenütt részeg katonák, kik megállnak az utca sarkán, leadnak egy-két üdvölvést s örömrival.

gások közt éltetik a forradalmat, a szabadságot. Szokatlan néki e nagy zaj, nincs ehhez szokva, oda megy hát hozzájuk. Megkérde, mit jelentsen e nagy öröm? Megáll, a két vitéz meghökkenve néz rá, mintha csak azt mondaná: felelősségre akarsz vonni, hagyj, nem is tudom, miért teszem, de olyan jól esik! De végre mégis megszólal az egyik, az ittasabb: »Kend ugylátszik nem akarja megérteni az utat, — már csak ez olyan maradi ember — teszi hozzá a másik — jobb volna, ha sirba szállna«. Pista bátyánk jónak látta a beszélgetést abbahagyni, nagyot pödörített bajuszán s utnak eredt. Bajtársai viselkedése csak nem hagyta nyugton. Tünődött is a jó öreg, hogy miért van ez így. »Nem így mondta hadnagy urunk, nem is értem én ezt.« Mig így beszélgetett magában, feltűnt előtte az állomás. Alig ért annak lépésőjére, már is hallotta kiabálni: »Beszállás Komárom felé«. Sietett, jegyet váltott s beszállt.

Odabent jól beburkolózott köpenyébe, nem nézett se jobbra, se balra, elmélyedt gondolataiba.

Csakhamar felelevenedett hátatája képe, a nádfedeles kis házikó. Másfél éve nem látta, akkor volt utoljára otthon. Tünődött hát, mit csinálhat a jó anyjukom mostan, na meg a Pista fiam, már a harmadik elemít járja. Hát még a kis Rózi lányom, vettem neki szép piros keszkenőt Fehérváron, majd megörül neki.

Ezalatt a vonat is megindult nagy pöfékelve. Az állomások egymás után maradtak el. Végre megérkezett. »Vasdinnyés!« kiáltotta harsány hangon a kalauz. Jó öregünk kiszállt, nem sokat tekintgetett, hanem hazaballagott. Utközben megkondult a harang. Most végződött a litánia, mire hazaérek — gondolta — az anyjuk biztosan otthon lesz. Meggyorsította lépteit s pár pillanat múlva már kis háza előtt is volt. Egy kicsit habozott, aztán hirtelen belépett az udvarba. Megzörgette az ajtót. »Na már ugyan ki lehet« tünődött az anyjuk. »Hát kend mi járatban van?« »Már csak én úgy hozzád jövök!« morogta az öreg. Az anyjuk megismerte férjét, nyakába borult és sirt. »Persze, már meg sem ismeritek a szegény embert«, dohogott Pista bácsi. Pista fiu, meg a kis Rózi is kiszaladt. A kis Rózi fogta anyja szoknyáját s váltig kiabálta a Pistával egyetemben, ki apja mellé húzódott: »Éd's apám megjött, de ugye, többé nem megy el?« »Nem fiam«, volt a válasz. Bementek és letelepedtek a kemence mellé. Anyjuk, mint afféle jó gazdasszony nem sokáig kérdezősködött, hanem a tüzhely mögött szorgoskodott a vacsora elkészítésével. »Ne menjek át a János komáért«, szólott végre, »az is tegnap jött meg, azután majd elbeszélgethetek«. Így is történt. János komá átjött, elfogyasztották a jó vacsorát, letelepedtek a kemence köré, rágyújtottak a pipára s megeredt a nyelvük.

»Koma, mi már sokat tapasztaltunk!« — »Hát bizony megjártunk egy-két frontot« — felelé János. Pista bátyánk, látva a család nagyérdeklődését, nem hagyta magát nógatni, hanem beszélt, beszélt csatákról, háboruról.

»1914 augusztusában, mikor az ezredhez bevonultam, mindjárt beosztottak a menetbe, de még aznap parancsban volt, hogy csak egy hónap múlva megyünk a frontra.

Ennek bizony nem örültünk, már szerettünk

volna kicsit verekedni, látni, hogy milyen is az a háboru. Parancs után odajött a hadnagy urunk, átvette a szakaszparancsnokságot. Beszédet is mondott. Forduljunk csak hozzá bizalommal szolgálaton kívül is, ne lássunk benne csak előljárót, hanem idősebb bajtársat. Felhívta figyelmünket a parancsok pontos teljesítésére s végül kért, hogy legyünk a hazának jó katonái. Emlékszem én minden egyes szavára, pedig már régen volt. Jól esett nekünk ez a pár szó, közelebb hozott bennünket egymáshoz. Nem hiába hadnagy urunk bent lakott a kaszárnyában, de ott is volt köztünk mindig. Főlszerelésnél a legjobb dolgokat mi kaptuk, megnézett bennünket egytől-egyig, ha valamiben hiba volt, visszaküldött mindaddig, míg jót nem kaptunk. Büszkéik is voltunk, hogy a mi szakaszunk a legszebb a században. Ebédnél mindig ott volt, megízlelt mindent s nem egyszer történt meg, hogy a szakácsot felelősségre vonta. Gyakorlatainkat is végeztük. Mintha csak most látnám, mikor a szakasz elé állt egy doboz cigarettával. Megkapja a cigarettát, — így szólott — ki nálam jobban csinálja a fegyverfogásokat. Volt is jelentkező bőven. Egy szakaszvezető jobban csinálta, mint ő, megkapta a jutalmat. Volt is nagy versengés, mindenki igyekezett legalább úgy csinálni, mint hadnagy urunk.

»Tudod komám, ha sokat beszélék erről, ne csodálkozz, mert mi mind úgy szerettük ezt az embert, mintha apánk lett volna.«

»Hej komám, bárcsak én is ezt mesélhetném!«

»Tudom, mikor a takarodót fujták, akkor is ott volt, nem tűrte, hogy valaki még fönt maradjon.« Most pedig egy délutáni előadását fogom elmondani.

Igy kezdte: Katonák, bajtársak! Egy hét múlva megyünk a harc mezejére. Irjátok meg hozzátartozóitoknak és bucsuzatok el tőlük. Ne hagyjátok ezt az utolsó napra, mert csak növeli fájdalmukat. Tudjátok, a harctéren életünk mindennap veszélynek van kitéve, bármely pillanatban meghalhatunk.

Menjetez templomaitokba, kérjétek az isten segítségét családaitokra, gyermekeitekre. És imádkozzatok a hazáért, szegény Magyarországiért! Ne feledkezzetek meg az imakönyvről sem, a veszélyben nagy segítségetekre lesz. Erőt, higgadt megfontolást csak a belső nyugalom adhatja, ezt pedig csak úgy érhetitek el, ha tisztán álltok Isten előtt.«

Pista bácsi egy pillanatra megállt, körültekintett, mindenütt könnyes arcokat látott. A jó anyjukom ölében már aludt a kis Rózi, a Pista meg a kandalló mellé bujva hallgatott, még a szája is nyitva maradt. János kománk nagyokat szíppantott pipájából. Arcán keserű fájdalom tükröződött.

»Lássátok — folytatta Pista bácsi és kivette zubbonyzsebéből az imakönyvet — ez adott nekem erőt a szenvedések és nélkülözések elviselésére. Mielőtt a harctéren mentünk, én is csak olyan hitetlen voltam, de mikor kint megszólaltak az ágyuk s a gránátok csapkodtak mellém, csak megtalálta szavam az Istent.

No, de most elmondom, hogy mint volt a harctéren. Először Szerbiába mentünk. A dandárnak szüksége volt a Loznica körüli magaslatok kikémlésére. Századunk parancsot kapott járőr kiküldésére. Hadnagy urunk azonnal vállalkozott. Odalépett szakaszunk elé, megkérdezte, ki megy vele. Az egész

szakasz előre lépett. Végül is örömtől sugárzó arccal kiválasztott hatunkat és elindultunk. Mikor a Drina folyóhoz értünk, erős gyalogsági tüzet kaptunk. Azonnal lefeküdtünk s a folyó erdős részéig kuszunk. Mjutan a magaslatok a folyó másik partján voltak, át kellett kelniük. Volt ott egy csónak, hamar beszálltunk és a part felé evezünk. A szerbek valószínű megsejtették szándékunkat, oly erősen tüzeltek, hogy a csónak fenekére fekdüdtünk. A parthoz érve kb. félóraig lapultunk a sűrű cserjésben, nehogy valami mozgolódást észleljenek. Mikor már sötétedett, megkezdtük munkánkat és sikerült a magaslatokon, két zászlóalj és egy üteg elhelyezését teljesen kikémleni. Feladatunkat befejezve áttörtük a szerb előőrsök vonalát s csak úgy tudtuk elérni a partot. Hajnal volt, mikor meg akartuk kísérelni az átkelést, de a szerbek oly erősen tüzeltek, hogy nem tehetünk mást, minthogy egyenként beleugrottunk a folyóba. Puska a nyakunkon lógott, úgy usztunk a hideg vízben. Hadnagy ur leg hátul maradt, váltig biztatott bennünket: »Fiúk csak kitartás, már nincsen messze a part!« Borzasztóan szenvedtünk, a lövedékek mellettünk csapódtak le. A halálfélelem végkimerültté tett. Borzadva láttam, amint két bajtársam körül a víz piros lett, megsebesültek. Hadnagy urunk segítsége hiába volt, mindketten meghaltak. Utolsó sóhajuk Istenhez szállt. — Kimerülten partra értünk és a fontos jelentést átadtuk. Mindnyájunkat kitüntetésre terjesztettek elő.

Még egy másik ilyen eset is van, amelyik Oroszországban történt. Sohasem felejttem el egyiket sem. Hadnagy urunk odakint is csak olyan volt, mindenből kivette ő is a részét. Mindig érdeklődött, mit csinálnak az otthoniak, aki meg nem tudott hazairni, ahelyett ő irt. Jólesett ez nekünk, szerettük őt, el is mentünk volna érte száz halálba. Még egy esetre emlékszem. Hát az így történt:

A San-folyó mellett voltunk. Már hetek óta folytak a harcok. Hadnagy urunkkal a nehéz géppuskánál voltunk. Egyszer csak úgy látjuk, mintha az erdő megmozdulna. Ezer meg ezer orosz tódult felénk, sűrű rajvonalakban. Megszólalt a géppuskánk, hadnagy ur maga irányozta, úgy potyogtak az oroszok, mint ősszel a legyek. De mi történt? A gránát belevágott a géppuska paizsába, teljesen széjjelroncsolta s egy szilánk felhasította parancsnokunk arcát. Hárman is kaptunk érte, hogy vigyük a kötözőhelyre, ő azonban váltig mondogatta, hogy első mindnyájunk élete, csak azután gondolhatunk az egyesére! Alig tüzelt tovább, máris balkezén kapott sebet, nem bírtuk tovább nézni; fölkaptam, hátra akartam vinni. Kibontakozott karjaimból, visszakergetett a géppuskához és saját erejéből kuszott a kötözőhöz. Bekötötték sebeit; de nem volt nyugta, mikor megtudta, hogy a zászlóaljparancsnok a kötözőhelyen meghalt, előrerohant; a tartalékokat is hozta magával és a parancsnokságot átvette. Lőszerünk már fogytán volt. Az oroszok jobbszárnya veszedelmesen közeledett felénk. Be akartak keríteni. Kétségbeesésben hátra pillantok, látom hadnagy urunk hatalmas alakját, amint felkötött kezével a rajvonalasürítést rendeli el. A leghevesebb tüzelést parancsolta meg, hullott az orosz, de mindhiába, jött helyette ezer más. Azonban mit látunk? Bámulatos kitarást és lelkesedést az embereken. Látták a parancsnokuk példáját; új erőre kaptak.

Hadnagy urunk szeme csillogott, hogy látta embereit. Elrendelte az utolsó erőpróbát, a rohamot, az oroszok jobbszárnya ellen. Egetverő csatakiáltással rontottunk neki az oroszoknak. Az oroszok nem bírták a szörnyü tusát és futva menekültek. Nemsokára elült a harcizaj, csönd lett újra. A halottakból egész torlaszok keletkeztek, a sebesültek jai kiáltásai és halálhörgései rémületbe ejtették az embert. Első tekintetem a hadnagy urat kereste, meg is találta őt egy fához támaszkodva, sápadt, elnyult arccal. Rendezte a kis sereget — nagyon kevesen maradtunk a zászlóaljából. Szakaszához jött, köny csillogott szemében, mikor csak 12 emberét látta. »Megtartottuk állásunkat, — mondotta — de nem győztünk, mert veszteségünk borzasztó!« Minden emberáldozattól visszariadt és, hacsak lehetett, elkerülte.

Innen szabadságra ment, csak az olasz harctéren találkozunk ismét vele. Akkor már főhadnagy volt. Egy este a Doberdón, sohasem felejttem el, beszélgettünk. Ott voltunk egynéhányan a szakaszból. Hadnagy urunk beszélt sok szépet az otthonról, meg arról a kislányról, ki már menyasszonya volt. Ragyogott a szeme, tüzelt az arca.

Másnap roham volt! Sok magyar vitéz veszett el, de meghalt a »hadnagy« urunk is. Hogy hogyan, azt nem tudom elmesélni, mert meghasadna a szívem.»

Most, amikor hadseregünket elcsökevényesítették, igazán más kincsünk alig maradt, mint katonánk belső, erkölcsi értéke. Ez az, amit nem rabolhatnak el tőlünk a békeparagrafusok.

De ezeket az értékeket a lelkekből csak a jó tiszt és a nagyszerű nevelő tudja kiemelni.

Azért magyar tisztnek lenni ma nemcsak nagy kitüntetés, de sulyos, felelősségteljes feladat is.

Mindenekelőtt a saját lelkében keltse életre ezeket az erőket és értékeket és saját életével és példájával mutassa meg, milyennek kell a jövő magyar katonájának lennie.

Nézzen a lelkekbe, érezze katonái érzéseit és tudja gondolatait utánagondolni. Ez a lélekben való összekapcsolódás nagy eredmény. Elérjük vele a föltétlen bizalmat és engedelmisséget. Így nevelhetünk csak olyan hadsereget, amelyik előtt nem lesz megállás addig, amíg újra magyar lobogó nem leng az ősi határokon. újra mienk nem lesz minden ősi rög. Budapest, 1922. november hó 20.

Csonka Magyarország

nem ország

Egész Magyarország

mennyország!

Leipzig, 1922 május havában.

Szalad a vonat . . . Már jó negyedórája, hogy elhagyta a drezdai állomást s még mindig 10—12 sor vágány közt halad, mintha erre csupa pályaudvar volna. Vágányok jobbról, vágányok balról s mellettük városok, gyártelepek szakadatlan sora marad el s tűnik fel újra. Most egy-egy szembejövő vonat rohan el mellettünk, majd meg egy-egy hosszú tehervonatot előz meg a miénk. A vonatok, gépek zúgó morajlása tölt be mindent s a — rajtuk uralkodó — ember hangja elveszik. A folyosón állva nézem a forgalmat és elcsodálkozom a német vasút tökéletességén. Igen, ez még a háboru előtti német ipár hatalmassága, német munka eredménye . . . Miközben vonatunk itt-ott merész ringással lendül át a csattogó váltókon, fel-feltekintek az égre. Májusi alkonyat van. Az ég, a felhő csak olyan, mint otthon, nálunk . . . s egyszer csak rátok gondolok ludovikás leventék.

Igen, a mi ügyünk hasonlatos ehhez a vonathoz. Az is most indult ki állomásáról. Sok-sok más vonat halad el mellette s jön vele szembe. De ha a vezetők éberrel vigyáznak s

keményen tartják az irányt, nem történhet baj. Fiatal leventék, kik a vonat utasai vagytok feltétlenül bizzatok vezetőitekben! És ha most még néha itt-ott nagyot zökken-lendül a vonatunk, ne féljete, ezek csak a kezdet nehézségei, a váltók, mikén át kell haladnunk. Tekintsetek mindig a jövőre, melyért dolgozunk, bizzatok munkánk sikerében, mert csak így tudunk kijutni a vágányok, váltók tömkelegéből a nyílt pályára, ahol aztán büszkén roboghatunk a cél felé. Ez az első szavam hozzátok: *bizalom, bizakodás!*

* * *

Leipzig főterén állok egy finn ismerősömmel. Szemléljük a május elsejei felvonulást. Az esős-szeles idő nem kedvez, de a menetek szakadatlanul ömlenek a hatalmas térre. Bár a városi tanács elrendelte a város fellobogozását, nem lehet mondani, hogy az „utcák zászlódiszben usznak“, — mint ahogy majd az újságok fogják írni. A felvonulók legnagyobb része fiatal munkás vagy munkásnő, kik torkaszakadtából fujják az internacionálét. (A finnel, ki az orosz bolsevikok ellen sulyosan megsebesült, néha összenézünk s fájón elmosolyodunk. Mi tudjuk már, mit jelent ez!) Az egyetem széles, komoly épületének lapos tetején a középső rudon — csodálkozásunkra — a birodalmi zászló leng, a két szélső üres. De nem sokáig. A tömegből egyszer csak kiválik egy hadonászó, hangos csoport s beront az egyetemre. Mi itt künn nem tudjuk, mi történhet ott benn. Nemsokára (az annyi vérrel, dicsőséggel megszentelt) német zászló, szégyenkezően leereszkedik. Aztán kinos csönd következik; a rud üresen mered az égnak. Egyszer csak felszalad rá az egyetem lobogója, de — a közepén megakad s hiába ráncigálják, félárbocon marad. A tömeg erre újra felzudul. „Ez provokáció!“ hallatszik mindenfelől. Közben az épületben zürzavar, verekedés, persze a „studendek“ huzzák a rövidebbet, a rendőrség bevonul stb.) Hirtelen egy alak jelenik meg a tetőn, leszakítja az egyetem zászlóját s az utcára dobja, hol pár pillanat alatt darabokra tépik. Ujra szünet. Végre megoldják a helyzetet. A középső árbocra — fájó mosollyal — felemelkedik a fekete-fehér-arany köztársasági zászló, az egyik mellék rudra újra az egyetem színei, a másikra a — vörös lobogó. S így aztán megkezdődhet a gyűlés.

Mig ezt a jelenetet szemlélem, (miről később kiderítették, hogy a rektor intézkedésének félreértése okozta,) szünetlenül — s bizonyos büszkeség-

gel — rátok gondolok ludovikások, rád, annyi megpróbáltatáson áthurcolt kicsiny magyar hazám Nálunk is láthattunk ilyeneket. Sőt: De most már tudjuk, hogy csak egy megoldás van, egy utunk van, egy zászlónk van. Mi már nem válogathatunk, próbálgathatunk, mi most már csak dolgozhatunk. Ludovikás leventék! A zászlót, mire fölesküdtök, az eszmét, mely fűt, a hazát, mely táplál titeket, ne hagyjátok el soha! Jöjjön pár zürzavar, ti tudjátok, mit kell tennetek, jöjjön ellenetek bármily „tulerő“, teljesítsetek kötelességteket s jöjjön bár a világnak vége, magyarságotokat ne tagadjátok meg soha. Ez a mi utunk, *egyenesen, megalkuvás nélkül előre!*

* * *

Májusi vasárnap délelőtt kirándultam magamban a Völkerschlachtdenkmal-hoz Ezt a monumentális emlékművet az 1813-i lipcsei csata helyén Németország felszabadulása és nemzeti újjászületése emlékére építették. Vörös-szürke gránitból, betonból négyszög alakú alapon emelkedik a közel 100 méter magas mű, mely felül kupolába borul össze. Kívül a német erő, hatalom nyomja le, belül a 66 méter magas csarnokban a mult nagyszerűsége szédíti meg az embert, — a törpe jelent. Legalul kripták vannak a földszinten a 8 vastag tartóoszlop mind-egyikének elején 5 méter magas „sorsálarc“ kőből faragott domborműve emelkedik ki. Előttük 2—2 harcos óriási alakja áll őrt, elgondolkodva, kardjukra támaszkodva. Feljebb az első erkélyen négy hatalmas, 9 m. magas szobor áll. Egyik a bátorságot, másik, az áldozatkézséget, a harmadik a hitbeli erősséget, negyedik a nép erejét ábrázolja, megrendítő erővel jelképezvén a német nép e főtulajdonságait. Legjobban megkapott már az első pillanatban a 8 sorsálarc a 2—2 őrral. A köfejek homlokán az összehúzódó ráncok a sebek fájalmát, a félig behunyt, fáradt szemhéjak az örök nyugalmat, a merev összeszorított szájak büszke akaratot rejtenek magukban. S mindezt az elől álló öreg harcosok bizonyára jól tudják, érzik . . .

Soká, soká néztem ezeket a néma s mégis oly beszédes kőfaragványokat és eszembe jutott, hogy — nekünk nincs ilyen emlékművünk. Nincs, — de ugyanilyen rémisztő hatalmaságu templom a magyar mult is, melyben a hazáért 1000 éven át hozott áldozatokból a magyar sors fájó, nyugalmatlan, büszke arca alakul ki s előtte a sok százezer elesett hősből két-két megértő, komoly harcos áll őrt megdicsőítve az örök csendben elgondolkodva a

jelenre, *mielőnk* néznek. Igen, már látom is . . . Lassan fel-felnyílik a kőajak s belőle kikiszakad egy-egy sulyos mondat: *Fiatal magyarok! Védjétek meg, amit mi szereztünk, ne sajnáljátok ti se a véreteket! Ha hibáztunk, tegyétek jóvá, ha hiába haltunk meg, bosszuljátok meg! Ez volt a mi sorsunk, ez a tiétek is! Nézzünk rátok, számíttunk rátok, várunk rátok . . .*

Mig ezeket hallom, megnehezültem alig tudok tovább menni. Csak a tirátok való gondolás könnyít meg egy kissé, ludovikás leventék. Legyetek tudatában annak a nagy komoly feladatnak, mit a magyar mult, magyar jelen, a magyar jövő ró rátok. Legyetek tudatában nagyszerű hivatástoknak s igyekezzetek annak minél jobban megfelelni. Ne felejtsetek, hogy az örök magyar sors s a benne, érte megdicsőült sok százezer magyar harcos fájó tekintete néz le rátok. Tirátok tekintenek, mert ti katonák lesztek, magyar katonák s nektek kell az élén állnotok.

* * *

Igen, *bizalom vezetőikben, bizakodás munkátok sikerében, a meg nem alkuvó, egyenes előretörés a cél felé, hivatástok komoly felfogása*, — úgy érzem, ez a néhány szó az, amire leginkább szükségtek lehet. Ime, ezeket üzenem nektek.

Rözsás József.

*

Gyönyörű téli éjszaka van. A levegő oly tiszta, oly éles, szinte úgy látszik, hogy a csillagokat is meg lehetne fogni. Igazi csöndes szibériai éjszaka. A tejút vakító fehérén huzódik az égbolton, mintha az is csillogó-villogó megdermedt hómező volna. A síkság egyszerű, fehér leplet csak itt-ott szakítják meg feketéllő fenyvesek, valamivel tovább pedig apró földhányások. Hantok azok, — árva magyar hantok. Nem zavarja őket semmi, — senki, — csöndesen, az emberektől elhagyva fekszenek ott s csak néha-néha üvölt fel egy éhes ordas közelükben, — azután újra csönd és csönd, — a végtelen hómezők dermedt, — megfagyott csendje . . .

Valahol a Láp mellett, egy szilágyi faluban főlir este a furulya. Csendesen kél, — olyan csendesen, mint ahogy az alkony leszáll. Szomorúan szól, — mint ahogyan az esti szellő bucsuképpen végigcsokolja a zizegő nádast. S már az alkony pirjától vörös égbolt lilásszinbe fakult, — a furulya még mindig bánatosan szól. A falu kis házacskái elé — szokásképp kiülnek az öregek meghallgatni a bánatos zenést — s vele busulnak, ha megrikatja őket. Néha-néha megszólal egyik-másik: «Vajjon merre járkal most az öreg János?» — «Hej — ha tudná, hogy megnőtt a fia?» — «És mennyire várják idehaza?»

S az öregek csak álmodoznak, nem sejtik, hogy odafenn, Szibériában a magyar foglyokra váró sírok

közül egy órea is várt. És sem kereszt, sem koszoru, — sem könny nem jutott neki...

A furulya pedig tovább szól, a fiu fujja, s az a sok keserűség, fájdalom, ami lelkét nyomja, mind előtör most. De még játszik. Még egy utolsót, az apja kedvenc nótáját...

Lassan kezd bele, — mintha szent éneket játszana:

«Sárga csikó, — sárga csengő rajta...»

Végigharsant a dal, — eljutott az öreg álmodozókhoz is. Köny gyült az öregek szemébe: «Lám, hogy megjegyezte az apja nótáját.»

S a fiu csak játszott. Ésre sem vette, hogy már többször ismétli a végét. Egyszer csak abbahagyta. A Láp felől, ahonnan a bölömbikák kísérték olykor mély basszussal dalát, egy imbolygó fény tünt fel. Lidérc volt, ami a nádasban gyakorol, de a fiu még nem látott, csak hallott róla. Nem ijedt meg. Lehajtotta a fejét, keresztet vetett s úgy érezte, hogy az apja van mellette, az csókolja, — ölelgeti, pedig csak lidérc volt, — az ment el mellette s imbolyogva, ahogy jött, ment tovább, míg elenyészett az éjbe.

S ha valaki akkor ott lett volna a vakító fehér-ségű szibériai hómezőn, az elhagyott magyar sir közelében, — látott volna egy árnyékot végigsuhanni s eltűnni a fehér éjszakában.

Vagy csak a hold egy rezgő sugára volt!..

Hansely Pál aks.

«Állom és tartom a vesszőfutást!» — zugta a sokaság s kemény szavak hangzottak a turáni ajkáról. Szilaj, gőgös, megvető tűz csillant fel az égő szemekben. És míg a tiltakozó szóáradat mint a megáradt folyó kicsapott medréből és előnt minden, — amidőn a csontos, kemény ujjak ökolbe szorultak — amidőn görcsösen ragadták meg az ócska, rozsdás szuronyokat, az alatt oh világ szégyene, járomba döltek a büszke fejek s megtörtént a nemzet örökké égő szégyene, a dicső történelem gyászos, fekete foltja: Trianon.

Dicső mult! Oh hová tűntél? Hiszen nem is volt még oly rég, amidőn állott a kettős szent kereszt Kárpát sziklás bércein, amidőn még édes bus hangu magyar tárogató dalolt a Hargitta fenyevei között, magyarul sutogott a Bánát aranyárga kalásztengere.

Mily más idők voltak azok, be mások voltak az emberek. Akkor még nem uralta rut önzés, becsstelen önérdék, kapzsi, mohó vágy a sziveket, akkor még nem áldoztak az igaz Isten helyett a pénz, az arany bálványának. Nem lejtettek örömtáncot, pénzeszacskóikat csörögtetve az aranyborjú körül, még nem tagadták meg hazájukat; oh akkor még igazában álltak és tartották a vesszőfutást, bár a véres, zivatáros napokon, hónapokon s éveken át patakokban ömlött a drága magyar vér ott a távoli Doberdó sziklái, harcoltak a poklok minden furiái ellen Wolhynia mocsarai között, a Kárpátok bástyafalán, Belgrád, Mitrovitz falai alatt. De akkor mások voltak az emberek, más volt a magyar és más volt az ezeréves Hungária térképe.

És most? Most porba tiporva minden ami szent, drága és becses volt. Az önérdék, vak önzés fáklája világít vézesen lobogva. A félhomályban

ijesztő, megrendítő a látvány. Mintha a zsarnok, kegyetlen Néro kertjében állanék. Elöttem hatalmas kereszt s rajta függ megiesztve, töviskoszorúval övezve Hungária. S a magyar mulat, dalol; még tud mulatni, még tud dalolni.

Népem! Fajom! Turáni magyar!

Mikor térsz magadhoz e köros kábultságból, mikor pereg le a hályog szemedről és magadhoz térve a borzalmas álomból, mikor üt a megváltás órája? Oh mikor?

Ébredj, magyar! Az ősz Lehel kürtje s a magyar csatakürtök rikoltva hívnak véres, könyörtelen tusára, a végső kegyetlen leszámolásra.

Már látom a nagyszerű hajnalhasadást. Recsegnek a kürtök, fölzeng az orkán s mint a pusztító vihar végigszágul a csonka ország fölött, belharsogja az elfásult magyar szivekbe.

»Riadó! Riadó!«

Megszólnak a bömbölő csatakigyók, szikrázva suhognak az acélok s diadalmas büszkeséggel hangzik föl:

»Előre! Rajta!«

Prága fut, a boeskoros menekül, a rác fogát csikorgatva hátrál lépésről-lépésre. Nem bírják az irtózatot rohamot. A nap megáll az azurkék égboltozaton s hámulva szemléli a fehér-tollas magyar hadak rohamát. Ilyet ritkán látott és régen volt része benne.

Leszáll az est. Örtüzek csillannak fel a Kárpátok ormán, a Hargitta tövében, tárogató csendül fel a bánati rónán, a nyugati végeken.

Szabad, újra szabad a magyar! Föltámadt Hungária!

Oh mikor?

Rubis Elemér aks.

Harangszenteléskor.

Hála a nagy égnek	Áldó szép szavukból
Ismét itthon vagytok,	Dühöngő orkán lett
Ábrándosan kongó	Mely átkot sivitott
Diszes, szép harangok ...!	Hegyek völgyek felett...

Nem is olyan régen	Hiába volt minden,
Az Urat imádták,	Hiába az áldás,
Csilíngelő szóval	Hiába a hűség
Kérték az áldását ...	Az Istenimádás ...

Nem is olyan régen	Hiába volt minden?
Hívó szép szavukra,	Nincs Isten az égben?
Hívők seregletek ...	Hát-hiába kértünk,
Mentek a templomba ...!	Imádtunk oly szépen...?

De mikor minden ment	Zugjatok haraggal
Azok is elmentek	Visszatért harangok,
Dörömbölve bűgva	Mert hiszen nem áldott —
Mindent eltemettek	Átkozottak vagytok ...!

És ha ismételten
El kell majd mennetek
Kegyetlen, pusztító
Átkokkal menjetek ...!

Erdélyi Tibor
I. évf. aks.

Testedzés.

Az atlétikában elért eredmények megítéléséhez szükséges ismerni azon viszonyokat, melyek azokat befolyásolják, valamint azt az irányt, amelyet a kiképzésben követnünk kell.

Sajnos a kiképzési viszonyaink nem legkedvezőbbek, mert míg a polgári életben rendszeresen kora tavasztól október közepéig gyakorolnak, addig részünkre tulajdonképpen a tulnyomóan esős április és május hónapok állanak rendelkezésünkre, mert június hónapban sportversenyeink és az évzáró ünnepély zajlanak le, utána az akadémikusok katonai gyakorlati kiképzésre, majd augusztus hó 20-tól szeptember hónap végéig szabadságra mennek.

Minden szakértő tudja, hogy a két hónap nemcsak, hogy a kezdő, hanem haladó athléták kiképzésére is kevés.

Az akadémikusok emellett nemcsak egy athlétikai ágban nyerne kiképzést, hanem az összesekben, mert mindenkinek minden ágbán legalább átlag eredményt kell felmutatnia és azon ágbán, melyre hajlammal bírnak különösebb eredményt kell elérniök.

Hogy ezen kiképzési rendszer minden egyes iránya érvényre jusson versenyünket is ennek értelmében rendeztük. Mint figyelemre méltó újítást lehet felemlíteni, a századok közötti athlétikai tömegversenyünket az évre kitűzött vándordíjért, amelyben az összes akadémikusok részt vesznek és azok minden egyes athlétikai ágbán a 3 meghatározott fok mértékének megfelelőleg 1—3 pontot szerezhetnek. Ezen versenyem a tömegsport szempontjából a legideálisabbnak mondható, mert egyrészt a tömeg minden egyes tagját foglalkoztatja, másrészt legalább is az athlétikai ágbán a legalacsonyabb mérték elérésére serkent. Ezek mellett fejleszt az összetartozóság és közérdek érzését, egymás iránti érdeklődést és az egymás buzdítására és tanítására szolgáló szellemet. Kiképzési rendszerünk második irányának a különös kiképzésnek érvényesítésére, az egyéni versenyek szolgálnak.

A 3. iránynak pedig, a több oldalú különös hajlam érvényesítésére, a pentatlon versenyek nyújtának alkalmat.

Egyéni eredmények:

100 m. síkfutás

az 1921. évben		az 1922. évben	
1. Papp S. I. évf. 12"	1. Papp S. II. évf. 11'8"	1. Papp S. I. évf. 12"	1. Papp S. II. évf. 11'8"
2. Hajdu G. II. " 12'2"	2. Wallentinyi L. I. " 11'8"	2. Hajdu G. II. " 12'2"	2. Wallentinyi L. I. " 11'8"
3. Papp L. III. " 12'2"	3. Stenzer K. II. " 11'9"	3. Papp L. III. " 12'2"	3. Stenzer K. II. " 11'9"

200 m. síkfutás

1. Papp S. II. évf. 24"	1. Papp S. II. évf. 24"
2. Wallentinyi L. I. " 24'2"	2. Wallentinyi L. I. " 24'2"
3. Stenzer K. II. " 24'3"	3. Stenzer K. II. " 24'3"

400 m. síkfutás

1. Papp S. I. évf. 55"	1. Papp S. II. évf. 51.1"
2. Károlyi L. III. " 57'3"	2. Wallentinyi L. I. " 55'4"
3. Papp L. III. " 58"	3. Janó L. I. " 56"

800 m. síkfutás

1. Janó L. I. évf. 2' 12'8"	1. Janó L. I. évf. 2' 12'8"
2. Sarkady L. III. " 2'20"	2. Sarkady L. III. " 2'20"
3. Sziklay J. III. " 2'22"	3. Sziklay J. III. " 2'22"

1500 m. síkfutás

1. Sarkady L. I. évf. 4'55'5"	1. Grünwald E. I. évf. 5'2'5"
2. Sziklay J. II. " 5'5"	2. Sarkady L. II. " 5'9"
3. Dorner E. I. " —	3. Raleties J. I. " 5'15"

110 m. gátfutás

1. Horváth A. I. évf. 21'4"	1. Földváry J. III. évf. 20"
2. Papp S. I. " —	2. Sziklay J. III. " 20"
3. Sziklay S. II. " —	3. Balogh F. II. " 20'8"

Magasugrás

1. Csallány S. I. évf. 170 cm	1. Csallány S. II. évf. 164 cm
2. Horváth A. I. " 164 "	2. Papp S. II. " 159 "
3. Várady G. II. " 160 "	3. Schamschula I. " 159 "

Távolugrás

1. Balogh F. I. évf. 626 cm	1. Pummer D. II. évf. 613 cm
2. Csallány S. I. " 608 "	2. Csallány S. II. " 610 "
3. Papp S. I. " 596 "	3. Balogh F. II. " 600 "

Rudugrás

1. Csallány S. I. évf. 300 cm	1. Grünwald E. I. évf. 285 cm
2. Papp S. I. " 290 "	2. Papp S. II. " 265 "
3. Wilhem K. III. " 270 "	3. Wilde I. III. " 265 "

Hármasugrás

1. Markovits J. I. évf. 12'20 m	1. Markovits J. I. évf. 12'20 m
2. Balogh F. II. " 11'10 "	2. Balogh F. II. " 11'10 "
3. Wallentinyi I. " 10'80 "	3. Wallentinyi I. " 10'80 "

Sulydobás

1. Pummer D. I. évf. 11 m	1. Pummer D. II. évf. 11'10 m
2. Lucskay G. III. " 10'30 "	2. Földváry J. III. " 10'30 "
3. Földváry J. II. " 9'82 "	3. Telegdy B. I. " 10'22 "

Diszkoszdobás

1. Csallány S. I. évf. 34'97 m	1. Pummer D. II. évf. 33'85 m
2. Tóth J. III. " 30'69 "	2. Csallány S. II. " 31'95 "
3. Schütze K. III. " 30'05 "	3. Markovits J. I. " 30'10 "

Gerelydobás

1921. 1. Fellsmann István I. évf. 38 m.	2. Wet-tengel Alfréd I. évf. 37'70 m.	3. Várady Géza II. évf. 37'10 m.
---	---------------------------------------	----------------------------------

1922. 1. Fellsmann Náci III. évf. 37'30 m.	2. Szalánszky Ernő III. évf. 37'20 m.	3. Várady Géza III. évf. 36'30 m.
--	---------------------------------------	-----------------------------------

Pentatlon eredmény:

1921. össz. pont szám		1922. össz. pont szám	
1. Csallány S.	I. évf. 140	1. Csallány S.	II. évf. 2374:42
2. Papp L.	III. „ 124	2. Balogh F.	II. „ 2197:47
3. Papp S.	I. „ 109	3. Papp S.	II. „ 1990:84

4x100 m. Stafétafutás eredmény:

1921.		1922.	
1. a 2. szd. csapata	50 ² / ₁₀ ”	1. a 3. szd. csapata	47 ² / ₁₀ ”
Balogh Ferenc	I. évf. Stenczer Károly	II. évf.	
Christián Béla	I. „ Wallentinyi László	I. „	
Stenczer Károly	I. „ Bényey Zoltán	I. „	
Papp Sándor	I. „ Balogh Ferenc	II. „	
2. az ötög csapata	2. a 2. szd. csapata 49”		
Papp László	III. évf. Pummer Dezső	II. évf.	
Károlyi Lajos	III. „ Csegény Dénes	I. „	
Merge Imre	III. „ Keller Lajos	II. „	
Hajdu Gábor	III. „ Pogány		

*Hiszek egy Istenben — 24
 Hiszek egy hazában — 24
 Hiszek egy isteni örök igazságban
 Hiszek Magyarország feltámadásában.
 Amen!*

Akadémiai élet.

Az Akadémia június 24-iki ellenforradalmi ünnepe.

Irta: TÉCSŐI MÓRICZ KÁLMÁN

II évfolyambeli ake. a Levente-kör könyvtárosa.

I.

Nagyszabásu ünnepségek keretében ülte meg a Ludovika Akadémia az idén is a június 24-iki ellenforradalom napjának harmadik évfordulóját. Háromszor járta meg utját földünk, ez a fáradszatólan vándor a nap körül amaz emlékezetes hajnal óta, mikor a felszínre sodródott söpredéknek, a ghetto salakjának és a fegyházak töltelékének uralma ellen emelt fegyvert az Akadémia maroknyi ifju csapata. Harmadszor virult ki és hervadt el az ibolya szent vértanunk sírján, immár harmadszor hódoltunk emléküknél országszerte híres ünnepségünkkel.

Csöndben készültünk, csak itt-ott szívárgott ki a városba a meghívások kapcsán néhány hír, hogy jöjjön el mindenki, aki teheti és nézze végig a katonai Alma Mater évzárását.

Az évforduló délutánján szokatlan élénkséggel verte fel a máskor oly nyárspolgáris üllői-ut csendjét. Száguldó autók, hangtalanul gördülő, szebbnél-szebb fogatok, zsufolásig megtelt villamoskocsik robbogtak szüntelenül az Akadémia felé. Az előteret rendőrkordon zárta el, nehogy a tulságos tolongás megakadályozza a kocsin, vagy gyalogjövő vendégek bejutását. És mégis, a széles térség csak úgy öntötte a kitárt kapukon az ünnepi közönséget az Akadémia hatalmas parkjába.

Diszes attilák, dolmányok, nemesen egyszerű

Esküvés.

Itt fekszel némán, csendben, hidegen,
 Az arcod halvány, sápadt, vértelen,
 A szived nem dobog.

Honvédatillád véres egy kicsit,
 S a seb, amit zsoldos golyó szakít,
 Már nem sajnó:

Viaszszin arcod tegnap még piros volt,
 Ma szived felett van csak egy piros folt.
 S fehér az arcod.

A bünöd nagy volt, magyar maradtál,
 Esküt bitagnak, zsarnoknak nem adtál.
 Meg kellett halnod.

Csak nézlek némán, bátyám, nincsen könnyem
 Csak esküt mondok: Isten ne segítsen,
 Hogyha meg nem tartom!

Mig meg nem bosszulom ártatlan halálad.
 Szálljon bár fejemre ezer rémes átok
 Nem teszem le kardom!

Vutskits Viktor akadémikus.

tábori öltözet a honvédség tagjain, a nyár színeiben pompázó ruhák a hölgyeken, tarka-barka kalapok, napernyők, nevető arcok, integető, köszöntő kezek, mind egyetlen szín pompás lebilincselő képbe olvadnak. Amerre csak az ember néz, a hatalmas félkörben elhelyezkedett nézőközönség arcán örömteli várakozás. A régi római amphitheatrumok képe! Lépcsős tribünökön, számtalan padoson, szorosán egymás mellett ülő tizenöt-huszezer főnyi vendégsereg oly képet alkot, aminőt csak a régi szabadszínpadai, vagy pedig híres olimpiádjai nyújtottak.

De ime, megfujják a kürtöt — mindenki a bejáró felé tekint: jön József királyi herceg családjával, nemsokára utána a kormányzó Ö Főméltósága családjával s mindnyájukat meleg éljenzés fogadja. Elhangzott a Himnusz utolsó üteme, feszült várakozással nézi a közönség az előtte elterülő térséget.

A zene indulóba kezd, egyszerre csak a bokrok alján fehéringes, kéköves csapatok jelennek meg; nyilegyenesen a közönség felé tartanak. A tér közepén megállanak, ütemszerűen emelkednek a nemzetiszínű szalagos botok és az oszlopok hol egyöntetű, hol különféle szabadgyakorlatot mutatnak be.

Pompás látvány. Kétszázötven kar emelkedik egyszerre, kétszázötven láb dobban egyszerre minden vezényszó nélkül, csupán a zene ütemeire.

Pár pillanatig szünetel a zene, majd a Hunyadi-indulóba kezd és az egymásután felzárkozó oszlopok elvonulnak a nézők előtt.

Alig tünt el az utolsó oszlop, máris felharsan a kürtjel és nyugodt lépésben, hófehérszerszámos, kecses fejtartásu, voltigeur lovat vezetnek a porondra.

Utána tiz talpig feketébe öltözött, nyulánk akadémikus.

A paripa egyenletesen vágat körben a porondon, egymásután pattannak hátára a fekete fiúk, szinte boszorkányos gyorsasággal dobálják magukat egyik oldaláról a másikra, felállnak a hátára; majd a lovaglós tanár harsány «Állj!» vezényszavára szaltóval ugrik le mindegyik, hogy helyet adjon a másiknak. A tiz feketeruhás ügyes voltigeur mutatványát nagy tapsvihár követi, mely akkor éri tetőpontját, mikor maga Scholtz százados pattant a ló hátára, hogy mesteri mutatványaiiban gyönyörködtesse a közönséget.

Elvonulnak ők is és máris feltűnik a térség tulsó végében vagy harminc feketeruhás, kéköves parterre-tornász.

Egymás kezét fogják, hosszú láncokat alkotnak és gyors lépésekkel közelednek a nézőtér felé. Az egyes láncok hol egymásba olvadnak, hol különválnak, de mindig a kigyózó előrehaladás egyenletességét mutatják. Majd festői gulát alakítanak és kisebb-nagyobb csoportokban akrobata-mutatványokkal kötik le a figyelmet.

De most mindegyik félreáll és lassan, kézenjárva jön a tér közepére Kántor Sándor akadémikus, a kigyóember. Megáll, majd teljes félkörívet alkotva testével, feje mögött leteszi lábát a földre. Olyan, mintha nem is volna gerince, mintha az egész teste csak izomból és ruganyos, puha porcogókból állana.

De új látvány tárul ismét szemünk elé. A tornászok egymás nyakába ülve körbeállnak és rózsát alakítanak, melynek kelyhe (a felső emberek) a zene ütemeire hol szétnyílik, hol pedig összeshárul, miközben kocsánya lassan körben megfordul.

Diszmenettel fejezik be a parterre-tornászok mutatványait. Még el sem tüntek, mikor egyszerre csak derűs moraj hallatszik.

Mi az? Mi történt? Megbolondult az a szakasz, amelyik ott jön?

Kékdolmányos, csákós honvédek jönnek teljes diszben, felszereléssel, de mindegyik háttal megy előre, akárcsak a irák.

Most disztüzet adnak le, utána a történeteket szedik fel úgy, hogy teljesen hátrahajolva az égen uszkáló báránnyelűkre bámulnak.

Most arccal állnak felénk. Mind csupa marcona, nagybajuszu katona! «Feküdj!» hallatszik a vezényszó, ledobják maguk mögé a puskát és hanyattvágódnak.

Azután fölkelnek, rajvonalt alakítanak és ki-ki hátrál a fordított ruhás, mókás szakasz, hogy helyet adjon a legszebb mutatványok egyikének, az akadályugratásnak.

Nyolc akadályt állít fel gyors kézzel egypár huszár és felharsan a kürtjel. A szemben levő facsoportból lovas válik ki; nyugodt vágatában az akadályoknak tart. Széles medvebőr pantalló, erős vadászing, hatalmas karimájú kalap van rajta. A prairie cow-boy-ja! Előrehajolva nyergében, sorra veszi az akadályokat, majd eltűnik a fák alatt.

Utána fehérruhás, repülőburnuszos arabs ugrat hófehér paripán. Aztán szőkefűrtös, csinos urlovasnó vágat elő és hibátlanul repül az összes akadályokon át. Ugy ül a női nyeregben, mintha nem is huszár-akadémikus, hanem legalább is műlovarnó lenne.

De eltűnik ő is és a kürtszóra sárgadreszeses pólólovas tör előre, nyergében keresztbefektetett hosszú kalapácsával. Utána gyors egymásutánban csikóst, aki csak úgy szörén üli meg lovát, pirosfrakkos parforcevadászt és sastollas, bórharisnyás indiánust látunk. Legvégül daliás huszárhadnagy, piros nadrágban, attilában. Megtorpanás nélkül viszi át lovát még a legnehezebb akadályon, a triple-barreón is.

Az ugratás után céllövő-szám következik.

A céltábla hatalmas térkép, Csonka Hazánk, az őt környező elszakított részeivel. Az Anyaország-tól elrabolt Pozsony, Kassa, Kolozsvár, Temesvár, Szabadka, Zágráb, Fiume és Kismarton felett ott lebeg, jelölve gyászos sorsunknak, egy-egy varju.

Minden lövés találat. Minden találat egy-egy várost lidércként megszállva tartó varju-ellenségét dönt porba, miközben egymásután emelkednek fel az elszakított országrészek címerei, hogy a közép-cimer mellé állva, újból megalakítsák a csorbított nagycimert, mintahogy kialakul a lövészek találatai után a térképen Nagymagyarország is... Egyelőre csak a térképen, de hisszük és valljuk, hogy eljön nemsokára az az idő, mikor valóságban is újra a Kárpátok iver alkot majd határt, mikor újra magyar buzát terem majd a Bánát és magyar földnek hívjuk majd ismét a székely-hazát! De akkor nem a céllövő-pisztoly csetten, nem papirvarjak hullanak majd porba, hanem ágyuk dörögnek, erős falak omlanak össze és vér fog folyni. Szennyes-piros rablóvér — ellenségünk vére. Mi pedig akkor nem itthon halljuk majd ég felé szállni a nemzeti hitvallást, hanem csatazaj és kinlódó emberi jaj közt kiáltjuk: «Hiszünk Magyarország feltámadásában! — Amen.»

II.

Rövid szünet! Az akadályok s céltáblák eltűnnek. Üres maradt a térség. Minő újabb meglepetés vár a közönségre?

Ime, — az egyik erdőszélen megjelenik egy-két egyiptomi harcos. Lassan kusznak előre — kémlelnek jobbra, — kémlelnek balra, keresik az ellenséget. Majd halk fűttyszó, intenek és kijön utánuk a derékhad, a vezér, a harci-kocsik!

Krisztus előtt vagyunk, 1350 körül. Kádesz városa mellett, ahol csatát vív Egyiptom Ős-Turánnal, azzal a nemzettel, mely később a hunok és magyarok bölcsőjét ringatta.

Hosszu lándzsás, kardos és nyilas gyalogosok az egyiptomiak. Pajzsaik mögé bujva óvatosan jönnek előre, az előkelőbbje harci-kocsin. Erős lovak röpitik a könnyű, kétszemélyes járműveket. De egyszerre vérfagyasztó ordítással két oldalról is turáni lovasság tör elő. Nyomban követik őket a nehéz, háromszemélyes harci-kocsik is, melyeken fegyver és pajzshordó van.

Gyorsan kört formálnak az egyiptomiak és megkezdődik az izgalmas hajsz a járművek közt. A turánok át akarják törni a szilárd kört, de az egyiptomi kocsik megakadályozzák ebben őket.

Nyilzápor, nyilzáport követ.

Félelmetesen dübörögnek a kerekek, csattognak a lovak patái.

Most felborul az egyik egyiptomi jármű és pozdorjává török a harc hevében. Majd futásnak erednek a turánok, maguk után csalva az ellenség kocsijait. Eltűnnek a fák alatt, azonban a magáramafadt egyiptomi gyalogságot kisvártatva újból megtámadják a hegyessüvegű, nyilazó turán lovasok és foglyul ejtik őket. Diadallal vonul el Ős-Turán népe; most már csak távolból hallatszik a győztes harci-kocsik robogása.

Ismét csend pihen a küzdőtéren, a jövődő nagy harcok sejtelmes — néma várása.

Kürtszó hallatszik, busan bug fel a nyári levegőben — hosszan szeket a hangja — mélán csapódik vissza az erdőből.

Igy szólhatott valamikor Lehelé is, midőn harcra, háborúra hívta nemzetét fiait.

Az erdőszélen megzörrennek a bokrok, sallangos löfejek látszanak a levelek közt, lassan léptet előre három hegyessüvegű hun vitéz. Sötétszínű ruha, bőrmellvért van rajtuk; hátukon puzdra, ijj, oldalukon görbe kardjuk.

A tisztásra érve, rövid vágatába kezdenek, majd hirtelen megtorpannak. Az egyik, diszes köntösű, soksallangos, tekintélyes arcú férfi, valószínűleg a vezér, felemelkedik nyergében, beárnyékolja tenyerével szemét és szertekémlél a térségen. Nem lát semmi gyanúsát.

Hátraadják a hívójelet, itt is — ott is előbukkan az erdő szélén egy-két lovas, rendbejön a csapat és óvatosan lépkednek előre az ellenség fődjén.

Majd kutatót küld ki a vezér, nézze meg, mi rejteződik az erdő tulsó részén.

Csakhamar, mint a szélvész, száguld vissza a legény: «Itt az ellen!» Megfordul a had és eltűnik a fák homályában; csak pár figyelőt hagynak a tisztás szélén.

Csillagos vértés, sisakos gyalogosok csapata bontakozik ki az erdőből. Nyilegyenes sorok, egyforma lépés, egyforma fegyverek, harsány latin vezényszavak — a római légió.

Farkasszemet néznek egymással az ellenfelek, majd a légiónáriusok nagy fölényüknek tudatában, támadni kezdenek. Mintha ércfal mozogna előre, úgy döng a föld, egyenletes lépteik alatt.

«Pilum!» hallatszik a «dux» parancsa és máris röpülnek a dárdák a hun lovasok felé, akik a tulerő elől menekülni kénytelenek. Ez azonban csak csel.

Az üldöző rómaiakra egyszerre minden oldalról lecsap Attila népe. Vérfagyasztóan hallatszik a «huj-huj!», apró hun paripák vágatnak gyors iram-lással.

A megijedt légió gyorsan «testudo»-t formál.

Tényleg óriás teknősbéka testének nézné az ember messziről azt a sok, szépen egymás mellé és fölé tartott hatalmas pajzsot, melyek mögül fenyegetően meredezik kifelé egy-egy lándzsa.

«Huj-huj!» — «Huj-huj!» hangzik szakadatlanul a hunok csatakiáltása. Zizegnek az ijjak, repülnek a nyilak, de hasztalan — a testudot szétugrasztani nem lehet.

Visszavonulnak a hunok és a teknősbéka is megfordul. Gondtalanul nyomul előre a római csapat, nem ügyel saját hátára, úgy, hogy mikor kisvártatva ismét előtörnek az erdőből hun lovasok, hátba támadják és lemészárolják a meglepett légiót. Akí csak

teheti, messze dobja magától fegyverét és a földre vetve magát könyörög életéért. Leugrik egy hun harcos, hamar rabláncra fűzi a foglyokat, és megindul a had hazafelé a dustüvű rónákra, hogy kipihenjék fáradalmaikat és osztozzanak a zsákmányon...

Egy ezredévet ivel át a képzelet. Dicsőséges, Hcllös Mátyás királyunk korában vagyunk.

Tarka-barka, bugyogós népség buvik ki lomhán az erdőből. Bugyros ujjú zeke, nagy, tollas barett, színes harisnya van rajtuk, hosszú kard, öt-méteres lándzsa, vagy pedig istentelen hangu, tölcéses, vén muskéta a fegyverük.

Rendetlenül jönnek, csacsogva, nevetgélve balagnak lóháton ülő vezetőjük körül, mintha nem is harcra, hanem vasárnapi sörivásra mennének.

Derék szomszédaink ősei ők, Podiebrád vitéz csehjei.

De csak megtorpannak hirtelen, ijedten dugják össze nagy fejüket. Talpig vértezett, páncélos nehéz lovassággal találják magukat szemben; Mátyás király törökverő hadifiai, akik most, barátságos eszmecserét akarnak folytatni a világ egyik leg-silányabb népével. Nagy ám a sürgős-forgás odaát! Mindegyik bős Landsknecht futni szeretne, de vissza tartja őt a vezér szava.

Hatalmas muskétáikkal tüzelésre készülnek. Az egyik a villaállványt tartja, a másik céloz, a harmadik pedig taplóval süti el szörnyű puskáját. Nagyot pukkan a muskéta, persze nem talál semmit, ellenben jól képen teremti a célzó atyait, úgy, hogy az sajtó foggal ballag vissza társaival az utolsó sorba, hogy helyet adjon az utánuk jövőeknek, kik szintén tüzelni készülnek. Ámde mindez nem riasztja meg jó magyarjainkat.

Egyik sor a másik után adja le mordályából*, vagy pedig karabélyából a tüzet, azután carracolt** csinál és utolsó sornak áll, ahol attakra készül. Mint a mindent elsöprő vihar tör előre a tüzharc után a nehéz magyar lovasság vitéz hadnagyával az élén.

A cseh szomszéd ijedtében összekunorodik, mint a sün. Minden oldal felé meredeznek a hosszú lándzsák az «Igel» közepén áll a kapitány és biztatja Landsknechtjeit.

«Gospodin pomiluj!»... De mindez nem használ semmit. Az attak rést üt a «Igel» dárdaerdjén, menekülne a cselák, de nem lehet! Eldobják fegyvereiket és az 500 évvel később annyira közismertté vált mozdulattal megadják magukat: feltartják kezeiket.

De új kép elevenedik meg lelkünkben. Halljuk a magyar rendek lelkes esküjét a pozsonyi diétán: «Moriatur pro rege nostro, Maria Theresia!»... 1757 — Kolin — Daun — Nádasdy...

Magyar vérrel, magyar pénzzel és magyar fegyverrel mentették meg akkor a Habsburg-dinasztia többi birtokát. — A kolini győztes csatanap néhány megkapó mozzanata pereg le most a nézők szeme előtt.

Nehéz melódiájú lovasindulót harsognak el a fanfárok, midőn lassu ügetésben, kis, porosz járőr jelenik meg a tisztáson.

Piros hajtókás, zöldfrakkos, fehérparókás dra-

* Nagy pisztoly. ** Kanyarodás.

gonyosok, fehér nadrágban, magasszáru, sárga csizmában.

Kémlelnek erre is — arra is, várják, hogy hol bukkan már fel az első Nádasdy-huszár. Egyszerre csak előtűnik három pirosmentés vitéz és egyenesen a két porosznak tart. Pisztolyt huz elő mindkét fél, majd kardot ránt és egymásnak rohannak. Rövid a küzdelem, a két porosz foglyul esik.

Viszik őket hadiszállásunkra.

Ámde a csetepaté zajára mindkét fél felderítő lovasosztagokat küld ki.

Egyidőben bukkannak ki innen a poroszkok, amonnan a huszárok.

«Zur Attacke — Säbel heraus! — Trab Marsch!» hallatszik a dragonyos hadnagy vezényszava, melyre a magyar «Kardot ránts! Rohamra! Rajta-rajta!» felel.

Kirepülnek hüvelyekből a kardok, hízegőn suhan végig hideg pengéjükön a délutáni napfény, egymásnak ront Nagy Frigyes nehéz lovassága és a magyar huszárság.

Nyilegyenes sorban, erős ügetésben a poroszkok, laza vonalban, rövid vágatában a mieink.

«Hurrah!» — «Rajta!» Dübörög a föld a patkók alatt, itt is — ott is nagyot dörren egy-egy bomba, gránát.

A lovak felhorkannak az orruk előtt felvágódó füstre és nagy zajra, de azután rájuk is átragad gazdájuk harci lelkesedése. Tüzbejönnek a nemes állatok, hegyezett füllel, nagyokat fujva rohannak előre. Összecsap a két csapat. — Festői kép, színes kavarodás.

Papagályzöld dragonyosok, piros huszárok bőséges sárga sujtással, összevegyülnek és ki ahogy tudja, üti ellenét kardjával vagy pisztolyával.

Ámde hiába képezték ki Drillmeister-eik a poroszkokat, nem kelhetnek versenyre a világ első katonájával, a magyar huszárral.

Mindhalkabb a «Hurrah!», mind erősebb a «Rajta!»

Most már hátrál a porosz. Nyomában, mint a szélvész, száguldanak Nádasdy huszárjai...

De nem sokáig marad üresen a csatatér, folytonos, egyenletes dobpergés hallatszik, közben harsány vezényszavak pattannak el. Igazodott, hármas sorokban jönnek előre egyenletes, hosszú lépésekkel a kéknadrágos, fehérfrakkos Haller-bakák.

Váltakozva nyomulnak előre az egyes szakaszok, majd soronként megkezdik a tüzelést.

A dombtetőn megjelenik Nádasdy, Daun és Kerekes ezredes-örmester fényes táborkarával.

Egy segédtiszt száguld barna lován a gyalogság felé.

Vízi a parancsot: «Élénkebben tüzelni!»...

Egymásután térdelnek le a sorok, míg fejük felett a másik ellő, azután hosszadalmas művelettel megtöltik előltöltő puskájukat. A háttérben két gyalogos foglyot hoz, egy futár, majd jelentőlovas érkezik.

Egyszerre csak felhangzik Kerekes harsány vezényszava: «Vesd a muskétát a vállon által! Rohamra! Rajta! Előre magyar!»

Kirepülnek a gyalogsági kardok, megbomlanak a sorok és feltartóztatlanul rohannak előre a győztes magyar bakák. Hiába akarja őket a porosz lovasság legázolni, egy sortüz újra hátrálásra kényszeríti őket!

Elvonul a küzdők fergetege, már az üldöző huszárság sem látszik és a csatatéren nem marad más, csak halott és sebesült.

Most felkönyököl a haldokló ezredkürtös, még egyszer megfujja kürtjét, azután visszahanyatlik többi csendes bajtársa közé.

Az utolsó kép: 48-as idők. Az isaszegi-ütközet.

A háttérben állnak Isaszeg apró muskátlis házai. A kis falu mozgalmas, izgatott képet nyújt. Gyülekező honvédsapatok, nemzetőrök, kaszások látszanak a házak között.

Eros osztrák járőr. támadja meg a falut, de huszárjaink visszakergetik őket és most nagyobb erővel próbálnak szerencsét.

Széles csatárlánccal támadnak az osztrákok és élénken tüzelnek.

A mieink is felfejlődnek és megindul a tüzharc.

Az osztrákok erősítéseket kapnak, a honvédek már-már hátrálnak, a tüzéség pusztít, Isaszeg lánokban áll — de most egetverő «Éljen»-nel rohan előre a nemzetőrség, hallatszik Klapka indulója: «Felfel vitézek a csatára!»... Rohamra megy az egész honvédsereg.

A fehér waffenrokkos osztrákhad futásnak ered; üzi őket a gyalogság és a lovasság. Repülő mentés huszárok vágatznak, majd lobogóingés, karikás-ostoros csikósok, Rózsa Sándor csapata.

Mind távolabb és távolabb hallatszik a harci-zaj — elhal a Kossuth-nóta, kiürül a csata!

De egyszerre ismét népes lesz a mező — egyenesen kiigazodott sorokban állnak fel az összes szereplő csapatok a diszmenethez, mindenütt a balszárnyon a lovasság.

Pompázó, színes kép tárul a nézők szeme elé. Két évezred katonasága sorakozik korhű jelmezekben, zászlókkal, fegyverekkel, ágyukkal, harci-szekerekkel és elvonul feszes menetben a padsorok előtt.

A mult szózata szállt a jelen felé akkor. Szállt ez a szózat magasztosan, fenségesen és szölt főleg nekünk, a jelen fiatalságának, kiknek a jövő szlopaivá kell izmosodnunk és akiknek kötelességünk lesz, hogy kiköszörüljük egykor azt a csorbát, melyet balszerencse és belviszály ütött a makulatlan magyar hirnében s amelynek áldozata lett a mi ezredéves hazánk.

Ez az erő, ez a lélek, ez a nagyszerű ígélet fejlík itt csendesen, hivalkodás nélkül a magyar katonák egyetlen Alma Mater-ében.

Ennek a pezsdülő, megváltó erőnek kicsurranása volt ez az ünnep!

Várjuk a valóságot — a játék után az életet!

Jubileumi ünnepek.

Irta: Kaschowitz Gyula ny. á. honv. őrn. a L. A. volt tanára.

A felavatási ünnepélyen minden akadémikus lelkét sok örömméret hatja át, melyek közül nem az utolsó lesz az, melyet az iskolai fegyelem megszünte idéz elő. Szabad ember lesz, ki tetteiért felelős és ennél fogva önálló elhatározásra és cselekvésre jogosult. Az élet, a kegyetlen tanító-mester azonban mihamar jelentkezik és ámulva veszi észre a fiatal tiszt, hogy az életben az iskolai fegyelemnél sokkal szigorubb béklyók várnak reá. Ki ez új tanító-mester követeléseit teljesíteni tudja és azokhoz alkalmazkodni képes, meg fogja állani helyét az élet-

ben, de ki ennek megfelelni nem tud, elbukik és az oly szépen elképzelt jövőt a katonai pályán megsemmisülni látja. Szerencsés, ki más kárán is tud tanulni! Bizonyos idő múlva az az érzés fogja el a volt akadémikust, hogy mégsem volt oly rossz az iskolai élet, mintahogy azt annak idején hitte. Ez érzés fejlődése mindig erősebb lesz, minél kelemetlenebb csapásokat mért reá a sors. Ily érzés előmozdítja azt a kívánságot, hogy az egyévfolyambeliek bizonyos idő múlva ismét találkozni kívánjanak, hogy buját-baját, örömét egymással ki-ki közölhesse és visszaidézhesék az intézet falai között töltött időt, ismét erőt meg kitartást nyerve, az élet göröngyös pályáján való küzdéshez.

A múlt tanév második felében, és az új tanév elején több évfolyam tartotta találkozását az intézet falai között. Meghatottsággal volt látható, hogy ezen évfolyambeliek, kik a hosszú háboru keserveit és az utána következő felborulás borzadályait átszenvedték, mily megindultsággal vettek részt a hálaadó istentiszteleten és mily lelki megnyugvást találtak az Isten szolgájának szívéhez szóló szavaiban.

Az ünnepélyek időrendje a következő volt:

1. Április hó 15-én (Urnappja) tizenöt éves találkozót rendezett az 1907. évi augusztus 18-án felavatott évfolyam. Legmagasabb rendfokozatu a jelenlévő Czeiszberger János altábornagy ur volt, az aksi zászlóaljparancsnok; megjelent mind a három volt aksi századparancsnok is és még több volt tanár.

2. Augusztus hó 18-án volt 10 éves találkozója az 1912. évi augusztus 18-án felavatott évfolyamnak. A volt tanárok közül megjelentek többben, köztük volt Thótt Gábor tábornok ur és Hets Béla tábornok-hadbíró ur.

3. Augusztus hó 20-án, a felavatási ünnep keretén belül, megjelentek az 1882. évben — tehát 40 év előtt — a Ludovika Akadémia régi rendszerű tisztképzőtanfolyamát végzett hallgatók közül még 14-en, Czító Károly altábornagy ur vezetése alatt.

Az akkori tanári karból megjelent a 78 éves Kerner Pál ezredes ur és a 73 éves Gerenday Tivadar ezredes ur. Ez ünneplők a felavatott akadémikusok díszbédjén is résztvettek. Bár a felavatási ünnepélyen gyönyörű, magvas és lelketemelő beszédek hangzottak el, épp úgy a díszbédnél is, mindamelllett a hatás, a lelkesedés legnagyobb fokát az ősz Kerner Pál ezredes ur ma is fiatalos lelkesedést és az Akadémia iránti mélységű szeretét és ragaszkodását eláruló beszéde idézte elő.

4. Október hó 8-án hármassünnep volt. Az 1897. évi augusztus 18-án felavatott tisztképző-tanfolyamot végzett növendékek 25 éves, az 1902. évi augusztus 18-án felavatott akadémikusok pedig 20 éves találkozásukat ünnepelték, azonkívül résztvettek még az 1887. évben — 35 év előtt — a felsőbb úszti tanfolyamot végzett hallgatók közül is még 5-en. Ez utóbbiak vezetője volt az uzsoki vitéz, báró Szurmay Sándor gyalogsági tábornok, a Mária Terézia-rend lovagja, nyug. honvédelmi miniszter ur.

A volt tanárok közül megjelent: vitéz Nagy Pál gyalogsági tábornok, a Mária Terézia-rend lovagja, a honvédség főparancsnoka, báró Balás György tábornagy, Wieber Adorján gyalogsági tábornok,

nyirjesi Létay Gyula altábornagy és Gerő Gyula altábornagy-hadbíró urak és vencesellői Virányi Ferenc, Sztavinszky Kázmér és nagyváradi Istvánffy Miklós tábornok urak.

5. Október hó 15-én volt a tisztképző-tanfolyamot az 1892. évi augusztus hó 18-án végzett növendékek 30 éves találkozója. Ezen évfolyam növendékei közül eddig már három elérte a tábornoki rendfokozatot és pedig: Vitéz Balassa Béla, Szeifert Sándor és rittersfeldi és madari Kreybig Rezső.

A volt tanárok közül megjelentek: báró Hazai Samu vezérezeredes, nyug. honvédelmi miniszter, báró Balás György tábornagy ur és még több törzstiszti rendfokozatban levő volt tanár.

Igen megható volt, hogy az intézetben most polgári munkásszolgálatra alkalmazott, két volt felügyelő őrmestert, Miczka Mihályt és Házi Imrét az ünnepélyhez meghívták. E két altiszt annak idején az évfolyamnak felügyelő őrmestere volt; mindkettő a közös ebéden résztvett és gazdagon megajándékozott.

6. Október hó 21-én a nagyváradi honvéd hadapródiskolát 1902. évi augusztus 18-án végzett növendékek 20 éves találkozásukat itt ünnepelték.

7. December hó 7-én ugyanezen hadapródiskolát 1905. évi augusztus 18-án végzett növendékek 17 éves találkozásukat szintén itt ünnepelték. Mily megható volt látni azt a mély fájdalmat, mit éreztek ezen urak, hogy a sors csapása folytán nem azon intézetben ünnepelheték e nevezetes évfordulót, melyben katonai kiképzésüket nyerték. Ünneplők szerény keretben folyt le; gyülekeztek az Akadémia dísztermében, meghallgatták a róm. kath. kápolnában a szent misét és beszédet, megkoszorúzták a háboruban elesett volt akadémikusok névjegyzékét tartalmazó márványtáblát és az ellenforradalomban résztvett vértanuk emlékére emelt oszlopot.

Elimádkozták a nemzeti Hiszekegyet és bizonyára eszükbe jutott Bajza József nagynevű költőnk következő versszaka:

«E porba omlott szép haza
Fel fog virulni még!
Van bíró a felhők fölött,
Áll a villamos ég.»

Az Akadémia parancsnoksága minden alkalommal elkövet minden lehető, hogy ezek a találkozók ünnepélyes keretek között folyjanak le. Hozzá tartozik ez a Ludovika Akadémia tradíciójának ébrentartásához és fejlesztéséhez; lássa az ifjú Ludovikás nemzetség, hogy hogyan kell a tradíciót ápolni, lássa, hogy hogyan kell ezt az Alma Matert tiszteletben tartani és hogyan kell azt szeretni.

Ilyen szemmel kell nézni ezeket a bajtársi ünnepeket; szálljon nemzedékről-nemzedékre a Ludovika Akadémia tisztelete és ez a tisztelet szájba meg már most az ifjú Ludovikás nemzetség magartartásának körvonalait és irányát.

Felelős szerkesztő: RÓZSÁS JÓZSEF.

Kiadja: M. Kir. Honv. Ludovika Akadémia Leventeköre.

M. kir. bpesti I. honv. vegyesddr. parncsnok hâzinyomdâja.
Felelős nyomdavezető: Cséka Ferenc.

19